

รายงานการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการจัดกิจกรรม “บวร” เพื่อเยาวชนรุ่นใหม่

ใกล้ชีวิตวัด : กรณีศึกษาเยาวชนจังหวัดสงขลา

The Pattern of “Bor - Vorn” Activities for the Young New
Generation to be Close to the Buddhist Temples : the Case Study
of the Young in Songkhla.

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ศศ.ดร.อุไร แฉล้ม

รายงานวิจัยฉบับนี้ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ปีงบประมาณ พ.ศ.2550

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์ และนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก) และโรงเรียนแจ้งวิทยาที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผศ. เปรมใจ เอื้ออังกูร ผศ.พรณี ไชโย อาจารย์อุทิศ ประยูรทรัพย์ และ อาจารย์วิรัตน์ หนูแก้ว ในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณคณะนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา ปีการศึกษา 2548 ที่ได้ร่วมเป็นวิทยากรกระบวนการให้กิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ด้วยดี

ขอขอบคุณผู้อำนวยการ และเจ้าหน้าที่ของสำนักวิจัยและพัฒนา คณะศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่อนุเคราะห์ด้านธุรการเป็นอย่างมาก

ขอกราบนมัสการเจ้าอาวาสและพระภิกษุวัดต่างๆ ในเขตเทศบาลนครสงขลา ที่ให้ความร่วมมือให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับวัด ตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ จึงขอกราบนมัสการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.วัน เดชพิชัย เป็นอย่างสูง ที่ช่วยพิจารณาตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องรายงานวิจัยฉบับนี้

ขอขอบคุณคุณศรีประไพ อุดมละมุล ที่เข้าช่วยเหลือกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” ให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น

สุดท้ายขอขอบคุณลูก ๆ หลาน ๆ ที่ให้กำลังใจทำให้การวิจัยครั้งสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ผู้วิจัย

มกราคม 2551

เลขทะเบียน Bib# 1078456
วันที่ 11/1/2551
เลขเรียกหนังสือ 370.11A
๒ 475

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดกิจกรรม “บวร” เพื่อเยาวชนไทยรุ่นใหม่ใกล้ชีวิต: กรณีศึกษาเยาวชนจังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับเจตคติต่อวัด ระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา และระดับความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม ของเยาวชน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จาก โรงเรียนเทศบาล 5 และโรงเรียนแจ้งวิทยา โรงเรียนละ 80 คน รวมจำนวน 160 คน สุ่มอย่างง่ายเป็น กลุ่มทดลองโรงเรียนละ 40 คน และกลุ่มควบคุมโรงเรียนละ 40 คน ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบ แผนการวิจัยแบบสุ่ม มีกลุ่มทดลองและควบคุม (Randomized Control Group Pretest-Posttest Design) กลุ่มทดลองใช้กิจกรรมใบงาน “บวร” เพื่อใกล้ชีวิต เสริมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 และเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ซึ่งใช้รูปแบบกระบวนการ กลุ่ม ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาเป็นเวลา 3 วัน 2 คืน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เจตคติเกี่ยวกับวัด การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา และความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือการทดสอบที (t-test) และการทดสอบเอฟ (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มทดลองมีเจตคติเกี่ยวกับวัดด้านศาสนสถานในระดับมาก ด้านศาสนพิธี และศาสนปฏิบัติในระดับปานกลาง การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาหลังกิจกรรม “บวร” อยู่ใน ระดับปานกลาง และมีระดับความพึงพอใจกิจกรรมการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” อยู่ในระดับมาก ทุกกิจกรรม
2. ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ระหว่าง กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมหลังกิจกรรม “บวร” ไม่แตกต่างกัน
3. ผลการเปรียบเทียบระดับเจตคติเกี่ยวกับวัด ของกลุ่มทดลองก่อนและหลัง กิจกรรมบวร ไม่แตกต่างกัน แต่การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05
4. ผลการเปรียบเทียบระดับเจตคติเกี่ยวกับวัด การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของ กลุ่มทดลอง หลังกิจกรรม “บวร” ตามตัวแปรเพศ อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา สิ่งสนับสนุน ให้นักเรียนเข้าไม่วัดแตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปร โรงเรียนระดับเจตคติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. กลุ่มทดลองที่มีประสบการณ์การเข้าค่ายธรรมะต่างกัน และมาจากโรงเรียน ต่างกัน มีความพึงพอใจในกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” ไม่แตกต่างกัน

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(1)
บทคัดย่อภาษาไทย	(2)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
บทบาทของพระพุทธศาสนา วัด และพระภิกษุสงฆ์ต่อสังคมไทย	8
บทบาท “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน ในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน	15
หลักจริยธรรม และคุณธรรมสำหรับเยาวชน	22
เจตคติกับความใกล้ชิด	29
การประยุกต์ใช้ทฤษฎี / หลักการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน	39
ค่าจริยธรรมกับการสร้างเจตคติใกล้ชิดวัด	41
ข้อมูลโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	60
การออกแบบการวิจัย	60
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	60
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	61
วิธีสร้างเครื่องมือ	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	66
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มทดลอง	68
ผลการศึกษาระดับของเจตคติเกี่ยวกับวัด ระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา และระดับความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรมของกลุ่มทดลองหลังกิจกรรม “บวร”	72
ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังกิจกรรม “บวร”	77
ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของกลุ่มทดลองหลังกิจกรรม “บวร”	81
ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด ระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา และความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ระหว่างกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ	84
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	97
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	100
การอภิปรายผลการวิจัย	101
ข้อเสนอแนะ	106
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก	113
ก หนังสือขอความร่วมมือ	
ข แบบสอบถามเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา	126
ค ตารางค่ายจริยธรรม “บวร”	127
ตารางค่ายจริยธรรม โรงเรียนแจ้งวิทยา	129
ตารางค่ายจริยธรรม โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก)	133
ง กิจกรรม เกมธรรมะแบบกระบวนการกลุ่ม	141
จ ตัวอย่างผลงานนักเรียนตามกิจกรรมใบงาน “บวร”	162
ฉ ภาพกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร”	185
ช วัดในเขตเทศบาลเมืองสงขลา	193

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียน จำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ ของกลุ่มทดลอง 68
ตารางที่ 2	แสดงค่าเฉลี่ย จำนวน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับเจตคติเกี่ยวกับวัดของ กลุ่มทดลองหลังกิจกรรม “บวร” 72
ตารางที่ 3	แสดงค่าเฉลี่ย จำนวน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติกิจกรรม ทางศาสนาของกลุ่มทดลองหลังกิจกรรม “บวร” 74
ตารางที่ 4	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจในการเข้า ค่ายจริยธรรมเพื่อเยาวชน ไทยใกล้ชีวิต 76
ตารางที่ 5	แสดงผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัดระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่ม ควบคุม หลังกิจกรรมตามใบงาน “บวร” 77
ตารางที่ 6	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม หลังกิจกรรม “บวร” 79
ตารางที่ 7	แสดงผลการเปรียบเทียบระดับเจตคติเกี่ยวกับวัดของกลุ่มทดลอง ก่อนและ หลังกิจกรรม “บวร” 81
ตารางที่ 8	แสดงผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ระหว่างกลุ่ม ทดลอง หลังกิจกรรม “บวร” 83
ตารางที่ 9	ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด หลังกิจกรรม “บวร” ตามตัวแปรเพศ 84
ตารางที่ 10	ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติทางศาสนา หลังกิจกรรม “บวร” ตามตัวแปรเพศ 86
ตารางที่ 11	ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัดของกลุ่มทดลอง 2 โรงเรียน หลัง กิจกรรม “บวร” 87
ตารางที่ 12	ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติทางศาสนาของกลุ่มทดลอง ระหว่างโรงเรียน เทศบาล 5 วัดหัวป้อมนอก และโรงเรียนแจ้งวิทยา 89
ตารางที่ 13	ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของ กลุ่มทดลอง ระหว่างตัวแปรอาชีพของบิดา 90
ตารางที่ 14	ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของ กลุ่มทดลอง ระหว่างตัวแปรอาชีพของมารดา 91
ตารางที่ 15	ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของ กลุ่มทดลอง ระหว่างตัวแปรสิ่งสนับสนุนให้นักเรียนใกล้ชีวิต 92
ตารางที่ 16	ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ระหว่าง 93

นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง

- ตารางที่ 17 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ระหว่าง 94
โรงเรียนเทศบาลบวรกับ โรงเรียนแจ้งวิทยา
- ตารางที่ 18 แสดงผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม เพื่อเยาวชนรุ่น 96
ใหม่ใกล้ชีวิต ตามตัวแปรประสบการณ์ที่เข้าร่วมกิจกรรมค่ายจริยธรรม

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงมากทั้งในด้านสภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ แนวความคิดและการกระทำมีการแข่งขันและหันเข้าหาวัตถุนิยมมากขึ้นละเลยค่านิยมทางจิตใจ มนุษย์ในสังคมใหม่ก็จะไหลไปตามกระแสสังคมของวัตถุนิยมจนลืมคุณธรรมจริยธรรม อันดีงามของตน ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตแปรเปลี่ยนไปโดยในระดับสูง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเช่นนี้ก่อให้เกิดความปัญหาต่าง ๆ อันสืบเนื่องมาจากความเห็นแก่ตัว ขาดคุณธรรมและจริยธรรมมากขึ้นตามวันเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้สังคมขาดความสุขสงบ สถาบันต่าง ๆ ในสังคมต่างตระหนักถึงปัญหาทางสังคม และความสำคัญในการเร่งพัฒนาจริยธรรมให้บังเกิดแก่บุคคลทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กับเยาวชนในสถานศึกษาสมควรได้รับการวางพื้นฐานทางจริยธรรมให้เข้มแข็งที่สุด เพื่อเด็กเหล่านั้นจะได้ เจริญเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในภายภาคหน้า

ทว่าการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เยาวชนนั้นมิใช่เรื่องง่าย และมีใช้เรื่องที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะสามารถทำได้เพียงลำพังหากแต่ต้องช่วยกัน ผสานพลังทุกภาคส่วนจึงจะประสบความสำเร็จ บ้าน-โรงเรียน-วัด มีบทบาทสำคัญในการอบรมสมาชิกในสังคมให้รู้ระเบียบทางสังคม วัดมีบทบาทโดยตรงในการอบรมปลูกฝังหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ให้แก่พุทธศาสนิกชน พระสงฆ์ เป็นปัจจัยบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการถ่ายทอดสาระทางพุทธศาสนา ให้ประชาชนได้เกิดความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติได้เห็นเป็นรูปธรรม บ้านมีบทบาทปลูกฝังค่านิยมสืบสานการปฏิบัติตนตามวิถีของพุทธมามกะ หัวหน้าครอบครัวต้องปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่างแก่สมาชิกในครัวเรือน ส่วนโรงเรียน มีบทบาทโดยตรงในการสั่งสอนอบรมให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา สร้างเจตคติ และจัดกิจกรรมให้เกิดการปฏิบัติจริงจนเป็นพฤติกรรมที่ฝังแน่น บทบาทของบ้าน วัด และโรงเรียนนี้ใช้คำย่อที่รู้โดยทั่วกันว่า “บวร” เป็นบทบาท 3 ประสานเพื่อจรดงจรดพุทธศาสนาให้คู่กับสังคมไทยอย่างยั่งยืนตลอดไป คำว่า บวร ยังหมายรวมถึงชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเยาวชนด้วยเช่นกัน

จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมตามกระแสโลกาภิวัตน์ ที่วัฒนธรรมทางวัตถุนิยมสู่สังคมไทย ทำให้ “บ้าน” ต้องดิ้นรนเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุเพื่อตอบสนองปัจจัยต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกสบายในชีวิต การทำหน้าที่ปลูกฝังค่านิยมทางศาสนาลดบทบาทลงอย่างมาก โรงเรียนได้รับความคาดหวังว่าจะต้องมีบทบาทหลัก ส่วนวัดวาอารามมีมากมาในประเทศไทยก็ประสบปัญหาการ

ขาดแคลนพระภิกษุที่มีความสามารถในการเข้าถึงประชาชน ดังนั้นผลจากการสำรวจเรื่อง “พุทธศาสนากับการทำกิจกรรมทางศาสนา” ของเครือข่ายครอบครัว ในเดือนพฤษภาคม 2551 (ไทยโพสต์. 2551 : 1 - 2) พบผลการสำรวจว่า กิจกรรมทางศาสนาที่ทำร่วมกันมากที่สุด คือ ตักบาตร ร้อยละ 57.5 มีโอกาสฟังธรรมเพียง ร้อยละ 8.2 และกิจกรรมนั่งวิปัสสนา ร้อยละ 3.2 การทำกิจกรรมทางศาสนา ส่วนใหญ่ทำเพียงเดือนละ 1 ครั้ง ข้อมูลนี้สะท้อนความจริงว่า ในขณะนี้พระพุทธานิกชนทางวัด ไกลศาสนา จะเข้าวัดเมื่อมีประเพณีสำคัญเท่านั้น บางคนอาจเข้าวัดเฉพาะไปงานศพ เป็นต้น

ปัญหาคนไทยห่างวัด เมินศาสนา ซึ่งนับวันจะเพิ่มปริมาณมากขึ้นทำให้หลายฝ่ายได้หาแนวทางเบื้องต้น และแก้ไขปัญหา ดังเช่น คุณหญิงไขศรี ศรีอรุณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม กล่าวในการประชุมสัมมนาหลักสูตรการบริหาร จัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับผู้นำท้องถิ่นตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีว่าพระองค์ทรงห่วงใยการสืบสานพระพุทธศาสนา (ไทยรัฐ. 2550 : 15) กระทรวงวัฒนธรรมจึงเร่งส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการสืบทอดศาสนา และวัฒนธรรมให้แก่ผู้นำท้องถิ่น เพื่อให้ผู้นำได้สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือบ้าน ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เพื่อสนองแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กรมการศาสนาของจะพัฒนารูปแบบของศูนย์พุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้มีความพร้อมในการส่งเสริมความรู้ให้มากขึ้น

จังหวัดสงขลาเฉพาะในเขตเทศบาลนครเมืองสงขลา มีวัดเป็นจำนวนมาก ทั้งธรรมยุตและมหานิกาย รวมทั้งสิ้นจำนวน 18 วัด จำนวนสายหลักของเทศบาลนครเมืองสงขลาเกือบ เส้นทางมีวัดเรียงรายเป็นระยะ จำนวน 3 - 4 วัด สภาพของวัดส่วนใหญ่มีความร่มรื่น สวยงามเหมาะสำหรับเป็นสถานที่พักผ่อนชำระจิตใจสำหรับพุทธศาสนิกชน ส่วนใหญ่ผู้เข้าวัดจะเป็นผู้สูงวัย รองลงมาคือวัยกลางคน ส่วนวัยรุ่น วัยเรียนที่ระดับมัธยมและอุดมศึกษาจะไปวัดตามใบงาน ใบกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย เฉพาะที่เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การฟังเทศน์ ฟังธรรมในเทศกาลเข้าพรรษา จะปรากฏให้เห็นว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ

จากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นให้เกิด “บวร” สถาบันการศึกษาทั่วประเทศร่วมมือกับวัดจัดโครงการค่ายจริยธรรม โรงเรียนหลายแห่งในเขตเทศบาลเมืองสงขลาที่เช่นเดียวกันได้จัดกิจกรรมให้นักเรียนวัยรุ่นได้ปฏิบัติวิปัสสนา เพื่อให้เกิดศีล สมาธิ ปัญญา ส่วนใหญ่จะได้กำหนดการฝึกวิปัสสนา จำนวน 3 วัน 2 คืน โดยให้นักเรียนพักพักค้างคืนในวัด มีอาจารย์ร่วมควบคุมดูแล การฝึกวิปัสสนาให้พระอาจารย์เป็นผู้ฝึกปฏิบัติ หรือพระวิทยากร การฝึกวิปัสสนาตามแนวอานาปานสติแก่กลุ่มวัยรุ่นหรือเยาวชนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมตอนต้นนั้นเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันว่าจะทำให้เยาวชนไทย “ใกล้ชิดวัด” กล่าวคือ ความรู้สึกรู้สึกหรือเจตคติที่มีต่อวัด พระภิกษุ และหลักธรรมทางศาสนาในทางบวกที่แท้จริงหรือไม่เพียงไรเป็นขณะเดียวกันนักวิชาการส่วนหนึ่ง เห็นว่า สมาธิ คือศักยภาพในการจดจ่อและเมื่อเป็นศักยภาพก็หมายถึงสิ่งที่ฝึก

ได้ ในการฝึกฝนก็ย่อมต้องมีอุปนิสัยหรือวิธีการ สำหรับวัยเด็กนั้น ควรฝึกสมาธิแบบที่ “กายเคลื่อนไหว แต่ใจหยุดนิ่ง” เช่น การจัดกิจกรรมให้เด็กได้จดจ่ออยู่กับการทำงานที่เหมาะสมกับวัย เช่น หากเป็นเด็กเล็กอาจเป็นการร้อยลูกปัด การระบายสี การเล่นเกม การฟังนิทาน เป็นต้น (วิมลศรี ศุภวิวัฒน์, 2551) ไม่จำเป็นต้องนั่งนิ่งกำหนดสมาธิเพียงอย่างเดียว

โครงการค่ายจริยธรรมของโรงเรียนสวนใหญ่ะโนวัด โดยมีพระวิทยากรเป็นฝึกจริยธรรม โดยมีกิจกรรมนั่งสมาธิ และฟังการบรรยายธรรม ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหากใช้รูปแบบผสมผสานโดยจัดกิจกรรม “ใบงานบวร” เป็นกิจกรรมเสริมในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาซึ่งเรียนตามปกติในชั้นเรียน ควบคู่กับกิจกรรมค่ายจริยธรรมโดยใช้กระบวนการกลุ่มร่วมกับการฝึกตามแนวอานาปานสติ โดยมีวิทยากรจาก “บ้าน” ซึ่งเป็นฆราวาส ซึ่งได้แก่ อาจารย์ นักศึกษา จากสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น ร่วมเป็นวิทยากรด้วย โดยรวมเรียก 2 กิจกรรมนี้ว่า กิจกรรม “บวร” จะสร้างความรู้สึกลึกซึ้งใจวัด หรือเจตคติที่ดีเกี่ยวกับวัด และพัฒนาจริยธรรมให้กับเยาวชนได้มากน้อยเพียงใด ตามหลักทฤษฎีฐานไม่จริยธรรม ของ ศ.ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน .2539) กล่าวว่า การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ระหว่างผู้ให้กับผู้รับนั้น ตามธรรมชาติแล้ว หากใช้ที่พัฒนาน้องจะช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ได้ผลดีกว่าใช้ผู้ใหญ่ต่างวัยกันมาก (นอกจากจะได้รับการฝึกอบรมมาโดยตรง) และจากการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่าเยาวชนในช่วงอายุประมาณ 9-12 ปี เหมาะสมแก่การพัฒนาจริยธรรม (โกศล มีคุณ . 2524 อ้างจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน . 2539) ดังนั้น การดึงเยาวชนให้ใกล้ชิดวัด โดยใช้นักศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมรูปแบบต่างๆ กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น พระภิกษุสงฆ์ ครู อาจารย์ และ ผู้ปกครอง จึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาทดลอง ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรม “บวร” เพื่อเยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชิดวัด : กรณีศึกษาเยาวชนจังหวัดสงขลา เพื่อผลการวิจัยที่ได้จะนำไปใช้ขยายผลให้เกิดประโยชน์จึงได้ทดลองกิจกรรม “บวร” เพื่อเยาวชนไทยใกล้ชิดวัดดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับเจตคติต่อวัด ระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา และระดับความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรม “บวร”
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับเจตคติต่อวัด ระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ระหว่างนักเรียนชั้น ม. 2 กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับเจตคติต่อวัด ระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ระหว่างนักเรียนชั้น ม. 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรม ระหว่างก่อนการทดลอง กับหลังการทดลอง

4. เพื่อเปรียบเทียบระดับเจตคติต่อวัด ระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา และความพึงพอใจของนักเรียนชั้น ม. 2 ระหว่างตัวแปร เพศ อาชีพของบิดา มารดา และสิ่งสนับสนุนให้นักเรียนเข้าวัด

5. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มี เพศ โรงเรียนและประสบการณ์เข้าค่ายจริยธรรมแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงเจตคติเกี่ยวกับวัดของนักเรียนและการปฏิบัติตามกิจกรรม “บวร” จะเป็นแนวทางเลือกหนึ่งสำหรับครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา และโรงเรียนในการใช้กิจกรรมใบงานเสริมการเรียนการสอนตามปกติ และเป็นทางเลือกในการจัดกิจกรรมค่ายจริยธรรม เพื่อเสริมสร้างความใกล้ชิดวัดให้แก่เยาวชนในสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับเจตคติต่อวัด และระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ระหว่างนักเรียนชั้น ม.2 กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน
2. ระดับเจตคติต่อวัด และระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของนักเรียนชั้น ม. 2 ที่เป็นกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองกิจกรรม “บวร” แตกต่างกัน
3. ระดับเจตคติต่อวัด และระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของนักเรียนชั้น ม. 2 ที่เข้าร่วมโครงการ แตกต่างกันระหว่างตัวแปรเพศ อาชีพบิดามารดา โรงเรียน และสิ่งที่สนับสนุนให้นักเรียนไปวัด
4. กลุ่มทดลองที่มีประสบการณ์เข้าค่ายจริยธรรมแตกต่างกัน และโรงเรียนต่างกันมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” เพื่อเยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชิดวัดแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้น ม.2 จากโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้น ม.2 ที่เข้าร่วมเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยความร่วมมือของโรงเรียน จำนวน 2 โรงเรียน ทุละ 2 กลุ่มเรียน คือ โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก) และโรงเรียนแจ้งวิทยา กลุ่มเรียนละ 40 คน รวมจำนวน 160 คน

ขอบเขตด้านรูปแบบเนื้อหา

การทดลองรูปแบบกิจกรรม “บวร” เพื่อเยาวชนไทยใกล้ชีวิต ใช้หลักการกระบวนการกลุ่ม (Group Dynamics) และกิจกรรมแบบระดมสมอง (Brainstorming) จากการจัดกิจกรรมต่อไปนี้

1. การแบ่งกลุ่มศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวัดที่อยู่ใกล้บ้าน ตามใบงาน “บวร” ที่กำหนด และนำเสนอผลการศึกษานำชั้นเรียน
2. การเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” เพื่อฝึกจิตและเจตคติใกล้ชีวิตตามรูปแบบ “บวร”

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1 เพศ

1.2 อาชีพของบิดา / มารดา แบ่งเป็น

- รับราชการ
- ค้าขาย
- ทำสวน
- รับจ้าง
- อื่น ๆ

1.3 สิ่งสนับสนุนให้นักเรียนเข้าวัด แบ่งเป็น

- พ่อ แม่/ ผู้ปกครอง/ญาติผู้ใหญ่
- ครู/ โรงเรียน
- เพื่อน
- สื่อ/ ข่าวสารประชาสัมพันธ์
- วัด และพระสงฆ์
- อื่น ๆ

1.4 ประสบการณ์ในการเข้าค่ายจริยธรรม แบ่งเป็น

- 1 ครั้ง
- 2 ครั้ง
- 3 ครั้ง

- มากกว่า 3 ครั้ง

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

- 2.1 เจตคติเกี่ยวกับวัด
- 2.2 การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา
- 2.3 ความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการจัดกิจกรรม หมายถึง ลักษณะการจัดกิจกรรมซึ่งผู้วิจัยออกแบบไว้ว่าเป็น การผสมผสานด้านเนื้อหาของกิจกรรม และการผสมผสานวิทยากร เพื่อสร้างเจตคติใกล้ชิดวัดแก่เยาวชน

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อวัดในด้านศาสนสถาน ศาสนบุคคล และศาสนพิธีทั้งใน ด้านบวก และด้านลบ

ความใกล้ชิด หมายถึง เจตคติหรือความรู้สึกในด้านบวกที่มีต่อวัดทั้ง 3 ด้าน

การปฏิบัติ หมายถึง พฤติกรรมหรือการแสดงออกในกิจกรรมทางศาสนา

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกในด้านบวกต่อการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร”

ประสบการณ์ หมายถึง จำนวนครั้งในการเข้าอบรมพัฒนาจิต ในโครงการค่ายจริยธรรม ต่าง ๆ ในอดีต

เยาวชน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดสงขลา

บวร หมายถึง บ้าน (บ) วัด (ว) และ โรงเรียน (ร) (ครูอาจารย์ นักเรียน นักศึกษา)

- **บ้าน** หมายถึง การสนับสนุนของผู้ปกครองให้นักเรียนใกล้ชิดวัด โดยปฏิบัติ ศาสนกิจร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ ตามใบกิจกรรม “บวร” และหมายถึงการสนับสนุนจาก สถาบันอุดมศึกษา เช่น อาจารย์ และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ในการเข้าร่วมเป็น วิทยากรกระบวนการ ตามกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร”

- **วัด** หมายถึง เจ้าอาวาส และพระภิกษุ ซึ่งสนับสนุนและร่วมกิจกรรมกับกลุ่ม ตัวอย่าง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2

- โรงเรียน หมายถึง ความร่วมมือของผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู-อาจารย์ผู้สอน ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง / กลุ่มทดลอง อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งเป็น คณะนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยในการดำเนินกิจกรรมค่ายธรรมะ

กิจกรรมใบงาน “บวร” หมายถึง กิจกรรมที่มอบหมายในชั้นเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของ นักเรียนกลุ่มทดลอง โดยครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนเทศบาล 5 และโรงเรียนแจ้งวิทยา ซึ่งได้แก่กิจกรรมต่อไปนี้

- กิจกรรมกลุ่ม ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวัดใกล้บ้าน และนำเสนอต่อหน้าชั้นเรียนในชั้น เรียนวิชาพระพุทธศาสนา

- กิจกรรมร่วมกันระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ไปวัดในเทศกาลเข้าพรรษา

กิจกรรมเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” เพื่อเยาวชนไทยใกล้วัด เป็นกิจกรรมที่ผสมผสาน ระหว่างกิจกรรมฝึกสมาธิของพระภิกษุกับกิจกรรมแบบกระบวนการกลุ่ม (group dynamics) และ กิจกรรมระดมสมอง (brainstorming) ซึ่งได้แก่ กิจกรรมร้อยหัวใจด้วยธรรมะ, ต้นไม้จริยธรรม, นิทานธรรมะ, บทบาทสมมติ และเกมส์เศรษฐกิจธรรมะ

บูรณาการ หมายถึง การผสมผสานกิจกรรมเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ดังต่อไปนี้

- การบูรณาการกิจกรรม ของวัดอันได้แก่ การสวดมนต์ การฝึกสมาธิ การฟัง บรรยายธรรมะ โดยพระภิกษุเป็นคณะวิทยากรสลับกับกิจกรรมระดมสมอง ดำเนินกิจกรรมโดย ฆราวาส ซึ่งได้แก่ นักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัยซึ่งเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา หมายถึง นักศึกษาระดับมหาบัณฑิตศึกษา สาขา พุทธศาสน์การพัฒนา ปีการศึกษา 2548 ที่ร่วมเป็นวิทยากรกระบวนการ ในค่ายจริยธรรม “บวร”

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) ได้แก่ การร่วม แสดงความคิดเห็นแบบร่วมระดมความคิด (brainstorming) และร่วมดำเนินกิจกรรมตามตารางการ เข้าค่ายจริยธรรมที่จัดในรูปแบบกระบวนการกลุ่ม (group process)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรม “บวร” เพื่อเยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชีวิต : กรณีศึกษาเยาวชนจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังเสนอตามลำดับ ต่อไปนี้

1. บทบาทของพระพุทธศาสนา วัด และพระภิกษุสงฆ์ต่อสังคมไทย
2. บทบาท “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน ในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน
3. หลักจริยธรรมและคุณธรรมสำหรับเยาวชน
4. เจตคติกับความใกล้ชีวิต
5. การประยุกต์ใช้ทฤษฎี / หลักการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน
6. ค่าจริยธรรมกับกระบวนการกลุ่ม
7. ข้อมูลโรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก) และ โรงเรียนแจ้งวิทยา
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บทบาทของพระพุทธศาสนา วัด และพระภิกษุสงฆ์ต่อสังคมไทย

บทบาทของวัดและพระสงฆ์ตามความรับรู้ของชุมชน

ในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านต่างมีวัดประจำหมู่บ้านของตนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งถือว่าเป็นสมบัติรวมของคนทั้งหมู่บ้าน วัดจึงเป็นศูนย์รวมประชาชนและมีบทบาทดังต่อไปนี้ (www.baanjommyut.com)

1. เป็นสถานศึกษา สำหรับชาวบ้านจะส่งบุตรมารับการฝึกอบรมทางศีลธรรมและเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ
2. เป็นสถานสงเคราะห์ บุตรหลานของชาวบ้านที่ยากจนได้มาอยู่อาศัยเลี้ยงชีวิตและศึกษาเล่าเรียนตลอดจนผู้ใหญ่ที่ยากจนมาอาศัยเลี้ยงชีพ
3. เป็นสถานพยาบาล รักษาคนเจ็บป่วยตามแผน โบราณ
4. เป็นที่พักคนเดินทาง
5. เป็นสโมสรที่ชาวบ้านพบปะสังสรรค์ และพักผ่อนหย่อนใจ
6. เป็นสถานที่บันเทิง ที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่าง ๆ สำหรับชาวบ้าน
7. เป็นที่ใกล้เกลี่ยข้อพิพาท คือ พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษา แก้ปัญหาชีวิตครอบครัวและความทุกข์ต่าง ๆ

8. เป็นศูนย์กลางศิลปะและวัฒนธรรม วัดเป็นที่รวมศิลปกรรมต่าง ๆ ของชาติ ซึ่งเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์

9. เป็นคลังพัสดุ สำหรับเก็บของใช้ต่าง ๆ ที่ชาวบ้านได้ใช้ร่วมกัน เมื่อมีงานวัดหรือยืมไปใช้เมื่อตนมีงานบ้าน

10. เป็นศูนย์กลางการบริหารหรือการปกครอง ที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุม เพื่อบอกแจ้งกิจกรรมต่าง ๆ

11. เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านพิธีกรรม อันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะต่าง ๆ ของชีวิต

1.1 บทบาทเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน

วัด คือ สถานที่ของชุมชน จึงเหมาะสมกับการสร้าง พัฒนาและจัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต อีกรูปแบบหนึ่งตามมาตรา 25 ที่รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน มาตรา 29 กำหนดให้วัดร่วมกับสถานศึกษาส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและมาตรา 58 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา วัดจึงต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ทุกคนสามารถเข้าไปหาและพัฒนาความรู้ของตนได้ตลอดเวลาของทุกช่วงวัยและอายุ โดยมีบทบาทในด้านการจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ตามนโยบายของรัฐ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (มาตรา 73,81) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 วัดเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีการจัดองค์การที่เป็นไปตามกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องและมีหน้าที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ดังนั้นการดำเนินกิจการใด ๆ ของวัดต้องสอดคล้องกับภาระหน้าที่ขององค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ คือ มหาเถรสมาคมฯ ซึ่งกำหนดภารกิจของวัดไว้ 6 ประการ ได้แก่ การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ศาสนาธรรม การสาธารณสงเคราะห์ และการสาธารณูปการ เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจดังกล่าว วัดจึงต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นศูนย์เรียนรู้ตลอดชีวิต คือ (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ.2545 swu.ac.th)

1) การพัฒนาเจ้าอาวาส คณะสงฆ์ และคณะกรรมการของวัดให้เป็นผู้มีความรู้ และสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้ด้วยตนเอง และการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเสมอจากแหล่งอื่น

2) การสร้าง พัฒนาและจัดหาทรัพยากรวัดดูในวัด เช่น ศาลาการเปรียญ หอปฏิบัติธรรม สำนักวิทยบริการ และการปรับภูมิทัศน์ ให้พร้อมเป็นศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต

3) การพัฒนาและจัดหลักสูตรระยะสั้น ให้หลายหลากสอดคล้องกับความต้องการ ความเหมาะสมและความเข้าใจของชุมชน เพื่อเป็นการให้ความรู้หรือประสบการณ์ใหม่หรือเสริมความรู้

เดิม เช่น การจัดหลักสูตรฝึกอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม และการจัดกิจกรรมทางศาสนา หลักสูตรสำหรับเด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ

4) การพัฒนาและจัดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อชุมชน โดยผ่านเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีอยู่ในวัด คือ พระสงฆ์เป็นวิทยากร สำนักวิทยบริการ ด้านคอมพิวเตอร์ การปรับภูมิทัศน์ และใช้กิจกรรมบางอย่าง เช่น ป้ายข้อความธรรมะ ป้ายแสดงนิทรรศการทางพระพุทธศาสนา

5) การพัฒนาและร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการความรู้ ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น มหาวิทยาลัย สถานศึกษา หรือสถาบันต่าง ๆ เพื่อจัดให้มีโปรแกรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนขึ้นในวัด เช่น โครงการร่วมมือกับวัฒนธรรมจังหวัด ศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียน

6) การพัฒนาและจัดให้มีอุทยานการศึกษาหรือมุนันท์นาการสำหรับคนทุกเพศทุกวัย และทุกระดับการศึกษา โดยเปิดให้มีผู้ที่ต้องการศึกษาเข้าใช้บริการได้ตลอดเวลา

1.2 บทบาทที่พึงประสงค์ตามหลักการที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดเสนอระหว่างพระสังฆาธิการ นักวิจัย และข้าราชการครู ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นบทบาทที่พึงประสงค์ของวัด และพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย ผลการสัมมนามีข้อสรุป ดังต่อไปนี้ (www.Pkt.ac.th/onec/pdf)

1.2.1 ด้านการปกครองคณะสงฆ์

1) รัฐและมหาเถรสมาคมควรร่วมกันกำหนดนโยบายให้พุทธศาสนิกชนไปวัดในวันอาทิตย์ เพื่อปลูกฝังให้คนไทยใกล้ชิดศาสนธรรมและสามารถนำ หลักศาสนธรรมปรับใช้ในวิถีชีวิตตนได้

2) สถาบันผลิตพระสังฆาธิการควรกำหนดนโยบายแผนและมาตรการการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ให้เป็นผู้มีความพร้อมในด้านการบริหารวัดเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจและพัฒนาตนให้ถึงพร้อมในการปฏิบัติภารกิจทั้ง 6 ด้านของคณะสงฆ์ รวมทั้งเป็นกัลยาณมิตรของศาสนิกชน สามารถปลูกฝังและฝึกอบรมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการดำรงชีวิต

3) วัดควรปรับเปลี่ยนบทบาทให้ทันกับสังคมในเชิงรุก คือ จัดโครงการและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมและมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยดึง ศาสนิกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัดและพระเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาสังคมและชุมชน มีภาครัฐสนับสนุนงบประมาณ

4) มหาเถรสมาคมควรมีมาตรการให้บุद्धิพุทธพาณิชย์ อันเป็นการลดความศรัทธาของศาสนิกชน

5) พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านศีลธรรมและจรรยา เพื่อปลูกศรัทธาให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น

6) ฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับควรให้ความสำคัญแก่วัดและพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและพัฒนาเยาวชนและศาสนิกชนในแต่ละบทบาทหน้าที่ตามภารกิจคณะสงฆ์ เช่น สนับสนุนด้านงบประมาณ ความก้าวหน้าด้านสมณศักดิ์ การพัฒนาศักยภาพ และเชิดชูยกย่องให้เป็นที่ประจักษ์แก่หมู่คณะสงฆ์

1.2.2 ด้านการศึกษา

1) พระสงฆ์ควรศึกษาหลักธรรมให้ถ่องแท้ทั้งปริยัติและปฏิบัติเพื่อให้พร้อมที่จะปฏิบัติภารกิจทั้ง 6 ด้านของคณะสงฆ์

2) พระสงฆ์ควรพัฒนาตนให้รอบรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อรู้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม อันจะส่งผลต่อศักยภาพในการอบรมพัฒนาจิต การเผยแผ่ศาสนาธรรมแก่ศาสนิกชน เช่น ด้านการบริหาร ด้านกฎหมาย กฎระเบียบของสงฆ์ เป็นต้น

3) ระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ควรปรับประยุกต์ให้เหมาะกับยุคสมัยแต่คงไว้ซึ่งหลักศาสนาธรรม

1.2.3 ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม

1) วัดต้องพัฒนาให้เป็นหน่วยปฏิบัติในการเผยแผ่ศาสนาธรรมที่เข้มแข็ง

2) พระสงฆ์ควรเอาใจใส่ในการศึกษาธรรมะและเพิ่มศักยภาพในการเผยแผ่ศาสนาธรรม

3) พระสงฆ์ควรเป็นผู้ให้คำสอนและหลักศาสนาธรรมทั้ง โดยตรงและโดยทางอ้อม โดยตรงคือ เป็นผู้ให้การฝึกอบรมแก่ศาสนิกชน โดยทางอ้อมคือ การครองตนตามหลักธรรมวินัย ซึ่งจะก่อศรัทธาแก่บุคคลทั่วไป และการให้การอบรมพัฒนาศักยภาพด้านการอบรมพัฒนาจิตและหลักปริยัติทางศาสนาแก่คณาจารย์ วิทยากรผู้ให้การอบรมแก่เยาวชนอีกส่วนหนึ่ง

4) พระสงฆ์ควรมีบทบาทเชิงรุกในการสั่งสอนเยาวชนด้านศีลธรรม เช่น เป็นวิทยากรอบรมในสถานศึกษาหรือจัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ นำศาสนิกชนและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอบรมศาสนาธรรมซึ่งอาจทำโดยวัดกลุ่มบุคคล โดยมีวัดเป็นแกนนำ กลุ่มพระสงฆ์และสื่อมวลชน เป็นต้น หากร่วมมือกันหลายจุดและประสานเครือข่ายเป็นร่างแหทั่วประเทศจะช่วยเหลือสังคมไทยได้อย่างดียิ่ง

5) พระสงฆ์ควรให้การอบรมแก่ผู้ต้องขังและพนักงานตามโรงงานที่ไม่มีโอกาสไปฟังเทศน์ที่วัด

1.2.4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์

- 1) รัฐบาลควรมีนโยบายสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เช่น การสนับสนุนงบประมาณ โดยเฉพาะโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนโดยแท้จริง และเป็นการอบรมต่อเนื่องตั้งแต่วัยเยาว์
- 2) วัดควรเป็นแหล่งเรียนรู้ของเยาวชนและประชาชนเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชน โดยเป็นศูนย์กลางประสานวิทยากรช่วยอบรมประชาชนด้านการอาชีพ ตัวอย่างเช่น หลาย ๆ วัดได้ดำเนินการอยู่ หรือจัดห้องสมุดชุมชน และพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสนธรรมศาสนปฏิบัติเพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาตามอัธยาศัย

1.2.5 ด้านการสาธารณูปการ

- 1) รัฐบาลควรมีนโยบายสนับสนุนการสาธารณูปการที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เช่น สนับสนุนให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ด้านการพัฒนาศีลธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2) วัดควรเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่ปลอดภัย

1.2.6 ด้านสาธารณสงเคราะห์

วัดควรเป็นศูนย์กลางสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เป็นศูนย์รวมที่สร้างคุณธรรม จริยธรรมและสามัคคีธรรมในท้องถิ่น เป็นศูนย์รวมที่สามารถชี้นำทิศทางการพัฒนาชุมชนในทางที่ชอบที่ควรรวมทั้งปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเข้าใจศาสนธรรมและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

พระไพศาล วิสาโล ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า สิ่งหนึ่งที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตก็คือการเข้าไปมีบทบาทในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ต่างจากพระสงฆ์สมัยก่อนที่บทบาทดังกล่าวไม่บ่อยนัก คุฏุปการสำคัญอีกประการหนึ่งของพระสงฆ์กลุ่มใหม่นี้ ก็คือการชี้ให้เห็นว่า “โลก” กับ “ธรรม” ไม่ได้แยกจากกัน ธรรมนั้นไม่ได้อยู่ที่เฉพาะวัด หรือจำกัดเฉพาะการจำศีลหลับตาทำสมาธิเท่านั้น หากยังสามารถปฏิบัติได้ท่ามกลางกิจกรรมทางโลกหรือโดยใช้กิจกรรมทางโลกเป็นสื่อ ดังที่พระสุบิน ปณีโต ผู้นำในการจัดตั้งกลุ่มสังฆะออมทรัพย์ทั่วจังหวัดตราด ได้ชี้ให้ชาวบ้านเห็นว่า การนำเงินมารวมกัน เพื่อให้เพื่อนบ้านที่กำลังเดือดร้อนมีโอกาสดูแลไปใช้ก่อนนั้นเป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง มิใช่ว่าบุญจะต้องทำที่วัดหรือกับพระเท่านั้น ขณะเดียวกันในการร่วมกิจกรรมดังกล่าวชาวบ้านยังได้มีโอกาสปฏิบัติธรรม หรือฝึกฝนตนในเรื่องของความซื่อสัตย์และความไว้วางใจกัน อันเป็นธรรมที่สำคัญต่อชีวิตและชุมชนในทำนองเดียวกันพระครูพิพัฒนโชติ ผู้นำจัดตั้งธนาคารชีวิต ซึ่งเป็นกลุ่มออมทรัพย์ในจังหวัดสงขลา ก็ได้ใช้ธรรมเป็นเครื่องประสานกลุ่ม โดยทุกกลุ่มที่ร่วมโครงการดังกล่าว ได้ถือเอาศีล ๕ และธรรมในหมวดมงคล ๓๘ มาเป็นวินัยและหลักการของกลุ่มอีกด้วย โดยมีการประชุมพบปะ และทำกิจกรรมของกลุ่มรวมทั้งการกุ้ยืม และฝาก

เงินกันในวันพระหลังจากการทำบุญและประกอบพิธีทางศาสนาแล้ว ทำให้วันพระมีความหมายทั้งทางโลกและทางธรรม

พัฒนาการที่สำคัญอีกประการหนึ่งของพระสงฆ์ที่ทำงานชุมชน ก็คือการส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันและเป็นหลักในการทำกิจกรรมชุมชนกระตุ้นชักชวนให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยท่านเป็นเพียงที่ปรึกษาให้ข้อคิดความเห็นในการทำงาน หรือช่วยประสานให้เกิดความสามัคคีในกลุ่ม (พระไพศาล วิสาโล www.Budnet.info : 4 มกราคม 2549.) ตัวอย่าง เช่น สถานานวัดตะโหมด จังหวัดพัทลุง ซึ่งมีพระครูสุนทรกิจจานุโยค เป็นประธาน แต่กิจกรรมต่าง ๆ จัดทำโดยคณะกรรมการซึ่งแบ่งความรับผิดชอบกันเป็นฝ่าย ๆ และมาจากชาวบ้านทั้งหมด ทางภาคเหนือ พระครูพิทักษ์นันทคุณแห่งจังหวัดน่านก็เป็นผู้นำในการจัดตั้งกลุ่มฮักเมืองน่าน ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแทนจากประชาชนหลายฝ่ายทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ โดยพระสงฆ์เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น การรวมกลุ่มชาวบ้านในลักษณะนี้ นอกจากจะแบ่งเบาภาระของพระสงฆ์แล้ว ยังเป็นการศึกษาที่สำคัญสำหรับชาวบ้าน เพราะกระบวนการกลุ่มเอื้อให้ชาวบ้านได้แลกเปลี่ยนความเห็นและประสบการณ์ ตลอดจนสามารถเรียนรู้จากกันและกันได้มากขึ้น ข้อมูลและความรู้ลอบ ๆ ที่เกิดขึ้นจะมีใช้สิ่งที่เห็นห่างจากชีวิตและสภาพแวดล้อมของเขา ดังที่ได้รับจากสถาบันการศึกษาหรือสื่อมวลชน หากสามารถนำมาใช้ได้กับความเป็นจริงรอบตัวเขา การเรียนรู้ดังกล่าว เมื่อผนวกกับความไว้วางใจที่เพิ่มพูนขึ้นจากทำกิจกรรมร่วมกัน จะสร้างความมั่นใจให้แก่ชาวบ้านมากขึ้นในการแก้ปัญหาของชุมชนที่ยากและใหญ่กว่าเดิม นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน แม้ว่าบทบาทของพระสงฆ์เหล่านี้ยังเป็นบทบาทในระดับปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มเล็ก ๆ แต่หากพระสงฆ์ส่วนใหญ่ก้าวเดินไปในทิศทางดังกล่าว คณะสงฆ์จะเป็นพลังทางจริยธรรมที่สำคัญยิ่งของสังคมไทย

1.3 วัดในฝันของชุมชน

ดร.พนม พงษ์ไพบูลย์ รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (www.moe.go.th) ได้จำแนกวัดไทยเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

ประเภทแรก เป็นวัดที่มุ่งพัฒนาถาวรวัตถุ ให้มีความโอ่อ่า หรูหรา มีสิ่งก่อสร้างเสนาสนะใหญ่โตราคาแพง วัดต้องอาศัยเงินทุนจำนวนมาก มักจะใช้วิธีสร้างวัดอุ้มงคล ทำนายชะตาราศี สะเดาะเคราะห์ เป็นต้น

ประเภทที่สอง เป็นวัดที่มุ่งเน้นปฏิบัติ มุ่งให้คน พระ เณร ได้รับการศึกษาในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ เช่น ช่วยสร้างโรงเรียน สอนหนังสือชาวบ้าน จัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และอาจสูงถึงขั้นอยากให้เป็นวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยสงฆ์วัดประเภทนี้ ถ้ามีทุนรอนไม่มากอาจจะเห็นมีกุฏิ โบสถ์ ศาลาเก่าชอมช่อ แต่ว่ามีอาคารเรียนที่สวยงาม มีกิจกรรมเพื่อการศึกษาในวัด วัดที่มุ่งจัดการศึกษามักยากจนเพราะเอาเงินที่มีอยู่ไปทุ่มเทเพื่อการศึกษาเสียหมด

ประเภทที่สาม เป็นวัดมุ่งการปฏิบัติ เช่น เน้นวิปัสสนาธุระ เน้นการสร้างความสงบในจิตใจให้กับผู้เลื่อมใสศรัทธา วัดประเภทนี้มักทำวัดให้คล้ายธรรมชาติ มีต้นไม้ มีป่า มีลำธาร มีภูเขา มีถ้ำ เป็นต้น ที่เป็นอยู่แล้วตามธรรมชาติก็มีที่เลียนแบบธรรมชาติก็มีวัดที่มุ่งการปฏิบัติมักลงทุนในสิ่งก่อสร้างน้อย บางที่แทบไม่ต้องลงทุนเลยเพียงไปหาทำเลธรรมชาติเหมาะ ๆ เลือกเป็นที่ตั้งวัด ทำให้เกิดวัด ตามป่า ตามเขา ตามถ้ำ ขึ้นเรื่อย ๆ

วัดนี้ควรสนับสนุนส่งเสริม คือ วัดประเภทที่ 2 และ 3 และควรมีองค์ประกอบของวัดในฝันของชุมชน ดังนี้ (พนม พงษ์ไพบูลย์. Moe.go.th.)

1.4 มีบริเวณกว้างขวางพอสมควร

1.5 ควรอยู่ห่างไกลจากสิ่งรบกวนต่าง ๆ

1.6 ต้องมีความสงบและร่มรื่น วัดที่สงบและร่มรื่น

1.7 ควรมีความงามตามธรรมชาติ วัดควรปลูกไม้ดอกไม้ประดับควบคู่กับไม้ใหญ่ให้ดูสวยงาม

1.8 มีความสะอาด วัดควรให้ความสำคัญกับการดูแลกำจัดขยะมูลฝอย ให้มีการเก็บ ทำลายให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

1.9 มีความเป็นระเบียบ ควรมีแผนผังวัดเพื่อกำหนดพื้นที่ใช้สอยว่าบริเวณไหนจะใช้ประโยชน์อะไร รวมทั้งจัดระเบียบถนนทางเท้าให้เหมาะสมและสวยงามด้วย

1.10 มีเสนาสนะเพื่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์และพุทธบริษัท ตามความจำเป็นและตามความเหมาะสม

1.11 มีและรักษาสิ่งที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน สิ่งที่เป็นศูนย์รวมจิตใจ เช่น พระพุทธรูป เจดีย์ วิหาร ศิลปวัตถุทางพุทธศาสนา ภาพวาด ตู้ พระธรรม

1.12 มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานพอเหมาะสมกับสภาพ

1.13 มีพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ

1.14 มีพระสงฆ์ที่มีความรู้ ความเข้าใจในพระธรรมวินัยที่แท้จริง

1.15 มีกิจกรรมเพื่อการศึกษาธรรมแก่ประชาชน

1.16 มีกิจกรรมภาคปฏิบัติ เพื่อความสงบทางจิตใจให้กับประชาชนผู้สนใจสมัคร

เป็นประจำ

1.17 เป็นแหล่งบริการ เพื่อเพิ่มพูนการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น มีห้องสมุดประชาชน มีการจัดวิทยากรมาแนะนำการทำมาหากิน การดูแลสุขภาพอนามัยให้กับประชาชน มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้พักผ่อนหย่อนใจและหาความสงบในวัด เป็นต้น

1.18 ควรทำหน้าที่เป็นผู้นำ ชักจูงให้ประชาชนได้ปรึกษาหารือกัน เพื่อสร้างความสงบสุข และความเจริญรุ่งเรืองของชุมชน วัดอาจเป็นผู้นำในการชักชวนให้ประชาชนได้ช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นของตนด้านต่าง ๆ

ดังนั้นวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน พระสงฆ์เป็นตัวแทนของวัดในการแสดงบทบาทต่าง ๆ เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชนเป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพเชื่อถือ และการร่วมมือกันให้เกิดความสามัคคี หากพระสงฆ์มีบทบาทต่อการพัฒนาจริยธรรมในกลุ่มเยาวชนมีศักยภาพในการโน้มนำให้เยาวชนไทยใกล้ชิดวัดมากยิ่งขึ้น โดยความสมัครใจ มิใช่เป็นการบังคับจากครูหรือผู้ปกครอง จะเป็นการร่วมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่าแก่สังคมไทยสืบไป

2 บทบาท “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน ในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน

ดร. อารุง จันทวานิช เลขาธิการสภาการศึกษา (สทศ.) กล่าวถึง ผลงานการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สทศ.) ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่องการจัดทำโครงการวิจัยศึกษารูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หลังจากนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ได้พบรูปแบบของการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 รูปแบบ คือ รูปแบบของบ้าน (ครอบครัว) วัด โรงเรียน (สถานศึกษา) และชุมชน ดังต่อไปนี้ (www.onec.go.th/news46)

1. รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยครอบครัว มีเนื้อหาสำคัญ คือ ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้เรื่องความดี / ความชั่ว พระคุณ หน้าที่ ระเบียบวินัย กติกาสังคมและศาสนา วัฒนธรรม ความรู้เหล่านี้ฝึกพฤติกรรมทางกายได้ โดยปลูกฝังความสุภาพ มีน้ำใจ กตัญญู มีระเบียบ ทำตามหน้าที่ พึ่งตนเอง และอดออม ด้านการสร้างทัศนคติให้ตระหนัก รัก เคารพ เชื่อมั่น อดทน มีสำนึกขณะจะกระทำ สำหรับวิธีการอบรมปลูกฝังทำได้โดยวิธีอบรมด้วยวาจา ด้วยการปฏิบัติเอง ด้วยการปฏิบัติให้เห็น และ กระตุ้นให้คิด ทั้งนี้ต้องอาศัยความใกล้ชิดและทำตัวเป็นแบบอย่างของพ่อแม่

ในกรณีที่เด็กทำดี ควรชมเชย ย้ำผลการกระทำความดีที่เด็กทำให้เด็กพึง และ ควรยกย่องต่อหน้าผู้อื่น เมื่อเด็กกระทำผิดควรพูดคุยอธิบาย ย้ำผลการกระทำผิดให้เด็กพึง และพยายามลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ด้านการวัดประเมินผล จะวัดจากพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก ผลที่คาดว่าจะได้รับคือ เด็กสุภาพ มีน้ำใจ กตัญญู มีระเบียบวินัย ทำหน้าที่พึ่งตนเอง อดออม ตระหนัก และเคารพ เชื่อมั่น อดทนและมีสำนึก

บทบาทของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเยาวชนให้มีคุณธรรมจริยธรรมนั้น นักวิชาการได้ให้ข้อชี้แนะดังนี้คือ (news.mjob.in.th/social)

นพ.พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์ หัวหน้าหน่วยพัฒนาการเด็กวิทยาลัยแพทยศาสตร์ กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล มาอธิบายว่า พ่อแม่ต้องช่วยกันสร้างสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้เด็ก มี Motivation to Learn มีโอกาสคิดและทำด้วยตัวเองในขอบเขตของความปลอดภัย หากิจกรรมที่ช่วยสร้างพัฒนาการ หรือหาโอกาสทำกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กๆ ให้มากขึ้น สิ่งที่สำคัญมากที่สุดคือ ต้องฝึกให้ลูกมีคุณธรรม-จริยธรรม และสอนให้รู้จักแบ่งปัน เริ่มจากของที่เขาไม่ชอบ และเปลี่ยนมาเป็นของที่ชอบ ให้รู้จักแบ่งให้ผู้อื่น

อาจารย์ธิดา พิทักษ์สินสุข กรรมการสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทยฯ กล่าวว่า นอกจากพื้นฐานนิสัยในการช่วยเหลือตนเองและความใฝ่รู้ใฝ่เรียนแล้ว การจัดบรรยากาศในบ้านที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของลูก ก็เป็นสิ่งจำเป็นควรจัดให้มีที่นั่ง มีโต๊ะทำงานเล็กๆ มีที่เก็บเครื่องเขียน เมื่อกลับมาจากโรงเรียนแล้วให้ล้างมือล้างหน้า หรืออาบน้ำทำการบ้านเสียก่อน พอทำเสร็จจะได้รับรางวัล ได้ออกไปเล่น ได้ดูหนังดูทีวีเป็นรางวัล เมื่อบริเวณบ้านเอื้อต่อการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์จะมาเอง หรือเติมความคิดให้เขาโดยใช้นิทานกับหนังสือเป็นสื่อ ในการฝึกให้ลูกทั้งเก่งทั้งดี มีความสุขและมีความคิดสร้างสรรค์ หลักสำคัญคือต้องมีเวลาให้ลูก จะทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวยั่งยืน เด็กจะเติบโตต่อไปเป็นคนที่รักบ้าน รักครอบครัว

นพ. จอม ชุมช่วย จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น โรงพยาบาลสมิติเวช ศรีนครินทร์ กล่าวว่า การเล่นช่วยให้เด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด เพราะช่วงที่กำลังเล่น สมอของเด็กมีการตื่นตัว มีการทำงานใยประสาทมีการเชื่อมต่อกัน เด็กที่ฉลาดเกิดจากมีการประสานกันของเซลล์สมองผ่านใยประสาทมากขึ้น เด็กอายุน้อยกว่า 6 ปี จะต้องให้เขาเรียนรู้ผ่านการเล่นถึงจะดีที่สุดในวัย 0-1 ปี เล่นโดยใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ ช่วง 1-2 ปี เล่นตามหน้าที่ของของสิ่งนั้น เช่น ช้อน ใช้ตักอาหาร แก้วน้ำ ใช้ดื่ม ช่วง 2-3 ปี เริ่มสนใจการเล่นสมมติ ช่วงอายุ 3-5 ปี เริ่มเล่นบทบาทสมมติ เช่น เล่นเป็นอุตุตราแมน พออายุ 6 ปีขึ้นไป เริ่มเล่นอะไรที่เป็นกฎเกณฑ์มากขึ้น

2. รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยโรงเรียน (สถานศึกษา) มีเนื้อหาที่สำคัญ คือ ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ในเรื่องความดี / ความชั่ว พระคุณ หน้าที่ ระเบียบวินัย การพัฒนาตนเอง ความเป็นไทย สิ่งแวดล้อม และศาสนาวัฒนธรรม ความรู้เหล่านี้ฝึกพฤติกรรมทางกายได้ โดยปลูกฝังความมีสติจะมีน้ำใจ กตัญญู ทำหน้าที่ มีระเบียบวินัย ฝึกฝนสม่ำเสมอ เรียนรู้จากความผิดพลาดของตนเอง ปฏิบัติตามคำสอน รักษาวัฒนธรรม/ สิ่งแวดล้อม และทำตนให้เป็นประโยชน์ ด้านการสร้างทัศนคติให้ตระหนัก รัก /ภาคภูมิใจ มุ่งมั่น เชื่อฟัง มีเหตุผล มีสำนึกขณะจะทำอย่างรอบคอบ สำหรับวิธีการอบรมปลูกฝังและการประเมินผลทำเช่นเดียวกับรูปแบบของครอบครัว แต่รูปแบบนี้ผู้ที่ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างคือ ครู อาจารย์ผู้สอน ผลที่คาดว่าจะได้รับคือ เด็กมีสติจะมีน้ำใจ

กตัญญู รู้หน้าที่ มีระเบียบวินัย เรียนรู้ฝึกฝน รักษาวัฒนธรรม สร้างประโยชน์ มีความภาคภูมิใจ มุ่งมั่น มีเหตุผล และมีสำนึก

3.รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยสถาบันศาสนา มีเนื้อหาที่สำคัญคือ ด้านความรู้และวิธีการอบรมเช่นเดียวกับรูปแบบครอบครัว แต่ผู้ที่ทำหน้าที่จัดเกล้า คือ พระ นักบวช บุคคลากรทางศาสนา ส่วนผลที่คาดว่าจะได้รับคือ เด็กเป็นคนสุภาพ มีน้ำใจ กตัญญู เอื้อเฟื้อ มีระเบียบวินัย ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อุตุน ตระหนักในความดี เคารพตัวเอง เชื่อมั่น มีความรักและเมตตา รวมทั้งมีสำนึกที่จะทำดี

ปัจจุบันมีพระภิกษุนักพัฒนารุ่นใหม่ ใช้วิธีการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนในแนวทางที่แตกต่างไปจากเดิม โดยใช้ชื่อว่า “ธรรมะคิลิเวอรี” พระมหาสมปอง ตาลปุตโตเป็นเจ้าของต้นตำรับธรรมะคิลิเวอรี (<http://www.sudipan.net/phpBB2>) ด้วยแนวคิดที่ว่า ธรรมะไม่จำเป็นต้องอยู่ที่วัด ธรรมะไปได้ทุกที่ ถ้าที่นั่นต้องการธรรมะ การเทศน์แบบคิลิเวอรีไม่ใช่สิ่งใหม่ มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลแล้ว จะเห็นว่าหลังจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ก็ออกตามหาปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 เพื่อเผยแผ่พระธรรม พระมหาสมปองจึงหาวิธีส่งธรรมะเข้าถึงประชาชนด้วยการใช้ระบบไอทีค้นหารายชื่อโรงเรียน และเสนอตัวไปเทศน์ให้เด็กนักเรียนฟัง จนเป็นที่รู้จักนับถือกันอย่างกว้างขวาง ปัจจุบันมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนติดต่อให้พระมหาสมปองไปเทศน์ตกเดือนละไม่ต่ำกว่า 100 ราย รูปแบบการเทศน์เน้นสนุกสนาน ทันกระแส บางครั้งใช้แผ่น ดีวีดีเกาหลิม้าใช้เป็นสื่อในการสอนใจ ไม่นับภาษาบาลี เพื่อให้คนเข้าถึงธรรมะง่ายที่สุด เน้นกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กนักเรียนระดับประถมและมัธยม เพื่อให้กลุ่มวัยรุ่นชอบฟังธรรมะและรู้ดีกว่าการฟังเทศน์ไม่ใช่เรื่องน่าเบื่อ ผลงานปัจจุบันรายการธรรมะคิลิเวอรีออกอากาศทุกวันหยุดนักขัตฤกษ์ และรายการสยามทูเดย์ ช่วงตอบคำถามธรรมะ ทุกวันพุธ ทางช่อง 5 นอกจากนี้มีการออกวีซีดีจำหน่ายเพื่อนำรายได้บริจาคให้วัดพระบาทน้ำพุ รวมทั้งออกหนังสือด้วย

4.รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยชุมชน มีเนื้อหาที่สำคัญคือ ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้วิธีการอบรมปลูกฝังเช่นเดียวกับรูปแบบที่ 1 แต่ผู้ที่ทำหน้าที่อบรมคือ กระบวนกรภายในชุมชน ส่วนผลที่คาดหวังว่าจะได้รับคือ เด็กรับผิดชอบต่อสังคม เสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อมบำเพ็ญประโยชน์ และเคารพกติกา พฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก

กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ได้ระบุนุญถักษณะของเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ไว้ในนโยบายเยาวชนแห่งชาติ และแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว พ.ศ. 2545 – 2554 ได้ดังต่อไปนี้ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2551 : 16 - 21)

1. มีความผูกพันในครอบครัว ภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีทักษะในอาชีพและการดำรงชีวิต ที่รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น

2. มีสุขภาพและพละนาถัยแข็งแรง และรู้จักการป้องกันตนเองจากโรคและสิ่งเสพติด
3. มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ จริยธรรมคุณธรรม และมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบตามวัย
4. มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและความภูมิใจในการทำงานสุจริต
5. รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
6. รู้จักช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ

หน่วยงานสถาบันและองค์กรที่เกี่ยวข้อง (บวร) ควรมีมาตรการร่วมกันเพื่อสร้างเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ

1. รัฐ ครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ชุมชน และสื่อมวลชนต้องร่วมกันสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ และการเสริมสร้างทักษะชีวิต เพื่อให้เด็กและเยาวชนในฐานะผู้มีส่วนสำคัญในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาของชุมชน สังคม และประเทศชาติ ได้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคิดและกล้าตัดสินใจบนพื้นฐานคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนรู้จักปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

2. สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีความสามารถในการประยุกต์ใช้วิทยาการ สมัยใหม่บนพื้นฐานภูมิปัญญาของสังคมวัฒนธรรมไทย ตลอดจนสามารถประยุกต์หลักธรรมและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตให้ดีขึ้น สอดคล้องกับความต้องการทั้งในด้านสุขภาพร่างกาย สติปัญญา ความสามารถในการทำงาน อารมณ์ จริยธรรม และความรับผิดชอบตามวัย รวมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนอย่างสร้างสรรค์ในกิจกรรมชุมชนและสังคมไทย

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัวมีบทบาทหลักในการดูแลรับผิดชอบการขัดเกลาทางสังคม ตลอดจนปลูกฝังทักษะชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนขนานไปกับองค์กรอื่น ๆ ในสังคม

4. สนับสนุนการกระจายความรับผิดชอบให้ท้องถิ่นทุกระดับและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาครอบครัว เด็กและเยาวชน

5. ปรับแนวคิดของผู้ให้บริการ โดยเฉพาะภาครัฐ ให้ปฏิบัติหน้าที้อย่างโปร่งใสทุกด้าน และสามารถตรวจสอบได้

6. ใช้กฎหมายเป็นกรอบในการพัฒนาและกำหนดภาระหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

7. เร่งรัดให้มีการติดตามและประเมินผลการพัฒนา โดยมีดัชนีชี้วัดอย่างเป็นระบบ

ในส่วนที่เป็นการสร้างคุณลักษณะให้เด็ก / เยาวชน เป็นคนเก่ง กล่าวคือ มีสติปัญญาและความสามารถในการทำงานนั้น “บวร” ควรมีมาตรการร่วมกัน ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันทางศาสนา มีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนลดปัญหาความขัดแย้งด้านแนวความคิดระหว่างกัน

2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้ที่จะแสวงหาข้อมูลในการตัดสินใจด้วยตนเอง มีทักษะในชีวิตด้วยวิธีการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชน รู้จักคิด รู้จักเลือกกระหว่างสารสนเทศที่ดีและเหมาะสม

3. จัดระบบการศึกษาสำหรับเยาวชนที่มุ่งผลิตเพื่อการมีงานทำ โดยให้เยาวชนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนที่เน้นคุณภาพ และเครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลาย

4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้บิดามารดา ครู และสื่อมวลชน มีหน้าที่ร่วมรับผิดชอบในการสร้างคุณภาพเด็กและเยาวชนให้เต็มตามศักยภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาเป็นศูนย์กลางป้องกันปัญหาและปรับพฤติกรรมเด็กและเยาวชน

5. สร้างค่านิยมให้เห็นคุณค่าของการทำงาน การมีงานทำ และมีศักดิ์ศรีจากการทำงานที่สุจริต ตลอดจนสนับสนุนการผลิตกำลังแรงงานที่อยู่ในระบบการศึกษาให้สามารถประกอบอาชีพอิสระมากขึ้น

6. ส่งเสริมให้ชุมชนและสถานศึกษาจัดการฝึกอาชีพสำหรับการเตรียมเยาวชนเพื่อเข้าสู่โลกอาชีพด้วยความมั่นใจและภาคภูมิใจ

และในส่วนที่เป็นการสร้างเด็กเยาวชนให้เป็นคนดี กล่าวคือ มีความฉลาดทางอารมณ์และมีความรับผิดชอบตามวัย “บวร” ควรมีบทบาทร่วมกัน ดังนี้

1. สนับสนุนให้บิดามารดาใช้วิธีการเลี้ยงดูบุตรด้วยการให้ความรัก สนับสนุน ควบคุม และใช้เหตุผล ตลอดจนมีความสม่ำเสมอในการวางระเบียบวินัย และการปฏิบัติในครอบครัว

2. รณรงค์ให้บิดามารดาแสดงความชื่นชมและชมเชยบุตร เมื่อถูกเรียนรู้ที่จะมีการเอื้อให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมหรือคนที่อยู่ไกลตัวออกไป

3. สร้างความเข้าใจให้บิดามารดาเห็นคุณค่าของการเป็นต้นแบบ เสริมสร้างลักษณะนิสัย ความมีวินัย ความรับผิดชอบ และการควบคุมอารมณ์

4. ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีประสบการณ์ที่หลากหลาย เพื่อการพัฒนาเจตคติและบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย ตลอดจนการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม

5. สร้างความเข้าใจในเรื่องแนวคิดการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ตรงกันระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

6. กระตุ้นให้ครูและครอบครัวมีบทบาทร่วมในการพัฒนาประชาคม เพื่อสนับสนุนให้เด็กเกิดความรู้สึกหรือร้อนที่แสวงหาโอกาสในการเรียนรู้

7. สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนทำงานเป็นกลุ่มแบบร่วมมือ รู้จักการวางแผนอนาคตการทำงาน มีการควบคุมอารมณ์ มีระเบียบวินัยในตนเอง และเห็นคุณค่าในตนเอง

8. ผู้ปกครองควรนำเด็กเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัด เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ศาสนธรรมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เด็กเล็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่

9. ผู้ปกครองควรปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีเป็นแบบอย่างแก่สมาชิกในครอบครัว

10. โรงเรียนควรประสานความร่วมมือกับวัดเพื่ออบรมเยาวชนด้านศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม กิจกรรมปลูกฝังและอบรมเยาวชนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม โรงเรียนและวัด ควรอบรมโดยต่อเนื่อง

11. ชุมชนและวัดควรเป็นที่พึ่งซึ่งกันและกันในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและชุมชนช่วยส่งเสริมพระศาสนาให้เป็นศูนย์กลางการเผยแผ่ศาสนาธรรมและเป็นศูนย์รวมจิตใจของศาสนิกชน

จากการประมวลความคิดเห็นของประชาชน เพื่อตอบคำถามว่า “ทำไมวัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่ออกไปเข้าวัด” จากเว็บส่งเสริมการเรียนรู้ดีเด่น (<http://www.vcharkarn.com/vcafe>) สรุปคำตอบได้ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรการสอนพุทธศาสนา สอนผิดวิธี เน้นฝึกจุด
2. การเข้าวัดฟังพระสวดมนต์ฟังไม่รู้เรื่องทำให้รู้สึกว่เสียเวลา
3. การไม่ศรัทธาต่อตัวพระภิกษุ โดยเฉพาะเยาวชนหญิง โดยเกรงจะถูกกลอนลามทางเพศ ดังข่าวทางสื่อมวลชนที่ปรากฏเป็นระยะ ๆ
4. ผู้ใหญ่ไม่ได้ทำตัวอย่างให้เด็กเห็น ผู้ใหญ่เองก็ไม่ค่อยเข้าวัด
5. ศึกษาแต่หลักการทฤษฎีของพุทธศาสนา แต่ยังขาดการปฏิบัติจริง ๆ
6. ผู้ปกครองสอนว่าคนดีไม่จำเป็นต้องเข้าวัด
7. ไม่ว่าจะ ถ้าไม่มีเหตุผลพอจริง ๆ จะไม่เข้าวัด เพราะการนั่งฟังพระสวด พระเทศน์ เป็นการเสียเวลา
8. วันสำคัญทางศาสนา วัดจะเนืองแน่นด้วยผู้คนเกิดความรู้สึกอึดอัดไม่ออกไป
9. วัดไม่มีสินค้าให้เดินดู ไม่มีแอร์เย็น ๆ ไม่มีอาหารอร่อยให้เลือกซื้อหา ไม่มีเกมคอมพิวเตอร์ให้เล่น
10. เยาวชนเห็นคนส่วนใหญ่ไปวัดเพื่อบนบานศาลกล่าวหรือแก้บน ขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เกิดความรู้สึกไม่เข้าใจว่าทำไมจึงไม่ฟังตนเอง และไม่เข้าใจว่าทำไมวัดจึงไม่ให้คนเข้าถึงแก่นพระพุทธศาสนา

จากข้อความในเว็บ จะเห็นว่าเยาวชนกลุ่มหนึ่งมีเจตคติที่ไม่พึงประสงค์ ต่อศาสนาสถานศาสนพิธี และศาสนานุคคล ผู้เกี่ยวข้องกัพุทธศาสนาทั้งปวงต้องร่วมกันมีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนให้ใกล้ชิดวัดมากยิ่งขึ้น อันจะสร้างผลต่อการจรจรโลงพุทธศาสนาให้ยั่งยืนสืบไป

ข้อเสนอแนะจากเว็บ นอกเหนือจากการให้เหตุผลว่า “ทำไมวัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่ยอมเข้าวัด” ก็ยังมีข้อคิดเห็นในทางเสนอแนะคือ

1. ครอบครัวควรแทรกการสอนธรรมะไม่ให้รู้ตัว เช่น สัตว์โลก ย่อมเป็นไปตามกรรม ก่อนจะเข้าใจกรรมของคนอื่น ต้องพิจารณาองค์กรรมของเราเสียก่อนด้วยปัญญา ด้วยการทำความดี เราก็สามารถ “แก้กรรม” ของเราได้โดยการพยายาม “สร้างกรรมใหม่ที่ดี” ถ้าเราโชคดีเพราะกรรมเก่า ก็ “ไม่ควรประมาท” ไปดูแคลนคนอื่นที่ด้อยกว่า เป็นต้น

2. พระสงฆ์ไทยควรปรับเปลี่ยนวิธีจากเดิมนั่งเทศน์นาน ๆ มาเป็นการสอนหลักธรรม โดยการเล่านิทานประสพการณ์ชีวิต เทศน์เป็นเพลงธรรมะ หรือเทศน์โดยใช้ภาษาที่ฟังง่าย อาจเทศน์แนวติดตลกบ้าง ซึ่งจะน่าสนใจกว่าและจะทำให้เด็กอยากเข้าวัดศึกษาธรรมมากขึ้น

3. โรงเรียนและวัด ควรปรับปรุงวิธีสอนหรือการศึกษาระบบให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน โดยเน้นวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนอยากศึกษาระบบ และสามารถเข้าถึงแก่นของธรรมะได้มากขึ้น

4. ส่งเสริมการเรียนรู้จริยธรรม ศีลธรรม ด้วยการกระทำปฏิบัติจริง ๆ ไม่ใช่เพียงการเรียนรู้ทฤษฎีหรือหลักการเท่านั้น เช่น

- ในครอบครัวมีการสวมมนต์ นั่งสมาธิ
- การวิเคราะห์ข่าว เหตุการณ์ จากหนังสือพิมพ์ โดยใช้หลักธรรมะ
- ศึกษาตัวอย่างจากผู้กระทำความดีในสังคม
- เชิญครูเกียรติคนที่ทำความดี

กระบวนการดังกล่าว จะทำให้เยาวชนคิดเป็น เกิดการเรียนรู้มีปัญญาในการตัดสินใจวิเคราะห์เรื่องจริยธรรม คุณธรรมการคดโกง การทุจริต เป็นต้น

5. เสริมสร้างเจตคติต่อการเข้าวัดว่ามีความสำคัญต่อการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา การใกล้ชิดวัดจะทำให้คนเป็นคนดีที่แท้จริง เพราะการเข้าวัด คือ การรับฟังธรรมะของพระพุทธเจ้า ขัดเกลาจิตใจ การเข้าวัดทำให้วัดและพระพุทธศาสนามีบทบาทในการสืบสานพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนต่อไปได้

ดร. สายสุรี จุติกุล ประธานคณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำนโยบายแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ ด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทางโลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก (2550 - 2559) ได้ชี้เหตุเด็กไทยไม่เข้าใจหลักศาสนาว่า เพราะขาดการปรับปรุงเนื้อหา วิธีการสอนศาสนาและศีลธรรมให้เหมาะสมกับวัย สถาบันทางสังคมยังขาดการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาและผลดีที่จะเกิดจากการปฏิบัติชอบตามหลักธรรมะของศาสนาให้แก่เด็กได้รับรู้ สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากสังคมขาดการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดผู้นำทางศาสนา ขาดครูและผู้สอนศีลธรรมคุณธรรม จริยธรรมที่มีความสามารถในการตีความสอนให้เข้าถึงเนื้อหาสาระที่แท้จริงของศาสนา ขาดการฝึกอบรมให้เกิดความรู้ความเข้าใจเพียงพอในการพัฒนาวิธีการสอนศาสนาแก่เด็กเหมาะสมตามวัย เน้นแต่พิธีกรรม

มาตรการเร่งด่วนที่จะแก้ปัญหา คือ ส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่หลักธรรมอย่างกว้างขวางฝึกอบรมผู้นำศาสนา ครูสอนศาสนา ครูสอนศีลธรรม ให้สามารถพัฒนาและใช้วิธีการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจ เข้าถึงตามวัย และสอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาของเด็กในแต่ละพื้นที่ (คมชัดลึก. 2550 <http://new.sanook.com/social>)

ดังนั้นการเสริมสร้างเยาวชนให้เกิดเจตคติต่อการเข้าวัดว่ามีความสำคัญต่อการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการรณรงค์และขับเคลื่อน เพราะ การใกล้ชิดวัดนอกจากจะทำให้คนเป็นคนดีที่แท้จริง จาก การรับฟังธรรมะของพระพุทธเจ้า ชัดเกลาลัดใจแล้ว การเข้าวัดทำให้วัดและพระพุทธศาสนามีบทบาทในการสืบสานพระพุทธศาสนาให้ ยั่งยืนต่อไปได้

3 หลักจริยธรรม และคุณธรรมสำหรับเยาวชน

จริยธรรม (Ethics) หมายถึง ธรรมที่ควรประพฤติ (วคิน อินทสระ. 2549 : 22) จริยธรรมหรือศีลธรรมนั้นจะมีความหมายคล้ายคลึงกัน เรียกว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็ได้

3.1 ความสำคัญและประโยชน์ของจริยธรรม

จริยธรรม หรือศีลธรรมมีประโยชน์และจำเป็นต่อสังคม ดังนี้
(วคิน อินทสระ. 2549 : 24 - 29)

1. เป็นพื้นฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคง และความสงบสุขของปัจเจกชน
2. การพัฒนาบ้านเมืองต้องพัฒนาจิตใจของคนก่อน หรือพร้อม ๆ ไปด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สังคมจึงจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาได้
3. จริยธรรม เป็นเรื่องของความประพฤติ การทำหน้าที่ที่ถูกต้อง เหมาะสม รอบคอบ รู้เหตุรู้ผล ถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล ส่งผลไปยังความสงบสุข และการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้
4. การยึดจริยธรรมในการดำเนินชีวิต ทำให้การทุจริต คดโกงบังเกิดน้อยมาก การเบียดเบียนทรัพยากร และเบียดเบียนระหว่างมนุษย์ก็จะไม่เกิดขึ้น ผู้มีจริยธรรมจะมีชีวิตอยู่อย่างพอเพียงนำไปสู่สภาวะสังคมที่น่าอยู่
5. จริยธรรมสอนให้คนสติปัญญาดี มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง เกิดการเอื้ออาทร เอาใจใส่บุคคลอื่น หากผู้นำมีจริยธรรมสูงสันติสุขจะเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกจะเกิดขึ้นในสังคม

3.2 หลักจริยธรรม และคุณธรรมสำหรับเยาวชน

หลักจริยธรรม หรือคุณธรรมที่เยาวชนนำไปใช้ให้เกิดมงคลชีวิตอย่างใกล้ชิด มีดังนี้

3.2.1 จริยธรรม 10 ประการ

อธิบายโดยนัยแห่งจริยธรรม 10 ประการ ที่ถือเป็นพุทธจริยศาสตร์ระดับต้น ได้แก่ (วคิน อินทระ. 2549 : 60 - 75)

1. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายของบุคคลและสัตว์
2. ความเมตตากรุณา
3. การไม่โลภและไม่ขโมย
4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการเสียสละ
5. การไม่ละเมิดของรักของผู้อื่น
6. การรู้จักความพอดี
7. การไม่พุดปด
8. การมีสัจจะและความจริงใจ
9. การไม่หลงและเสพสิ่งเสพติดให้โทษ
10. ความเป็นผู้มีสติรู้จักยับยั้งชั่งใจ รู้สึกผิดชอบชั่วดี

3.2.2 อธิธิบาท 4

คำว่า “อธิธิบาท” แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรมเครื่องให้ถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อธิธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น 4 คือ : (พุทธทาสภิกขุ. 2549 : 124 - 125)

1. **ฉันทะ** ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น
2. **วิริยะ** ความพากเพียรในสิ่งนั้น
3. **จิตตะ** ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น
4. **วิมังสา** ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น

ธรรม 4 อย่างนี้ย่อมเนื่องกัน แต่ละอย่าง ๆ มีหน้าที่เฉพาะของตน :

ฉันทะ คือ ความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ตนถือว่าดีที่สุด ที่มนุษย์เราควรจะได้ **ข้อนี้เป็นกำลังใจอันแรกที่ทำให้เกิดคุณธรรมข้อต่อไปทุกข้อ**

วิริยะ คือ ความพากเพียร หมายถึงการกระทำที่ติดต่อไม่ขาดตอนเป็นระยะยาว จนประสบความสำเร็จ **คำนี้มีความหมายของความกล้าหาญเจออยู่ด้วยส่วนหนึ่ง**

จิตตะ หมายถึงความไม่ทอดทิ้งสิ่งนั้นไปจากความรู้สึกรักของตัวทำสิ่งซึ่งเป็นวัตถุประสงค์นั้นให้เด่นชัดอยู่ในใจเสมอ **คำนี้รวมความหมายของคำว่า “สมาธิ” อยู่ด้วยอย่างเต็มที่**

วิมังสา หมายถึงความสอดส่องในเหตุและผลแห่งความสำเร็จเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ให้ลึกซึ้งยิ่ง ๆ ขึ้นไปตลอดเวลา **คำนี้รวมความหมายของคำว่า “ปัญญา” ไว้อย่างเต็มที่**

บุคคลเมื่อประกอบด้วยคุณธรรม 4 อย่างนี้แล้ว ย่อมประสบความสำเร็จในสิ่งที่เหลือวิสัยของมนุษย์ ซึ่งโดยทางตรงหมายถึงความดับทุกข์โดยสิ้นเชิง ที่เรียกว่า “นิพพาน”

3.3.3 มรรคมืองค์ 8

คำว่า “มรรค” แปลว่า ทาง แต่ในที่นี้หมายถึง การปฏิบัติที่ถูกต้อง เพราะการปฏิบัตินั้นเป็นทางให้ถึงนิพพาน ซึ่งถือว่าเป็นจุดหมายปลายทาง ฉะนั้นตามปกติก็ต้องถือว่าหมายถึงทางถูก ไม่ใช่ทางผิด แม้จะเป็นการกล่าวว่ามีมรรคเฉย ๆ เพราะทางผิดนั้นไม่ถือว่าเป็นหนทาง เมื่อจะมีคำประกอบเข้ามาอีก ก็ใช้คำประกอบที่แสดงความหมายอย่างอื่น ไม่จำเป็นต้องประกอบว่าผิดหรือถูกก็ได้ เช่น ท่านใช้คำว่า อริยมรรค ซึ่งแปลว่า ทางอันประเสริฐ หรือทางของพระอริยเจ้า เป็นต้น ฉะนั้น เมื่อกล่าวกันว่า “มรรค” ตามหลักแห่งพระพุทธศาสนาแล้วย่อมหมายถึงทางแห่งความดับทุกข์โดยตรงซึ่งประกอบด้วยองค์ 8 ประการ คือ (พระทาสภิกขุ. 2549 : 146 - 147)

1. สัมมาทิฎฐิ	ความเห็นชอบ	ปัญญาขั้น
2. สัมมาสังกัปป	ความดำริชอบ	..
3. สัมมาวาจา	การพูดจาชอบ	ศีลขั้น
4. สัมมากัมมัฏโธ	การทำกาารงานชอบ	..
5. สัมมาอาชีโว	การเลี้ยงชีวิตชอบ	..
6. สัมมาวาจาโม	ความพากเพียรชอบ	สมาธิขั้น
7. สัมมาสติ	ความระลึกชอบ	..
8. สัมมาสมาธิ	ความตั้งใจมั่นชอบ	..

สองข้อแรกเป็นส่วนปัญญา สามข้อถัดมาเป็นส่วนศีล สามข้อถัดมาอีกเป็นส่วนสมาธิ ข้อนี้ทำให้เห็นได้ว่า พระองค์ทรงแสดงปัญญาไว้ในฐานะเป็นเครื่องนำทางของการปฏิบัติ เพราะถ้าปราศจากปัญญาเป็นเครื่องนำทางแล้ว การปฏิบัติย่อมเป็นไปไม่ได้

3.3.4 คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ สำหรับเยาวชนในสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนด 8 คุณธรรมพื้นฐานขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้กับสถานศึกษา ได้นำไปประยุกต์ใช้ ประกอบด้วย ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการที่จะเร่งสร้างในการที่จะสร้างให้เกิดขึ้นในเยาวชน โดยจะต้องลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษามากกว่าการ ท่องจำ เราต้องเน้นปฏิบัติจริง และผู้ใหญ่ทุกระดับต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียน การฝึกอบรมการทำกิจกรรมในโรงเรียนก็จะเกิดผลอย่างแท้จริง

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ มีดังต่อไปนี้ (www.oncc.go.th)

1) ขยัน

ความหมาย คือ ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ
อดทน ไม่ท้อถอยเมื่อพบอุปสรรค ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญาแก้ปัญหาจน
เกิดผลงานสำเร็จตามความมุ่งหมาย

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีความขยัน คือผู้ที่ตั้งใจทำงานอย่างจริงจังต่อเนื่องใน
เรื่องที่ถูกที่ควร ผู้ที่เป็นคนสู้งาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รั้งงานที่ทำ ตั้งใจ
ทำหน้าที่อย่างจริงจัง

2) ประหยัด

ความหมาย คือ การรู้จักเก็บออมเงินใช้ทรัพย์สินสิ่งของแต่พอควร พอประมาณ
ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อ

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีความประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย
รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออม อดออม ใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า
รู้จักทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

3) ซื่อสัตย์

ความหมาย คือ ประพฤติตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจาก
ความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งหน้าที่ ต่อวิชาชีพ ตรงต่อ
เวลา ไม่ใช่เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติอย่างเต็มที่
ถูกต้อง

4) มีวินัย

ความหมาย คือ การยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับ และข้อปฏิบัติซึ่งมีทั้งวินัย
ในตนเองและวินัยต่อสังคม

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎระเบียบ ของ
สถานศึกษา สถาบัน / องค์กร / สังคม และประเทศโดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและ
ตั้งใจ เช่น การแต่งกายที่ถูกต้องตามระเบียบ เข้าแถวรับบริการตามลำดับ

5) สุภาพ

ความหมาย คือ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยา มารยาทที่ดีงาม
มีสัมมาคารวะ

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีความสุภาพ คือผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานะภาพและกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าวรุนแรงวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจา และท่าทาง แต่ในเวลาเดียวกันยังคงมีความมั่นใจในตนเอง เป็นผู้ที่มีการวางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

6) สะอาด

ความหมาย คือ ปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใสเป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีความสะอาด คือ ผู้ที่รักษาร่างกายที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมถูกต้องตามสุขลักษณะ ผีปกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว จึงมีความแจ่มใสอยู่เสมอ

7) สามัคคี

ความหมาย คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการเกิดการงานอย่างสร้างสรรค์ปราศจากการทะเลาะวิวาท

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีความสามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลังช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การทำงานสำเร็จลุล่วง แก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผลยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

8) มีน้ำใจ

ความหมาย คือ ความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเอง หรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ในความสนใจ ในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์ของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน

3.3.5 การฝึกสมาธิ

การฝึกสมาธิ เป็นการฝึกจิตใจให้สงบ ทำให้เกิดคุณค่าต่อชีวิตมาก เพราะทำให้เป็นผู้ประเสริฐขึ้น ดังนั้น ผู้บำเพ็ญสมถกรรมฐานหรือสมาธิที่ถูกต้อง ย่อมได้รับประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้ (พระธรรมสุทัตถิกวี. 2547 : 45 - 46)

1. สามารถเรียนหนังสือได้ผลดี ได้คะแนนสูง เพราะมีใจสงบ จึงทำให้มีความจำแม่นยำและดีขึ้นกว่าแต่ก่อน
2. ทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ไม่ค่อยผิดพลาด เพราะมีสติสมบูรณ์ขึ้น
3. สามารถทำงานได้มากขึ้น และได้ผลดีอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ทำให้โรคร้ายไข้เจ็บบางอย่างหายไป

5. ทำให้เป็นคนมีอารมณ์เยือกเย็น มีความสุขใจได้มาก มีผิวพรรณผ่องใส มีจิตใจเบิกบาน และมีอายุยืน

6. ทำให้อยู่ในสังคมอย่างปกติสุข เช่น ถ้าอยู่ในโรงเรียนก็ทำให้เพื่อน ๆ และครูพลอยได้รับความสุข ถ้าอยู่ในที่ทำงานก็ทำให้เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา พลอยได้รับความสุขไปด้วย

7. สามารถจะเผชิญต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าได้อย่างใจเย็น รวมทั้งสามารถแก้ไขความยุ่งยาก และความเดือดร้อนวุ่นวายในชีวิต ได้ด้วยวิธีที่ถูกต้อง

8. สามารถกำจัดนิเวศที่รบกวนจิตใจลงได้ หรืออย่างน้อยก็ทำให้เบาบางลงได้

9. ถ้าทำได้ดีถึงขั้นได้มาน ก็ย่อมเสวยความสุขอันเลิศยิ่งและอาจสามารถได้ฤทธิ์เดชต่าง ๆ เช่น หูทิพย์ ตาทิพย์ และรู้ใจคนอื่น เป็นต้นอีกด้วย

10. ทำให้เป็นพื้นฐานเพื่อก้าวขึ้นไปสู่การเจริญวิปัสสนา คือ สามารถใช้พลังของสมาธิเป็นบาทก้าวขึ้นสู่การบำเพ็ญวิปัสสนาอันเป็นจุดมุ่งหมายโดยตรงของพระพุทธศาสนา

การฝึกสมาธิด้วยการเจริญอานาปานสติ

เป็นกรรมฐานที่พุทธศาสนิกชนนิยมปฏิบัติกันมากที่สุดกว่ากรรมฐานอื่นใด เพราะเป็นกรรมฐานที่ปฏิบัติได้ง่าย เนื่องจากใช้ลมหายใจเข้า – ออก เป็นอารมณ์ (Object) คือเป็นเครื่องกำหนดและเพราะเหตุที่ว่ากรรมฐานนี้สามารถปฏิบัติได้ทั้งในขั้นสมถะ ทั้งในขั้นวิปัสสนา ท่านจึงกล่าวว่า “อานาปานสติกรรมฐานนี้ เป็นยอดในประเภทกรรมฐาน เป็นปัทมฐาน (คือเป็นเหตุ) ในการบรรลุคุณวิเศษและการอยู่เป็นสุขในปัจจุบัน” (พระธรรมสุทธิโกวิ. 2549 : 112 - 115) การเจริญอานาปานสติสำหรับผู้เริ่มต้น มีขั้นตอนดังนี้

ก. การนั่ง การนั่งสมาธินั้น จะนั่งบนพื้นหรือเก้าอี้ก็ได้ แล้วแต่ความสะดวกกับสถานที่นั้น ๆ หรือความถนัดของแต่ละคน ถ้านั่งบนพื้นก็ควรนั่งบนพื้นนิ่ม ๆ ถ้ามีอาสนะหรือพรมปูก็ยิ่งดี เพราะถ้าพื้นที่นั่งแข็งก็จะทำให้ปวดเมื่อยได้ง่าย และจะเป็นเหตุทำให้จิตกระสับกระส่ายอีกด้วย ฉะนั้น จึงควรเลือกนั่งให้เหมาะสม ถ้านั่งเก้าอี้อย่าพิงผนังพิง เพราะจะทำให้ง่วงได้ง่าย

ถ้านั่งกับพื้น ผู้ชายนั่งขัดสมาธิ ผู้หญิงนั่งพับเพียบก็ได้ นั่งขัดสมาธิก็ได้ ตามแต่ถนัด โดยให้นั่งเหมือนพระพุทธรูปปางสมาธิ คือ นั่งเอาเท้าขวาทับเท้าซ้าย เอามือขวาทับมือซ้าย วางบนหน้าตัก นั่งตัวตรง เพื่อให้ลมหายใจเดินสะดวก อย่าเกร็งตัว เพราะจะทำให้ปวดเมื่อยได้ง่าย แต่ให้นั่งตามสบาย คลายความเคร่งเครียดทั้งร่างกายและจิตใจ กำหนดสติไว้ให้มั่นคง เพราะสติจำเป็นอย่างที่สุดในการฝึกสมาธิ ควบคุมใจมิให้ฟุ้งซ่านไปในภายนอก พร้อมกับมีคำบริกรรมกำกับ เพื่อให้จิตใจมีเครื่องยึด คือ ภาวนาว่า “พุทธ” เมื่อหายใจเข้า และ “โธ” เมื่อหายใจออก โดยนึกภาวนาเพียงในใจเท่านั้น ไม่ต้องออกเสียง หรือจะนั่งกำหนดเฉพาะลมหายใจเข้าออก โดยไม่ต้องมี

บทภาวนาก็ได้ ตามแต่ถนัด แต่การมีบทภาวนากำกับ ย่อมมีผลดีกว่าสำหรับผู้ฝึกใหม่ หรือผู้ที่ยังไม่มีความชำนาญ เพราะทำให้จิตมีเครื่องยึดเพิ่มขึ้นไม่ฟุ้งซ่านไปข้างนอกได้ง่าย

การนั่งนั้น ควรนั่งหลับตา เพื่อกันไม่ให้จิตฟุ้งซ่านออกไปทางตา แต่ถ้าผู้ใดนั่งหลับต้ามักจะง่วงก็ให้นั่งลืมตา มองเฉพาะที่ปลายจมูกของตนจนไม่เห็นสิ่งอื่น จะเห็นหรือไม่เห็นก็ตาม ขอให้จงเท่านั้น พอชินเข้าก็จะได้ผลดีกว่าหลับตา ทำไปเรื่อย ๆ จนตาหลับไปเอง

ข. การกำหนดลมหายใจ การกำหนดลมหายใจนั้นให้ทำตามลำดับ ดังนี้

1. ขั้นวิงตามลม (อนุพยุชนา) คือ เพื่อที่จะกำหนดลมหายใจเข้าออกได้สะดวก ต่อจากนั้นให้ปล่อยลมหายใจเข้าออกตามสบายอย่าได้บังคับลมหายใจให้สั้นหรือให้ยาว เพราะจะทำให้อึดอัด และปวดหัวหรือมีนงงได้ แต่ปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติ หายในเข้าก็ให้รู้ว่าหายใจเข้า หายใจออกก็ให้รู้ว่าหายใจออก ยาวก็ให้รู้ว่ายาว สั้นก็ให้รู้ว่าสั้น ดิ่งไปดิ่งมาเหมือนคนเลื่อยไม้ หายใจเข้าพร้อมกับภาวนาว่า “พุท” หายใจออกพร้อมกับภาวนาว่า “โธ” โดยตั้งใจกำหนดวิงตามลมไปตามจุดกำหนดทั้งสาม คือ ปลายจมูก 1 ท่ามกลางอก 1 ที่ท้อง 1

ปลายจมูกเป็นต้นลมของลมหายใจเข้า กลางอกเป็นท่ามกลาง ท้องเป็นที่สุดของลมเข้า และเมื่อลมออก ท้องเป็นต้นของลมหายใจออก กลางอกเป็นท่ามกลาง ปลายจมูกเป็นที่สุดของลมหายใจออกหรือจะกำหนดเพียง 2 จุดก็ได้ คือ ปลายจมูกกับที่ท้อง แล้วติดตามลมไปจนถึงสุดปลายทั้งสอง คอยระวังใจ (สติ) ให้จับอยู่ที่ลมหายใจเท่านั้น

เมื่อสามารถตามลมได้ตลอดเวลา จนจิตไม่ฟุ้งซ่านไปข้างนอกแล้วก็ถือว่าสำเร็จในขั้นที่หนึ่ง

2. ขั้นคักอยู่ที่จุดใดจุดหนึ่ง (มุสุตนา) คือเมื่อกำหนดลมหายใจเข้าออก โดยคอยตามลมไปจนจิตไม่ฟุ้งซ่านไปข้างนอกแล้วก็ให้เปลี่ยนมากำหนดจิตไว้ ณ จุดใดจุดหนึ่งในจุดทั้งสาม คือ ที่ปลายจมูก ท่ามกลางอก หรือที่ท้อง ตามที่จะกำหนดได้ถนัด ไม่ต้องวิงตามลมเหมือนขั้นแรก โดยทดสอบก่อนก็ได้ว่าในจุดทั้งสามนั้นเมื่อกำหนดจุดใดแล้วจิตใจสบาย กำหนดได้ง่ายไม่มีนงงหรืออึดอัดก็ให้กำหนดจิตคักอยู่เฉพาะจุดนั้น แต่ที่นิยมกันส่วนมาก ให้กำหนดคักเฉพาะที่ปลายจมูก อันเป็นทางเข้า – ออกของลม ซึ่งง่ายกว่าการกำหนดที่จุดอื่น ทำอยู่อย่างนี้เรื่อยไปหรือถ้าผู้ใดเห็นว่าในขั้นตามลมนั้น ตนชำนาญแล้วก็ข้ามมาขั้นตอนนี้เลย

เมื่อจิตกำหนดเฉพาะที่ปลายจมูก ไม่ฟุ้งซ่านไปข้างนอกแล้วถือว่าสำเร็จในขั้นที่สอง ขั้นวิงตามลมในขั้นที่หนึ่งนั้น ลมหายใจยังหยาบอยู่ แต่ในขั้นที่สองนี้ ลมหายใจจะละเอียดมาก จนบางครั้งไม่รู้ว่ามีลมกระทบส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายเลย เหมือนกับไม่มีลมหายใจ อันแสดงว่าจิตเริ่มสงบมากแล้ว บางท่านก็เริ่มมีปีติบางอย่างเกิดขึ้นแล้ว จิตใจเริ่มผ่องใสและหนักแน่นขึ้น แต่ต้องพยายามกำหนดในขณะที่หายใจเข้าออกให้ได้ตลอดเวลา ก็จะเพิ่มความสงบสุขและพลังให้แก่จิตได้มากทีเดียว

4. เจตคติกับความใกล้ชิด

ผู้วิจัยได้เสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติไว้ 5 ประเด็น คือ ความหมายของเจตคติการเกิดเจตคติ องค์ประกอบของเจตคติ ประเภทของเจตคติ และหน้าที่ของเจตคติ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ความหมายของเจตคติ

อนาตาซี (Anastasi 1968 : 479 – 480) ให้ความหมายว่า เจตคติเป็นความโน้มเอียงที่แสดงออกในทางชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น เชื้อชาติ ประเพณี หรือสถาบันต่าง ๆ เจตคติไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่อ้างอิงได้จากพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกมาทางภาษาและมีใช้ภาษา

ฟิชปิ่น และไอเจน (Feshbein and Ajgen 1975 : 216) เจตคติ หมายถึง ตัวแทนของความรู้สึกทั่ว ๆ ในการชอบหรือไม่ชอบของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าบางอย่าง การที่บุคคลเกิดความเชื่อต่อวัตถุเรื่องใด ๆ ก็คือเขาเกิดเจตคติต่อสิ่งนั้นโดยอัตโนมัติในเวลาเดียวกัน และความเชื่อจะเชื่อมโยงวัตถุกับลักษณะบางประการเป็นการประเมินค่าให้กับคุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านั้น

ครอนบาค (Cronbach อ้างถึงใน วงพักตร์ ภูพันธ์ศรี และศิรินันท์ คำรณผล 2534) ให้ความหมายของเจตคติไว้ว่า เป็นการที่บุคคลยอมรับหรือไม่ยอมรับบุคคลใด ๆ ที่เป็นรูปธรรม ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่บุคคลได้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องด้วย

รอยพิมพ์ น้อยคนตี (2535 : 11) ให้ความหมายของเจตคติว่า เป็นความรู้สึก ความคิดเห็น ความโน้มเอียงของบุคคล ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลสิ่งหนึ่งไปในทิศทางหนึ่งตามประสบการณ์ที่ได้รับมาของบุคคลนั้น ๆ เจตคติที่แสดงออกนั้นแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

1. เจตคติทางบวกหรือยอมรับ เป็นการแสดงออกในลักษณะที่ชอบ พอใจ ถูกใจ เห็นด้วยหรือเห็นว่ามิประโยชน์ ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า เจตคติเชิงนิมิตหรือเจตคติที่ดี

2. เจตคติทางลบหรือปฏิเสธ เป็นลักษณะการแสดงออกที่ไม่ชอบ ไม่พอใจ ไม่ถูกใจ ไม่เห็นด้วยหรือไม่มีประโยชน์ ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า เจตคติเชิงนิเสธหรือเจตคติที่ไม่ดี

จากความหมายของเจตคติที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น บุคคล สิ่งของ สถานการณ์ เป็นต้น สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือเจตคติทางบวก และเจตคติในทางลบ เจตคติในทางบวกนำไปสู่ความรู้สึกใกล้ชิดและนำไปสู่พฤติกรรมอันสอดคล้องกับความรู้สึกของตน

4.2 การเกิดเจตคติ

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2530 : 188 – 189) กล่าวว่า เจตคติเกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ไม่ได้ มีมาแต่กำเนิด มีกระบวนการซับซ้อนมาก แหล่งกำเนิดหรือต้นเหตุของการเกิดเจตคติมีหลายทาง ดังนี้

1. เจตคติเกิดจากประสบการณ์ตรงและประสบการณ์ทางอ้อม (direct & indirect experience) ประสบการณ์ที่รู้สึกพอใจจะเกิดเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่ประสบการณ์ใดไม่พอใจจะเกิดเจตคติที่ไม่ดี

2. การศึกษาเล่าเรียน การอบรมสั่งสอน ทั้งการสั่งสอนที่เป็นแบบแผนและไม่เป็นแบบแผน สถาบันที่ทำหน้าที่สอนเพื่อปลูกจิตเจตคติมีมากมายเช่น โรงเรียน วัด บ้าน สิ่งแวดล้อม สื่อมวลชน ตั้งแต่เด็กมาแล้วมักจะได้รับการสอนว่า อย่างไรดีอย่างไรไม่ดี มีคุณหรือโทษอย่างไร เช่น พ่อแม่สอนให้สวดมนต์ ไหว้พระ สถาบันหรือหน่วยงานที่ควบคุมสังคม สิทธิการปกครอง กฎหมายมีอิทธิพลต่อความนึกคิด เด็กที่อยู่ภายใต้สถาบันใดก็จะรับความคิด ความนิยมมาเป็นเจตคติของตน

3. รอยประทับใจ (impression) ทำให้เกลียดชังขนาดไม่อยากจะเห็นหน้าหรือหนีถอยใจ

4. สำเร็จความต้องการสมปรารถนาหรือไม่ ถ้าประสงค์สิ่งใดแล้วผิดหวัง ย่อมจะเกิดเจตคติที่ไม่ดี

5. บุคลิกภาพมีผลต่อเจตคติ คนประเภทเก็บตัว (introvert) มีเจตคติตามแนวคิดของตนเอง คล้ายตามคนอื่นหรือกลุ่มอื่นยาก

6. สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม รวมทั้งการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีอิทธิพลที่จะสร้างภาพพจน์หล่อหลอมเป็นเจตคติได้ วัฒนธรรมภายในสังคม ความเชื่อทางศาสนา โน้มทำให้เกิดแนวคิดหรือหลักการในการดำรงชีวิตกลายเป็นเจตคติในการดำรงชีวิต

7. รับถ่ายทอดหรือเลียนแบบเจตคติจากคนอื่น คนเราย่อมแปลพฤติกรรมคนอื่นมาเป็นเจตคติถ่ายทอดรับนับถือหรือเคารพใครก็มักจะยอมรับแนวความคิดและยึดถือเป็นแบบอย่าง

8. สื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สามารถสร้างเจตคติให้กับผู้รับสื่อได้

9. ความก้าวหน้าทางวิชาการและเครื่องมือสื่อสารมีผลต่อการสร้างเจตคติมาก เทคโนโลยีวิชาการ การสื่อสาร คมนาคม พัฒนาไปมากช่วยให้ความรู้สึคนึกคิดของคนเปลี่ยนแปลงไป ได้รับการถ่ายทอดซึมซาบสิ่งใหม่ ๆ และเก็บไว้เกิดเจตคติขึ้นมาใหม่

แอลพอร์ต (Allport อ้างถึงใน ศักดิ์ สุทรเสณี 2531 : 4) ได้กล่าวถึงการเกิดเจตคติไว้ว่า เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ตามเงื่อนไขดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการเพิ่มพูนและบูรณาการของการตอบสนองแนวความคิด เช่น เจตคติจากครอบครัว โรงเรียน ครู เป็นต้น

2. ประสบการณ์ส่วนตัวขึ้นอยู่กับความแตกต่างของบุคคล ซึ่งมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันไปนอกจากประสบการณ์จะสะสมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แล้วยังทำให้การสอน (pattern) เป็นของตัวเองด้วย ดังนั้นเจตคติจึงเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคล

3. การเลียนแบบ การถ่ายทอดเจตคติจากบางคนได้มาจากการเลียนแบบเจตคติของคนอื่นที่เราพอใจ เช่น พ่อ แม่

4. อิทธิพลของกลุ่มสังคม คนย่อมมีเจตคติคล้ายตามกลุ่มสังคมที่ตนอาศัยอยู่ตามสภาพแวดล้อม เช่น เจตคติต่อศาสนา สถาบันต่าง ๆ

จากทฤษฎีของนักวิชาการสรุปได้ว่า เจตคติไม่ได้ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด แต่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับ ทั้งในทางที่พอใจและไม่พอใจ ถ้าพอใจจะเกิดเจตคติที่ดีในทางตรงกันข้ามถ้าไม่พอใจจะเกิดเจตคติที่ไม่ดี

4.3 องค์ประกอบของเจตคติ

คิลลอน และคูมาร์ (Dillon and Kumar 1985 : 33) ได้กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติแบ่งออกเป็น 2 แนวคิด คือ แนวคิดแรกเชื่อว่า เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบเดียว (Simple component) คือ องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึกของบุคคลที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วนอีกแนวความคิดหนึ่งเชื่อว่า เจตคติประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ (multi component) คือ องค์ประกอบด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และด้านความพร้อมที่จะกระทำต่อสิ่งต่าง ๆ

เอนกกุล กริแสง (2526 : 192 – 193) กล่าวว่า องค์ประกอบของเจตคติมี 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบด้านความคิด ได้แก่ ความคิดเห็น ความรู้ ความเชื่อและค่านิยม

2. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม ได้แก่ ความพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนอง เจตคติต่อสิ่งหนึ่ง ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงของสิ่งนั้นรวมกับการประเมินคุณค่าโดยอาศัยพื้นฐานทางความเชื่อและค่านิยมตลอดจนความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้นเป็นเกณฑ์สำคัญ

3. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก ได้แก่ อารมณ์ ความชอบไม่ชอบ สนใจไม่สนใจ

อารี ศรีธัญพงศ์ (2530 : 282 – 283) ได้กล่าวว่า บุคคลปกติจะต้องมีอาการครบ 32 เช่นเดียวกับเจตคติต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ด้านความรู้สึก (affective component) การที่บุคคลจะมีเจตคติอย่างไรขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด คือความรู้สึกเพราะความรู้สึกจะบ่งชี้ว่าชอบหรือไม่ชอบ

2. ด้านความรู้ (cognitive component) บุคคลจะมีเจตคติอย่างไรต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ว่า เคยรู้จักหรือเคยรับรู้มาก่อนมิฉะนั้นบุคคลไม่อาจกำหนดความรู้สึกหรือทำที่ว่าชอบหรือไม่ชอบได้ เช่น บุคคลที่จะบอกว่าชอบหรือไม่ชอบครั้นนั้นจะต้องทราบก่อนว่าครุมีบทบาทอย่างไร มีรายได้เท่าใด จะมีความก้าวหน้าอย่างไร มิฉะนั้น ไม่อาจจะบอกเจตคติของตนได้

3. ด้านพฤติกรรม (behavioral component) บุคคลจะมีเจตคติอย่างไรให้สังเกตจากการกระทำหรือพฤติกรรม แต่การกระทำจะมีความสำคัญน้อยกว่าความรู้สึก เช่น ยกมือไหว้แต่ใจไม่เคารพเสื่อมใสศรัทธา

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม (2530 : 50 – 55) กล่าวว่าไว้สอดคล้องกับ จรรยา ชินวุฒิ (2541 : 14 – 15) สรุปได้ว่า องค์ประกอบของเจตคติที่ครอบคลุมมากที่สุดและเป็นที่ยอมรับกัน ได้แก่ แนวคิดที่เชื่อว่า เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้านคือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (cognitive component) หมายถึงการที่บุคคลจะมีเจตคติต่อสิ่งต่าง ๆ ได้นั้น บุคคลจะต้องมีการรับรู้ การที่บุคคลมีเจตคติต่อสิ่งต่าง ๆ ได้นั้น บุคคลจะต้อง มีการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นก่อนเสมอ ซึ่งเป็นความรู้ ความเชื่อในเชิงประมาณค่าว่าสิ่งนั้นมีคุณหรือโทษอย่างไร และเนื่องมาจากการรับรู้ที่อาจผิดพลาด หรือบิดเบือนจากความเป็นจริงก็จะทำให้บุคคลมีเจตคติที่ไม่ถูกต้องต่อสิ่งนั้น ๆ ได้

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (affective component) หมายถึง ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ พอใจ ไม่พอใจ หรือไม่แน่ใจ ต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งความรู้สึกนั้นเกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ หลังจากทีบุคคลมีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์หรือโทษต่อสิ่งนั้นแล้ว องค์ประกอบด้านความรู้สึกนั้นจะสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านการรับรู้เสมอ กล่าวคือ ถ้าบุคคลรับรู้เกี่ยวกับสิ่งใดในทางที่ดี ย่อมมีความรู้สึกที่ดี ชอบพอใจในสิ่งนั้น ๆ ตรงกันข้ามกับบุคคลที่ได้รับรู้เกี่ยวกับสิ่งใดในทางที่ไม่ดี ย่อมไม่ชอบไม่พอใจต่อสิ่งนั้นตามมา

3. องค์ประกอบด้านมุ่งการกระทำ (behavioral intention component) หมายถึง องค์ประกอบที่เกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลมีความรู้เชิงประมาณค่า เกี่ยวกับประโยชน์หรือโทษต่อสิ่งต่าง ๆ และเกิดความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจต่อสิ่งนั้น ๆ แล้ว การกระทำที่เกิดขึ้นตามมานั้นมักจะสอดคล้องกับการรับรู้และความรู้สึกต่อสิ่งนั้น ๆ เสมอ

ดังนั้นพอสรุปองค์ประกอบของเจตคติได้ว่า การที่บุคคลจะเกิดเจตคตินั้นจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้านคือ

1. ด้านความรู้ หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหลังจากได้รับรู้หรือมีประสบการณ์มาก่อนแล้ว

2. ด้านความรู้สึก หมายถึง ความรู้สึกภายในเป็นเรื่องของจิตใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญมาก

3. ด้านการกระทำหรือพฤติกรรม หมายถึง แสดงการกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สังเกตได้

4.4 ประเภทของเจตคติ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม (2530 : 50 – 55) กล่าวว่าไว้ว่า เจตคติแบ่งได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. เจตคติทั่วไป (general attitude) คือ เจตคติต่อสิ่งของสถานการณ์ สถาบันและผู้คน เป็นต้น ไปในทางส่วนรวมทั่ว ๆ ไป มีความรู้สึกต่อสิ่งนั้นกว้าง ๆ และสิ่งนั้นไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้มีเจตคติมากนัก ทั้งในทางดีและไม่ดี เช่น เจตติว่าคนจีนขยัน คนลาวขี้เกียจ เป็นต้น

2. เจตคติเฉพาะ (specific attitude) หมายถึง เจตคติที่มีต่อบุคคล สถานการณ์ สถาบัน โดยเฉพาะเจาะจงลงไปว่าสิ่งไหน เช่น การมีเจตคติต่อวิชาจิตวิทยาว่ายาก มีเจตคติไม่ดีต่อครูสอนคณิตศาสตร์ เป็นต้น

3. เจตคตินิมมาน (positive attitude) หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นไปในทางบวกหรือทางยอมรับ เช่น เห็นชอบ ถูกใจ มีประโยชน์ ดี เช่น ไปวัดฟังเทศน์ ทำบุญเสมอ แสดงว่ามีเจตคติที่ดีต่อศาสนาพุทธ เป็นต้น

4. เจตคตินิเสธ (negative attitude) หมายถึง เจตคติในทางไม่ดีหรือทางลบ จะปฏิเสธไม่ยอมรับ แสดงออกมาในรูปไม่พอใจ (unfavorable) ต่อด้าน ไม่ชอบ ไม่ถูกใจ ไม่เป็นประโยชน์ เช่น หยามหมิ่นว่าชาวอีสานขี้เกียจ สกปรก

จากทฤษฎีของนักวิชาการพอสรุปประเภทของเจตคติได้ 4 ประเภท คือ

1. เจตคติทั่วไป (general attitude) เป็นความรู้สึกต่อสิ่งที่อยู่ไกลตัวอย่างกว้าง ๆ
2. เจตคติเฉพาะ (specific attitude) เป็นความรู้สึกที่เฉพาะเจาะจงกับบางสิ่งบางอย่าง
3. เจตคตินิมมาน (positive attitude) เป็นความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อในทางบวก
4. เจตคตินิเสธ (negative attitude) เป็นความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อในทางไม่ดีหรือทางลบ

4.5 หน้าที่ของเจตคติ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม (2530 : 50 – 55) กล่าวถึงหน้าที่ของเจตคติไว้สรุปได้ว่า

1. ช่วยตีความหมายของสถานการณ์ เจตคติมีอิทธิพลต่อการตีความหมายของบุคคล เช่น ถ้าเรามีเจตคติต่อแม่ในทางที่ดี ท่านเอามือจับศีรษะเราหมายความว่า ท่านมีความรักความเมตตาเรา หรือท่านดูค่าเราบ้างก็เป็นเพราะความหวังดี แต่ถ้าแม่เลี้ยงมาทำกับเราอย่างนั้น เราจะโกรธและแปลความหมายไปในทางที่ไม่ดี เพราะเรามีเจตคติในทางที่ไม่ดีต่อเขาอยู่แล้ว

2. ให้ค่านิยมหรือความชื่นชอบ เช่น เรามีเจตคติที่ว่าคุณศตริต้องรักษานวลสงวนตัว ถ้าเราพบใครที่มีแนวความคิดอย่างนี้ เราก็พลอยชอบเขาด้วย แต่ถ้ามีเจตคติว่าสาวสมัยใหม่ต้องสังคมจัดเราก็ไม่ชอบด้วย

3. ป้องกันตัวเอง (ego defensive) เป็นเจตคติแบบองุ่นเปรี้ยว มะนาวหวาน เช่น คนหัวล้านพยายามสร้างเจตคติว่าหัวล้านเป็นของดีหายากกว่าคนผมดก เป็นต้น

4. ช่วยให้นักบรรลุจุดมุ่งหมาย (personal goals) คนที่มีเจตคติที่ดีต่อการศึกษามีแนวโน้มจะได้รับผลสำเร็จจากการศึกษา ถ้ามีเจตคติที่ไม่ดีต่ออนุหรื จะพยายามเลิกอนุหรื

5. เป็นแรงจูงใจให้บุคคลปรับตัว เมื่อเรามีเจตคติที่ดีต่อสิ่งใด เราขอมเข้าหาสิ่งนั้นและหลีกเลี่ยงสิ่งที่มีเจตคติไม่ดี เช่น คนไทยมีเจตคติที่ว่า “สิบพ่อค้าไม่เท่าพระยาเลี้ยง” คนไทยจึงพยายามเป็นข้าราชการ

6. ช่วยในการคาดคะเนว่าผลจะออกมาในทางบวกหรือทางลบ เช่น แดงมีเจตคติที่ไม่ดีต่อนักเรียนนอก ถ้านักเรียนนอกมาขอยืมเงินแดงก็คาดว่าจะไม่ได้

6.1 เป็นพลังผลักดันให้แสดงพฤติกรรมเพราะมีเจตคติเป็นตัวกระตุ้นอยู่แล้วก็ขอมจะมีพฤติกรรมสอดคล้องกับเจตคติด้วย

6.2 เตรียมบุคคลให้พร้อมที่จะปฏิบัติการ เจตคติเป็นเครื่องชี้ทางว่าจะแสดงพฤติกรรมทางใดขอมรับหรือปฏิเสธ

ดังนั้นสามารถสรุปหน้าที่ของเจตคติได้ ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
2. สร้างค่านิยมที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคม
3. ช่วยในการสร้างกำลังใจให้กับตนเอง
4. เป็นแรงผลักดันให้คนประสบความสำเร็จ
5. ช่วยให้เกิดการปรับตัวไปในทางที่ดี
6. ช่วยในการคาดเดาสถานการณ์ล่วงหน้า

ดังนั้นกล่าวได้ว่า เจตคติในทางบวกเป็นปัจจัยสำคัญต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เจตคติในทางบวกเกิดขึ้นคู่กับคุณธรรมและจริยธรรม การปลูกฝังให้เยาวชนชาวพุทธ ปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา เกิดพฤติกรรม “ใกล้ชิดวัด” ได้นั้น ต้องปลูกฝังเจตคติในทางบวกเกี่ยวกับ วัด พระสงฆ์ และหลักธรรมะทางพุทธศาสนากับเยาวชน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน

6.3 การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ จะเกิดขึ้นได้ต้องมีองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ คือ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก การติดต่อปฏิสัมพันธ์โดยตรง การตรวจสอบความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน ต้องใช้ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และต้องใช้กระบวนการกลุ่ม (จันทรา ดันติพงศานุรักษ์, 2545 : 38)

รูปแบบของการเรียนแบบร่วมมือ ที่นิยมใช้มีดังต่อไปนี้ (Slari 1995 : 315 – 342)

1. การแบ่งกลุ่ม – เล่นเกม – แข่งขัน (Teams – Games – Tournament หรือ TGT) ได้แก่การแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 – 5 คนให้สมาชิกในกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่มีผลการเรียนเพศ และเชื้อชาติที่ต่างกัน กิจกรรมของกลุ่ม คือภายหลังจากที่ครูสอนบทเรียนแต่ละบทแล้วกลุ่มจะต้องเตรียมสมาชิกทุกคนในกลุ่มให้พร้อม สำหรับการแข่งขันตอบคำถามที่ครูจะให้ มีขึ้นในวันต่อไป โดยมีการช่วยสอนและถามกันในกลุ่ม ตามเนื้อหาในเอกสารที่ครูแจกให้ โดยปกติการ

แข่งขันจะมีสัปดาห์ละครั้ง ประกอบด้วย คำถามสั้น ๆ เกี่ยวกับบทเรียนที่ครูสอนไว้ และที่ปรากฏในเอกสารที่ครูแจกให้ ใช้เวลาตอบครั้งละประมาณ 40 นาที ในการแข่งขันครูจะจัดให้นักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับเดียวกันแข่งขันกัน โดยจัดให้นักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุด 3 คนแรกในการแข่งขันครั้งก่อนได้แข่งขันกัน และคนที่ได้คะแนนรองลงไป แข่งขันกันชุดละ 3 คน ตามลำดับคะแนนที่สมาชิกในกลุ่มแต่ละคน ทำได้จะนำมารวมเป็นคะแนนของกลุ่ม เมื่อเสร็จการแข่งขันแต่ละครั้งครูจะออกจตุรัสประจำห้อง ลงประกาศชมเชยที่ผู้ทำคะแนนได้สูงสุด และกลุ่มที่ทำคะแนนรวมได้มากที่สุด

2. แบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ (Student Team – Achievement Divisions หรือ STAD) มีการแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 – 5 คน ให้มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับกลุ่ม TGT แต่ในกลุ่ม STAD จะไม่มีการเล่นเกมแข่งขันกัน เมื่อสมาชิกในกลุ่ม STAD เรียนร่วมกันจากบัตรกำหนดงานแล้ว ครูจะให้ทำแบบทดสอบเป็นเวลาประมาณ 15 – 20 นาที คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบจะเปลี่ยนเป็นคะแนนของแต่ละกลุ่ม โดยเรียกว่า “กลุ่มสัมฤทธิ์” (Achievement Divisions) การเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มสัมฤทธิ์เป็นการเรียนที่วางเงื่อนไขเป็นกลุ่ม (Group Contingency) โดยที่ทุกคนในกลุ่มจะได้รับผลกระทบเท่ากัน อันเป็นผลเนื่องมาจากพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มเป็นการวางเงื่อนไขผลกระทบในลักษณะแบบขึ้นต่อกัน (Interdependent Group Oriented Contingency Systems) โดยที่ผลกระทบของกลุ่มขึ้นอยู่กับค่าเฉลี่ยของการกระทำหรือผลของการกระทำของกลุ่ม ซึ่งทำให้กลุ่มร่วมกันคิดร่วมกันทำพฤติกรรม ช่วยเหลือกัน สมาชิกจึงรับผิดชอบร่วมกัน และยังทำให้บุคคลเรียนรู้ผลของการกระทำของตนที่มีต่อกลุ่มด้วย

3. เทคนิคการต่อบทเรียน (Jigsaw) นักเรียนจะถูกแบ่งกลุ่มเช่นเดียวกับ TGT และ STAD นักเรียนทุกกลุ่มจะได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมเช่นเดียวกัน ครูจะแบ่งเนื้อหาของเรื่องออกเป็นหัวข้อย่อยเท่าจำนวนสมาชิกของแต่ละกลุ่ม และมอบให้นักเรียนแต่ละกลุ่มค้นคว้าค้นหาหัวข้อ สมาชิกต่างกลุ่มที่ได้รับมอบหมายให้ค้นคว้าหัวข้อเดียวกันจะศึกษาบทเรียนหัวข้อนั้นร่วมกัน จากนั้นแต่ละคนจะกลับเข้าสู่กลุ่มของตนเพื่ออธิบายหัวข้อที่ตนศึกษาให้เพื่อนร่วมกลุ่มฟังเพื่อให้ทั้งกลุ่มได้รู้เนื้อหาครบทุกข้อ เสร็จแล้วครูจะให้ให้นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบซึ่งจะถามเกี่ยวกับบทเรียนทั้งบท การใช้เทคนิคนี้จะให้ผลต่างจาก TGT และ STAD ตรงการให้คะแนนเป็นรายบุคคลจึงมีลักษณะที่การทำงานขึ้นต่อกันสูง กล่าวคือ ต้องอาศัยความร่วมมือในการช่วยกันค้นคว้าแต่ละหัวข้อ และนำสิ่งที่ค้นได้มารวมกันจึงใดเนื้อหาครบถ้วนแต่การให้รางวัลขึ้นต่อกันต่ำ เนื่องจากเป็นการให้รางวัลแบบรายบุคคล เทคนิคนี้จึงจัดเป็นกิจกรรมที่สนองจุดมุ่งหมายเฉพาะบุคคลมากกว่ากลุ่ม

สลาวิน (Slavin, 1995) ได้ปรับปรุงเทคนิคการต่อบทเรียนใหม่เรียกว่า Jigsaw II ให้นักเรียนทุกคนค้นคว้าบทเรียนทั้งบทเรียนเช่นเดียวกัน แต่ให้เน้นทำความเข้าใจในหัวข้อต่างกัน สมาชิกต่างกลุ่มที่ได้รับมอบหมายให้ทำความเข้าใจเป็นพิเศษกับบทเรียนหัวข้อเดียวกันจะศึกษา

หัวข้อนั้นร่วมกัน จากนั้นจะกลับไปอธิบายให้เพื่อนร่วมกลุ่มฟัง เสร็จแล้วนักเรียนทั้งหมดจะทำแบบทดสอบ คะแนนที่ได้จะแปลงเป็นคะแนนของกลุ่มเช่นเดียวกับกลุ่ม STAD หรือ Jigsaw II ทำให้การทำกิจกรรมของสมาชิกในกลุ่มขึ้นต่อกันน้อยลง เนื่องจากต้องอาศัยผลการค้นคว้าของกันและกันน้อยลง ในขณะที่การนำคะแนนมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่มและเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ทำให้การรับรางวัลของกลุ่มขึ้นต่อกันมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับ Jigsaw แบบเดิม

4. การสอนแบบกลุ่มย่อย (Small – Group Teaching) ให้นักเรียนช่วยกันตั้งคำถามอภิปรายในห้องเรียน และค้นคว้าข้อมูลที่ต้องการร่วมกันในการเรียน นักเรียนจะเลือกหัวข้อเรื่องที่ตนสนใจในบทเรียนแต่ละบท แล้วแบ่งกันเป็นกลุ่ม ๆ ละ 2 – 6 คน แต่ละกลุ่มจะแบ่งหัวข้อของกลุ่มออกเป็นหัวข้อย่อยให้สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบศึกษา และเตรียมอภิปรายเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้นในนามของกลุ่ม เมื่อนำมาเสนอเสร็จแล้วเพื่อนในชั้นและครูจะประเมินผลงานของแต่ละกลุ่ม การสอนแบบกลุ่มย่อยจึงเป็น โครงสร้างที่นักเรียนมีอำนาจควบคุมการเรียนรู้ของตนเองสูง การทำกิจกรรมในกลุ่มขึ้นต่อกันมาก แต่วิธีนี้ยังไม่มีระบบให้คะแนนที่แน่นอน

เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือกัน 3 ชนิดแรก จัดเป็นเทคนิคที่ให้นักเรียนช่วยสอนกันเอง (peer tutoring methods) ซึ่งเป็นการปรับพฤติกรรมในชั้นเรียนวิธีหนึ่ง ส่วนเทคนิคที่ 4 จัดเป็นการค้นคว้าร่วมกันเป็นกลุ่ม (Group – Investigation)

4.6 การสร้างเจตคติ “ใกล้ชิดวัด” เพื่อการพัฒนาคุณภาพ จริยธรรม โดยใช้หลักการสอนแบบต่าง ๆ

การสร้างเจตคติที่พึงประสงค์ เพื่อความ “ใกล้ชิด” เป้าหมายที่ตั้งไว้ ต้องอาศัยการประยุกต์ใช้หลักการสอนแบบต่าง ๆ ซึ่งได้แก่

4.6.1 การใช้หลักการสอนด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ซึ่ง บลูม (Bloom, 1956) ได้อธิบายขั้นตอนของการเกิดเจตคติและการพัฒนาลักษณะนิสัยได้ดังนี้

1) ขั้นการรับรู้ (Perceiving or Receiving) การที่บุคคลจะเกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยใด ๆ ได้ บุคคลนั้นจะต้องมีโอกาสดำเนินรู้และใส่ใจในสิ่งนั้น ๆ ก่อน ดังนั้นหากเราต้องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมใด ๆ ให้แก่บุคคล เราจึงพยายามจัดสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่ช่วยให้นักคนนี้เกิดการรับรู้และความสนใจในคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมนั้น ๆ

2) ขั้นการตอบสนอง (Responding) แม้บุคคลได้รับรู้และเกิดความสนใจในสิ่งนั้น แต่หากไม่มีโอกาสได้ตอบสนองต่อสิ่งนั้น ความสนใจนั้นก็จะได้ไม่ได้รับการพัฒนาไปจนถึงระดับการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย ดังนั้น ในการสอนจึงจำเป็นต้องพยายามให้นักคนนั้นมีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งนั้นและเกิดความรู้สึกพึงพอใจ ซึ่งจะช่วยให้นักคนนั้นพัฒนาความสนใจที่มีอยู่ให้มากขึ้น

3) **ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing)** หากบุคคลมีโอกาสดบสนองต่อสิ่งใดแล้ว ได้รับผลเป็นที่พึงพอใจ บุคคลนั้นจะเริ่มเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น ดังนั้น หากเราสามารถจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นจะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยม ที่ต้องการช่วยให้บุคคลนั้นก็เห็นคุณค่าของการปฏิบัติ และเต็มใจที่จะปฏิบัติเช่นนั้นต่อไป

4) **ขั้นการจัดระบบ (Organizing)** การที่บุคคลเห็นคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมใด ๆ แล้ว จะสามารถพัฒนาขึ้นไปเป็นลักษณะนิสัยได้นั้น บุคคลนั้นจะต้องมีการนำไปปฏิบัติหรือนำไปใช้ในระบบชีวิตของตน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลนั้น ๆ ได้ก้าวไปสู่ขั้นสูงสุดของการพัฒนาทางด้านจิตพิสัย คือ ขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย

5) **ขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย (Characterization)** บุคคลที่สามารถปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยม ที่ยึดถือในวิถีของตนอย่างสม่ำเสมอ ในที่สุดก็จะพัฒนาถึงขั้นการเป็นลักษณะนิสัยของตน ซึ่งนับเป็นสูงสุดของการพัฒนาทางด้านจิตพิสัย

จากแนวคิดข้างต้น การที่จะปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม และค่านิยมใด ๆ ให้แก่ บุคคลเพื่อให้เป็นลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นสามารถทำได้โดย

1) จัดสิ่งเร้าให้บุคคลนั้นได้รับรู้และเกิดความสนใจในเรื่องที่ต้องการปลูกฝัง
2) จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนั้นได้มีการตอบสนองในเรื่องนั้นและเกิดความพึงพอใจ

3) ช่วยให้ผู้บุคคลเห็นคุณค่าของเรื่องนั้น โดยการช่วยให้เขาได้เห็นประโยชน์ที่ได้รับประโยชน์หรือเกิดความพึงพอใจที่มากพอเพียง

4) ช่วยให้ผู้บุคคลนั้นมีโอกาสดบสนองในการนำเรื่องนั้นไปใช้ระบบชีวิตของตน และให้การเสริมแรงอย่างเหมาะสม

4.6.2 การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม โดยวิธีสอนแบบต่าง ๆ

ในปัจจุบันได้มีการส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้นซึ่งการที่ครูจะสามารถจัดได้ ต้องอาศัยวิธีสอนแบบต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิธีสอนที่ใช้กันอยู่มีสามารถนำมาใช้ในการสอนคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมได้ เช่น (ทิศนา แคมมณี. 2541)

1) **การเล่านิทาน** เป็นการสอนที่ใช้นิทานเป็นสื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระที่ต้องการซึ่งครูอาจใช้สื่ออื่น ๆ ประกอบได้ เช่น หุ่น ภาพ แผ่นป้ายสำลี การ์ตูน เป็นต้น นิทานที่ใช้มีหลายประเภท เช่น นิทานปรัมปรา (Fairy Tale) นิทานท้องถิ่น (Legend) นิทานเทพนิยาย (Myth) นิทานเกี่ยวกับสัตว์ (Animal Tales) นิทานคติธรรม (Fable) นิทานไม่รู้จบ (Cumulative Tales) และนิทานตลก (Humorous) นิทานใช้ได้ดีกับเด็กเล็กและเด็กระดับ

ประถมศึกษา สำหรับเด็กโตและเยาวชน และประชาชน นิทานก็ยังใช้ได้ แต่เนื้อหาของนิทานต้องเหมาะกับระดับของผู้เรียน

2) **การเล่นเกม** เกมเป็นการเล่นภายใต้กติกาที่กำหนด โดยมีจุดมุ่งหมายของการเล่นโดยทั่วไปแล้วจะมีการแข่งขันเพื่อให้เกิดความสนุกสนานตื่นเต้น เกมการเล่นหลายเกมสามารถใช้ในการสอนและฝึกคุณธรรม และจริยธรรมต่าง ๆ ได้ดี เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ การอดทน การมีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ การให้อภัย การเล่นและทำงานเป็นทีม การเคารพสิทธิผู้อื่น เป็นต้น

3) **การใช้กรณีตัวอย่าง** เป็นการสอนโดยใช้เรื่องที่คัดสรรมาหรือเขียนขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา โดยมีประเด็นคำถามให้ผู้เรียนฝึกการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา เรื่องที่คัดสรรมาหรือเขียนขึ้นนี้ควรจะเป็นเรื่องที่คล้ายคลึงกับความเป็นจริง การที่ผู้เรียนได้อภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกันจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฟังความคิดที่หลากหลายและมีแง่มุมต่าง ๆ กัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้คิดพิจารณาและวิเคราะห์หาคำตอบที่เหมาะสม การสอนแบบนี้ นำมาใช้ได้ดีในการสอนคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมต่าง ๆ โดยครูอาจนำข่าวจากหนังสือหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นปัญหาทางสังคมในด้านคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยม มาใช้เป็นกรณีตัวอย่างได้

4) **การใช้บทบาทสมมติ** เป็นการสอนให้ผู้เรียนสวมบทบาทเป็นตัวละครในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทที่สวม อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ความรู้สึก เจตคติ และอคติต่าง ๆ ของตน ด้วยเหตุการณ์สอนแบบนี้จึงสามารถใช้สอน คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมได้ดี เพราะทั้ง 3 เรื่องนี้ มีความเกี่ยวข้องกับจิตใจ และความรู้สึกโดยตรง

5) **การใช้สถานการณ์จำลอง** เป็นการสอนโดยการให้ผู้เรียนเข้าไปมีปฏิบัติสัมพันธ์กันในสถานการณ์ที่จำลองจากสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความเป็นจริงของสถานการณ์นั้น สถานการณ์จำลองบางประเภทมีลักษณะเป็นเกมการแข่งขันที่เล่นได้อย่างสนุกสนานไปพร้อม ๆ กับการ ได้เรียนรู้ความเป็นจริงของสถานการณ์นั้น สถานการณ์จำลองสามารถใช้ในการสอนจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมต่าง ๆ ได้ดี ตัวอย่างเช่น เรื่องของการเห็นประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม มีเกมสถานการณ์จำลองที่ผู้เรียนสามารถลงไปเล่น แล้วได้เห็นว่าหากทุกคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อะไรจะเกิดขึ้น และอะไรเป็นเหตุให้คนต้องเห็นแก่ประโยชน์ตน รวมทั้งได้เรียนรู้ถึงการรู้จักประสานประโยชน์ตนและส่วนรวม การมองการณ์ไกล และการคำนึงถึงประโยชน์ระยะยาว ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกัน

6) **การสอนโดยใช้กระบวนการและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์** การสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง การสอนที่ใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด รวมทั้งได้เรียนรู้ในเรื่องการทำงานร่วมกันด้วยความสัมพันธ์อันดี และได้ผลงานที่ดีควบคู่ไปด้วยด้วยเหตุนี้ การสอนแบบนี้จึงมักมีการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย เพื่อให้

ผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึงและเรียนรู้จากกันและกัน การสอนแบบนี้มักใช้การอภิปรายกลุ่มย่อยแบบต่าง ๆ ซึ่งการสอนวิธีอื่น ๆ โดยเฉพาะวิธีที่กล่าวมาข้างต้นล้วนนำเอาการอภิปรายกลุ่มย่อยไปใช้ประกอบทั้งสิ้น ซึ่งส่วนใหญ่มักใช้ในการอภิปรายสรุป หลังจากได้ทำกิจกรรมตามวิธีนั้นแล้ว

การอภิปรายกลุ่มย่อยมีรูปแบบให้เลือกจำนวนมาก เช่น การอภิปรายแบบเวียนรอบวง (Circular Response) การอภิปรายแบบซินดิเคท (Syndecate) การอภิปรายแบบกลุ่มหนึ่ง (Buzz group or Philips) การอภิปรายแบบใช้เทคนิคโนมินัล (Nominal Technique) การอภิปรายแบบระดมสมอง (Brain Storming) การอภิปรายแบบวงซ้อน (Fish Bowl Technique) การอภิปรายแบบโต้เถียง (Debate) และการอภิปรายแบบโต้เถียงที่ระดม สำหรับการอภิปรายโต้เถียงที่ระดมนี้ อำไพ สุจริตกุล เป็นผู้คิดขึ้น มีข้อแตกต่างจากการโต้เถียงที่ระดม 3 ประการคือ

ก. หัวข้อหรือญัตติ เป็นหัวข้อที่มีการเปรียบเทียบ 2 ฝ่าย ซึ่งมีน้ำหนักต่างกัน สถานการณ์หนึ่ง

ข. วิธีได้ ไม่มีการยกตนข่มท่าน เสียคติ เย้ยหยัด ผู้ได้ทุกคนยึดมั่นในหลักการเกี่ยวกับวาทภาษิต ห้ามใช้วาทอุปเท่ห์

ค. ผู้ได้ เป็นไปในทางตรงข้ามกับการโต้เถียงทั่วไป คือ ฝ่ายเสนอกลับเป็นผู้เสนอหลักการที่ยอมรับหรือยกย่องฝ่ายตรงข้ามด้วยความจริงใจ ฝ่ายค้านพยายามหาเหตุผลมาหักล้างการยกย่อง ด้วยการใช้อ้อยคำอ้อมตัว ได้แย้งกลับไปในญัตตินั้น แต่ก็เป็นไปในเชิงยกย่องฝ่ายเสนอ (เกตุมณี มากมี, 2527)

วิธีการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแต่ละวิธี ต่างก็ได้รับการพิสูจน์ทดสอบจากการวิจัยมาแล้วทั้งสิ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ.2527 อำไพ สุจริตกุล (2527) ได้จัดทำโครงการฝึกอบรมครูประจำการในการสอดแทรกจริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษาโดยใช้กลวิธี 12 วิธี ในการสอน ซึ่งได้แก่ การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ การโต้เถียงที่ระดม การเล่านิทาน การเรียงความปากเปล่า การแสดงหุ่น การใช้บทบาทสมมุติ และการใช้การประจุมกลุ่มแบบต่าง ๆ ปรากฏผลว่า หลังจากการฝึกอบรมแล้ว ครูได้ใช้การสอนแบบต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น และครูได้สอดแทรกคุณธรรมให้แก่นักเรียนมาก

5. การประยุกต์ใช้ทฤษฎี/หลักการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล จะเกิดขึ้นได้ ต้องพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลให้เกิดขึ้นเสียก่อน วิธีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ให้ได้ผลนั้น ควรประยุกต์วิธีการตามทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ เช่น

5.1 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning) ซึ่งอธิบายว่าพฤติกรรมของคนจะแปรเปลี่ยนไปตามผลที่ได้รับจากการเสริมแรง หรือการลงโทษ ผลการวิจัยทั้ง

ในประเทศและต่างประเทศ พบว่า เทคนิคการเสริมแรงทางบวก ร่วมกับเทคนิคการประเมินตนเอง สามารถปรับพฤติกรรมได้ตามวัตถุประสงค์ (จิตรัตน์ สงบการ, 2533 ; สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2539 ; สุรางค์ ไข้วตระกูล, 2539)

5.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development Theory) ผู้เป็นต้นคิดทฤษฎีนี้ ได้แก่ เปียเจต์ (Piaget) และโคลเบอร์ก (Kolhberg) ได้พัฒนาแนวคิดนี้ต่อมา โดยแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ออกเป็น 3 ระดับ 6 ขั้น ทฤษฎีนี้กล่าวว่า ระดับจริยธรรมของบุคคลวัดได้จากการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น วิธีการพัฒนาตามแนวทฤษฎีนี้ สามารถทำได้หลายวิธี แต่ที่สำคัญมากก็คือ วิธีการให้ได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ฝึกให้เด็กคิด วิเคราะห์ อภิปรายโต้แย้งเกี่ยวกับประเด็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน หรือเรื่องที่ครูสมมติขึ้น (ทิศนา แจมมณี, 2541 : 5 – 8) ในประเทศไทยได้มีการทดลองสอนจริยธรรม โดยใช้วิธีการหลากหลาย เช่น กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมคัดสรร การฝึกสมาธิ เป็นต้น (สุภวรรณ รัตนภูผา . 2534)

5.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Theory) ทฤษฎีนี้ อัลเบิร์ต แบนดูซ่า (Albert Bandura) นักจิตวิทยาชาวแคนาดา เป็นผู้พัฒนาขึ้น โดยให้ข้อคิดว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกตตัวแบบ การกำกับตัวเอง และการเรียนรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งผลการวิจัยในประเทศไทย พบว่า การดองใช้ตัวแบบภาพยนตร์ ในการเพิ่มพฤติกรรม การตั้งใจเรียนของนักเรียน ป.1 ได้ผลตามต้องการ (ทิศนา แจมมณี . 2511 : 10)

5.4 การใช้พุทธวิธีในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

ในประเทศไทยได้มีผู้นำพุทธวิธีรูปแบบต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการสอน และมีการวิจัยอย่างเป็นระบบ เช่นการประยุกต์หลักธรรมอริยสัจ 4 ไตรสิกขา พหุสูต ปรัตโยฆะ โยนิโสมนสิการ เป็นต้น วิธีการที่ใช้มีหลายรูปแบบ เช่น การพูดคุยตอบโต้ การบรรยาย การถามตอบปัญหา การอุปมาอุปมัย การยกอุทาหรณ์ หรือเล่านิทานประกอบ เป็นต้น ซึ่งวิธีหลังสุดนี้ได้ผลคืออย่างมาก (ทิศนา แจมมณี. 2541 : 21 – 28)

5.5 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมพัฒนาขึ้นโดย ศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน พันธุมนาวิน โดยมีสาระสำคัญว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ของคนดี คนเก่ง เปรียบเสมือนผลไม้ ซึ่งจะสมบูรณ์ได้ต้องมีลำต้นและรากที่สมบูรณ์ ลำต้นหมายถึงคุณลักษณะทางจิต ได้แก่ ทำศนคติ ค่านิยม คุณ ธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน ส่วนรากได้แก่ ความเฉลียวฉลาด สุขภาพจิตที่ดี และประสบการณ์ทางสังคมสูง ข้อเสนอแนะในการพัฒนาบุคคลของทฤษฎีนี้คือ ควรพัฒนาจริยธรรมทีละขั้นให้สอดคล้องกับวัย และความพร้อมวิธีการพัฒนาที่ได้ผล ได้แก่ การเล่าเรื่อง การอภิปรายกลุ่ม กลุ่มอายุที่เหมาะสมที่สุดในการพัฒนา คือ เยาวชนอายุ 9 – 12 ขวบ นอกจากนั้นควรใช้วิธีการเสริมแรงที่เหมาะสมกับวัย และให้

ข้อเสนอแนะที่สำคัญว่า ผู้ทำหน้าที่พัฒนาจริยธรรม ไม่ควรใช้ผู้มีจิตใจสูงกว่าหลายชั้นมาพัฒนาจิตใจเด็กที่มีจิตใจชั้นต่ำ นอกจากจะป้อนผู้ผ่านการฝึกอบรมวิธีการพัฒนาด้านนี้มาแล้ว (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2539)

6. ค่ายจริยธรรมกับการสร้างเจตคติใกล้ชีวิต

ค่ายจริยธรรมเป็นหนทางสำคัญหนทางหนึ่งของยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็ก และเยาวชน จากการส่งเสริมของรัฐใน โครงการค่ายจริยธรรมในกลุ่มเยาวชน จึงเกิดค่ายจริยธรรมในระดับต่าง ๆ คือ

6.1 ค่ายจริยธรรมระดับประเทศ

ตามนโยบายเยาวชนแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2545 - 2554) จัดทำโดยกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ระบุถึงนโยบายการพัฒนาเยาวชน โดยเฉพาะข้อที่ กล่าวถึงการ สนับสนุนให้เยาวชนรู้จักการวิเคราะห์ข้อมูล มีความคิด ความรับผิดชอบ และกล้า ตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล คุณธรรม จริยธรรม ในกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข ค่ายจริยธรรมจึงเป็นหนทางหนึ่ง (Road Map) ที่สนอง นโยบายดังกล่าวสถาบันการศึกษาทั้งระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา จึงจัดกิจกรรมค่าย จริยธรรมให้กับเยาวชนในสถานศึกษา ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่จะจัดร่วมกับวัด และศาสนสถาน

กิจกรรมในระดับประเทศนั้นได้รับการขับเคลื่อนที่โดดเด่นจากรัฐบาลสมัย พลเอก นายกรัฐมนตรีทักษิณชินวัตร โดยมอบหมายให้คุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธ์และคณะทำงาน ร่วมกับเสถียรธรรมสถาน จัดทำ “Road Map ยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กและเยาวชน” มีแผนการ ทำงานบูรณาการข้ามกระทรวงและหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง 3 ปี (<http://sathira-dhammsathan.org> เข้าถึงเมื่อ กรกฎาคม 2551) ดังนั้นเสถียรธรรมสถานจึงได้จัด กิจกรรมค่ายผู้นำเยาวชน SOS1, SOS2 (Seed of Spirituality = SOS) ตอบสนองนโยบายข้อ 7 และ ข้อ 9 ที่สนับสนุนให้เยาวชนแต่ละวัยมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสังคมอย่างสร้างสรรค์ในกิจกรรม ของชุมชนและการเสริมสร้างมิตรภาพระหว่างประเทศ

โครงการค่ายผู้นำเยาวชน SOS เป็นโครงการบ่มเพาะแตกหน่อ ต่อยอดเมล็ดพันธุ์แห่ง ปัญญา (Seed of Spirituality = SOS) มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. เพื่อร่าง Roadmap ของยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กและเยาวชน นำเสนอ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ให้เห็นช่องทางการสนับสนุนเยาวชนให้ใช้ศักยภาพของตนอย่างสูงสุดในการ พัฒนาเยาวชนด้วยตนเอง

2. เพื่อชักจูงเครือข่ายของผู้นำเยาวชนที่มีจิตอาสา ให้เกิดการต่อยอดการทำงานที่แตกต่าง หลากหลาย เป็นต้นแบบการทำงานของเยาวชนบนหลักการ Share – Care – Respect

3. เพื่อให้เยาวชนมีวิถีชีวิตที่มีมิติของสติและปัญญา ที่จะทำงานได้กว้างและไกลด้วยฐานของหัวใจที่ไร้อคติและลดตัวตนที่จะเป็นเพื่อนกับผู้อื่นที่แตกต่างหลากหลาย จนสามารถเป็นเยาวชนต้นแบบ (Hero) ของเยาวชนด้วยตนเอง

รูปแบบของค่ายเยาวชน SOS โดยรับสมัครเยาวชนอาสาทั่วประเทศไทย ทั้งประเภทเยาวชน (ต่ำกว่า 20 ปี) ประเภทพี่อาสา (อายุ 20 – 24 ปี) และพี่อาสา อายุ 25 ปีขึ้นไป เริ่มดำเนินการเมื่อ 21 ตุลาคม 2548 เป็นครั้งแรก (ค่าย SOS1) และเดือนเมษายน 2549 เป็นค่าย SOS ครั้งที่ 2 เยาวชนเข้าร่วมโครงการ 200 คน มาบ่มเพาะใจ และถอดความรู้ในงานอาสาเพื่อสังคม

เยาวชน SOS ทำงานต่อยอดกับเยาวชนทั่วโลกในปี 2549 ซึ่งจัดโดยองค์การสหประชาชาติในงาน Global Youth Leadership Summit ณ มหานครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา

กิจกรรมในค่าย SOS เป็นรูปแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านวิถีแห่งสติในชีวิตประจำวัน ศิลปะ และกีฬา และยังเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทย เยาวชนที่ผ่านกระบวนการอาสาสู่แผ่นดิน และมีโอกาสเข้าพูดคุยกับภาครัฐบาลร่วมคิดทำ Road Map ยุทธศาสตร์เยาวชนเพื่อเยาวชน

6.2 ค่ายจริยธรรมในสถาบันการศึกษาทั่วไป

ค่ายจริยธรรมในสถาบันการศึกษา โดยทั่วไปจะจัดการเข้าค่ายจำนวน 2 คืน 3 วัน ส่วนใหญ่จะใช้สถานที่ในวัด มีพระภิกษุ เป็น พระวิทยากร เป็นผู้บรรยายธรรมะและฝึกการนั่งสมาธิ โดยใช้หลักอานาปานสติ ครูอาจเข้าไปมีส่วนร่วมโดยใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่มในรูปแบบต่างๆ แยกส่วนออกมา เช่น กิจกรรมค่ายจริยธรรมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรชด (<http://gotoknow.org> เข้าถึงเมื่อ สิงหาคม 2551) ได้จัดกิจกรรมแบบแยกส่วนคือ ในภาคกลางวันใช้กระบวนการกลุ่มให้นักเรียนวางแผนประกอบอาหารกินเอง ครูจัดการหาอุปกรณ์ประกอบอาหารทุกอย่างเตรียมไว้ให้เป็นกองกลาง ครูกำหนดค่าใช้จ่ายตัวหัวให้นักเรียนจ่ายตลาด ประกอบอาหาร โดยกระบวนการกลุ่มทุกขั้นตอนครูเป็นผู้ประเมินผลกระบวนการทำงานทั้งด้านการวางแผน การผลิตอาหาร รสชาติ เป็นต้น หลักจากนั้นได้ระดมความคิดว่านักเรียนได้คุณธรรมจริยธรรม ความรู้ อะไรบ้างจากการประกอบอาหาร โดยให้นักเรียนนำเสนอในรูปแบบที่ความคิด (Mind Map) เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมกลุ่มอีกหลายอย่าง ซึ่งสอดคล้องคุณธรรมจริยธรรม ผลจากโครงการสรุปได้ว่านักเรียนได้แสดงออกได้คิด ไม่เกรียศ สุนกสนาน ในกรอบของระเบียบวินัยที่สร้างข้อตกลงร่วมกัน ส่วนภาคกลางคืน จะเป็นส่วนของพระสงฆ์ มีกิจกรรมฝึกจิตโดยการสวดมนต์ เดินจงกรม นั่งสมาธิ สลับกับการบรรยายธรรมะ

จากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนพระพุทธศาสนาของโรงเรียนแจ้งวิทยาและโรงเรียนเทศบาล 5 วัดหัวป้อมนอก เกี่ยวกับกิจกรรมค่ายจริยธรรมของโรงเรียน (สัมภาษณ์อาจารย์วิรัตน์ หนูแก้ว และอาจารย์อุทิศ ประยูรทรัพย์ 15 กันยายน 2551) ประกอบตารางกิจกรรมค่ายธรรมะโรงเรียน

ทั้ง 2 มีส่วนเหมือนกัน คือ จัดค่ายจริยธรรมภายในวัด มีพระวิทยากรเป็นผู้ดำเนินการฝึกจริยธรรม ครูเป็นวิทยากรร่วมด้วยในส่วนที่สรุปกิจกรรมช่วงสั้น ๆ การจัดค่ายจริยธรรมใช้เวลา 2 คืน 3 วัน โดยนักเรียนพักในวัด รูปแบบการอบรมโดยการบรรยายธรรมะ การฝึกสมาธิ ใช้สื่อ VCD เกี่ยวกับพระคุณของแม่ และใช้สื่อ Powerpoint ประกอบการบรรยายธรรมะ การมีส่วนร่วมของนักเรียนขณะฟังบรรยาย คือ การถามตอบจากกลุ่มใหญ่ มิได้ใช้กระบวนการกลุ่ม

ส่วนกิจกรรมค่ายจริยธรรมของโรงเรียนอื่น ๆ ในเขตเทศบาลนครสงขลาเช่น โรงเรียนมหาวิทวารุห มีลักษณะแตกต่างออกไป คือ มิได้เป็นกิจกรรมภายในวัด และมีได้นิมนตร์พระเป็นวิทยากร เป็นกิจกรรมของอาจารย์ฝ่ายปกครองและฝ่ายกิจกรรมการนักเรียนได้จัดให้มีกิจกรรมช่วยเหลือเนื่อง กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น ในวันสำคัญทางศาสนาจะ让孩子ไปร่วมกิจกรรมในวัด การเข้าค่ายจริยธรรมเพื่อฝึกสมาธิจะใช้กับเด็กกลุ่มที่มีปัญหา และจะนำนักศึกษาไปวัดนอกเขตพื้นที่ที่ห่างไกลออกไป (สัมภาษณ์อาจารย์อุษา รัตนสาร 14 กันยายน 2551)

6.3 ผลสะท้อนจากเยาวชนจากกิจกรรมค่ายจริยธรรม

กิจกรรมค่ายจริยธรรมของโรงเรียนระดับประถม และมัธยมศึกษา นักเรียนอาจจะเต็มใจหรือไม่เต็มใจในกิจกรรมเสียดสะท้อนกลับในด้านลบยังมีน้อย นักเรียนส่วนใหญ่จะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเต็มใจ

แต่ในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นเยาวชนวัยโตขึ้นจะสะท้อนความคิดเกี่ยวกับกิจกรรมค่ายจริยธรรมของสถานศึกษาในมุมมองต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น จากกระทู้ “มันคือกิจกรรม หรือการบังคับกับค่ายจริยธรรม” ซึ่งเป็นกระดานถามตอบกระทู้กลาง สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณลาดกระบังควบคุมดูแล พบว่า มีนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยี ๆ และนักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ทั่วไป แสดงทัศนะเป็น 3 ฝ่าย คือ (<http://webboard.crsc.kmitr.ac.th>)

1. กลุ่มที่มีเจตคติในทางบวก กล่าวว่านักศึกษา ควรปฏิบัติตามกติกาของสถาบัน เป็นกิจกรรมที่จะทำให้มองเห็นตัวตนของตน การที่สถานศึกษาจัดให้เป็นกิจกรรมบังคับควรสนับสนุน เพราะถ้าไม่บังคับก็จะไม่ทำไม่เข้าร่วม
2. กลุ่มที่มีความคิดเป็นกลาง กล่าวว่า ไม่ควรเป็นกิจกรรมภาคบังคับ ควรไปใช้โดยสมัครใจ หากเป็นกิจกรรมภาคบังคับ ก็แนะนำให้ฝืนใจเข้าร่วมไม่ควรขัดขืน
3. กลุ่มที่มีความคิดต่อต้าน เห็นว่าสถาบันไม่ควรบังคับว่าหากไม่มีหลักฐานการเข้าค่ายจริยธรรมก็จะไม่จบการศึกษาโดยสมบูรณ์ เพราะตนไม่เห็นความจำเป็นของกิจกรรมนี้ และยังเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหงว่าไม่มีการบังคับนักศึกษาเข้าค่ายจริยธรรม แต่นักศึกษาก็อยู่อย่างสงบ เป็นต้น

จะเห็นว่าแม้จะมีมุมมองสะท้อนกลับในทิศทางต่าง ๆ แต่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า กิจกรรมค่ายจริยธรรมเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่า หากมีการจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงธรรมชาติ และวัยของเยาวชน ใช้กระบวนการกลุ่มที่มีความหมายมาผสมผสานกับการฝึกจิตตามหลักการของพระพุทธศาสนา จะลดกระแสการต่อต้านของเยาวชนบางกลุ่ม ซึ่งไม่ควรมองข้าม เยาวชนที่เกิดความประทับใจในกิจกรรมจะบอกผ่านกันต่อ ๆ ไป เป็นการลดเจตคติในทางลบเปลี่ยนมุมมองเป็นด้านบวกได้

7. ข้อมูลโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มทดลองที่ใช้ในการวิจัย มาจาก 2 โรงเรียน มีข้อมูลเพื่อแนะนำโรงเรียน ดังนี้

7.1 โรงเรียนแจ้งวิทยา

กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มทดลองเป็นนักเรียนชั้น 2 ข้อมูลของโรงเรียนโดยสังเขป คือ (<http://www.jvs.ac.th>)

ประวัติความเป็นมา

โรงเรียนแจ้งวิทยาเป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2488 ขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียน วันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2503 เจ้าของโรงเรียนคือวัดแจ้งโดยพระราชวชิรโมลี เป็นผู้ลงนามในฐานะเป็นผู้รับใบอนุญาต (เจ้าของ) เป็นโรงเรียนประเภทมัธยมสามัญศึกษา เปิดสอน ตั้งแต่เวลา 8.30 - 15.30 น. กำหนดอายุนักเรียนตั้งแต่ 3-20 ปี (ก่อนประถมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาตอนปลาย) นายประพันธ์ ฦ พัทลุง ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลาเป็นผู้ลงนามในใบอนุญาต และได้รับอนุญาตจากสังฆมนตรีว่าการศึกษา ในปี พ.ศ. 2503 ในปัจจุบันผู้รับใบอนุญาต คือ พระครูวิภัชธรรมคุณมีประธานที่ปรึกษา คือ นายเกษม ชัยสุวรรณ นายสมพงษ์ ช่วยเนียมเป็นผู้จัดการโรงเรียน และนายชริศร เทียบปาน เป็นครูใหญ่

ที่ตั้งและสังกัดหน่วยงาน

โรงเรียนแจ้งวิทยา ตั้งอยู่เลขที่ 4 ถนนรามวิถี ตำบลบ่อทราย อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา (ตั้งอยู่ในที่ดินธรณีสงฆ์ของวัดแจ้ง) สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อาศัยที่ดินของวัดแจ้งสำหรับใช้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในเนื้อที่ในธรณีสงฆ์ ถนนรามวิถี จำนวน 7 ไร่ มีอาณาเขต ในที่ธรณีสงฆ์ ตั้งอยู่เลขที่ 4 ถนนรามวิถี ต.บ่อทราย อ.เมือง จ. สงขลา

ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้น อนุบาล ประถมศึกษา จนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น จำนวนนักเรียน 3,126 คน

กิจกรรมค่ายจริยธรรม

โรงเรียนแจ้งวิทยาเป็นโรงเรียนวิถีพุทธจึงเน้นการจัดกิจกรรมค่ายจริยธรรม (3วัน 2 คืน และ 2 วัน 1 คืน) แก่นักเรียนทุกชั้นเรียนเป็นประจำทุกปีร่วมกับวัดแจ้ง นักเรียนต้องเข้าค่ายจริยธรรมทุกคนปีละ 1 ครั้ง (ยกเว้นนักเรียนมุสลิมซึ่งมีจำนวนน้อย) เริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นต้นไป รูปแบบการฝึกจริยธรรมโดยมีพระวิทยากรเป็นหลัก เน้นการฝึกจิตให้มีสมาธิตามแบบวิปัสสนากรรมฐานโดยใช้เวลาช่วงสั้นหรือยาวตามวัยของเด็ก สลับกับการฟังบรรยายหลักธรรมะและพัฒนาวัด โดยมีคณะครูอาจารย์ที่ปรึกษา ร่วมดำเนินกิจกรรม บางครั้งเชิญวิทยากรซึ่งเป็นฆราวาสร่วมบรรยาย (ตัวอย่างตารางกิจกรรมค่ายจริยธรรมดังปรากฏในภาคผนวก ค)

7.2 โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก)

ประวัติโรงเรียน

โรงเรียนเทศบาล ๕ (วัดหัวป้อมนอก) ตั้งอยู่ถนนริมทางรถไฟ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลามีเนื้อที่ 6 ไร่ 3 งาน ประกาศจัดตั้งเป็นโรงเรียนเทศบาล ๕ (วัดหัวป้อมนอก) สังกัดเทศบาลสงขลา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2546 โดยการริเริ่มและดำเนินการของนายนิพนธ์ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลา และนายอุทิศ ชูช่วย นายกเทศมนตรีนครสงขลา ซึ่งพระครูปรากฏปริวรรต ให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินวัดหัวป้อมนอก โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของเทศบาลนครสงขลา และได้เปิดทำการสอนในช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) โดยมีนายนิคม จันทุม เป็นผู้อำนวยการ ปัจจุบันโรงเรียนเทศบาล ๕ (วัดหัวป้อมนอก) ดำเนินการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ข้อมูลนักเรียน ณ วันที่ 9 กันยายน 2551 มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1,151 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 162 คน รวมจำนวนนักเรียน 1,312 คน (<http://www.ts5.ac.th> เข้าถึงเมื่อกันยายน 2551.)

พ.ศ.2546 ประกาศจัดตั้งโรงเรียนเทศบาล ๕ (วัดหัวป้อมนอก) พ.ศ.2547 เปิดสอนครั้งแรกโดยอาศัยสถานที่ของโรงเรียนเทศบาล ๑ (ถนนนครนอก) พ.ศ.2548 ย้ายนักเรียนมาเรียนที่โรงเรียนเทศบาล ๕ (วัดหัวป้อมนอก) เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2548 พ.ศ.2550 จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4

กิจกรรมค่ายจริยธรรม

กิจกรรมค่ายจริยธรรมของโรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก) จัดเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จัดปีละ 2 รุ่น รูปแบบการจัดเป็นแบบ 2 วัน 1 คืน ใช้วัดชัยมงคลเป็นสถานที่ฝึกอบรม (เข้าค่าย) มีพระวิทยากรเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการฝึก เน้นการฝึกสมาธิสลับกับการฟังบรรยายธรรมะ มีการบรรยายความรู้จากเจ้าหน้าที่สถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกิจกรรมพัฒนาวัด โดยคณะครูอาจารย์ที่ปรึกษา (ตัวอย่าง โครงการค่ายจริยธรรมปรากฏดังภาคผนวก ค)

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของวัด

ฉันทนา เชื้อสถาปนศิริระ (2520) ได้ศึกษาบทบาทและผลกระทบจากบทบาทของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและผลกระทบจากบทบาทของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยศึกษาในประเด็นต่อไปนี้

1. บทบาทของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
2. ผลกระทบจากบทบาทของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
3. ผลกระทบจากบทบาทของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ สมณेर เจ้าหน้าที่ของวัด พระมหาธาตุวรมหาวิหาร ประชาชนที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในบริเวณพื้นที่ติดต่อกับวัด และประชาชนทั่วไปที่มาพร้อมทำบุญ รวมทั้งนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในวัด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยสรุปว่า บทบาทของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ บทบาทด้านการส่งเสริมพระพุทธศาสนา การส่งเสริมการสอนธรรมศึกษา ในโรงเรียน การส่งเสริมการสร้างและปฏิสังขรณ์ศาสนสถาน ถาวรวัตถุ การส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยพระธรรมทูต

ผลกระทบจากบทบาทของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร บทบาทของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร แบ่งออกเป็น 5 ด้านคือ ทำให้เกิดการส่งเสริมการศึกษาของสงฆ์ ทำให้เกิดการสร้างศาสนสถานศึกษาของสงฆ์ ทำให้เกิดการสร้างศาสนสถานศึกษา ถาวรวัตถุ ทำให้เกิดอาคารสถานที่ และ

สื่อการเรียน ทำให้เกิดการส่งเสริมทุนการศึกษา ทำให้เกิดการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย ทำให้เกิดการอนุรักษ์ประเพณีและพิธีกรรม และทำให้เกิดการอนุรักษ์โบราณวัตถุพิพิธภัณฑ์วิหารเขียนของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ทำให้เกิดการจัดให้เช่าพื้นที่จำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ทำให้เกิดอาชีพแก่คนในท้องถิ่น และ ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน และทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ปีนปิลันธน์ พรหมสุวรรณ (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของวัดในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในจังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของวัดในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทของวัดในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในจังหวัดสงขลา
3. เพื่อทราบความคิดเห็นของบุคลากรในวัด และผู้แทนชุมชนในการเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข ปัญหาการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
4. เพื่อกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของวัด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่มีบทบาทในทางกฎหมายของวัดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในวัดที่ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุในจังหวัดสงขลา ซึ่งมีทั้งหมด 30 วัด รวมจำนวน 102 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างและแบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าที ค่าเอฟ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ และมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบ

ผลการวิจัยพบว่าบทบาทของวัดในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในจังหวัดสงขลาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีบทบาทในด้านการสงวนรักษามากที่สุด ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า วัดที่มีบทบาทในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมดี ปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ใช้อาวาสมีภาวะผู้นำและมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม การที่ไม่มีความขัดแย้งของบุคลากรภายในวัดและระหว่างวัดกับชุมชน เงื่อนไขที่วัดมีการประสานงานและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันกับชุมชน รวมทั้งการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดอย่างสม่ำเสมอ

ประภาพร ชูลีลัง (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวัดกับเยาวชน : บทบาทของวัดในการส่งเสริมให้ศิษย์วัดประสบความสำเร็จในชีวิต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและวิถีชีวิตของเยาวชนที่อาศัยอยู่ในวัด ศึกษาวิธีการปกครองศิษย์วัดของพระสงฆ์รูปที่เคยมีศิษย์วัดประสบความสำเร็จในชีวิต รวมทั้งวิเคราะห์บทบาทของวัดในการส่งเสริมให้ศิษย์วัดประสบความสำเร็จในชีวิต โดยทำการศึกษาวัดในกรุงเทพมหานคร 5 วัด ได้แก่ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม วัดสุทัศนเทพวราราม

ราชวรมหาวิหาร วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร วัดราชาธิวาสวิหาร และวัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยวิธีเลือกแบบเจาะจงวัดที่เคยมีศิษย์วัดประสบความสำเร็จในชีวิตเก็บข้อมูลจากเอกสารการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า วัดมีบทบาทในการส่งเสริมให้ศิษย์วัดประสบความสำเร็จในชีวิต ดังนี้

1.1 บทบาทด้านการให้โอกาสทางการศึกษาแก่ศิษย์วัดโดยให้การสงเคราะห์ด้านที่อยู่อาศัยและปัจจัยจำเป็นอื่น ๆ ในการดำรงชีวิต

1.2 บทบาทด้านการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม จากการศึกษาที่ศิษย์วัดได้ใกล้ชิดพระภิกษุ ให้เห็นวัตรปฏิบัติที่ดีงาม และได้รับการอบรมกล่อมเกลาจิตใจจากพระภิกษุทำให้ศิษย์วัดประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง บทบาทด้านการส่งเสริมสถานภาพทางสังคม การที่ศิษย์วัดได้มีโอกาสอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีได้พบเห็นและสัมผัสแต่สิ่งที่ดี ทำให้เกิดความรู้สึกอยากปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีตามแบบอย่างที่ได้พบเห็น ซึ่งนำไปสู่การประสบความสำเร็จในชีวิต

1.3 สำหรับการเสริมสร้างศักยภาพแก่ศิษย์วัดสามารถดำเนินการได้โดยจัดการปกครองดูแลศิษย์วัดอย่างเป็นระบบ มีการจัดประชุมอบรมศิษย์วัดอย่างสม่ำเสมอ การหาโอกาสจัดให้ศิษย์วัดฝึกตอบกระทู้ธรรม จัดให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับวัดที่อาศัยอยู่เพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์วัดให้ผู้มาวัดได้รับทราบ จัดให้มีสถานที่ออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามัคคี รวมทั้งการปรับเปลี่ยนทัศนคติทั้งของศิษย์วัดและผู้ปกครองในการมาอยู่วัด ให้มีจุดมุ่งหมายในการได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนอกเหนือจากจุดมุ่งหมายในการมาอยู่วัดเพื่อเป็นที่พักอาศัยในการศึกษาเล่าเรียน

ผกามาศ กมลพระวิจิตร และคณะ (2548. www.anamai.moph.go.th) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทความสัมพันธ์ของวัดและพระสงฆ์กับผู้สูงอายุไทย ดั่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของวัดและพระสงฆ์กับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุไทย โดยศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้วยการสอบถามผู้สูงอายุที่มาวัดส่งเสริมสุขภาพจังหวัดละ 1 วัด จำนวน 12 จังหวัด กระจายทั้ง 12 ศูนย์เขตของกรมอนามัย จำนวน 420 คน และสัมภาษณ์พระสงฆ์วัดละ 1 รูป รวม 12 รูปในช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2548

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสงฆ์ตอบข้อเกี่ยวกับอาคารสถานที่ภายในวัดมีพื้นผืนนั่งทำด้วยวัสดุคงทน มีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วนมากที่สุด รองลงมาคือ ข้อความว่า วัดสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา เช่น งานสงกรานต์ ลอยกระทง เข้าพรรษา การจักสาน หัตถกรรม แพทย์แผนไทย และข้อความที่ว่า วัดมีการระดมทุนจัดสรรงบประมาณ บำรุงรักษา ซ่อมแซมวัด และพบว่า ผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการไปปฏิบัติ

ธรรมฟิงเทศน์ที่วัด กล่าวคือ เพศมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการไปปฏิบัติธรรมฟิงเทศน์ที่วัด โดยเพศชายไปปฏิบัติธรรมที่วัดทุกวันมากกว่าเพศหญิง อายุมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการไปปฏิบัติธรรมฟิงเทศน์ที่วัด โดยพบว่าผู้ที่มีอายุระหว่าง 65 - 69 ปี ไปปฏิบัติธรรมที่วัดทุกวันมากกว่ากลุ่มอายุอื่น สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการไปปฏิบัติธรรมฟิงเทศน์ที่วัด โดยพบว่าผู้สูงอายุที่สมรสและยังอยู่ด้วยกัน ไปปฏิบัติธรรมฟิงเทศน์ที่วัด ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความถี่ในการไปปฏิบัติธรรมฟิงเทศน์ที่วัด โดยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ไปปฏิบัติธรรมที่วัดทุกวันมากกว่ากลุ่มอื่น ส่วนรายได้ก็มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการไปปฏิบัติธรรมฟิงเทศน์ที่วัด โดยพบว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้เพียงพอไปปฏิบัติธรรมที่วัดมากกว่ากลุ่มอื่น สำหรับอาชีพก็เช่นเดียวกัน พบว่ามีความสัมพันธ์กับความถี่ในการไปปฏิบัติธรรมฟิงเทศน์ที่วัด โดยพบว่าผู้สูงอายุที่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นกลุ่มที่ไปปฏิบัติธรรมที่วัดมากกว่ากลุ่มอื่น รวมถึงภาวะสุขภาพก็มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการไปปฏิบัติธรรมฟิงเทศน์ที่วัด โดยพบว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรงดีเป็นกลุ่มที่ไปปฏิบัติธรรมที่วัดทุกวันมากกว่ากลุ่มที่มีสุขภาพไม่แข็งแรง ทั้งนี้ความคิดเห็นเรื่องบทบาทการส่งเสริมสุขภาพของวัดและพระสงฆ์

บทบาทของวัดในการพัฒนาสังคมไทย ยังเป็นแบบอย่างในด้านความสะอาด ความสงบ และความสว่าง เพราะเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศีลธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียม ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น อย่างที่เคยเป็นในอดีต จึงควรพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นศูนย์กลางสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องส่งเสริมสุขภาพ ส่วนพระสงฆ์ยังคงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชาวบ้าน โดยเฉพาะการชี้้นำการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุด้วยวิถีธรรม คุณธรรมเป็นส่วนใหญ่ และควรพัฒนาให้เป็นแกนนำหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการพัฒนา ซึ่งพระสงฆ์อาจต้องได้รับการถวายเป็นความรู้ด้านการพัฒนา และการสุขอนามัย หากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ต้องการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยการใช้บทบาทของวัดและพระสงฆ์เป็นสื่อกลาง ควรเน้นไปที่การใช้สื่อเพื่อส่งเสริมสุขภาพที่สอดคล้องกับพุทธธรรมและวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ไทย

ประกอบ กุฎโพธิ์ (2551. www.obec.go.th) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาโรงเรียนบ้านสระตอง โดยใช้บทบาทความร่วมมือของบ้าน วัด โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาการใช้บทบาทของบ้าน วัด โรงเรียน ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของบ้าน วัด โรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน จำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง ระหว่างผู้ปกครองนักเรียน พระสงฆ์ ครูผู้สอน และนักเรียน 3) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของบ้าน วัด โรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน จำแนกตามปีการศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2548 กับปีการศึกษา 2549 4) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในปีการศึกษา 2548 และปีการศึกษา 2549 5) เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของ

นักเรียน จำแนกตามปีการศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2548 กับปีการศึกษา 2549 และ 6) เพื่อศึกษา ระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของนักเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างสำหรับศึกษาบทบาทของบ้าน วัด โรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักเรียน เป็นผู้ปกครองนักเรียน 86 คน พระสงฆ์ 10 รูป ครูผู้สอน 6 คน และนักเรียน 49 คน รวมจำนวน 151 คน กลุ่มตัวอย่างสำหรับศึกษาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน เป็นผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 66 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างสำหรับศึกษา ระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของนักเรียน เป็นนักเรียน จำนวน 66 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ทั้ง 3 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t - test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. บ้าน วัด โรงเรียนมีบทบาทในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนบ้านสระตอง ในปีการศึกษา 2549 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบบทบาทของบ้าน วัด โรงเรียน ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในปีการศึกษา 2549 จำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้องระหว่างผู้ปกครอง นักเรียน พระสงฆ์ ครูผู้สอน และนักเรียน ทั้งโดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยภาพรวม ระดับความคิดเห็นของ นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และครูผู้สอนมากกว่าพระสงฆ์
3. การเปรียบเทียบบทบาทของบ้าน วัด โรงเรียน ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนจำแนกตามปีการศึกษา 2548 กับปีการศึกษา 2549 ทั้งโดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยภาพรวม บทบาทของบ้าน วัด โรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในปีการศึกษา 2549 มากกว่าปีการศึกษา 2548
4. ระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของนักเรียนในปีการศึกษา 2549 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เสรี วุฒิสรีเสถียรกุล (2547) ศึกษาเรื่องผลของการฝึกสมาธิ และการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ต่อความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนวังโป่งพิทยาคม อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 134 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากนักเรียนที่มีความสนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มแล้วแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการนำคะแนนความวิตกกังวลที่ได้จากแบบสอบถามวัดความวิตกกังวลของสปีลเบอร์เกอร์ มาจัดตามระดับความวิตกกังวลเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสูง กลุ่มกลาง และกลุ่มต่ำ สอบถามความสนใจของสมาชิกในแต่ละกลุ่ม นำคะแนนที่ได้ในแต่ละระดับมาเรียงตามลำดับคะแนนเพื่อจับคู่ผู้เรียนที่มีคะแนนเท่ากันหรือใกล้เคียงกันมากที่สุด แล้วจับฉลากกลุ่มละ 4 คู่ จากนั้นสุ่มนักเรียนที่จับคู่กันโดยวิธีโยนหัวก้อย เข้าเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจะได้สมาชิกจำนวนกลุ่มละ 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. กิจกรรมการฝึกสมาธิ และการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ซึ่งแปลมาจาก The Second Booking ของ Hendricks Gay and Thomas B. Roberts.

2. แถบบันทึกเสียงผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ซึ่งปรับปรุงมาจากสุวรรณฉิน อนุমানราชธน เป็นแถบบันทึกเสียงที่แปลมาจาก โทมัส เอช บูดซินสกี (Thomas H. Budzynski) และอดิสรธีรศาสนดิพันธ์ ได้บันทึกเสียงเป็นภาษาไทยแถบบันทึกเสียงมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านที่ 1 เกี่ยวกับการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อในร่างกายและใบหน้า

ด้านที่ 2 เกี่ยวกับการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อส่วนหนึ่งในขณะที่อีกส่วนหนึ่งยังตั้ง

กรียดอยู่

3. โปรแกรมการฝึกสมาธิและการผ่อนคลายกล้ามเนื้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. แบบสอบถามความวิตกกังวลของนิตยา คลภักดี และคณะ

ทดสอบความแตกต่างของคะแนนความวิตกกังวลภายหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้การทดสอบที (t - test)

ผลการวิจัยสรุปว่า นักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อ มีความวิตกกังวลน้อยกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

8.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการฝึกจริยธรรม

โกศล มีคุณ (2524) ได้วิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และทักษะในการสวมบทบาทของนักเรียน

การวิจัยเชิงทดลองนี้มีเป้าหมายสำคัญ 3 ประการ คือ ต้องการตรวจสอบประสิทธิภาพของวิธีการฝึกฝนสี่แบบ ซึ่งใช้ในการยกระดับจริยลักษณะสามประการ ต้องการหาคำตอบว่าผู้ที่มีลักษณะแบบใดจึงเหมาะสมและได้รับประโยชน์จากการฝึกมากที่สุดและต้องการทดสอบสมมติฐานจากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมในส่วนตัวว่า ความสามารถในการสวมบทบาทเป็นเหตุปัจจัยจำเป็น

ประการหนึ่งสำหรับพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนชายหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 191 คน อายุตั้งแต่ 9 ถึง 14 ปี จากโรงเรียนสามแห่งในจังหวัดราชบุรี อันเป็นตัวแทนของโรงเรียนในชนบท โรงเรียนในชุมชนของชนบทและโรงเรียนในเมือง เขตละหนึ่งแห่ง นักเรียนในแต่ละโรงเรียนได้ถูกจัดเข้ากลุ่มต่าง ๆ สี่กลุ่ม โดยวิธีการสุ่มอย่างไม่ลำเอียง เพื่อให้วิธีการฝึกซึ่งมีเนื้อหาและวิธีการที่แตกต่างกัน ดังนี้

กลุ่มทดลองที่หนึ่งได้รับการฝึกสวมบทบาทพร้อมกับการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

กลุ่มทดลองที่สองได้รับการฝึกสวมบทบาทอย่างเดียว

กลุ่มทดลองที่สามได้รับการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดียว

ส่วนกลุ่มที่สี่ซึ่งเป็นกลุ่มควบคุมนั้นได้มีการฝึกโดยใช้เนื้อหาวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามหลักสูตรวิธีการซึ่งไม่เน้นยกระดับการสวมบทบาทและไม่เน้นยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม ได้ใช้วิธีการเรียนโดยตนเองจากบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้น ประกอบกับวิธีการร่วมกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียนส่วนการฝึกสวมบทบาทใช้วิธีการร่วมกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียนส่วนการฝึกสวมบทบาทใช้วิธีการร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างเดียว ทุกกลุ่มใช้เวลาในการฝึก 15 ครั้ง ๆ ละ 60 – 100 นาที โดยทำการฝึกทุกวัน ๆ ละครึ่งช่วงเวลาของการฝึกจึงเป็นประมาณสามสัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม แบบวัดการสวมบทบาททางสังคม แบบวัดความเข้าใจเกี่ยวกับความยุติธรรม แบบวัดเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผลแบบวัดการคิดแบบเอกนัยและอนกนัย ซึ่งสามฉบับแรกใช้วัดตัวแปรตามของการวิจัยนี้และทำการวัดสองครั้งคือวัดก่อนและวัดหลัง การฝึกการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ใช้วิธีวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณอีกด้วย ผลของการวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้แสดงว่า ผู้ที่ได้รับการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรมและการฝึกสวมบทบาทมีลักษณะที่ฝึกนี้สูงกว่าเทียบกับกลุ่มฝึกด้านเดียว เมื่อพิจารณาลักษณะของบุคคลประกอบอบรมมาแบบรักสนับสนุนน้อย ส่วนผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากผู้มีการคิดแบบเอกนัยสูง และผู้มีการสวมบทบาทสูงเป็นผู้ที่มีคะแนนความเข้าใจเหตุผลเกี่ยวกับความยุติธรรมสูงกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้มีลักษณะตรงกันข้าม นอกจากนี้การวิจัยนี้ยังพบหลักฐานสำคัญที่แสดงว่า ความสามารถในการสวมบทบาทเป็นปัจจัยสำคัญต่อพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกนี้ นอกจากนี้การวิจัยนี้ยังได้พบว่า มีตัวแปรที่ใช้ในการทำนายคะแนนความสามารถในการสวมบทบาทและคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลักการฝึกได้ดี คือ ระดับความสามารถในการสวมบทบาทการฝึกถิ่นที่อยู่การอบรมเลี้ยงดูแบบรักการคิดแบบอนกนัย 2 การทำงานของมารดาและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลการที่ได้พบผลจากการวิจัยนี้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมและความสามารถในการสวมบทบาทของนักเรียนต่างจังหวัดสามารถจะพัฒนาได้จากการฝึกอบรมระยะสั้นและผู้ที่มีลักษณะบางประการแตกต่างกัน อาจได้รับประโยชน์จากการฝึกแตกต่างกันได้ดังนี้ ทำให้การวิจัยนี้มีประโยชน์

อย่างยิ่งทางด้านจริยศึกษาและอาจนำวิธีการและเนื้อหาในการฝึกจริยธรรมนี้ไปใช้ในวงกว้างได้ เป็นอย่างดี (<http://www.tbs-elib.net.go.th>)

วิมลฤดี กุลอรรมย์ ศึกษาเรื่องผลการฝึกสมาธิที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมกับนักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกสมาธิ 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับสมาธิของนักเรียนที่ได้รับการฝึกสมาธิกับนักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกสมาธิ

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนบ้านเอราวัณ อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ คู่มือการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติ เครื่องคำนวณเปอร์เซ็นต์สมาธิ (Percent Time Computer) แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ (TCT- DP) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t - test

ผลการวิจัย สรุปว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกสมาธิมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ที่เพิ่มขึ้นแตกต่างจากนักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกสมาธิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ นักเรียนที่ได้รับการฝึกสมาธิมีระดับสมาธิเพิ่มขึ้นแตกต่างจากนักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกสมาธิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พนิดา สีนสุวรรณ และคณะ (2542) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นจริยธรรมในหนังสือพิมพ์รายวัน และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันของนักศึกษา 2) เพื่อศึกษาจริยธรรมในหนังสือพิมพ์รายวันและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตั้งแต่รหัส 39-42 ที่ลงทะเบียนเรียนกระบวนกรวิชาพื้นฐานการศึกษาและวิชาชีพ เพื่อให้ได้นักศึกษาทุกรหัส ทุกวิชาเอก โดยทำการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 110 คน

ผลการวิจัย พบว่า สถานที่นักศึกษาได้อ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุด คือ หอพักของมหาวิทยาลัย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่สนใจมากที่สุด คือ เชียงใหม่นิวส์ หนังสือพิมพ์จากกรุงเทพมหานครที่อ่านมากที่สุด คือ ไทยรัฐ ลักษณะการอ่านข่าวจะอ่านเฉพาะเรื่องที่สนใจ ประเภทข่าวภายในประเทศนักศึกษาส่วนใหญ่ นำเรื่องจากการอ่านหนังสือพิมพ์ไปสนทนากับเพื่อน

และนักศึกษาเห็นว่าความรู้ที่ได้จากการอ่านหนังสือพิมพ์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ความคิดเห็น ทักษะคิด และพฤติกรรมมากที่สุด สำหรับผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษานั้นพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับตนเองในทางที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ การนำจริยธรรมที่ได้จากหนังสือพิมพ์รายวันไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา ภายในกรอบพฤติกรรม 9 ประการ พบว่า ความประหยัด ขยันหมั่นเพียร ความมีสติปัญญา การพึ่งตนเอง การยึดมั่นในคุณธรรมและศีลธรรม นักศึกษานำไปใช้มากที่สุด นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับจริยธรรมด้านการยึดมั่นคุณธรรมและศีลธรรม และประโยชน์ที่ได้จากการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน และนำจริยธรรมไปใช้ในการเปลี่ยนแปลง ความคิด ทักษะคิดและค่านิยมของนักศึกษา คือ ทำให้เป็นบุคคลมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันมากที่สุด รองลงมาเป็นบุคคลที่มีวิจรรณญาณ รอบคอบ มีสติปัญญาไม่ตั้งอยู่ในความประมาท และมีคุณธรรมในด้านความซื่อสัตย์ตามลำดับ

สุสติ เถลิสมสุข (2543) วิจัยเรื่องผลการฝึกควบคุมตนเองและการฝึกสมาธิที่มีต่อการปรับพฤติกรรมไม่สนใจในการเรียน และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมไม่สนใจเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการควบคุมตนเอง 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมไม่สนใจเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการฝึกสมาธิ 3) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมไม่สนใจเรียนของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีการควบคุมตนเอง และกลุ่มฝึกสมาธิ 4) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังการควบคุมตนเอง 5) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังการฝึกสมาธิ 6) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระหว่างกลุ่มควบคุมตนเองและกลุ่มฝึกสมาธิ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 แผนการเรียนที่ 2 (ภาษาไทย - สังคม - ภาษาอังกฤษ) โรงเรียนกัลยาณวัตร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจากประชากร 50 คน และจับคู่เหมือนกัน แบ่งออกเป็นกลุ่มละ 5 คน กลุ่มแรกใช้วิธีการฝึกควบคุมตนเอง และกลุ่มที่ 2 ใช้วิธีการฝึกสมาธิ ทุกคนสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง ในการจับคู่เหมือนจะใช้พฤติกรรมไม่สนใจต่ำคล้ายกัน คือ ได้คะแนนระดับ 0 หรือ 1 และจากผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในระเบียบสะสม และพฤติกรรมไม่สนใจเรียนภาษาอังกฤษ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบแสดงความยินยอมและสมัครใจร่วมโครงการปรับพฤติกรรม
2. แบบสำรวจประเภทการเสริมแรงที่ต้องการ
3. แถบบันทึกพฤติกรรมไม่สนใจเรียนสำหรับผู้สังเกตพฤติกรรม และสำหรับผู้วิจัย

4. แบบบันทึกพฤติกรรมกรรมการควบคุมตนเอง (สำหรับกลุ่มที่ใช้วิธีการควบคุมตนเอง)
5. แบบสรุปพฤติกรรมไม่สนใจเรียน
6. แบบฝึกสมาธิ
7. แบบสำรวจความสนใจเรียนสำหรับครูและหัวหน้าชั้น
8. โปรแกรมการฝึกสมาธิ
9. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
10. กล้องบันทึกภาพวิดีโอ

หลังจากสิ้นสุดการทดลองแล้ว นำแบบบันทึกพฤติกรรมไม่สนใจเรียนวิชาภาษาอังกฤษที่ผู้สังเกต 2 คนบันทึกมาสรุปเขียนเป็นตาราง แสดงผลด้วยกราฟ และวิเคราะห์สมมุติฐานต่าง ๆ โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติอย่างง่าย และแบบนอนพาราเมตริกใช้ The Sign Test

ผลการวิเคราะห์พบว่า

1. นักเรียนมีพฤติกรรมไม่สนใจการเรียนภาษาอังกฤษลดลงหลังการฝึกควบคุมตนเองหรือหลังการฝึกสมาธิ
2. นักเรียนกลุ่มควบคุมตนเองและกลุ่มฝึกสมาธิมีพฤติกรรมไม่สนใจเรียนภาษาอังกฤษหลังการทดลองลดลงไม่ต่างกัน
3. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นหลังการฝึกควบคุมตนเองหรือหลังฝึกสมาธิ
4. นักเรียนควบคุมตนเองและกลุ่มฝึกสมาธิมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย คือ 1) ตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อการควบคุมตนเองและการฝึกสมาธิ ที่ควรให้ความสนใจ เช่น ช่วงเวลาการฝึกที่เหมาะสมควรเป็นเวลาที่นักเรียนว่างจากการฝึกควรเป็นช่วงเช้า กลางวัน กลางวัน หรือเย็น สถานที่ฝึกควรจะสร้างสถานที่เฉพาะสำหรับการฝึกแต่ละอย่าง ไม่ปะปนกัน 2) การฝึกสมาธิและการฝึกควบคุมตนเอง ควรจะนำไปประยุกต์ใช้ปรับพฤติกรรมอื่น ๆ ด้วย เช่น การทำงานภาคสนาม การสร้างวินัยในโรงเรียน หรือลดพฤติกรรมไม่สนใจเรียนวิชาอื่น ๆ

ทิพย์ลาวัลย์ หลานไทย (2545) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนต่อผลการเข้าค่ายพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียนอมาตย์พานิชนุกูล จังหวัดกระบี่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 222 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้มาโดยวิธีจับฉลากเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ผลการวิจัยในภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อผลการเข้าค่ายพัฒนา

จริยธรรมของโรงเรียนทั้ง 12 กิจกรรมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดทุกประเด็นและมากกว่าร้อยละ 80 ถึง 12 กิจกรรม โดยเรียงลำดับจากประมาณค่าร้อยละจากมากไปหาน้อย คือ กิจกรรมกตัญญู กิจกรรมสร้างความสามัคคี กิจกรรมสร้างสายสัมพันธ์ พิธีปิด สถาปนาปัญหาสังคม และทางแก้ไข วิกฤตท้ายของชีวิต กิจกรรมปลูกฝังคุณภาพ ธรรมะรับอรุณ ลัทธิและความเชื่อและศาสนา ความสำคัญของพระพุทธศาสนา และกิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

วราภรณ์ สุวรรณนาวี (2545) ได้ศึกษาเรื่องความสำคัญของการใช้กระบวนการกลุ่มต่อการรับรู้บทบาทเพศในรูปแบบสมัยใหม่ของวัยรุ่น จังหวัดกระบี่ การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยมี วัดอุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้กระบวนการกลุ่มต่อการรับรู้บทบาทเพศในรูปแบบสมัยใหม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นที่กำลัง ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 64 คน โดยมีสัดส่วน เพศชายและเพศหญิงเท่ากัน กลุ่มทดลองได้รับการส่งเสริมการรับรู้บทบาทเพศชายเพศหญิงยุคปี 2001 ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการใช้กระบวนการกลุ่ม ได้รับแต่คู่มือ ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 25 กรกฎาคม - 3 สิงหาคม 2544 โดยใช้วัยรุ่นตอบแบบประเมินด้วยตนเองก่อนและหลังการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย chi-square test ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Independent Sample t - test และ Pair Sample t - test

ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการทดลองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้บทบาทเพศในรูปแบบสมัยใหม่เพิ่มสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนั้น หลังสิ้นสุดการทดลอง 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการกระตุ้น การรับรู้บทบาทเพศในรูปแบบสมัยใหม่แก่กลุ่มทดลอง จำนวน 3 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง ห่างกันครั้งละ 1 สัปดาห์ โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามแผนการกระตุ้นการรับรู้บทบาทเพศในรูปแบบสมัยใหม่ซึ่งเป็นกระบวนการกลุ่มที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับแผนการส่งเสริมการรับรู้ บทบาทเพศในรูปแบบสมัยใหม่ ภายหลังจาก

กระตุ้นการรับรู้บทบาทเพศ พบว่า กลุ่มทดลองยังคงมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้บทบาทเพศในรูปแบบสมัยใหม่ ช่วยทำให้วัยรุ่น มีการรับรู้บทบาทเพศในรูปแบบสมัยใหม่เพิ่มขึ้น นอกจากนั้น การกระตุ้นการรับรู้บทบาทเพศ ยังช่วยทำให้การรับรู้มีความคงทน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าการให้เยาวชนเกิดความรู้สึกใกล้ชิดวัด หรือ เกิดเจตคติที่ดีเกี่ยวกับวัดนั้น บ้าน วัด โรงเรียน ต้องประสานความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ผู้ปกครองต้องเป็นตัวแบบในการใกล้ชิดวัด เข้าใจในศาสนสถาน ศาสนบุคคลและศาสนพิธี ชักชวนให้บุตรหลานเข้าวัดปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้เยาวชนซึมซับในกฎแห่งกรรม “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ต้องมีบทบาทในเชิงรุกมากขึ้น ต้องสร้างความรู้สึกรู้

ประชาชนและเยาวชนอยากใกล้ชิดวัด เห็นวัดเป็นที่พึ่งทางจิตวิญญาณอย่างแท้จริง ให้โอกาส อุบาสก อุบาสิกา เข้ามามีส่วนร่วมในการดึงเยาวชนและประชาชนทั่วไปให้เข้าวัด เพื่อรื้อฟื้น ความยั่งยืนของพุทธศาสนา โรงเรียนมีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการประสานบ้าน(รวมทั้งชุมชน) และวัด ร่วมกันหล่อหลอมเยาวชนให้มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นคนดีคู่ความเป็นคนเก่งโดยขอความร่วมมือจากผู้ปกครองร่วมกิจกรรมใกล้ชิดวัดกับบุตรหลานของตน ให้ความร่วมมือกับกิจกรรม ใกล้ชิดวัดของโรงเรียนเช่น โครงการค่ายจริยธรรมซึ่งจัดขึ้นทั่วไปในสถานศึกษาตามนโยบายของ ชาติ โรงเรียนควรประเมินผลจากกิจกรรมค่ายจริยธรรมว่าส่งผลต่อการใกล้ชิดวัด ใกล้ชิดธรรมะ มากน้อยเพียงใด สอดคล้องกับหลักการทางจิตวิทยาวัยรุ่นหรือไม่อย่างไร ควรพัฒนารูปแบบค่าย จริยธรรมเพื่อเยาวชนไทยใกล้ชิดวัดให้มากยิ่งขึ้นในลักษณะใด

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยจึงมีกรอบความคิดในการสร้างรูปแบบกิจกรรม “บวร” เพื่อเยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชิดวัดดังต่อไปนี้

กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดกิจกรรม “บวร” เพื่อเยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชีวิต ธรรมเนียมศึกษา
เยาวชนจังหวัดสงขลา มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังต่อไปนี้

ตัวแปรต้น	
1. เพศ แบ่งเป็น	-ชาย -หญิง
2. อาชีพบิดามารดา	-รับราชการ -รับจ้าง -ค้าขาย -ประมง -อื่น ๆ
3. ช่วงเวลา	-ก่อนการทดลอง -หลังการทดลอง
4. ดั้งสนับสนุน	-พ่อแม่ / ผู้ปกครอง / -ญาติผู้ใหญ่ -ครู / โรงเรียน -เพื่อน -วัด และพระสงฆ์ -อื่น ๆ
5. ประสบการณ์	- 1 ครั้ง - 2 ครั้ง - 3 ครั้ง - มากกว่า 3 ครั้ง

กิจกรรม “บวร”

ตัวแปรตาม	
1. เจตคติเกี่ยวกับวัด	
2. ระดับการปฏิบัติ	กิจกรรมทางศาสนา
3. ความพึงพอใจ	เกี่ยวกับกิจกรรมค่าย จริยธรรม “บวร”

จากกรอบแนวคิดอธิบายได้ว่า การสร้างเจตคติใกล้ชีวิตนั้นน่าจะปฏิบัติได้โดยการเสริมกิจกรรมใกล้ชีวิตเข้ากับการเรียนการสอนตามสภาพปกติ ซึ่งได้แก่กิจกรรมศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศาสนสถาน ศาสนนุคคตล และ ศาสนพิธี/ปฏิบัติ และกิจกรรมขอความร่วมมือผู้ปกครองไปวัดทำบุญวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา เป็นกิจกรรมเสริมเป็นระยะให้นักเรียนประมวลความรู้ความเข้าใจโดยการเขียนรายงาน และการนำเสนอหน้าชั้นเรียน ตามด้วยกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” ซึ่งมีรูปแบบการผสมผสานกิจกรรมกระบวนการกลุ่ม และการผสมผสานการใช้วิทยากรกระบวนการ ดังจะกล่าวรายละเอียดในบทต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาถึงรูปแบบการจัดกิจกรรม “บวร” เพื่อเยาวชนไทยใกล้ชีวิตวัด เป็นกรณีศึกษาและการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง(Quasi-experimental Research) สาระสำคัญในการศึกษาดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การออกแบบการวิจัย

การวิจัยเป็นลักษณะ Randomized Pretest- Posttest Control Group Design

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนต่างๆ ในเขตเทศบาลนครสงขลา ปีการศึกษา 2550 ทั้งหมด

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียน 2 แห่ง ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกัน ได้แก่

1. โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก) จำนวนนักเรียน 80 คน
2. โรงเรียนแจ้งวิทยา จำนวนนักเรียน 80 คน

โรงเรียนทั้ง 2 มีลักษณะใกล้เคียงกัน กล่าวคือ โรงเรียนแจ้งวิทยาเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ เน้นการอบรมคุณธรรมจริยธรรมตามแบบพุทธวิธีควบคู่กับกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ส่วนโรงเรียนเทศบาล 5 เป็นโรงเรียนที่มีอาณาเขตติดต่อกับวัดมีทางเดินเข้าออกติดต่อกันได้โดยสะดวก โรงเรียนจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาเช่นกิจกรรมค่ายจริยธรรมเป็นโครงการเสริมควบคู่กับการเรียนการสอนตามหลักสูตรเช่นเดียวกัน

นักเรียนของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนเป็นกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม จำนวน 40 คน และกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม จำนวน 40 คนโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) รวมเป็นกลุ่มทดลอง 2

กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 80 คน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลการเรียนในระดับปานกลาง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับความใกล้ชิดวัด ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวนักเรียน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) เพื่อทราบถึงตัวแปรที่กำหนดในการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบเจตคติ / ความรู้สึก ตามแนวของลิเคิร์ต (Likert Scale) กำหนดเป็น 5 ระดับ เป็นการวัดความรู้สึก / เจตคติเกี่ยวกับวัด 3 ด้าน คือ ด้านศาสนสถาน ศาสนนุคคล และศาสนพิธี/ปฏิบัติ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา

แบบสอบถามชุดที่ 1 ใช้ทดสอบเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

ชุดที่ 2 คือแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับกิจกรรมค่ายจริยธรรม ตามโครงการ “บวร” เพื่อเยาวชนไทยใกล้วัด ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการเข้าค่ายธรรมะ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) เพื่อทราบตัวแปรที่กำหนดในการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเข้าค่ายจริยธรรม เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในกิจกรรมเข้าค่ายจริยธรรม 5 กิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้คิดขึ้นเองคือ

- กิจกรรมร้อยหัวใจด้วยธรรมะ
- กิจกรรมต้นไม้จริยธรรม
- กิจกรรมนิทานธรรมะ
- กิจกรรมบทบาทสมมติ และสรุปแผนที่ความคิด (Mind Map) ปัญหา

สังคม

- กิจกรรมเกมเศรษฐีธรรมะ (ถาม - ตอบ ปัญหาธรรมะ)

แบบสอบถามชุดที่ 2 ใช้เฉพาะกับกลุ่มทดลอง หลังจากกิจกรรมเข้าค่ายธรรมะ “บวร” ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92

วิธีสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการอบรมจริยธรรม และข้อมูลเกี่ยวกับศาสนสถานในเขตเทศบาลนครสงขลา
2. ปรึกษาผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา และพระครูผู้สอนพระพุทธศาสนา เพื่อกำหนดข้อคำถามเกี่ยวกับความใกล้ชิดวัด
3. สร้างแบบสอบถามและปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการวิจัย และด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 5 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เปรมใจ เอื้ออังกูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณี ไชโย อาจารย์อุทิศ ประยูรทรัพย์ อาจารย์อุษา รัตสาร และอาจารย์วิรัตน์ หนูแก้ว เพื่อพิจารณาความถูกต้องและตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการหาค่า IOC ได้ค่า IOC = 1.00
4. นำแบบสอบถามไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือ
5. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบให้คะแนน และหาความเชื่อมั่น ในตอนที่ 2 แบบทดสอบเจตคติ / ความรู้สึกเกี่ยวกับวัด และตอนที่ 3 เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.80 และ 0.88 ตามลำดับ
6. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับกิจกรรมค่ายจริยธรรม บวร มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง ซึ่งมีลักษณะการออกแบบ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงแบบแผนการทดลองของกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และ กลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม

การกำหนดกลุ่ม		สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
(R)	E ₁	T ₁	X	T ₂
(R)	C ₁	T ₁	-	T ₂
(R)	E ₂	T ₁	X	T ₂
(R)	C ₂	T ₁	-	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

E ₁	แทน	กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 (โรงเรียนเทศบาล 5)
E ₂	แทน	กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 2 (โรงเรียนแจ้งวิทยา)
C ₁	แทน	กลุ่มควบคุมกลุ่มที่ 1 (โรงเรียนเทศบาล 5)
C ₂	แทน	กลุ่มควบคุมกลุ่มที่ 2 (โรงเรียนแจ้งวิทยา)
T ₁	แทน	การวัดเจตคติเกี่ยวกับวัดและระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ก่อนการทดลอง
T ₂	แทน	การวัดเจตคติเกี่ยวกับวัด ระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา และการวัดความพึงพอใจเกี่ยวกับค่ายจริยธรรม “บวร” หลังการทดลอง
X	แทน	กิจกรรม “บวร” ซึ่งได้แก่กิจกรรมตามใบงาน “บวร” และ กิจกรรมเข้าค่ายจริยธรรม “บวร”

2. ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง

2.1 ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมืออาจารย์ทั้ง 2 โรงเรียนก่อนการทดลอง และจัดประชุมผู้ปกครอง เพื่อขอความร่วมมือผู้ปกครองส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบวร

2.2 ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากเจ้าอาวาสวัดต่างในเขตเทศบาลนครสงขลา อนุญาตให้นักเรียนเข้าวัดค้นหาข้อมูล และเตรียมพระภิกษุเพื่อให้นักเรียนสัมภาษณ์ข้อมูล

2.3 วัดเจตคติต่อวัด และระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ก่อนการทดลอง (Pretest) ทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบสอบถามเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา

2.4 อาจารย์ที่เป็นผู้ช่วยผู้วิจัยทั้ง 2 โรงเรียนมอบกิจกรรมใบงาน “บวร” ใบงานที่ 1 ให้นักเรียนกลุ่มทดลองแบ่งกลุ่มเลือกวัดใกล้บ้านที่ตนสนใจในเขตเทศบาลนครสงขลา กลุ่มละ 3-5 คน กระจายให้ครบทุกวัด ภายในเวลา 6 สัปดาห์ นำเสนอผลการศึกษาโดยเขียนรายงานส่ง และรายงานหน้าชั้นเรียน

กิจกรรมตามใบงานที่ 2 ให้นักเรียนชวนผู้ปกครองเข้าร่วมฟังเทศน์ฟังธรรม ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ระหว่างเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม 2551 จำนวน 6 ครั้ง แล้วเขียนรายงานส่งอาจารย์ผู้สอน

กิจกรรมตามใบงานทั้ง 2 กิจกรรม เป็นกิจกรรมเสริม ในวิชาพระพุทธศาสนาที่นักเรียนเรียนตามปกติในชั้นเรียน

2.5 เตรียมตัวคณะวิทยากรกระบวนการ ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนารุ่นปีการศึกษา 2549 จำนวน 15 คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 3 คนเพื่อดำเนินการกิจกรรมกระบวนการกลุ่ม คือ

- กลุ่มละลายพฤติกรรมและร้อยหัวใจด้วยธรรมะ
- กลุ่มกิจกรรมต้นไม้แก้ปัญหา
- กลุ่มกิจกรรมจากนิทานธรรมะ
- กลุ่มกิจกรรมบทบาทสมมติระดมความคิดเห็น “ปัญหาเยาวชนกับการสร้างภูมิคุ้มกันด้วยธรรมะ” ตามด้วยและกิจกรรม mind map
- กลุ่มกิจกรรมเกมเศรษฐกิจธรรมะ

คณะวิทยากรกระบวนการดำเนินการเตรียมรายละเอียดของกิจกรรม และซักซ้อมการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนเพื่อความสิ้นไหลขณะดำเนินการจริง ใช้เวลาในการเตรียมการเวลา 4 สัปดาห์ ผู้วิจัยเป็นให้คำแนะนำ ปรีกษา และควบคุมการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนการออกแบบกิจกรรม

2.6 กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 เข้าร่วมกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” ณ วัดชัยมงคล ระหว่างวันที่ 6 – 9 ตุลาคม 2550 ซึ่งเป็นระยะช่วงปลายของการเข้าพรรษา

2.7 ทดสอบความพึงพอใจต่อกิจกรรมค่ายจริยธรรมบวรของกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มหลังกิจกรรมค่ายจริยธรรม โดยใช้แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาในข้อ 2.2

2.6 ทั้งระยะเวลาจำนวน 6 สัปดาห์

2.7 ทดสอบเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

2.8 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบความพึงพอใจและเจตคติใกล้วัดไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การทดลองกระทำในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ใช้เวลาในการทดลอง 1 ภาคเรียน ใช้เวลาในการกระทำกิจกรรมใบงานบวร ช่วงเข้าพรรษาช่วงเดือนกรกฎาคม – ตุลาคม 2550

การทำกิจกรรมตามใบงาน “บวร 1” มิถุนายน – กรกฎาคม

การกระทำกิจกรรมตามใบงาน “บวร 2” กรกฎาคม – ตุลาคม (ช่วงเข้าพรรษา)

การเข้าค่ายจริยธรรม บวร 3-5 ตุลาคม 2550 ณ วัดชัยมงคล

วิธีจัดการกระทำกับข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด มาดำเนินการจัดการกระทำตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ
2. แบบสอบถามชุดที่ 1 ตอนที่ 1 ด้านข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน ทำการวิเคราะห์โดยแยกข้อมูล โดยวิธีหาค่าร้อยละ (Percentage)

3. แบบสอบถามชุดที่ 1 ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบเจตคติ / ความรู้สึกเกี่ยวกับวัด ทำการวิเคราะห์โดยวิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ข้อคำถามจะมีทั้งเชิงนิมิตและเชิงนิเสธ ข้อที่เป็นนิเสธ มีจำนวน 5 ข้อ คือ ข้อ 7,9,11,19,20 ผู้วิจัยจะตรวจสอบการให้ค่าคะแนน โดยกลับค่าคะแนนในข้อเจตคตินิเสธ ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบระดับ 1 คือ เห็นด้วยน้อยที่สุด จะได้ 5 คะแนน

ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบระดับ 2 คือ เห็นด้วยน้อย จะได้ 4 คะแนน

ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบระดับ 3 คือ ไม่แน่ใจ จะได้ 3 คะแนน

ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบระดับ 4 คือ เห็นด้วยมาก จะได้ 2 คะแนน

ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบระดับ 5 คือ เห็นด้วยมากที่สุด จะได้ 1 คะแนน

การแปลผลค่าเฉลี่ย ใช้เกณฑ์การแปลความหมายเจตคติของ ลิเคอร์ท (Likert อ้างถึงใน สมบูรณ์ สุริยวงศ์ และคณะ : 2544 : 142) ซึ่งแบ่งคะแนนเป็นช่วง ๆ แต่ละช่วงมีความหมายเกี่ยวกับเจตคติ เกี่ยวกับวัด ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 ขึ้นไป	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	เห็นด้วย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. แบบสอบถามชุดที่ 1 ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกิจกรรมทางศาสนา ทำการวิเคราะห์ โดยวิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้าน และโดยรวม

การแปลผลค่าเฉลี่ย ใช้เกณฑ์การแปลความหมายของ โดยแบ่งคะแนนเป็นช่วง ๆ แต่ละช่วงมีความหมายระดับของการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 -5.00	หมายถึง	ระดับบ่อยครั้งที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายถึง	ระดับบ่อยครั้ง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49	หมายถึง	ระดับบางครั้ง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49	หมายถึง	ระดับนาน ๆ ครั้ง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49	หมายถึง	ระดับ ไม่เคยเลย

ความหมายของระดับการปฏิบัติจะปรากฏในคำชี้แจงของแบบสอบถาม (ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข)

5. แบบสอบถามชุดที่ 2 ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ในการเข้าค่ายธรรมะ / จริยธรรม ทำการวิเคราะห์ โดยหาค่าร้อยละ (Percentage)

6. แบบสอบถามชุดที่ 2 ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความคิดเห็น / ความพึงพอใจเกี่ยวกับกิจกรรมค่ายจริยธรรมตามโครงการ “บวร” เพื่อเยาวชนไทยใกล้ชีวิตวัด ทำการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม

การแปลผลค่าเฉลี่ย ใช้เกณฑ์การแปลความหมายในข้อที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับสถิติ ดังต่อไปนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (Mean)
3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
4. ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient)
5. ค่าที (t-test)
6. ค่า เอฟ (F - test)
7. ทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe')

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดกิจกรรม “บวร” เพื่อเยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชีวิต : กรณีศึกษา
เยาวชนจังหวัดสงขลา จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามลำดับ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเสนอผลตามลำดับดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มทดลอง
2. ผลการศึกษาระดับของเจตคติเกี่ยวกับวัด ระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา และระดับความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรม “บวร”
 - 2.1 ด้านเจตคติเกี่ยวกับวัด
 - 2.2 ด้านการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา
 - 2.3 ความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร”
3. ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังกิจกรรมบวร
 - 3.1 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด
 - 3.2 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา
4. ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ก่อนกับหลังการทดลอง
 - 4.1 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด
 - 4.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา
5. ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด ระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา และความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ระหว่างกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ
 - 5.1 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ระหว่างนักเรียนหญิงกับนักเรียนชาย
 - 5.2 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ระหว่างอาชีพบิดามารดา

5.3 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา
ระหว่างโรงเรียน

5.4 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา
ระหว่างสิ่งสนับสนุนให้นักเรียนเข้าวัด

6. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรมระหว่างกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ

6.1 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรมระหว่างนักเรียนชายกับ
นักเรียนหญิง

6.2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรมระหว่างโรงเรียน
เทศบาล 5 กับโรงเรียน แจ่งวิทยา

6.3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรมระหว่างจำนวน
ประสบการณ์ที่เข้าร่วมกิจกรรมค่ายจริยธรรม

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มทดลอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มทดลอง ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียน จำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ ของกลุ่มทดลอง

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. โรงเรียน		
เทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก)	40	50.00
แจ่งวิทยา	40	50.00
รวม	80	100
2. เพศ		
ชาย	42	52.5
หญิง	38	47.5
รวม	80	100

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
3. อาชีพบิดา		
รับราชการ	5	6.3
รับจ้าง	6	57.5
ค้าขาย	8	10.0
ประมง	6	7.5
อื่น ๆ	15	18.7
รวม	80	100
4. อาชีพมารดา		
รับราชการ	5	6.3
รับจ้าง	33	41.3
ค้าขาย	20	25.0
ประมง	5	6.2
ทำสวน	1	1.3
อื่น ๆ	16	20.0
รวม	156	52.9
5. สิ่งสนับสนุนให้นักเรียนไปวัด		
พ่อแม่ / ผู้ปกครอง / ญาติผู้ใหญ่	60	75.0
ครู / โรงเรียน	10	12.5
เพื่อน	5	6.3
วัด และพระสงฆ์	3	3.7
อื่น ๆ	2	2.5
รวม	80	100

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
6. ประสบการณ์ในการเข้าค่ายจริยธรรม		
1 ครั้ง	24	30.0
2 ครั้ง	32	40.0
3 ครั้ง	13	16.3
มากกว่า 3 ครั้ง	11	13.8
รวม	80	100.0
7. ความรู้สึกต่อรูปแบบการเข้าค่ายแบบเดิม		
ชอบมากที่สุด	2	2.5
ชอบมาก	37	46.2
ไม่ค่อยชอบ	37	46.3
ไม่ชอบเลย	4	5.0
รวม	80	100.00
8. ความรู้สึกต่อรูปแบบเข้าค่ายจริยธรรมเพื่อเยาวชนไทยใกล้ชีวิต (รูปแบบครั้งนี้)		
ชอบมากที่สุด	29	36.2
ชอบมาก	49	61.3
ไม่ค่อยชอบ	2	2.5
ไม่ชอบเลย	-	-
รวม	80	100.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
9. รูปแบบค่ายธรรมะที่อยากร่วมกิจกรรม		
แบบเดิม (พระอาจารย์และ พระสงฆ์เป็นวิทยากร)	-	-
แบบครั้งนี้ (พระอาจารย์ นักศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัยราช ภัฏสงขลา)	50	62.5
แบบใดก็ได้	30	37.5
รวม	80	100.00
10. ประโยชน์จากการเข้าค่ายจริยธรรม ครั้งนี้		
มากที่สุด	35	43.8
มาก	45	56.2
น้อย	-	-
น้อยที่สุด	-	-
รวม	80	100.00
11. ความพึงพอใจกับการเข้าค่ายธรรมะ ร่วมกับโรงเรียนอื่น		
มากที่สุด	31	38.8
มาก	43	53.8
น้อย	6	7.4
น้อยที่สุด	-	-
รวม	80	100.00

จากตาราง 1 จะเห็นว่านักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองจำนวนทั้งสิ้น 80 คน เป็นนักเรียนโรงเรียน เทศบาล (วัดหัวป้อมนอก) 40 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 โรงเรียนแจ้งวิทยา 40 คน คิดเป็นร้อยละ 50 นักเรียนชาย 42 คน และนักเรียนหญิง 38 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 และ 47.5 ตามลำดับ

นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจาก พ่อแม่ / ผู้ปกครอง / ญาติผู้ใหญ่ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 รองลงมาได้แก่ ครู/โรงเรียน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5

กลุ่มทดลอง ส่วนใหญ่บิดามีอาชีพรับจ้าง 46 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 รองลงมาได้แก่ อาชีพอื่น ๆ จำนวน 15คน และ 37 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7 และ

มารดาของกลุ่มทดลอง ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2 รองลงมามีอาชีพค้าขาย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0

นักเรียนส่วนใหญ่มีประสบการณ์เข้าค่ายธรรมะ จำนวน 2 ครั้ง (ร้อยละ 40.0) ชอบการเข้าค่ายธรรมะรูปแบบเข้าค่ายจริยธรรมครั้งนี้ในระดับมาก (ร้อยละ 61.3) รองลงมาในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 36.2) ความรู้สึกต่อรูปแบบการเข้าค่ายแบบเดิมมีจำนวนใกล้เคียงกันระหว่างชอบมากกับไม่ค่อยชอบ (ร้อยละ 46.2 และ 46.3 ตามลำดับ) นักเรียนเห็นประโยชน์จากการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ในระดับมากและมากที่สุด (56.2 และ 43.8 ตามลำดับ) มีความพึงพอใจกับการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ในระดับมากและมากที่สุด (38.8 และ 58.3 ตามลำดับ)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาระดับเจตคติเกี่ยวกับวัด ระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา และระดับความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรมของกลุ่มทดลอง หลังกิจกรรม “ บวร”

2.1. ระดับเจตคติเกี่ยวกับวัดหลังกิจกรรม “บวร” ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย จำนวน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับเจตคติเกี่ยวกับวัดของกลุ่มทดลองหลังกิจกรรม “บวร”

ข้อความ	n = 80		ระดับเจตคติ
	\bar{X}	S	
ด้านศาสนสถาน			
1. ข้าพเจ้าสนใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดต่าง ๆ	3.38	0.89	ปานกลาง
2. ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งประทับใจเกี่ยวกับภาพวาดบนผนังโบสถ์	3.90	0.87	มาก
3. ข้าพเจ้ามีความภาคภูมิใจที่วัดไทยมีการก่อสร้างสวยงาม ประณีต	4.13	0.82	มาก
4. ข้าพเจ้าสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับภาพวาดบนผนังโบสถ์	3.74	0.94	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อความ	n = 80		ระดับเจตคติ
	\bar{X}	S	
5. วัดมีต้นไม้ร่มรื่นให้ความรู้สึกสงบ	4.28	0.95	มาก
6. วัดเป็นสถานที่เหมาะกับการพักผ่อนทั้งกายและใจ	4.21	0.91	มาก
7. วัดไม่ใช่เป็นสถานที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยรุ่นหรือหนุ่มสาว	3.04	1.05	ปานกลาง
8. เมื่อมีเวลาว่างข้าพเจ้ามาหาความสงบในวัด	2.90	10.17	ปานกลาง
รวม	3.68	0.58	มาก
ด้านศาสนบุคคล			
9. ข้าพเจ้าไม่กล้ามานั่งเล่นในวัดเพราะเกรงใจพระสงฆ์	2.91	1.17	ปานกลาง
10. ข้าพเจ้าไม่กล้าพูดคุยกับพระเพราะรู้สึกว่าตนเองยังเป็นเด็ก	2.90	1.17	ปานกลาง
11. ข้าพเจ้าเลื่อมใสศรัทธาในความสัจธรรมของพระสงฆ์	3.86	0.94	มาก
12. ข้าพเจ้าชอบฟังคำสอนของพระที่ทันสมัยเข้าใจวัยรุ่น	3.73	0.97	มาก
13. ข้าพเจ้าอยากไปวัดที่มีพระใจดี เมตตา สอนหลักธรรมง่ายๆ	3.76	0.99	มาก
รวม	3.43	0.55	ปานกลาง
ด้านศาสนพิธี / ศาสนปฏิบัติ			
14. ข้าพเจ้าเลื่อมใสเห็นคุณค่าของการฟังพระธรรมเทศนา	3.40	0.9	ปานกลาง
15. ข้าพเจ้าชอบพิธีกรรมทางศาสนาเพราะรู้สึกศักดิ์สิทธิ์	3.63	0.99	มาก
16. ข้าพเจ้าสนใจที่จะฝึกสมาธิอย่างจริงจัง	3.13	0.93	ปานกลาง
17. ข้าพเจ้าซาบซึ้งในคำสอนของพระพุทธเจ้า	3.83	0.95	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อความ	n = 80		ระดับเจตคติ
	\bar{X}	S	
18. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือนิทานชาดก และนิทานธรรมะ	3.16	0.95	ปานกลาง
19. ข้าพเจ้าจะไปวัดเมื่อได้รับการมอบหมายจากอาจารย์เท่านั้น	2.95	1.09	ปานกลาง
20. ข้าพเจ้ามักเกิดอาการเบื่อหน่าย ง่วงนอนเมื่อฟังพระธรรมเทศนา	2.93	1.05	ปานกลาง
รวม	3.28	0.57	ปานกลาง
รวมทั้งหมด	3.47	0.55	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 จะเห็นว่ากลุ่มทดลองมีความรู้สึกเกี่ยวกับวัดในระดับมาก 1 ด้านคือ ด้านศาสนสถาน ($\bar{X}=3.68$) ส่วนด้านศาสนบุคคลและศาสนปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=4.43$ และ 3.28 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณารายประเด็นด้านศาสนบุคคลพบว่ากลุ่มทดลองมีเจตคติต่อพระสงฆ์ระดับมาก ในประเด็นที่ 11. ข้าพเจ้าเลื่อมใสศรัทธาในความสำรวมของพระสงฆ์ ประเด็นที่ 12. ข้าพเจ้าชอบฟังคำสอนของพระที่ทันสมัยเข้าใจวัยรุ่น และ ประเด็นที่ 13. ข้าพเจ้าอยากไปวัดที่มีพระใจดี เมตตา สอนหลักธรรมะง่าย ๆ

2.2. ระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของกลุ่มทดลอง หลังกิจกรรม “บวร” ปากฎดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย จำนวน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของกลุ่มทดลองหลังกิจกรรม “บวร”

กิจกรรมปฏิบัติ	n = 80		ระดับเจตคติ
	\bar{X}	S	
1. ตักบาตรตอนเช้า	2.61	0.99	ปานกลาง
2. ไปวัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา	3.08	1.02	ปานกลาง
3. ไปทำบุญที่วัดในวันเสาร์ อาทิตย์	2.35	0.98	น้อย
4. ฟีกนั่งสมาธิ สงบจิตในวัด	2.44	0.94	น้อย
5. ชักถามปัญหาจากพระในวัด	2.53	1.03	ปานกลาง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

กิจกรรมปฏิบัติ	n = 80		ระดับเจตคติ
	\bar{X}	S	
6. สวดมนต์พร้อมกับบุคคลในครอบครัว	2.68	1.26	ปานกลาง
7. สวดมนต์ตามลำพัง	2.94	1.28	ปานกลาง
8. ไปทำบุญที่วัดในโอกาสพิเศษ เช่น วันเกิด วันปีใหม่	3.31	0.90	ปานกลาง
9. อ่านหนังสือนิทานชาดก หรือนิทานธรรมะ เมื่อมีโอกาส	3.00	1.09	ปานกลาง
10. ฟังนิทานชาดก หรือนิทานธรรมะเมื่อมี โอกาส	3.04	1.06	ปานกลาง
11. ในโอกาสพิเศษจะชวนครอบครัวของ ข้าพเจ้าไปถวายสังฆทาน	2.76	1.05	ปานกลาง
12. เมื่อไม่สบายใจจะใช้หลักธรรมแก้ปัญหา	2.68	1.04	ปานกลาง
13. เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้าจะปรึกษาพระ	2.24	1.18	น้อย
14. ข้าพเจ้าใช้หลักศีล 5 เป็นแนวทางในการ ดำเนินชีวิตประจำวัน	2.96	1.12	ปานกลาง
15. ข้าพเจ้าจะมีสติเตือนตนเมื่อถูกเพื่อนชักชวน ไปในทางที่ไม่ถูกต้อง และหาทางปฏิเสธ	3.41	1.17	ปานกลาง
รวม	2.80	0.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่ากลุ่มทดลองมีระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาหลังกิจกรรม “บวร” ในระดับปานกลางเกือบทุกประเด็น ยกเว้นประเด็น “ไปทำบุญที่วัดในวันเสาร์ อาทิตย์” “ฝึกนั่งสมาธิ สงบจิตในวัด” “เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้าจะปรึกษาพระ” อยู่ในระดับน้อย (\bar{X} = 2.35, 2.44, 3.41 ตามลำดับ) และในภาพรวมกลุ่มทดลองมีระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาหลังกิจกรรม “บวร” ในระดับปานกลาง

2.3. ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” เพื่อเยาวชนรุ่นใหม่
ใกล้ชีวิตวัด ปราชญ์ดั่งตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจในการเข้าค่าย
จริยธรรมเพื่อเยาวชนไทยใกล้ชีวิตวัด

กิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร”	n = 80		ระดับความพึงพอใจ
	\bar{X}	S	
1. กิจกรรมร้อยหัวใจด้วยธรรมะ	3.93	0.71	มาก
2. กิจกรรมต้นไม้จริยธรรม			
2.1 ความน่าสนใจ	3.87	1.00	มาก
2.2 ความสนุกสนาน	4.12	0.60	มาก
2.3 คุณค่าที่ได้รับ	4.21	0.66	มาก
2.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.00	0.00	มาก
รวม	4.05	0.50	มาก
3. กิจกรรมนิทานธรรมะ			
3.1 ความน่าสนใจ	4.04	1.26	มาก
3.2 ความสนุกสนาน	3.88	0.73	มาก
3.3 คุณค่าที่ได้รับ	4.27	0.76	มาก
3.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม	3.85	0.70	มาก
รวม	4.00	0.57	มาก
4. กิจกรรมบทบาทสมมติและสรุปแผนที่ ความคิด (Mind Map) ปัญหาสังคม			
4.1 ความน่าสนใจ	4.32	0.70	มาก
4.2 ความสนุกสนาน	4.40	0.70	มาก
4.3 คุณค่าที่ได้รับ	4.26	0.71	มาก
4.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.02	0.88	มาก
รวม	4.25	0.61	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

กิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร”	n = 80		ระดับความพึงพอใจ
	\bar{X}	S	
5. กิจกรรมเกมเศรษฐีธรรมะ (ถาม - ตอบ ปัญหาธรรมะ)			
5.1 ความน่าสนใจ	4.25	0.96	มาก
5.2 ความสนุกสนาน	4.29	0.82	มาก
5.3 คุณค่าที่ได้รับ	4.26	0.78	มาก
5.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.00	0.93	มาก
รวม	4.20	0.66	มาก

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่านักเรียนทั้งที่เข้าร่วมโครงการค่ายจริยธรรม “บวร” เพื่อเยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชีวิตวัด มีความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในระดับมากทุกกิจกรรม กิจกรรมที่ชอบอันดับ 1 คือ กิจกรรมบทบาทสมมุติเกี่ยวกับปัญหาสังคมและสรุปด้วยรูปแบบแผนที่ความคิด ($\bar{X}=4.25$) รองลงมา ได้แก่ กิจกรรมเกมเศรษฐีธรรมะ และกิจกรรมต้นไม้จริยธรรมตามลำดับ ($\bar{X}=4.20$ และ 4.05)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มทดลอง หลังกิจกรรม “บวร”

3.1 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม หลังกิจกรรม “บวร” ปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัดระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม หลังกิจกรรมตามใบงาน “บวร”

ประเด็นเจตคติ	กลุ่มทดลอง n=80		กลุ่มควบคุม n=80		t
	\bar{X}_1	S_1	\bar{X}_2	S_2	
ด้านศาสนสถาน					
1. ข้าพเจ้าสนใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดต่าง ๆ	3.38	0.89	3.30	0.96	0.51
2. ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งประทับใจเกี่ยวกับภาพวาดบนผนังโบสถ์	3.90	0.87	3.84	1.03	0.41

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ประเด็นเจตคติ	กลุ่มทดลอง n=80		กลุ่มควบคุม n=80		t
	\bar{X}_1	S_1	\bar{X}_2	S_2	
3. ข้าพเจ้ามีความภาคภูมิใจที่วัดไทยมีการก่อสร้างสวยงาม ประณีต	4.13	0.82	4.15	0.92	-0.18
4. ข้าพเจ้าสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับภาพวาดบนผนังโบสถ์	3.74	0.94	3.71	1.08	0.15
5. วัดมีต้นไม้ร่มรื่นให้ความรู้สึกสุขสงบ	4.28	0.95	4.13	0.93	1.00
6. วัดเป็นสถานที่เหมาะกับการพักผ่อนทั้งกายและใจ	4.21	0.91	4.09	0.89	0.88
7. วัดไม่ใช่เป็นสถานที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยรุ่นหรือ หนุ่มสาว	3.04	1.05	2.74	1.07	2.09*
8. เมื่อมีเวลาว่างข้าพเจ้ามาหาความสงบในวัด	2.96	1.17	2.74	1.08	0.31
รวม	3.68	0.58	3.67	0.67	0.50
ด้านศาสนบุคคล					
9. ข้าพเจ้าไม่กล้ามานั่งเล่นในวัดเพราะเกรงใจพระสงฆ์	2.91	1.12	3.20	1.16	-1.59
10. ข้าพเจ้าไม่กล้าพูดคุยกับพระเพราะรู้สึกว่าตนเองยังเป็น เด็ก	2.90	1.17	3.14	1.21	-1.26
11. ข้าพเจ้าเลื่อมใสศรัทธาในความดีงามของพระสงฆ์	3.86	0.94	3.79	1.11	0.46
12. ข้าพเจ้าชอบฟังคำสอนของพระที่ทันสมัยเข้าใจวัยรุ่น	3.73	0.97	3.60	1.25	0.71
13. ข้าพเจ้าอยากไปวัดที่มีพระใจดี เมตตาสอนหลักธรรมะ ง่าย ๆ	3.76	0.99	3.69	1.13	0.44
รวม	3.43	0.55	3.43	0.69	0.41
ด้านศาสนพิธี / ศาสนปฏิบัติ					
14. ข้าพเจ้าเลื่อมใสเห็นคุณค่าของการฟังพระธรรมเทศนา	3.40	0.90	3.48	1.10	-0.47
15. ข้าพเจ้าชอบพิธีกรรมทางศาสนาเพราะรู้สึกว่ามี ศักดิ์สิทธิ์	3.63	0.99	3.63	0.99	0.84
16. ข้าพเจ้าสนใจที่จะฝึกสมาธิอย่างจริงจัง	3.13	0.93	3.24	1.15	-0.68
17. ข้าพเจ้าซาบซึ้งในคำสอนของพระพุทธเจ้า	3.83	0.95	3.83	0.95	0.38
18. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือนิทานชาดก และนิทาน ธรรมะ	3.16	0.95	3.16	0.95	-0.89

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ประเด็นเจตคติ	กลุ่มทดลอง n=80		กลุ่มควบคุม n=80		t
	\bar{X}_1	S_1	\bar{X}_2	S_2	
19. ข้าพเจ้าจะไปวัดเมื่อได้รับการมอบหมายจากอาจารย์เท่านั้น	2.95	1.09	3.59	1.09	3.54**
20. ข้าพเจ้ามักเกิดอาการเบื่อหน่าย ง่วงนอนเมื่อฟังพระธรรมเทศนา	2.93	1.05	3.16	1.28	-1.28
รวม	3.28	0.57	3.28	0.57	1.72
รวมทั้งหมด	3.74	0.53	3.46	0.53	0.82

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่ากลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีเจตคติเกี่ยวกับวัดก่อนกิจกรรมในงาน “บวร” ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน พิจารณาประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นที่ 7 “วัดไม่ใช่เป็นสถานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก วัยรุ่นหรือหนุ่มสาว” กลุ่มทดลองมีเจตคติสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และประเด็นที่ 19 “ข้าพเจ้าจะไปวัดเมื่อได้รับการมอบหมายจากอาจารย์เท่านั้น” กลุ่มควบคุมมีเจตคติสูงกว่ากลุ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

3.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม หลังกิจกรรม “บวร” ปรากฏดังตาราง 6

ตารางที่ 6 แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม หลังกิจกรรม “บวร”

กิจกรรมทางศาสนา	กลุ่มทดลอง n=80		กลุ่มควบคุม n=80		t
	\bar{X}_1	S ₁	\bar{X}_2	S ₂	
1. ตักบาตรตอนเช้า	2.61	0.99	2.95	1.06	-2.07*
2. ไปวัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา	3.08	1.02	3.34	1.19	1.49
3. ไปทำบุญที่วัดในวันเสาร์ อาทิตย์	2.35	0.98	2.54	1.16	-1.09
4. ฟีกนั่งสมาธิ สงบจิตในวัด	2.44	0.94	2.53	1.25	-0.57
5. ซักถามปัญหาจากพระในวัด	2.53	1.03	2.73	1.22	1.59
6. สวดมนต์พร้อมกับบุคคลในครอบครัว	2.68	1.26	2.79	1.28	-0.56
7. สวดมนต์ตามลำพัง	2.94	1.28	3.03	1.31	-0.43
8. ไปทำบุญที่วัดในโอกาสพิเศษ เช่น วันเกิด วันปีใหม่	3.31	0.90	3.34	1.31	-0.12
9. อ่านหนังสือนิทานชาดก หรือนิทานธรรมะเมื่อมีโอกา	3.00	1.09	2.99	1.19	0.72
10. ฟังนิทานชาดก หรือนิทานธรรมะเมื่อมีโอกา	3.04	1.06	2.86	1.19	0.28
11. ในโอกาสพิเศษจะชวนครอบครัวของข้าพเจ้าไปถวาย					
สังฆทาน	2.76	1.05	2.86	1.77	-0.57
12. เมื่อไม่สบายใจจะใช้หลักธรรมแก้ปัญห	2.68	1.04	2.73	1.20	-0.51
13. เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้าจะปรึกษาพระ	2.24	1.18	2.13	1.25	-0.57
14. ข้าพเจ้าใช้หลักศีล 5 เป็นแนวทางในการดำเนิน					
ชีวิตประจำวัน	2.96	1.12	3.05	1.21	-0.47
15. ข้าพเจ้าจะมีสติเตือนตนเมื่อถูกเพื่อนชักจูงไปในทางที่					
ไม่ถูกต้อง และหาทางปฏิเสธ	3.41	1.17	3.39	1.28	0.13
รวม	2.80	0.77	2.85	0.92	0.38

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตารางที่ 6 จะเห็นว่า หลังการทดลองกิจกรรมตามใบงาน “บวร” กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาข้อ พบว่า ประเด็นที่ 1 “ตักบาตรตอนเช้า” กลุ่มควบคุมมีการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง

3.3 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัดของกลุ่มทดลองก่อนและหลังกิจกรรม “บวร” ปรากฏดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับเจตคติเกี่ยวกับวัดของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลัง
กิจกรรม “บวร”

ประเด็นเจตคติ	ก่อนกิจกรรม n=80		หลังกิจกรรม n=80		t
	\bar{X}_1	S_1	\bar{X}_2	S_2	
ด้านศาสนสถาน					
1. ข้าพเจ้าสนใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดต่าง ๆ	3.31	0.98	3.38	0.89	-0.53
2. ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งประทับใจเกี่ยวกับภาพวาดบนผนังโบสถ์	3.88	0.99	3.90	0.87	-0.18
3. ข้าพเจ้ามีความภาคภูมิใจที่วัดไทยมีการก่อสร้างสวยงามประณีต	4.26	0.84	4.13	0.82	-1.35
4. ข้าพเจ้าสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับภาพวาดบนผนังโบสถ์	3.80	0.97	3.74	0.94	.48
5. วัดมีต้นไม้ร่มรื่นให้ความรู้สึกสงบ	4.43	0.75	4.28	0.95	1.38
6. วัดเป็นสถานที่เหมาะกับการพักผ่อนทั้งกายและใจ	4.27	0.96	4.21	0.91	0.58
7. วัดไม่ใช่เป็นสถานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก วัยรุ่นหรือหนุ่มสาว	3.20	1.17	3.04	1.05	0.94
8. เมื่อมีเวลาว่างข้าพเจ้ามาหาความสงบในวัด	2.90	1.02	2.90	.98	0.00
รวม	3.74	0.51	3.68	0.58	0.96
ด้านศาสนบุคคล					
9. ข้าพเจ้าไม่กล้ามานั่งเล่นในวัดเพราะเกรงใจพระสงฆ์	2.99	1.07	2.91	1.12	0.44
10. ข้าพเจ้าไม่กล้าพูดคุยกับพระเพราะรู้สึกว่าตนเองยังเป็นเด็ก	2.66	1.12	2.90	1.17	-0.35
11. ข้าพเจ้าเลื่อมใสศรัทธาในความสํารวมของพระสงฆ์	3.66	1.09	3.86	0.94	-1.60

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ประเด็นเจตคติ	ก่อนกิจกรรม		หลังกิจกรรม		t
	\bar{X}_1	S_1	\bar{X}_2	S_2	
12. ข้าพเจ้าชอบฟังคำสอนของพระที่ทันสมัยเข้าใจวัยรุ่น	3.81	1.08	3.73	0.97	0.67
13. ข้าพเจ้าอยากไปวัดที่มีพระใจดี เมตตาสอนหลักธรรมะ ง่าย ๆ	4.04	0.97	3.76	0.99	0.73
รวม	3.43	0.55	3.43	0.55	0.00
ด้านศาสนพิธี / ศาสนปฏิบัติ					
14. ข้าพเจ้าเลื่อมใสเห็นคุณค่าของการฟังพระธรรมเทศนา	3.53	0.94	3.40	0.90	1.05
15. ข้าพเจ้าชอบพิธีกรรมทางศาสนาเพราะรู้สึกศักดิ์สิทธิ์	3.79	1.00	3.63	0.99	1.26
16. ข้าพเจ้าสนใจที่จะฝึกสมาธิอย่างจริงจัง	3.09	1.09	3.13	0.93	-0.29
17. ข้าพเจ้าซาบซึ้งในคำสอนของพระพุทธเจ้า	3.83	1.08	3.83	0.95	0.00
18. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือนิทานชาดก และนิทานธรรมะ	3.23	1.08	3.16	0.95	0.40
19. ข้าพเจ้าจะไปวัดเมื่อได้รับการมอบหมายจากอาจารย์ เท่านั้น	3.30	1.05	2.95	1.09	2.19*
20. ข้าพเจ้ามักเกิดอาการเบื่อหน่าย ง่วงนอนเมื่อฟังพระ ธรรมเทศนา	2.93	1.11	2.93	1.05	0.00
รวม	3.38	0.53	3.28	0.57	0.18
รวมทั้งหมด	3.51	0.42	3.47	0.53	-0.83

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 จะเห็นว่ากลุ่มทดลองมีระดับเจตคติเกี่ยวกับวัด ก่อนและหลังใบกิจกรรม “บวร” โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประเด็นที่ 19 “ข้าพเจ้าจะไปวัดเมื่อได้รับการมอบหมายจากอาจารย์เท่านั้น” กลุ่มควบคุมมีเจตคติสูงกว่ากลุ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3.4 ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ปรากฏดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาระหว่างกลุ่มทดลองหลังกิจกรรม “บวร”

ประเด็นการปฏิบัติ	ก่อนกิจกรรม “บวร”		หลังกิจกรรม “บวร”		t
	n=80		n=80		
	\bar{X}_1	S ₁	\bar{X}_2	S ₂	
1. ตักบาตรตอนเช้า	2.66	1.00	2.61	0.99	0.39
2. ไปวัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา	3.03	0.99	3.08	1.02	-0.39
3. ไปทำบุญที่วัดในวันเสาร์ อาทิตย์	2.20	0.85	2.35	0.98	-1.12
4. ฟีกนั่งสมาธิ สงบจิตในวัด	2.28	1.06	2.44	0.94	-1.23
5. ซักถามปัญหาจากพระในวัด	2.08	1.16	2.53	1.03	-3.45**
6. สวดมนต์พร้อมกับบุคคลในครอบครัว	2.45	1.03	2.68	1.26	-1.43
7. สวดมนต์ตามลำพัง	2.45	1.19	2.94	1.28	-2.95*
8. ไปทำบุญที่วัดใน โอกาสพิเศษ เช่น วันเกิด วันปีใหม่	3.05	3.2	3.31	0.90	-1.71
9. อ่านหนังสือนิทานชาดก หรือนิทานธรรมะเมื่อมีโอกาส	2.53	0.95	3.00	1.09	-3.31**
10. ฟังนิทานชาดก หรือนิทานธรรมะเมื่อมีโอกาส	2.85	1.06	3.04	1.06	-1.22
11. ในโอกาสพิเศษจะชวนครอบครัวของข้าพเจ้าไปถวายสังฆทาน	2.73	1.07	2.76	1.05	0.29
12. เมื่อไม่สบายใจจะใช้หลักธรรมะแก้ปัญหา	2.44	1.05	2.68	1.04	-1.52
13. เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้าจะปรึกษาพระ	1.96	0.99	2.24	1.18	-2.07*
14. ข้าพเจ้าใช้หลักศีล 5 เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวัน	2.74	1.13	2.96	1.12	-1.56
15. ข้าพเจ้าจะมีสติเตือนตนเมื่อถูกเพื่อนชักจูงไปในทางที่ไม่ถูกต้อง และหาทางปฏิเสธ	3.43	1.12	3.41	1.17	0.72
รวม	2.59	0.62	2.80	0.77	-2.55*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

จากตารางที่ 8 จะเห็นว่าโดยภาพรวม หลังกิจกรรม “บวร” กลุ่มทดลองปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายข้อจะ พบความแตกต่างในประเด็นที่ 5 “ซักถามปัญหาจากพระในวัด” ประเด็นที่ 7 “สวดมนต์ตามคำฟัง” ประเด็นที่ 9 “อ่านหนังสือนิทานชาดก หรือนิทานธรรมะเมื่อมีโอกาส” และประเด็นที่ 13 “เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้าจะปรึกษาพระ ” กลุ่มทดลองมีระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองกิจกรรม “บวร” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 5 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา และความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ระหว่างกลุ่มตัวแปรต่างๆ

5.1 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด

5.1.1 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัดของกลุ่มทดลอง หลังกิจกรรม “บวร” ระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ปรากฏดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด หลังกิจกรรม “บวร” ตามตัวแปรเพศ

เจตคติเกี่ยวกับวัด	นักเรียนชาย n=42		นักเรียนหญิง n=38		t
	\bar{X}_1	S_1	\bar{X}_2	S_2	
ด้านศาสนสถาน					
1. ข้าพเจ้าสนใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดต่าง ๆ	3.38	0.94	3.28	0.90	0.63
2. ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งประทับใจเกี่ยวกับภาพวาดบนผนังโบสถ์	3.84	0.96	3.91	0.95	-0.47
3. ข้าพเจ้ามีความภาคภูมิใจที่วัดไทยมีการก่อสร้างสวยงามประณีต	4.02	0.86	4.30	0.85	-2.01*
4. ข้าพเจ้าสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับภาพวาดบนผนังโบสถ์	3.71	1.03	3.75	0.98	-0.22
5. วัดมีต้นไม้ร่มรื่นให้ความรู้สึกสุขสงบ	4.05	0.98	4.40	0.85	-2.34*
6. วัดเป็นสถานที่เหมาะกับการพักผ่อนทั้งกายและใจ	4.06	0.92	4.27	0.86	-1.42
7. วัดไม่ใช่เป็นสถานที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยรุ่นหรือหนุ่มสาว	3.30	1.27	3.18	1.35	0.59
8. เมื่อมีเวลาว่างข้าพเจ้ามาหาความสงบในวัด	2.70	1.04	2.85	1.00	-0.92
รวม	3.63	0.62	3.74	0.64	-1.09

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เจตคติเกี่ยวกับวัด	นักเรียนชาย n=42		นักเรียนหญิง n=38		t
	\bar{X}_1	S_1	\bar{X}_2	S_2	
ด้านศาสนบุคคล					
9. ข้าพเจ้าไม่กล้ามานั่งเล่นในวัดเพราะเกรงใจพระสงฆ์	3.18	1.12	2.88	1.16	1.16
10. ข้าพเจ้าไม่กล้าพูดคุยกับพระเพราะรู้สึกว่าคุณเองยังเป็นเด็ก	3.22	1.13	2.75	1.12	2.50 *
11. ข้าพเจ้าเลื่อมใสศรัทธาในความสำรวมของพระสงฆ์	3.76	1.02	3.91	1.03	-0.89
12. ข้าพเจ้าชอบฟังคำสอนของพระที่ทันสมัยเข้าใจวัยรุ่น	3.61	1.19	3.73	0.99	-0.66
13. ข้าพเจ้าอยากไปวัดที่มีพระใจดี เมตตาสอนหลักธรรมะง่าย ๆ	3.74	1.03	3.70	1.11	0.24
รวม	3.50	0.75	3.39	0.81	0.88
ด้านศาสนพิธี / ศาสนปฏิบัติ					
14. ข้าพเจ้าเลื่อมใสเห็นคุณค่าของการฟังพระธรรมเทศนา	3.44	1.06	3.43	0.94	0.05
15. ข้าพเจ้าชอบพิธีกรรมทางศาสนาเพราะรู้สึกว้าศักดิ์สิทธิ์	3.70	1.05	3.69	1.03	0.07
16. ข้าพเจ้าสนใจที่จะฝึกสมาธิอย่างจริงจัง	3.15	1.09	3.22	0.98	-0.44
17. ข้าพเจ้าซาบซึ้งในคำสอนของพระพุทธเจ้า	3.87	1.06	3.84	0.98	0.21
18. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือนิทานชาดก และนิทานธรรมะ	3.18	1.06	3.31	1.06	-0.77
19. ข้าพเจ้าจะไปวัดเมื่อได้รับการมอบหมายจากอาจารย์เท่านั้น	3.25	1.22	3.30	1.12	-0.27
20. ข้าพเจ้ามักเกิดอาการเบื่อหน่าย ง่วงนอนเมื่อฟังพระธรรมเทศนา	2.96	1.20	3.16	1.14	-1.09
รวม	3.36	0.76	3.42	0.73	-0.48
รวมทั้งหมด	3.50	0.64	3.52	0.64	-0.19

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตารางที่ 9 จะเห็นว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีเจตคติเกี่ยวกับวัด โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่าง เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นที่ 3 “ข้าพเจ้ามีความภาคภูมิใจที่วัดไทยมีการก่อสร้างสวยงาม ประณีต” ประเด็นที่ 5 “วัดมีต้นไม้ร่มรื่นให้ความรู้สึกสุขสงบ” นักเรียนหญิงมีเจตคติสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประเด็นที่ 10 “ข้าพเจ้าไม่กล้าพูดคุยกับพระเพราะรู้สึกว่าคุณเองยัง เป็นเด็ก” นักเรียนชายมีเจตคติสูงกว่านักเรียนหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.2 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา หลังกิจกรรม “บวร” ระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ปรากฏดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติทางศาสนา หลังกิจกรรม “บวร” ตามตัวแปรเพศ

กิจกรรมที่ปฏิบัติ	นักเรียนชาย n=42		นักเรียนหญิง n=38		t
	\bar{X}_1	S_1	\bar{X}_2	S_2	
1. ตักบาตรตอนเช้า	2.69	1.91	2.91	1.08	-1.33
2. ไปวัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา	3.23	1.12	3.18	1.11	0.26
3. ไปทำบุญที่วัดในวันเสาร์ อาทิตย์	2.45	1.14	2.43	1.00	0.11
4. ฝึกนั่งสมาธิ สงบจิตในวัด	2.46	1.14	2.52	1.08	-0.34
5. ซักถามปัญหาจากพระในวัด	2.47	1.23	2.24	1.16	1.22
6. สวดมนต์พร้อมกับบุคคลในครอบครัว	2.76	1.22	2.69	1.33	0.38
7. สวดมนต์ตามลำพัง	2.85	1.20	3.16	1.39	-1.52
8. ไปทำบุญที่วัดในโอกาสพิเศษ เช่น วันเกิด วันปีใหม่	3.18	1.27	3.52	1.25	-1.68
9. อ่านหนังสือนิทานชาดก หรือนิทานธรรมะเมื่อมีโอกาส	2.88	1.27	3.00	1.11	-0.61
10. ฟังนิทานชาดก หรือนิทานธรรมะเมื่อมีโอกาส	2.99	1.19	3.04	1.04	-0.31
11. ในโอกาสพิเศษจะชวนครอบครัวของข้าพเจ้า ไปถวายสังฆทาน	2.82	1.18	2.81	1.26	0.06
12. เมื่อไม่สบายใจจะใช้หลักธรรมะแก้ปัญหา	2.83	1.19	2.58	1.28	1.25
13. เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้าจะปรึกษาพระ	2.23	1.18	2.12	2.16	0.55
14. ข้าพเจ้าใช้หลักศีล 5 เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวัน	3.02	1.17	2.99	1.17	0.19

ตารางที่ 10 (ต่อ)

กิจกรรมที่ปฏิบัติ	นักเรียนชาย n=42		นักเรียนหญิง n=38		t
	\bar{X}_1	S_1	\bar{X}_2	S_2	
15. ข้าพเจ้าจะมีสติเตือนตนเมื่อถูกเพื่อนชักจูงไปในทางที่ไม่ถูกต้อง และหาทางปฏิเสธ	3.38	1.26	4.43	1.18	-0.28
รวม	2.82	0.85	2.84	0.86	-0.19

จากตารางที่ 10 จะเห็นว่า การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่แตกต่างกัน

5.1.3 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด ระหว่างโรงเรียนเทศบาลวรกับโรงเรียนแจ้งวิทยา ปรากฏดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัดของกลุ่มทดลอง 2 โรงเรียน หลังกิจกรรม “บวร”

เจตคติเกี่ยวกับวัด	เทศบาล 5 n=40		แจ้งวิทยา n=40		t
	\bar{X}_1	S_1	\bar{X}_2	S_2	
ด้านศาสนสถาน					
1. ข้าพเจ้าสนใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดต่าง ๆ	3.55	0.82	3.20	0.94	1.78
2. ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งประทับใจเกี่ยวกับภาพวาดบนผนังโบสถ์	4.00	0.56	3.80	1.01	1.03
3. ข้าพเจ้ามีความภาคภูมิใจที่วัดไทยมีการก่อสร้างสวยงามประณีต	4.22	0.58	4.03	1.00	1.09
4. ข้าพเจ้าสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับภาพวาดบนผนังโบสถ์	3.80	0.86	3.68	1.02	0.59
5. วัดมีต้นไม้ร่มรื่นให้ความรู้สึกสุขสงบ	4.43	0.68	4.13	1.16	1.42
6. วัดเป็นสถานที่เหมาะกับการพักผ่อนทั้งกายและใจ	4.38	0.63	4.05	1.10	1.42
7. วัดไม่ใช่เป็นสถานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก วัยรุ่นหรือหนุ่มสาว	3.18	1.15	2.90	1.34	1.61

ตารางที่ 11 (ต่อ)

เจตคติเกี่ยวกับวัด	นักเรียนชาย n=42		นักเรียนหญิง n=38		t
	\bar{X}_1	S ₁	\bar{X}_2	S ₂	
8. เมื่อมีเวลาว่างข้าพเจ้ามาหาความสงบในวัด	2.93	1.07	2.65	0.86	0.99
รวม	3.80	0.40	3.55	0.69	2.01
ด้านศาสนบุคคล					
9. ข้าพเจ้าไม่กล้ามานั่งเล่นในวัดเพราะเกรงใจพระสงฆ์	3.08	1.14	2.75	1.08	1.31
10. ข้าพเจ้าไม่กล้าพูดคุยกับพระเพราะรู้สึกว่าคุณเองยังเป็นเด็ก	3.00	1.11	2.80	1.22	0.77
11. ข้าพเจ้าเลื่อมใสศรัทธาในความสํารวมของพระสงฆ์	4.05	0.78	3.68	1.05	1.81
12. ข้าพเจ้าชอบฟังคำสอนของพระที่ทันสมัยเข้าใจวัยรุ่น	3.95	0.68	3.58	1.22	3.17**
13. ข้าพเจ้าอยากไปวัดที่มีพระใจดี เมตตาสอนหลักธรรมะง่าย ๆ	3.45	0.85	3.35	0.98	1.70
รวม	3.62	0.57	3.24	0.75	2.57*
ด้านศาสนพิธี / ศาสนปฏิบัติ					
14. ข้าพเจ้าเลื่อมใสเห็นคุณค่าของการฟังพระธรรมเทศนา	3.45	0.85	3.35	0.98	0.49
15. ข้าพเจ้าชอบพิธีกรรมทางศาสนาเพราะรู้สึกว่าคุณดีสิทธิ์	3.80	0.99	3.45	0.99	1.58
16. ข้าพเจ้าสนใจที่จะฝึกสมาธิอย่างจริงจัง	3.08	0.89	3.18	0.98	-0.47
17. ข้าพเจ้าซาบซึ้งในคำสอนของพระพุทธเจ้า	3.90	0.81	3.75	1.08	0.70
18. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือนิทานชาดก และนิทานธรรมะ	3.25	0.98	3.08	0.92	0.83
19. ข้าพเจ้าจะไปวัดเมื่อได้รับการมอบหมายจากอาจารย์เท่านั้น	3.35	1.03	2.55	1.01	3.51**
20. ข้าพเจ้ามักเกิดอาการเบื่อหน่าย ง่วงนอนเมื่อฟังพระธรรมเทศนา	3.08	1.14	2.78	0.98	1.28
รวม	3.41	0.57	3.16	0.55	2.01*
รวมทั้งหมด	3.61	0.42	3.32	0.58	2.62*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 11 พบว่า นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 5 วัดหัวป้อมนอกมีเจตคติเกี่ยวกับวัด สูงกว่า นักเรียนโรงเรียนแจ้งวิทยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งด้านศาสนสถาน ศาสนบุคคล และศาสนปฏิบัติ

5.1.4 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของกลุ่มทดลอง หลังกิจกรรม

“บวร” ระหว่างโรงเรียนเทศบาล 5 กับโรงเรียนแจ้งวิทยา ปราบกฏดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติทางศาสนาของกลุ่มทดลอง ระหว่างโรงเรียนเทศบาล 5 วัดหัวป้อมนอก และ โรงเรียนแจ้งวิทยา

กิจกรรมที่ปฏิบัติ	เทศบาล 5 n=40		แจ้งวิทยา n=40		t
	\bar{X}_1	S_1	\bar{X}_2	S_2	
1. ตักบาตรตอนเช้า	2.80	0.97	2.42	1.01	1.69
2. ไปวัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา	3.25	0.98	2.90	1.06	1.53
3. ไปทำบุญที่วัดในวันเสาร์ อาทิตย์	2.58	1.13	2.13	0.76	2.09*
4. ฟีกนั่งสมาธิ สงบจิตในวัด	2.65	1.15	2.23	0.95	1.81
5. ชักถามปัญหาจากพระในวัด	2.60	1.17	2.45	1.17	0.57
6. สวดมนต์พร้อมกับบุคคลในครอบครัว	2.78	1.20	2.58	1.31	0.70
7. สวดมนต์ตามลำพัง	3.28	1.19	2.60	1.29	2.42*
8. ไปทำบุญที่วัดใน โอกาสพิเศษ เช่น วันเกิด วันปีใหม่	3.55	1.11	3.08	1.33	1.73
9. อ่านหนังสือนิทานชาดก หรือนิทานธรรมะเมื่อมีโอกาส	3.23	1.05	2.18	1.09	1.87
10. ฟังนิทานชาดก หรือนิทานธรรมะเมื่อมีโอกาส	3.23	1.12	2.85	0.96	1.59
11. ในโอกาสพิเศษจะชวนครอบครัวของข้าพเจ้าไปถวายสังฆทาน	2.75	1.00	2.78	1.12	-0.10
12. เมื่อไม่สบายใจจะใช้หลักธรรมะแก้ปัญห	2.80	1.28	2.55	1.23	0.88
13. เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้าจะปรึกษาพระ	2.13	1.13	2.35	1.23	-0.85
14. ข้าพเจ้าใช้หลักศีล 5 เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวัน	3.13	1.06	2.80	1.18	1.29
15. ข้าพเจ้าจะมีสติเตือนตนเมื่อถูกเพื่อนชักจูงไปในทางที่ไม่ถูกต้อง และหาทางปฏิเสธ	3.48	1.17	3.35	1.18	0.47
รวม	2.94	0.74	2.65	0.79	0.25

จากตารางที่ 12 จะเห็นว่า นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 5 ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา โดยรวม ไม่แตกต่างจากโรงเรียนแจ้งวิทยา นอกจากกิจกรรมที่ 3 “ไปทำบุญที่วัดในวันเสาร์ อาทิตย์” และ กิจกรรมที่ 7 “สวดมนต์ตามลำพัง” นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 5 มีระดับการปฏิบัติสูงกว่านักเรียนโรงเรียนแจ้งวิทยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.5 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัดของกลุ่มทดลอง และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ระหว่างตัวแปรอาชีพของบิดา ปรากฏดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของกลุ่มทดลอง ระหว่างตัวแปรอาชีพของบิดา

ปฏิบัติ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ความใกล้ชิด	ระหว่างกลุ่ม	0.80	4	0.20	0.58
	ภายในกลุ่ม	25.76	75	0.34	
	รวม	26.56	79		
ศาสนสถาน	ระหว่างกลุ่ม	1.49	4	0.37	0.77
	ภายในกลุ่ม	36.47	75	0.48	
	รวม	37.96	79		
ศาสนบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	0.82	4	0.20	0.61
	ภายในกลุ่ม	25.24	75	0.34	
	รวม	26.06	79		
ศาสนพิธี / ศาสนปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	0.43	4	0.11	0.38
	ภายในกลุ่ม	21.56	75	0.29	
	รวม	21.99	79		
รวมทุกด้านเกี่ยวกับเจตคติเกี่ยวกับวัด	ระหว่างกลุ่ม	3.11	4	0.78	1.31
	ภายในกลุ่ม	44.64	75	0.60	
	รวม	47.75	79		
ด้านการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	3.11	4	0.78	1.31
	ภายในกลุ่ม	44.64	75	0.60	
	รวม	47.75	79		

จากตารางที่ 13 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัดทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านศาสนสถาน ศาสนบุคคล ศาสนพิธี และรวมทุกด้านระหว่างตัวแปรอาชีพของบิดา พบว่า ไม่แตกต่างกัน

5.1.6 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัดของกลุ่มทดลอง และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ระหว่างตัวแปรอาชีพของมารดา ปรากฏดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของกลุ่มทดลอง ระหว่างตัวแปรอาชีพของมารดา

ความใกล้ชิด / ปฏิบัติ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ศาสนสถาน	ระหว่างกลุ่ม	1.50	5	0.30	0.88
	ภายในกลุ่ม	25.05	74	0.34	
	รวม	26.55	79		
ศาสนบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	3.92	5	0.78	1.70
	ภายในกลุ่ม	34.04	74	0.46	
	รวม	37.96	79		
ศาสนพิธี / ศาสนปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	0.99	5	0.19	0.59
	ภายในกลุ่ม	25.04	74	0.34	
	รวม	26.06	79		
รวมทุกด้านเกี่ยวกับเจตคติเกี่ยวกับวัด	ระหว่างกลุ่ม	1.89	5	0.38	1.39
	ภายในกลุ่ม	20.11	74	0.27	
	รวม	21.99	79		
ด้านการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	1.00	5	0.20	0.32
	ภายในกลุ่ม	46.74	74	0.63	
	รวม	47.74	79		

จากตารางที่ 14 ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เจตคติเกี่ยวกับวัดทั้ง 3 ด้าน และระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาไม่แตกต่างกัน

5.1.7 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ของกลุ่มทดลอง หลังกิจกรรม “บวร” ระหว่างตัวแปรถึงสนับสนุนให้นักเรียนเข้าวัด ปรากฏดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของกลุ่มทดลอง ระหว่างตัวแปรถึงสนับสนุนให้นักเรียนใกล้ชิดวัด

ปฏิบัติ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ความใกล้ชิด	ระหว่างกลุ่ม	0.59	4	0.15	0.43
	ภายในกลุ่ม	25.97	75	0.35	
	รวม	26.56	79		
ศาสนสถาน	ระหว่างกลุ่ม	0.06	4	0.02	0.03
	ภายในกลุ่ม	37.89	75	0.50	
	รวม	37.95	79		
ศาสนบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	3.04	4	0.77	2.52*
	ภายในกลุ่ม	22.97	75	0.31	
	รวม	26.06	79		
ศาสนพิธี / ศาสนปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	0.25	4	0.06	0.22
	ภายในกลุ่ม	21.77	75	0.29	
	รวม	21.99	79		
รวมทุกด้านเกี่ยวกับเจตคติเกี่ยวกับวัด	ระหว่างกลุ่ม	0.27	4	0.07	0.11
	ภายในกลุ่ม	47.47	75	0.63	
	รวม	47.74	79		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 15 ผลการเปรียบเทียบระดับเจตคติเกี่ยวกับวัดตามตัวแปรถึงสนับสนุนให้นักเรียนใกล้ชิดวัด พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากด้านศาสนพิธี/ ศาสนปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 6 เปรียบเทียบความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ตามตัวแปรต่าง ๆ

6.1 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ระหว่าง
นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ปรากฏดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง

กิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร”	นักเรียนชาย n=42		นักเรียนหญิง n=38		t
	\bar{X}_1	S ₁	\bar{X}_2	S ₂	
1. กิจกรรมร้อยหัวใจด้วยธรรมะ	3.90	0.69	3.95	0.73	0.27
2. กิจกรรมต้นไม้จริยธรรม					
2.1 ความน่าสนใจ	3.88	0.67	3.92	0.59	-0.28
2.2 ความสนุกสนาน	4.02	0.81	4.26	0.72	-1.39
2.3 คุณค่าที่ได้รับ	4.02	0.68	4.45	0.60	-2.94*
2.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม	3.81	0.74	4.29	0.61	-3.14**
รวม	3.93	0.49	4.23	0.44	-2.79*
3. กิจกรรมนิทานธรรมะ					
3.1 ความน่าสนใจ	4.17	0.76	3.84	0.72	1.95
3.2 ความสนุกสนาน	3.93	0.87	3.82	0.86	0.58
3.3 คุณค่าที่ได้รับ	4.17	0.76	4.37	0.63	-1.28
3.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม	3.81	0.86	3.92	0.82	-0.59
รวม	4.02	0.60	3.99	0.57	0.24
4. กิจกรรมบทบาทสมมติและสรุป แผนที่ความคิด (Mind Map) ปัญหาสังคม					
4.1 ความน่าสนใจ	4.26	0.66	4.39	0.76	-0.84
4.2 ความสนุกสนาน	4.36	0.73	4.45	0.69	-0.57
4.3 คุณค่าที่ได้รับ	4.21	0.68	4.29	0.77	-0.46
4.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม	3.81	0.97	4.26	0.72	-2.35
รวม	4.16	0.59	4.35	0.65	-1.36

ตารางที่ 16 (ต่อ)

กิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร”	นักเรียนชาย n=42		นักเรียนหญิง n=38		t
	\bar{X}_1	S1	\bar{X}_2	S2	
5. กิจกรรมเกมเศรษฐีธรรมะ (ถาม - ตอบปัญหาธรรมะ)					
5.1 ความน่าสนใจ	4.19	0.77	4.34	0.67	-0.94
5.2 ความสนุกสนาน	4.21	0.81	4.37	0.85	-0.83
5.3 คุณค่าที่ได้รับ	4.05	0.79	4.50	0.69	-2.72*
5.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม	3.81	0.99	4.16	0.82	-1.70
รวม	4.06	0.69	4.34	0.63	-1.87

จากตารางที่ 16 จะเห็นว่านักเรียนหญิง มีความพึงพอใจสูงกว่านักเรียนชายในกิจกรรมด้านไม่จริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะในประเด็นที่ 2.3 “คุณค่าที่ได้รับ” และ 2.4 “การมีส่วนร่วมในกิจกรรม” ส่วนกิจกรรมอื่นๆ มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า กิจกรรมบทบาทสมมติในประเด็นที่ 4.4 “การมีส่วนร่วมในกิจกรรม” และในกิจกรรมเกมเศรษฐีธรรมะประเด็นที่ 5.3 “คุณค่าที่ได้รับ” นักเรียนหญิงมีความพึงพอใจสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ระหว่างโรงเรียนเทศบาลวรกับโรงเรียนแจ้งวิทยา ปรากฏดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ระหว่างโรงเรียนเทศบาลวรกับโรงเรียนแจ้งวิทยา

กิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร”	นักเรียนชาย n=42		นักเรียนหญิง n=38		t
	\bar{X}_1	S1	\bar{X}_2	S2	
1. กิจกรรมร้อยหัวใจด้วยธรรมะ	3.78	0.57	4.08	0.57	-1.93
2. กิจกรรมต้นไม้จริยธรรม					
2.1 ความน่าสนใจ	3.83	0.59	3.98	0.66	-1.07
2.2 ความสนุกสนาน	4.15	0.80	4.13	0.76	0.14

ตารางที่ 17 (ต่อ)

กิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร”	นักเรียนชาย n=42		นักเรียนหญิง n=38		t
	\bar{X}_1	S1	\bar{X}_2	S2	
2.3 คุณค่าที่ได้รับ	4.13	0.76	4.33	0.57	-1.33
2.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.10	0.84	3.98	0.58	0.78
รวม	4.05	0.58	4.10	0.39	-0.45
6. กิจกรรมนิทานธรรมะ					
3.5 ความน่าสนใจ	3.98	0.73	4.05	0.78	-0.44
3.6 ความสนุกสนาน	3.80	0.88	3.95	0.85	-0.78
3.7 คุณค่าที่ได้รับ	4.18	0.81	4.35	0.58	-1.10
3.8 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม	3.83	0.87	3.90	0.81	-0.39
7. กิจกรรมบทบาทสมมติและสรุป แผนที่ความคิด (Mind Map) ปัญหาสังคม					
4.5 ความน่าสนใจ	4.22	0.77	4.43	0.63	-1.27
4.6 ความสนุกสนาน	4.50	0.68	4.30	0.72	-1.27
4.7 คุณค่าที่ได้รับ	4.28	0.75	4.25	0.75	-0.31
4.8 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.03	0.82	4.03	0.86	0.00
รวม	4.25	0.64	4.24	0.61	0.09
8. กิจกรรมเกมเศรษฐีธรรมะ (ถาม - ตอบปัญหาธรรมะ)					
5.5 ความน่าสนใจ	4.28	0.75	4.25	0.71	0.15
5.6 ความสนุกสนาน	4.25	0.95	4.33	0.69	-0.40
5.7 คุณค่าที่ได้รับ	4.38	0.77	4.15	0.77	1.30
5.8 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม	3.95	1.01	4.00	0.85	-0.24
รวม	4.21	0.75	4.18	0.61	0.21

จากตารางที่ 17 จะเห็นว่านักเรียนโรงเรียนโรงเรียนเทศบาล 5 วัดหัวป้อมนอกกับนักเรียนโรงเรียนแจ้งวิทยา มีความสนใจต่อการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” เพื่อเยาวชนไทยใกล้ชิดวัดไม่แตกต่างกัน

6.3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” เพื่อเยาวชน
ใกล้ชีวิตวัด ตามตัวแปรประสบการณ์ที่เข้าร่วมกิจกรรมค่ายจริยธรรม ปรากฏดัง
ตารางที่ 18

ตารางที่ 18 แสดงผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม เพื่อเยาวชนรุ่นใหม่
ใกล้ชีวิตวัด ตามตัวแปรประสบการณ์ที่เข้าร่วมกิจกรรมค่ายจริยธรรม

กิจกรรม	แหล่ง	SS	df	MS	F
1. กิจกรรมร้อยหัวใจด้วยธรรมะ	ระหว่างกลุ่ม	0.87	3	0.29	0.33
	ภายในกลุ่ม	38.60	76	0.51	0.57
	รวม	39.55	79		
2. กิจกรรมต้นไม้จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.65	3	0.23	0.95
	ภายในกลุ่ม	18.53	76	0.25	
	รวม	19.18	79		
3. กิจกรรมนิทานธรรมะ	ระหว่างกลุ่ม	0.36	3	0.22	
	ภายในกลุ่ม	26.58	76	0.22	0.88
	รวม	26.94	79		
4. กิจกรรมบทบาทสมมติและสรุปแผน ที่ความคิด (Mind Map) ปัญหาสังคม	ระหว่างกลุ่ม	0.66	3	0.12	0.34
	ภายในกลุ่ม	26.58	76	0.35	
	รวม	26.94	79		
5. กิจกรรมเกมเศรษฐีธรรมะ (ถาม - ตอบปัญหาธรรมะ)	ระหว่างกลุ่ม	51.07	3	0.36	
	ภายในกลุ่ม	35.01	76	0.46	0.51
	รวม	36.08	79		

จากตารางที่ 18 จะเห็นว่านักเรียนมีประสบการณ์การเข้าค่ายจริยธรรมต่างกัน มีความพึง
พอใจต่อการเข้าร่วมจริยธรรม “บวร” ไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรม “บวร” เพื่อเยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชีวิตวัด : กรณีศึกษา
เยาวชนจังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ขอนำเสนอผลการศึกษาโดยสรุปดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับเจตคติเกี่ยวกับวัด ระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา และระดับความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรม “บวร”
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ระหว่างนักเรียนชั้น ม. 2 กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม
3. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ระหว่างนักเรียนชั้น ม. 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรม ระหว่างก่อนการทดลอง กับหลังการทดลอง
4. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา และความพึงพอใจของนักเรียนชั้น ม. 2 ระหว่างตัวแปร เพศ อาชีพของบิดา มารดา และสิ่งสนับสนุนให้นักเรียนเข้าวัด
5. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มี เพศ โรงเรียนและประสบการณ์เข้าค่ายจริยธรรมแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงเจตคติเกี่ยวกับวัดของนักเรียนและการปฏิบัติตามกิจกรรม “บวร” จะเป็นแนวทางเลือกหนึ่งสำหรับครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา และโรงเรียนในการใช้กิจกรรมใบงานเสริมการเรียนการสอนตามปกติ และเป็นทางเลือกในการจัดกิจกรรมค่ายจริยธรรม เพื่อเสริมสร้างความใกล้ชิดชีวิตวัดให้แก่เยาวชนในสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. เจตคติเกี่ยวกับวัด และระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ระหว่างนักเรียนชั้น ม. 2
2. กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน

2. เจตคติเกี่ยวกับวัด และระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของนักเรียนชั้น ม. 2 ที่เป็นกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองกิจกรรม “บวร” แตกต่างกัน
3. เจตคติเกี่ยวกับวัด และระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของนักเรียนชั้น ม. 2 ของกลุ่มควบคุมแตกต่างกันระหว่างตัวแปรเพศ โรงเรียนอาชีพบิณฑามารดา และสิ่งที่สนับสนุนให้นักเรียนไปวัด
4. กลุ่มทดลองที่มีประสบการณ์เข้าค่ายจริยธรรมแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” เพื่อเยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชีวิตวัดแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การออกแบบการวิจัย

การวิจัยเป็นลักษณะ Randomized Pretest- Posttest Control Group Design

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนต่างๆ ในเขตเทศบาลนครสงขลา ปีการศึกษา 2550

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียน 2 แห่ง คือ โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก) จำนวนนักเรียน 80 คน และโรงเรียนแจ้งวิทยาจำนวนนักเรียน 80 คน

นักเรียนของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนเป็นกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม และกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) รวมเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม กลุ่มละ 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับความใกล้ชิดวัด ซึ่งเป็นแบบทดสอบเจตคติ / ความรู้สึก ตามแนวของลิเคอร์ท (Likert' Scale) กำหนดเป็น 5 ระดับ เป็นการวัดความรู้สึก / เจตคติเกี่ยวกับวัด 3 ด้าน คือ ด้านศาสนสถาน ศาสนบุคคล ศาสนพิธี/ปฏิบัติ และประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา

ชุดที่ 2 คือแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับกิจกรรมค่ายจริยธรรม ตามโครงการ “บวร” เพื่อเยาวชนไทยใกล้ชีวิต เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเข้าค่ายจริยธรรมเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในกิจกรรมเข้าค่ายจริยธรรม 5 กิจกรรม

วิธีสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน คือ ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการอบรมจริยธรรม และข้อมูลเกี่ยวกับศาสนสถานในเขตเทศบาลนครสงขลา ปรีกษาผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น ครูผู้สอนวิชาพุทธศาสนา และพระครูผู้สอนพุทธศาสนา เพื่อกำหนดข้อคำถามเกี่ยวกับความใกล้ชิดวัด สร้างแบบสอบถามและปรีกษาผู้ทรงคุณวุฒิทางการวิจัย และด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความถูกต้องและตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการหาค่า IOC ได้ค่า 1.00 หลังจากนั้น นำแบบสอบถามไปทดลองกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนเพื่อหาความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือ แล้วนำแบบสอบถามมาตรวจสอบให้คะแนน และหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น .80 และ .88 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ซึ่งกลุ่มนักเรียนแต่ละโรงเรียนเป็นกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 40 คน และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 40 คน รวมกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม จำนวน 80 คน กลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม จำนวน 80 คน

ก่อนการทดลอง ได้จัดประชุมผู้ปกครอง เพื่อขอความร่วมมือผู้ปกครองส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบวร วัดเจตคตต่อวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ก่อนการทดลอง (Pretest) ทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

อาจารย์ที่เป็นผู้ช่วยผู้วิจัยทั้ง 2 โรงเรียนมอบกิจกรรมใบงาน “บวร” ใบงานที่ 1 ให้นักเรียนกลุ่มทดลองแบ่งกลุ่มเลือกวัดใกล้บ้านที่ตนสนใจในเขตเทศบาลนครสงขลา กลุ่มละ 3-5 คน กระจายให้ครบทุกวัด ภายในเวลา 6 สัปดาห์ นำเสนอผลการศึกษาโดยเขียนรายงานส่ง และรายงานหน้าชั้นเรียน กิจกรรมตามใบงานที่ 2 ให้นักเรียนชวนผู้ปกครองเข้าร่วมฟังเทศน์ฟังธรรมในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ระหว่างเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม 2551 จำนวน 6 ครั้ง และให้เขียนรายงานผลจากการไปวัด ส่งอาจารย์ผู้สอน

กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 เข้าร่วมกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” ณ วัดชัยมงคล ระหว่างวันที่ 6-9 ตุลาคม 2550 ซึ่งเป็นระยะช่วงปลายของการเข้าพรรษา โดยมีคณบดีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ร่วมเป็นวิทยากรกระบวนการร่วมกับผู้วิจัย และพระภิกษุซึ่งเป็นพระวิทยากร ทดสอบความพึงพอใจต่อกิจกรรมค่ายจริยธรรมบวรของกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม

ทั้งระยะเวลาเพื่อตรวจสอบความยั่งยืนของเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาเป็นระยะเวลา 6

ทดสอบเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม นำคะแนนที่ใช้จากการทดสอบความพึงพอใจและเจตคติใกล้วัด ไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การทดลองกระทำในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ใช้เวลาในการทดลอง 1 ภาคเรียน ใช้เวลาในการกระทำกิจกรรมบวร ช่วงเข้าพรรษาช่วงเดือนกรกฎาคม – ตุลาคม 2550

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มทดลองมีระดับเจตคติเกี่ยวกับวัดด้านศาสนสถานในระดับมาก ด้านศาสนพิธีและศาสนปฏิบัติในระดับปานกลาง การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาหลังกิจกรรม “บวร” อยู่ในระดับปานกลาง และระดับความพึงพอใจกิจกรรมการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ของกลุ่มทดลองอยู่ในระดับมากทุกกิจกรรม
2. ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมหลังกิจกรรม “บวร” ไม่แตกต่างกัน
3. ผลการเปรียบเทียบระดับเจตคติเกี่ยวกับวัด ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังกิจกรรมบวร ไม่แตกต่างกัน แต่การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ผลการเปรียบเทียบระดับเจตคติเกี่ยวกับวัด การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของ กลุ่มทดลอง หลังกิจกรรม “บวร” ตามตัวแปรเพศ อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา สิ่งสนับสนุนให้นักเรียนเข้าไม่วัดแตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปร โรงเรียนระดับเจตคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. กลุ่มทดลองที่มีประสบการณ์การเข้าค่ายธรรมะต่างกัน มีความพึงพอใจในกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
6. กลุ่มทดลองที่มาจากโรงเรียนต่างกัน มีความพึงพอใจในกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะอภิปรายเป็นข้อๆ ต่อไปนี้

1. กลุ่มทดลองมีระดับเจตคติเกี่ยวกับวัดด้านศาสนสถานอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติกิจกรรม กิจกรรมทางศาสนา หลังกิจกรรม “บวร” อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” อยู่ในระดับมากทุกกิจกรรม

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากการทดลองให้นักเรียนทำกิจกรรมในงาน “บวร” ซึ่งเป็นกิจกรรมเสริมในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งเรียนตามปกติในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 3-4 คน ไปศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวัดใกล้บ้าน จากการติดตามผลการปฏิบัติกิจกรรม พบว่านักเรียนส่วนหนึ่งได้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดจากเอกสารที่มีอยู่แล้ว หรือการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต การไปวัดก็ไม่ได้สัมภาษณ์ข้อมูลจากพระภิกษุโดยตรง ใช้วิธีอ่านข้อความที่ปรากฏอยู่ ความรู้สึกใกล้ชิดวัดหรือพระสงฆ์จึงมิได้เกิดขึ้นมากกว่าเดิม

ส่วนการปฏิบัติกิจกรรมไปวัดร่วมกับผู้ปกครองในช่วงเข้าพรรษาตามใบงานที่ 2 ซึ่งมอบหมายให้นักเรียนทำกิจกรรมนี้จำนวน 6-10 ครั้ง โดยเป็นกิจกรรมที่มีได้บังคับ ผลการติดตามอาจารย์ผู้สอนซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้วิจัยพบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองบางส่วนได้ไปวัดร่วมกับคุณตาคุณยาย ร่วมกิจกรรมฟังพระธรรมเทศนาไม่ตลอด มักเลี้ยวออกมานั่งเล่นบริเวณลานวัด บอกเหตุผลว่าฟังไม่เข้าใจ ไม่สนุก ง่วงนอน และนักเรียนส่วนหนึ่งบอกว่าผู้ปกครองไม่ว่างไม่สามารถไปฟังพระธรรมเทศนาด้วยกันได้เพราะเหน็ดเหนื่อยจากการงาน

ผลจากการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” นักเรียนมีความพึงพอใจในการเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ในระดับมากทุกกิจกรรม เมื่อพิจารณาจากการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์เดิมในการเข้าค่ายธรรมะ พบว่า กลุ่มทดลองมีความรู้สึกชอบกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” ในระดับมาก ร้อยละ 61.3 และชอบมากที่สุดร้อยละ 36.2 อยากร่วมกิจกรรมค่ายจริยธรรมตามรูปแบบครั้งนี้ร้อยละ 62.5 ความรู้สึกชอบเกี่ยวกับรูปแบบการเข้าค่ายจริยธรรมรูปแบบเดิม ร้อยละ 46.3 เห็นประโยชน์จากการเข้าค่ายครั้งนี้มาก ร้อยละ 56.2 และมากที่สุดร้อยละ 43.8 มีความพึงพอใจกับการเข้าค่ายจริยธรรมร่วมกับโรงเรียนอื่น ในระดับมากร้อยละ 53.8 และมากที่สุดร้อยละ 38.8 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ รูปแบบกิจกรรมค่ายจริยธรรม เป็นการผสมผสานกิจกรรมกระบวนการกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ กลุ่มทดลองได้มีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่ม ทำให้เกิดการสนุกสนานควบคู่ไปกับสาระทางธรรมะ ในขณะเดียวกันนักเรียนได้ฝึกจิต ฝึกสมาธิจากพระวิทยากร ตามรูปแบบเดิมที่นักเรียนเคยมีประสบการณ์เข้าค่ายจริยธรรมมาแล้ว ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับหลักการสร้างคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

2. ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับการวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมพบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะอาจมีตัวแปรแทรกซ้อน ที่ควบคุมได้ยาก คือ

2.1 ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาของกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม มิใช่ผู้สอนคนเดียวกัน ความเข้มงวดในการมอบหมายงานแตกต่างกัน วิธีสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูทั้ง 2 คนและประสิทธิภาพในการสอนเป็นตัวแปรที่มีความสามารถควบคุมได้ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อกิจกรรมใบงาน “บวร” ซึ่งเป็นกิจกรรมเสริม

2.2 ไม่สามารถจะควบคุม นักเรียนกลุ่มควบคุมให้ทำกิจกรรม “ใกล้ชิดวัด” ได้ นักเรียนย่อมมีสิทธิส่วนบุคคลการเข้าวัดทำบุญกับผู้ปกครองได้ตลอดเวลา นักเรียนกลุ่มควบคุมอาจมีส่วนร่วมร่วมกับกลุ่มทดลองในกิจกรรมใบงาน “บวร” ในการเข้าวัดเพื่อทำกิจกรรมตามใบงานเพราะต่างก็เป็นเพื่อนกัน แตกต่างจากกลุ่มทดลองเฉพาะในด้านกิจกรรมเขียนรายงานและรายงานหน้าชั้น

เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่าประเด็นที่ 7 “วัด ไม่ใช่สถานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก วัยรุ่น หรือหนุ่มสาว” พบว่า กลุ่มทดลองมีเจตคติในข้อนี้สูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มทดลองมีความรู้สึกใกล้ชิดวัดในประเด็นนี้มากกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการที่นักเรียนได้รับมอบหมายให้ไปวัดเป็นกลุ่ม ทำให้เกิดการคุ้นเคยว่าวัดเป็นสถานที่ของบุคคลทุกวัย

ในประเด็นที่ 19 “ข้าพเจ้าจะไปวัดเมื่อได้รับการมอบหมายจากอาจารย์เท่านั้น” พบว่า กลุ่มควบคุมมีเจตคติสูงกว่ากลุ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประเด็นนี้เป็นข้อความเชิงนิเสธแสดงว่า กลุ่มควบคุมมีความใกล้ชิดมากกว่ากลุ่มทดลอง ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะกลุ่มทดลองอาจรู้สึกว่าการถูกบังคับ ให้ไปวัดเพื่อทำกิจกรรมตามใบงานจึงทำให้เกิดเจตคติทางบวกน้อยกว่ากลุ่มควบคุม หรืออาจเป็นเพราะนักเรียนกลุ่มทดลองยังไม่เกิดความรู้สึกที่เป็นกันเองจากการสนทนากับพระภิกษุ

3. ผลการเปรียบเทียบระดับเจตคติเกี่ยวกับวัดของกลุ่มทดลองหลังกิจกรรม “บวร” ก่อนและหลังผลกิจกรรม “บวร” ไม่แตกต่างกัน แต่การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยในด้านเจตคติ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยแต่ผลด้านการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมตามใบงาน “บวร” ทั้ง 2 กิจกรรมอาจสร้างความรู้สึกเหมือนถูกบังคับให้กระทำการ นักเรียน อาจรู้สึกลำบากที่จะซักถามข้อมูลจากพระ หรือนักเรียนไม่เห็นตัวแบบจากทางบ้าน เนื่องจากกิจกรรมเชิญชวนผู้ปกครองไปทำบุญฟังพระธรรมเทศนาเป็นประจำสัปดาห์ละ 1 ครั้งนั้น อาจไม่ได้รับการ

ตอบสนองจากผู้ปกครอง จากการสัมภาษณ์อาจารย์วิรัตน์ หนูแก้ว โรงเรียนแจ้งวิทยา (พุทธจักยาน 2550) ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้วิจัย พบว่านักเรียนไปวัดกับผู้ปกครอง แต่ปลื้มตัวไปเล่นที่ลานวัดไม่ได้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา เนื่องจากง่วงนอน ฟังแล้วไม่รู้เรื่อง ไม่สนุกคงได้กล่าวมาแล้ว การพูดคุยกันระหว่างเด็กกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการไปทำบุญฟังเทศน์ฟังธรรมจากพระ ปราศกนุญน้อยมาก เหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับประเด็นเจตคติที่ว่า “ข้าพเจ้าจะไปวัดเมื่อได้รับการมอบหมายจากอาจารย์เท่านั้น” เจตคติเช่นนี้อาจเกิดจากกิจกรรมใบงานที่มอบหมายทำให้นักเรียนรู้สึกว่าการถูกบังคับ สิ่งที่นักเรียนอาจได้รับจากการเข้าวัดคือด้านพิธีกรรม ซึ่งอาจจะไม่ส่งผลต่อเจตคติโดยตรง

จากการพิจารณาผลงานที่ทำรายงานส่ง พบว่า ผลงานนักเรียนจำนวนหนึ่งมิได้เป็นไปตามประเด็นของใบงาน เป็นการคัดลอกข้อมูลจากเว็บไซต์ หรือเอกสารที่มีอยู่แล้ว มิได้เขียนตามสิ่งที่พบเห็นจริง หรือจากการสัมภาษณ์พระภิกษุสงฆ์ ตามใบงานที่มอบหมายให้ทำ

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาการปฏิบัติกิจกรรม “บวร” พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีระดับการปฏิบัติสูงกว่าก่อนกิจกรรม “บวร” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พิจารณารายประเด็นพบว่านักเรียนเห็นว่า “พระภิกษุสงฆ์มิใช่บุคคลที่ไม่กล้าเข้าใกล้อีกต่อไป” ประเด็นที่ว่า “ซักถามปัญหาจากพระในวัด” และเมื่อมีปัญหาจะปรึกษาพระ และ “อ่านในนิทานชาดก หรือนิทานธรรมะเมื่อมีโอกาศ” กลุ่มทดลองมีการปฏิบัติหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และ .05 ผลการวิจัยเช่นนี้ อาจเป็นเพราะจากการปฏิบัติตามใบงาน “บวร” และเข้าค่ายจริยธรรม “บวร” ซึ่งมีการประยุกต์รูปแบบกระบวนการกลุ่มผสมผสานกับกิจกรรมปฏิบัติสมาธิและฟังเทศน์ฟังธรรม และมี “รุ่นพี่” มาเป็นวิทยากรกระบวนการ ทำให้เกิดความรู้สึกรู้สึก “ใกล้ชิด” ในแง่การปฏิบัติ

4. ผลการเปรียบเทียบระดับเจตคติเกี่ยวกับวัด และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของกลุ่มทดลอง ตามตัวแปรเพศ อาชีพบิดา อาชีพมารดา ถึงสนับสนุนให้นักเรียนเข้าวัดไม่แตกต่างกัน แต่ผลการเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนพบว่าโรงเรียนเทศบาล 5 มีเจตคติเกี่ยวกับวัดมากกว่าโรงเรียนแจ้งวิทยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบตัวแปรเพศเป็นรายชื่อ แม้ภาพรวมจะไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า นักเรียนหญิงมีเจตคติเกี่ยวกับวัดสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในประเด็น “ข้าพเจ้ามีความภาคภูมิใจที่วัดไทยมีการก่อสร้างสวยงามประณีต” และ “วัดมีต้นไม้ร่มรื่นให้ความรู้สึกสงบ” ส่วนนักเรียนชายมีเจตคติสูงกว่านักเรียนหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในประเด็น “ ข้าพเจ้าไม่กล้าพูดคุยกับพระ เพราะรู้สึกว่าคุณเองยังเด็ก” ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้สอดคล้องกับธรรมชาติของเพศชายหญิง เด็กหญิงมีความชื่นชม มีอารมณ์สุนทรีย์ใน

ธรรมชาติและศิลปะมากกว่านักเรียนชาย นักเรียนชายย่อมมีความกล้าแสดงออกกับพระภิกษุมากกว่านักเรียนหญิงเพราะเป็นเพศเดียวกัน

ในส่วนของอาชีพบิดา มารดา ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง รองลงมาคือ อาชีพค้าขายและอื่นๆ อาชีพดังกล่าวเป็นอาชีพที่หาเวลาว่างค่อนข้างยาก อาจไม่ค่อยสนับสนุนบุตรหลานให้ใกล้ชิดวัดและตนเองที่ไม่มีเวลาว่างให้กับวัดเช่นเดียวกัน ยกเว้นตามเทศกาลประเพณี

ส่วนสิ่งสนับสนุนให้นักเรียนเข้าวัด ก็ยังคงได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครองและญาติผู้ใหญ่เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีภาระกิจการงานที่เป็นงานใช้แรงงานดังกล่าวมาแล้ว จากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้วิจัยพบว่า แม้แต่โรงเรียนเชิญประชุมผู้ปกครอง ก็ได้รับความร่วมมือค่อนข้างยาก เหตุผลว่าไม่ว่าง หรือไม่สะดวก บางครั้งมาด้วยความเกรงใจแล้วรีบกลับ ไม่ได้อยู่ประชุมโดยตลอด จึงมีปัญหาในการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาของเยาวชนร่วมกัน ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ดร.ธำรง จันทร์ทิพย์ (www.onec.go.th เข้าถึงเมื่อตุลาคม 2551) และนายแพทย์พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์ (news.mjob.in.th/social เข้าถึงเมื่อตุลาคม 2551) ที่กล่าวว่า การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมครอบครัว พ่อแม่ ต้องช่วยกันสร้างสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการเรียนรู้ และฝึกคุณธรรม จริยธรรมในตัวเด็ก การให้โรงเรียนรับผิดชอบแต่ฝ่ายเดียวย่อมเห็นผลสำเร็จของการพัฒนาได้ยาก

ผลการเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับวัดพบว่า โรงเรียนเทศบาล 5 มีเจตคติมากกว่าโรงเรียนแจ้งวิทยาที่ระดับ .05 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเทศบาล 5 เป็นโรงเรียนของรัฐบาล แต่โรงเรียนแจ้งวิทยาเป็นโรงเรียนเอกชน จากการติดตามสังเกตพบว่า โรงเรียนเทศบาล 5 ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองสูงกว่าโรงเรียนแจ้งวิทยา ดังปรากฏเหตุการณ์เมื่อขอเชิญประชุมผู้ปกครองในวันที่ 8 กันยายน 2550 เพื่อขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองอนุญาตบุตรหลานเข้าร่วมกิจกรรม “บวร” โดยให้อาจารย์ของทั้ง 2 โรงเรียนที่เป็นผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ประสานความร่วมมือ พบว่าผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาล 5 ให้ความร่วมมือเป็นจำนวนมาก แต่โรงเรียนแจ้งวิทยาส่งผู้ปกครองมาร่วมประชุมน้อยมาก ดังนั้นความร่วมมือจากผู้ปกครองจึงน่าจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้

5. กลุ่มทดลองที่มีประสบการณ์ในการเข้าค่ายจริยธรรมต่างกัน มีความพึงพอใจในกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนกลุ่มทดลองมีประสบการณ์เดิมในการเข้าค่ายจริยธรรมใกล้เคียงกัน หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” ครั้งนี้แล้วมีความพึงพอใจมากทุกกิจกรรม ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ดังได้กล่าวในข้อ 1 แล้วว่า กิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” แตกต่างจากค่ายจริยธรรมของโรงเรียนที่กลุ่มทดลองเคยมีประสบการณ์มาก่อนหน้านี้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมด้านการนั่งสมาธิ และฟังการบรรยายธรรมะจากพระวิทยากร กิจกรรมส่วนใหญ่กล่าวได้ว่าเป็น

กิจกรรมทางเดียว (one way communication) แต่กิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” เป็นการบูรณาการกิจกรรมกลุ่มเข้ากับการฝึกสมาธิโดยใช้กระบวนการกลุ่มและการใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมหรือการร่วมทำกิจกรรมแบบร่วมแรงร่วมใจ ทำให้นักเรียนไม่รู้สึกรีบเร่ง และรู้สึกถึงความเป็นกันเองของพระวิทยากรมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดของชาวพุทธจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต (<http://www.vcharkam.com/vcafe> เข้าถึงเมื่อ สิงหาคม 2551) ซึ่งแสดงข้อข้องใจว่าการฝึกนั่งสมาธิกับเยาวชนซึ่งเป็นวัยรุ่นตอนต้นนั้น จะทำให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ และสอดคล้องกับทศนา แคมมณี(2541) และดวงเดือน พันธุนาวิน(2539) ที่กล่าวว่าการฝึกจริยธรรมอาจใช้รูปแบบกระทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หรือกิจกรรมระดมสมอง กิจกรรมกระบวนการกลุ่มที่ให้นักเรียนที่เป็นวิทยากรกระบวนการให้กับรุ่นน้องเป็นการพัฒนาจริยธรรมอย่างรวดเร็ว เพราะวัยไม่แตกต่างกันมากนัก ทำให้เยาวชนกล้าเปิดเผยตนเอง ซึมซับสิ่งที่ฟังประสงค์ผ่านกระบวนการกลุ่ม

กิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” ได้มีกิจกรรมบทบาทสมมติ ตามตัวละครที่เขียนบทบาทเอาไว้ กลุ่มทดลองได้ร่วมกันแบ่งหน้าที่ กำหนดบาทซักซ้อมก่อนดำเนินกิจกรรม เพื่อสรุปความคิดเห็นในรูปแบบที่ความคิด (mind map) ตามประเด็น “ปัญหาเยาวชนกับการสร้างภูมิคุ้มกันด้วยธรรมะ” นักเรียนสามารถสรุปได้อย่างสมเหตุสมผล ผลการวิจัยสอดคล้องกับโกศล มีคุณ (2524) ได้วิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และทักษะในการสวมบทบาทของนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรที่ใช้ในการทำนายคะแนนความสามารถในการสวมบทบาทและคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังการฝึกได้ดี และสอดคล้องกับการวิจัยของวราภรณ์ สุวรรณนาว์ (2545) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องความสำคัญของการใช้กระบวนการกลุ่มต่อการรับรู้บทบาททางเพศในรูปแบบสมัยใหม่ของวัยรุ่น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้บทบาทเพศในรูปแบบสมัยใหม่สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. กลุ่มทดลองที่มาจากโรงเรียนต่างกัน มีความพึงพอใจในกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการทดสอบสมมติฐานสอดคล้องกับผลความพึงพอใจในกิจกรรมค่ายจริยธรรมของกลุ่มทดลองทั้ง 2 โรงเรียน ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกกิจกรรม โดยให้ความเห็นในระดับมากที่สุดร้อยละ 38.8 และมากที่สุดร้อยละ 53.8 นักเรียนมีความพอใจที่เข้าร่วมกิจกรรมธรรมะร่วมกับโรงเรียนอื่น ซึ่งเป็นประสบการณ์ครั้งแรก และอยากให้มีกิจกรรมเช่นนี้อีกในครั้งต่อไป แสดงให้เห็นถึงค่ายจริยธรรม “บวร” ทำให้เกิดความรักสามัคคีระหว่างกลุ่มและต่างกลุ่ม ผลการวิจัยสอดคล้องกับทิพย์ลาวัณ หลานไทย (2545) ซึ่งศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อผลการเข้าค่ายจริยธรรมของโรงเรียนอำมาตย์พานิชกุล จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นก่อนผลการเข้าค่ายพัฒนาจริยธรรมในระดับมากถึงมากที่สุด และจัดลำดับกิจกรรมสร้างความสามัคคีในระดับสูง รองมาจากกิจกรรมกตัญญู

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยเชิงทดลองรูปแบบกิจกรรม “บวร” เพื่อเยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชิดวัด :
กรณีศึกษาเยาวชนจังหวัดสงขลา มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

ผลจากการวิจัยรูปแบบการจัดกิจกรรม “บวร” เพื่อเยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชิดวัด :
กรณีศึกษาเยาวชนจังหวัดสงขลา มีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยพบว่าระดับเจตคติเกี่ยวกับวัดของเยาวชนกลุ่มทดลองหลังกิจกรรม “บวร” อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง โรงเรียน และครู ควรประสานความร่วมมืออย่างแน่นแฟ้น กับผู้ปกครองให้ชักชวนบุตรหลานเข้าวัดปฏิบัติศาสนกิจสม่ำเสมอ และควรนำหลักธรรมะเช่นกฎแห่งกรรม เป็นต้น มาพูดคุยแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องในครอบครัว

2. ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาหลังกิจกรรม “บวร” มากกว่าก่อนกิจกรรม “บวร” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระดับความพึงพอใจในกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” อยู่ในระดับมาก ดังนั้นกิจกรรมใบงาน “บวร” จึงควรประยุกต์ใช้เป็นกิจกรรมเสริมในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา และควรพิจารณานำกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” ซึ่งมีรูปแบบผสมผสานกิจกรรมกระบวนการกลุ่มเข้ากับ เข้ากับกิจกรรมทางธรรมะรูปแบบต่างๆ โดยมีวิทยากรกระบวนการที่เป็น “รุ่นพี่” จากสถาบันอุดมศึกษาในชุมชนบุคลากรในชุมชน ควบคู่กับกิจกรรมสมาธิ ซึ่งมีพระภิกษุสงฆ์เป็นพระวิทยากร ไปใช้ในกิจกรรมค่ายจริยธรรมของโรงเรียนทั้งที่เป็นโรงเรียนกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม และโรงเรียนอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

จากผลการวิจัยเรื่องรูปแบบกิจกรรม “บวร” เพื่อเยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชิดวัด :
กรณีศึกษาเยาวชนจังหวัดสงขลา มีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไปดังต่อไปนี้

1. ควรขยายการทดลองรูปแบบกิจกรรม “บวร” เพื่อเยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชิดวัด ในชั้นเรียนอื่น ๆ และโรงเรียนอื่น ๆ
2. ควรวิจัยเชิงทดลองรูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย ประกอบการสวดพระพุทธมนต์ในกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความร่วมมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

24 กรกฎาคม 2550

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์พิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถาม

เรียน

ด้วยคิดนํ้ากำลังสร้างแบบสอบถามเพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับวัด และการกิจกรรมทางศาสนา ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตามโครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดกิจกรรม “บวร” เพื่อเยาวชนไทยใกล้ชิดวัด : กรณีศึกษาเยาวชนจังหวัดสงขลา ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้หนึ่งด้านการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา มีความเชี่ยวชาญในการพิจารณาว่าข้อความในแบบสอบถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตอนที่ 2 หรือ ตอนที่ 3 หรือไม่ มีข้อเสนอแนะอย่างไร ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของแบบสอบถามแต่ละตอน จะตรงกับชื่อของตอน กล่าวคือ

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับวัด ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านศาสนสถาน ด้านศาสนาบุคคล และด้านศาสนพิธี / ศาสนาปฏิบัติ

ตอนที่ 3 การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา
ในกรณีที่ท่านพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โปรดให้ข้อเสนอแนะในช่องสุดท้ายของแต่ละประเด็นด้วย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ขอขอบคุณในความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร. อูไร แฉล้ม)

หัวหน้าโครงการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

สิงหาคม 2550

เรื่อง ขอบความร่วมมือเข้าร่วมโครงการ “เยาวชนไทยใกล้ชีวิต”
 กราบบังคมทูล เจ้าอาวาสวัด
 สิ่งที่ส่งมาด้วย ใบงานที่ 1 และใบงานที่ 2

ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ร่วมกับ โรงเรียนนวมวิทย์ราชวณิช โรงเรียนแจ้งวิทยา และโรงเรียนเทศบาล 5 กำลังดำเนินการตามโครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดกิจกรรม “บวร” เยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชีวิต : กรณีศึกษาเยาวชนจังหวัดสงขลา ผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ นักเรียนเกิดความรู้สึกลึกใกล้ชีวิต พระสงฆ์ สามารถนำหลักธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การดำเนินการครั้งนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง เจ้าอาวาสและพระภิกษุสงฆ์ มีส่วนร่วมในการโน้มน้าวเยาวชนให้เกิดความรู้สึกลึกใกล้ชีวิตโดยการทำกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ โดยถือเอาโอกาสเทศกาลเข้าพรรษาในปีนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ครอบครัว วัด โรงเรียน ร่วมออกแบบกิจกรรมเพื่อเยาวชนไทยใกล้ชีวิต นำมาซึ่งความร่มเย็นเป็นสุขในครอบครัว และเป็นการร่วมกันจรจรหลวงพ่อทศ ศาสนาให้แพร่หลายต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อความอนุเคราะห์จากท่านมอบหมายให้พระภิกษุในวัด เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามใบงานที่ 1 และใบงานที่ 2 และขออนามพระภิกษุที่เป็นวิทยากร เพื่อนักเรียนจะได้กราบบังคมทูลขอความรู้ หรือถามข้อปัญหาตามใบงานดังกล่าว ทางมหาวิทยาลัยขอกราบบังคมทูลในความอนุเคราะห์ของพระคุณเจ้าเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบบังคมทูล

(ผศ.ดร.ไพโรจน์ ดั่งวิเศษ)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ สงขลา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

สิงหาคม 2550

เรื่อง ขอบความร่วมมือเข้าร่วมโครงการ “เยาวชนไทยใกล้ชีวิต”
 กราบบังการมัสการ เจ้าคณะจังหวัดสงขลา
 สิ่งที่ส่งมาด้วย ใบงานที่ 1 และใบงานที่ 2

ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ร่วมกับ โรงเรียนแจ้งวิทยา และโรงเรียนเทศบาล 5
 กำลังดำเนินการตามโครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดกิจกรรม “บวร” เยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชีวิต :
กรณีศึกษาเยาวชนจังหวัดสงขลา ผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ นักเรียนเกิดความรู้สึกใกล้ชีวิต
 พระสงฆ์ สามารถนำหลักธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การดำเนินการครั้งนี้ ต้องอาศัยความ
 ร่วมมือจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง เจ้าอาวาสและพระภิกษุสงฆ์ มีส่วนร่วมในการโน้มนำเยาวชน
 ให้เกิดความรู้สึกใกล้ชีวิต โดยการทำกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ โดยถือเอาโอกาสเทศกาลเข้าพรรษา
 ในปีนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ครอบครัว วัด โรงเรียน ร่วมออกแบบกิจกรรมเพื่อเยาวชนไทยใกล้ชีวิต
 นำมาซึ่งความร่มเย็นเป็นสุขในครอบครัว และเป็นการร่วมกันจรรโลงพุทธศาสนาให้แพร่หลาย
 ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อความอนุเคราะห์จากท่านมอบหมายให้เจ้าอาวาสวัดต่างๆ ในเขต
 อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาให้ความร่วมมือกิจกรรมใกล้ชีวิต ตามใบงานที่ 1 และใบงานที่ 2 ทาง
 มหาวิทยาลัยขอกราบบังการมัสการในความอนุเคราะห์ของพระคุณเจ้าเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบบังการมัสการ

(ผศ.ดร.ไพโรจน์ ดั่งวิเศษ)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ สงขลา

โรงเรียนแจ้งวิทยา

สิงหาคม 2550

เรื่อง ขอความร่วมมือเข้าร่วมโครงการ “เยาวชนไทยใกล้ชีวิต”
เรียน ผู้ปกครอง

ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ร่วมกับ โรงเรียนแจ้งวิทยา กำลังดำเนินการตามโครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดกิจกรรม “บวร” เยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชีวิต : กรณีศึกษาเยาวชนจังหวัดสงขลา ผลที่คาดว่าจะได้รับ คือนักเรียนเกิดความรู้สึใกล้ชีวิต พระสงฆ์ สามารถนำหลักธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การดำเนินการครั้งนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการชักชวนบุตรปฏิบัติธรรม โดยถือเอาโอกาสเทศกาลเข้าพรรษาในปีนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ครอบครัวปฏิบัติศาสนกิจร่วมกัน เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขในครอบครัว และเป็นกิจกรรมนจรโรงพุทธศาสนาให้แพร่หลายต่อไป ซึ่งทางโรงเรียนจะได้ส่งข่าวเพื่อชักชวนท่านทำกิจกรรมดังกล่าวร่วมกันในโอกาสต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อความอนุเคราะห์ร่วมกิจกรรมใกล้ชีวิตกับบุตรหลานของท่าน ทางโรงเรียนขอขอบคุณในความร่วมมือ และหวังว่าจะได้รับอานิสงค์ร่วมกัน

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมพงษ์ ช่วยเนียม)

ผู้อำนวยการโรงเรียนแจ้งวิทยา

โรงเรียนเทศบาล 5
สิงหาคม 2550

เรื่อง ขอความร่วมมือเข้าร่วมโครงการ “เยาวชนไทยใกล้ชีวิต”
เรียน ผู้ปกครอง

ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ร่วมกับ โรงเรียนเทศบาล 5 กำลังดำเนินการตามโครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดกิจกรรม “บวร” เยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชีวิต : กรณีศึกษาเยาวชนจังหวัดสงขลา ผลที่คาดว่าจะได้รับ คือนักเรียนเกิดความรู้สึใกล้ชีวิต พระสงฆ์ สามารถนำหลักธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การดำเนินการครั้งนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการชักชวนบุตรปฏิบัติธรรม โดยถือเอาโอกาสเทศกาลเข้าพรรษาในปีนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ครอบครัวปฏิบัติศาสนกิจร่วมกัน เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขในครอบครัว และเป็น การร่วมกันจรร โลงพุทธศาสนาให้แพร่หลายต่อไป ซึ่งทางโรงเรียนจะได้ส่งข่าวเพื่อชักชวนท่านทำกิจกรรมดังกล่าวร่วมกันในโอกาสต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อความอนุเคราะห์ร่วมกิจกรรมใกล้ชีวิตกับบุตรหลานของท่าน ทางโรงเรียนขอขอบคุณในความร่วมมือ และหวังว่าจะได้รับอานิสงค์ร่วมกัน

ขอแสดงความนับถือ

(นายนิคม จันทร์พุ่ม)

ผู้อำนวยการ โรงเรียนเทศบาล 5

เรื่อง ขอเชิญสัมมนา

เรียน ผู้ปกครองของ ดช./ดญ.

เนื่องจาก โรงเรียนร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้จัดกิจกรรมโครงการ "บวร" (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อเยาวชนไทยใกล้ชิดวัด ซึ่งกิจกรรมในโครงการนี้นักเรียนในกลุ่มเป้าหมายจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมเข้าค่ายธรรมะในวันที่ 3-5 ตุลาคม 2550 ณ วัดชัยมงคล เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนไทยใกล้ชิดพระพุทธศาสนามากขึ้น และบทบาทของผู้ปกครองก็มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้บุตรหลานมีความเข้าใจในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจบุตรหลานของท่านให้เป็นเด็กดี และเป็นคนดีของสังคมต่อไปในวันข้างหน้า

ดังนั้น ทางโรงเรียน จึงได้จัดสัมมนาเรื่อง "บทบาทของผู้ปกครองเพื่อเยาวชนไทยใกล้ชิดวัด ร่วมกับผู้จัดการโครงการ "บวร" เพื่อเยาวชนไทยใกล้ชิดวัด" ขึ้นในวัน อาทิตย์ ที่ 9 กันยายน 2550 เวลา 09.00 - 12.00 น. ณ ห้องประชุมชั้น 7 อาคาร 48 มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จึงใคร่ขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมตามวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าว

ทางโรงเรียน หวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียน

แบบตอบรับเข้าร่วมสัมมนา

ข้าพเจ้า..... ผู้ปกครองของ ดช./ดญ.....

โรงเรียน..... เข้าร่วมสัมมนาได้ ไม่สามารถเข้าร่วมสัมมนาได้

ลงชื่อ ผู้ปกครอง

เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามเกี่ยวกับวัดและการปฏิบัติกิจกรรมทาง

ศาสนา

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับตัวนักเรียน

1. เพศ ชาย หญิง
2. อาชีพของบิดา
 รับราชการ รับจ้าง
 ค้าขาย ทำสวน
 ประมง อื่น ๆ (ระบุ).....
3. อาชีพของมารดา
 รับราชการ รับจ้าง
 ค้าขาย ทำสวน
 ประมง อื่น ๆ (ระบุ).....
4. สิ่งที่น่าสนใจให้นักเรียนเข้าวัดคือ
 พ่อ แม่/ผู้ปกครอง /ญาติผู้ใหญ่
 ครู/ โรงเรียน
 เพื่อน
 สื่อ / ข่าวสารประชาสัมพันธ์
 วัด และ พระสงฆ์
 อื่น ๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ความรู้สึกเกี่ยวกับวัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้ ว่าสอดคล้องกับความรู้สึกของนักเรียนมากน้อยเพียงใด
ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียน

ประเด็นความรู้สึก	ระดับความรู้สึก				
	มากที่สุด	มาก	ไม่แน่ใจ	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านศาสนสถาน					
1. ข้าพเจ้าสนใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดต่าง ๆ					
2. ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งประทับใจเกี่ยวกับภาพวาดบนผนังโบสถ์					
3. ข้าพเจ้ามีความภูมิใจที่วัดไทยมีการก่อสร้างสวยงาม ประณีต					
4. ข้าพเจ้าสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับภาพวาดบนผนังโบสถ์					
5. วัดมีต้นไม้ร่มรื่นให้ความรู้สึกสุขสงบ					
6. วัดเป็นสถานที่เหมาะกับการพักผ่อนทั้งกายและใจ					
7. วัดไม่ใช่เป็นสถานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก วิจัยรุ่น หรือหนุ่มสาว					
8. เมื่อมีเวลาว่างข้าพเจ้าเข้ามาหาความสงบในวัด					
ด้านศาสนบุคคล					
9. ข้าพเจ้าไม่กล้ามานั่งเล่นในวัดเพราะเกรงใจพระสงฆ์					
10. ข้าพเจ้าไม่กล้าพูดคุยกับพระเพราะรู้สึกว่าตนเองยังเป็นเด็ก					
11. ข้าพเจ้าเลื่อมใสศรัทธาในความสัจธรรมของพระสงฆ์					
12. ข้าพเจ้าชอบฟังคำสอนของพระที่ทันสมัยเข้าใจวิจัยรุ่น					
13. ข้าพเจ้าอยากไปวัดที่มีพระใจดี เมตตาสอนหลักธรรมะง่าย ๆ					
ด้านศาสนพิธี / ศาสนปฏิบัติ					
14. ข้าพเจ้าเลื่อมใส เห็นคุณค่าของการฟังพระธรรมเทศนา					
15. ข้าพเจ้าชอบพิธีกรรมทางศาสนา เพราะรู้สึกศักดิ์สิทธิ์					
16. ข้าพเจ้าสนใจที่จะฝึกสมาธิอย่างจริงจัง					
17. ข้าพเจ้าซาบซึ้งในคำสอนของพระพุทธเจ้า					
18. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือนิทานชาดก และนิทานธรรมะ					
19. ข้าพเจ้าจะไปวัดเมื่อได้รับการมอบหมายจากอาจารย์เท่านั้น					
20. ข้าพเจ้ามักเกิดอาการเบื่อหน่าย ง่วงนอนเมื่อฟังพระธรรมเทศนา					

ตอนที่ 3 การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตัดสินใจว่านักเรียนทำกิจกรรมดังกล่าวมากน้อยเพียงใด

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติกิจกรรมตามความเป็นจริง คือ

บ่อยที่สุด หมายถึง นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นประจำไม่เคยเลยที่จะปฏิบัติ

บ่อยครั้ง หมายถึง นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมนั้นสม่ำเสมอ ยกเว้นมีเหตุจำเป็น

บางครั้ง หมายถึง นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมนั้นหากเกิดความรู้สึกที่อยากปฏิบัติในบางครั้ง หรือถูกชักชวนจากผู้ปกครอง / เพื่อน ๆ

นาน ๆ ครั้ง หมายถึง นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมนั้นต่อเมื่อถูกมอบหมายจากครู

ไม่เคยเลย หมายถึง นักเรียนไม่เคยปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ เลยในรอบปีที่ผ่านมา

กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ				
	บ่อยที่สุด	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. ตักบาตรตอนเช้า					
2. ไปวัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา					
3. ไปทำบุญที่วัดในวันเสาร์ อาทิตย์					
4. ฟังนั่งสมาธิ สงบจิตในวัด					
5. ชักถามปัญหาจากพระในวัด					
6. สวดมนต์พร้อมกับบุคคลในครอบครัว					
7. สวดมนต์ตามลำพัง					
8. ไปทำบุญที่วัดในโอกาสพิเศษ เช่น วันเกิด วันปีใหม่					
9. อ่านหนังสือนิทานชาดกหรือหนังสือนิทานธรรมะ					
10. ฟังนิทานชาดก หรือนิทานธรรมะเมื่อมีโอกาส					
11. ในโอกาสพิเศษจะชวนครอบครัวของข้าพเจ้าไปถวายสังฆทาน					
12. เมื่อไม่สบายใจจะใช้หลักธรรมแก้ปัญห					
13. เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้าจะปรึกษาพระ					
14. ข้าพเจ้าใช้หลักศีล 5 เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวัน					
15. ข้าพเจ้าจะมีสติเตือนตนเมื่อถูกเพื่อนชักจูงไปในทางที่ไม่ถูกต้อง และหาทางปฏิเสธ					

กิจกรรมอื่น ๆ ที่นักเรียนปฏิบัติเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา.....

.....

.....

แบบสอบถาม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมเข้าค่ายจริยธรรมตามโครงการ “บวร” เพื่อเยาวชนไทยใกล้ชีวิต

ชื่อนักเรียน ดช./คณ. นามสกุล โรงเรียน

ตอนที่ 1. ข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าค่ายธรรมะ

คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

1. นักเรียนเคยเข้าค่ายธรรมะมาแล้วกี่ครั้ง

1 ครั้ง 2 ครั้ง 3 ครั้ง มากกว่า 3 ครั้ง

2. นักเรียนชอบกิจกรรมเข้าค่ายธรรมะรูปแบบใดต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด

2.1 แบบเดิม มีพระอาจารย์และคณะสงฆ์ล้วน ๆ เป็นวิทยากร

ชอบมากที่สุด ชอบมาก ไม่ค่อยชอบ ไม่ชอบเลย

2.2 แบบครั้งนี้ มีพี่ ๆ นักศึกษาและอาจารย์เข้าร่วมกับพระอาจารย์

ชอบมากที่สุด ชอบมาก ไม่ค่อยชอบ ไม่ชอบเลย

2.3 หากนักเรียนมีโอกาสเข้าค่ายธรรมะอีก นักเรียนอยากเข้าค่ายธรรมะรูปแบบใด

แบบเดิม มีพระอาจารย์และคณะสงฆ์ล้วน ๆ เป็นวิทยากร

แบบครั้งนี้ มีพี่ ๆ นักศึกษาและอาจารย์เข้าร่วมกับพระอาจารย์

แบบใดก็ได้

3. นักเรียนคิดว่าได้รับประโยชน์จากการเข้าค่ายจริยธรรมครั้งนี้มากน้อยเพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด

4. นักเรียนพึงพอใจกับการเข้าค่ายธรรมะร่วมกับโรงเรียนอื่นเพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับกิจกรรมเข้าค่ายจริยธรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของนักเรียน

กิจกรรมเข้าค่ายจริยธรรม	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. กิจกรรมรื้อหัวใจด้วยธรรมะ					
2. กิจกรรมต้นไม้จริยธรรม					
2.1 ความน่าสนใจ					
2.2 ความสนุกสนาน					
2.3 คุณค่าที่ได้รับ					
2.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม					
3. กิจกรรมนิทานธรรมะ					
3.1 ความน่าสนใจ					
3.2 ความสนุกสนาน					
3.3 คุณค่าที่ได้รับ					
3.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม					
4. กิจกรรมบทบาทสมมติและสรุปแผนที่ความคิด (Mind Map) ปัญหาสังคม					
4.1 ความน่าสนใจ					
4.2 ความสนุกสนาน					
4.3 คุณค่าที่ได้รับ					
4.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม					
5. กิจกรรมเกมเศรษฐีธรรมะ (ถาม - ตอบ ปัญหาธรรมะ)					
5.1 ความน่าสนใจ					
5.2 ความสนุกสนาน					
5.3 คุณค่าที่ได้รับ					
5.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม					

ข้อเสนอแนะจากการเข้าค่ายจริยธรรมครั้งนี้

.....

.....

.....

ภาคผนวก ก
ตารางการอบรมค่ายจริยธรรม “บวร”

กำหนดการเข้าค่ายจริยธรรมตามโครงการ “บวร” เพื่อเยาวชนไทยใกล้ชิดวัด

ระหว่างวันที่ 3 – 5 ตุลาคม 2550

ณ วัดชัยมงคล อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

วัน เดือน ปี / เวลา	กิจกรรม	หมายเหตุ
3 ตุลาคม 2550		
13.00 – 14.00 น.	นักเรียนรายงานตัว / เก็บของเข้าที่พัก	ม.ร.ก.สงขลา
14.00 – 15.00 น.	ปฐมนิเทศ / ร้อยหัวใจด้วยธรรมะ/ ละลายพฤติกรรม	พระครูปลัดจอรุณ
15.00 – 16.00 น.	กิจกรรมต้นไม้อำนาจ : วิเคราะห์ปัญหา / สาเหตุของปัญหาเยาวชนไทย	ม.ร.ก.สงขลา
16.00 – 17.30 น.	กิจกรรมจากนิทานธรรมะ	
17.30 – 19.00 น.	ทำกิจส่วนตัว / รับประทานอาหารเย็น	
19.00 – 20.30 น.	ทำวัตรเย็น / ฟังสมาธิ	
20.00 – 21.30 น.	กิจกรรมจากนิทานธรรมะ (ต่อ)	ม.ร.ก.สงขลา
21.30 – 22.00 น.	ทำกิจส่วนตัว	
22.00 น.	เข้านอน	
4 ตุลาคม 2550		
05.00 – 05.30 น.	ตื่นนอน / ทำกิจส่วนตัว	พระครูปลัดจอรุณ
05.30 – 07.00 น.	ทำวัตรเช้า / ฟังสมาธิ / เติมน้ำมัน	
07.00 – 08.00 น.	บำเพ็ญประโยชน์	
08.00 – 09.00 น.	รับประทานอาหารเช้า	พระครูปลัดจอรุณ
09.00 – 12.00 น.	พิจารณากรรมที่เกิดขึ้น	
13.00 – 15.00 น.	กิจกรรมบทบาทสมมติระดมความคิดเห็น “ ปัญหาเยาวชนกับการสร้างภูมิคุ้มกันด้วยธรรมะ ”	ม.ร.ก.สงขลา
15.00 – 15.15 น.	พักดื่ม น้ำ	
15.15 – 17.00 น.	กิจกรรมบทบาทสมมติ (ต่อ) สรุปผลการนำเสนอด้วย Mind Map	ม.ร.ก.สงขลา
17.00 – 18.30 น.	ทำกิจส่วนตัว / รับประทานอาหารเย็น	

วัน เดือน ปี / เวลา	กิจกรรม	หมายเหตุ
4 ตุลาคม 2550 19.00 – 20.30 น. 20.30 – 22.30 น. 22.30 น.	ทำวัตรเย็น / ฝึกสมาธิ เกมเศรษฐีธรรมะ ทำกิจส่วนตัว เข้านอน	พระครูปลัดจรัล ม.ร.ภ.สงขลา
5 ตุลาคม 2550 05.00 – 05.30 น. 05.30 – 07.00 น. 07.00 – 08.00 น. 08.00 – 09.00 น. 09.00 – 10.00 น. 10.00 – 11.00 น. 11.00 น.	ตื่นนอน / ทำกิจส่วนตัว ทำวัตรเช้า / เติมน้ำมัน บำเพ็ญประโยชน์ รับประทานอาหารเช้า บ้าน วัด โรงเรียน กับ การชำระพุทธศาสนา ถวายสังฆทานร่วมกัน เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ	พระครูปลัดจรัล ม.ร.ภ.สงขลา พระครูปลัดจรัล

ตารางเข้าค่ายปฏิบัติธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนแจ้งวิทยาร่วมกับวัดแจ้ง

วันที่ 23 - 24 มิถุนายน 2548

ณ วัดแจ้ง ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

กำหนดการดำเนินกิจกรรม

วันพฤหัสบดีที่ 23 มิถุนายน 2548

ที่	เวลาปฏิบัติกิจกรรม	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
1.	07.00-08.00 น.	รายงานตัว ณ วัดแจ้ง	ครูประจำชั้น
2.	08.00 -09.00 น.	ปฐมนิเทศ	นายวิรัตน์ หนูแก้ว
3.	09.00-10.00 น.	พิธีเปิด / รายงาน/บรรยาย	นายสมพงษ์ ช่วยเนียม พระครูวิภัชธรรมคุณ
4.	10.00-11.00 น.	ขอพระกรรมฐาน สมาทานกรรมฐาน	พระอาจารย์สมเกียรติ
5.	11.00-12.00 น.	รับประทานอาหาร	ครูประจำชั้น
6.	12.00-13.00 น.	พักผ่อน	ครูประจำชั้น
7.	13.00-14.00 น.	บรรยาย เรื่อง “ธรรมไม่กลับมา โลกจะวินาศ”	นายเข้มชาติ สุวรรณัง
8.	14.00-15.00 น.	ฝึกบริหารจิตเจริญปัญญา	พระอาจารย์เกรียงไกร พระอาจารย์สมเกียรติ
9.	15.00-16.00 น.	บรรยาย	นางฉวีวรรณ สุวรรณจันทิห์
10.	16.00-17.00 น.	ดื่มน้ำปานะ / พัฒนาสถานที่	ครูประจำชั้น
11.	17.00-18.00 น.	อาบน้ำ	ครูประจำชั้น
12.	18.00-19.00 น.	สวดมนต์ทำวัตรเย็น	พระอาจารย์วิथा และคณะสงฆ์
13.	19.00-22.00 น.	แสดงเทียนกตัญญู	พระครูวินัยทรสุชาติ ฐิตญาโณ และคณะ

ตารางเข้าค่ายปฏิบัติธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนแจ้งวิทยาร่วมกับวัดแจ้ง

วันที่ 23 - 24 มิถุนายน 2548

ณ วัดแจ้ง ตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

กำหนดการดำเนินกิจกรรม

วันศุกร์ที่ 24 มิถุนายน 2548

ที่	เวลาปฏิบัติกิจกรรม	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
1.	04.30 -05.00 น.	ตื่นนอน ทำกิจส่วนตัว	ครูประจำชั้น
2.	05.00-06.00 น.	สวดมนต์ ทำวัตรเช้า	พระอาจารย์วิทย์ทา และคณะสงฆ์
3.	06.00-07.00 น.	บริหารจิต / เจริญพระกรรมฐาน	พระอาจารย์สมเกียรติ พระอาจารย์เกรียงไกร
4.	07.00-08.00 น.	รับประทานอาหารเช้า	ครูประจำชั้น
6.	08.00-09.00 น.	พักผ่อน	ครูประจำชั้น
7.	09.00-10.00 น.	บรรยาย	นายเจริญ จันเนียม
8.	10.00-11.00 น.	บรรยาย	นายกิตตินันท์ บุงทอง
9.	11.00-12.00 น.	รับประทานอาหารเช้า	ครูประจำชั้น
10.	12.00-13.00 น.	พักผ่อน	ครูประจำชั้น
11.	13.00-14.00 น.	บรรยาย เรื่อง “หลักสูตร”	นายศตวรรษ ปาดังคะโร
12.	14.00-15.00 น.	พัฒนาจิต / เจริญปัญญา	พระอาจารย์สมเกียรติ พระอาจารย์เกรียงไกร
13.	15.00-16.00 น.	บรรยายสรุปการดำเนินกิจกรรม เข้าค่ายปฏิบัติธรรม	นายสมพงษ์ ช่วยเนียม
14.	16.00-16.30 น.	ให้โอวาท / ปิดการอบรม	พระครูวิภัชธรรมคุณ

ตารางการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม (3 วัน/2 คืน)

ณ ศาลาพระราชวรโมลี วัดแจ้ง ตำบลบ่อ่าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

วัน / เดือน / ปี	เวลา	กิจกรรม	วิทยากรผู้รับผิดชอบ	
วันที่ 1	08.00 น.	ลงทะเบียน	คณะกรรมการที่ปรึกษา	
	09.00 น.	สมาทานศีล แสดงตนเป็นพุทธมามกะ	พระอาจารย์สมเกียรติ ปุญญาโม พระอาจารย์เที่ยงจี ดิग्ขวิโร พระอาจารย์ชาตรี ยสวฑฒโก	
	10.00 น.	พิธีเปิดการฝึกอบรม	พระครูวิภัชธรรมคุณ	
	10.30 น.	ขอกกรรมฐาน รับกรรมฐาน	พระอาจารย์สมเกียรติ ปุญญาโม	
	11.00 น.	พักรับประทานอาหารมื้อเที่ยง	คณะกรรมการที่ปรึกษา	
	13.00 น.	ปฏิบัติกรรมฐาน	พระอาจารย์สมเกียรติ ปุญญาโม พระอาจารย์เที่ยงจี ดิग्ขวิโร พระอาจารย์ชาตรี ยสวฑฒโก	
	15.00 น.	บรรยายเรื่อง วัฒนธรรมไทย	นาบวิโรดิ หนูแก้ว	
	16.00 น.	พัฒนาวิค	คณะกรรมการที่ปรึกษา	
	17.00 น.	พักทำภารกิจส่วนตัว	คณะกรรมการที่ปรึกษา	
	18.00 น.	สวดมนต์ทำวัตรเย็น	พระอาจารย์สมเกียรติ ปุญญาโม พระอาจารย์เที่ยงจี ดิग्ขวิโร พระอาจารย์ชาตรี ยสวฑฒโก	
	20.00 น.	บรรยายเรื่อง เด็กดี	พระอาจารย์ญาณกร ญาณโกโร	
	21.00 น.	พักผ่อนนอนหลับ	คณะกรรมการที่ปรึกษา	
	วันที่ 2	04.30 น.	ตื่นนอน ทำภารกิจส่วนตัว	คณะกรรมการที่ปรึกษา
		05.30 น.	ทำวัตรสวดมนต์เช้า	พระอาจารย์สมเกียรติ ปุญญาโม พระอาจารย์เที่ยงจี ดิग्ขวิโร พระอาจารย์ชาตรี ยสวฑฒโก
07.30 น.		รับประทานอาหารเช้า	คณะกรรมการที่ปรึกษา	

	09.30 น.	ปฏิบัติกรรมฐาน	พระอาจารย์สมเกียรติ ปุญญาคโม พระอาจารย์เที่ยงใจ ดิถุขวีโร พระอาจารย์ชาติรี ยสวฑฒโก
	11.00 น.	พักรับประทานอาหาร	คณะครูอาจารย์ที่ปรึกษา
	12.00 น.	พักผ่อนกิริยาบท	คณะครูอาจารย์ที่ปรึกษา
	13.00 น.	ปฏิบัติกรรมฐาน	พระอาจารย์สมเกียรติ ปุญญาคโม พระอาจารย์เที่ยงใจ ดิถุขวีโร พระอาจารย์ชาติรี ยสวฑฒโก
	15.00 น.	บรรยาย เรื่อง 5 ตี คู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์	พระครูวินัยธรสุชาติ ฐิตญาโณ
	16.00 น.	พัฒนาวิค	คณะครูอาจารย์ที่ปรึกษา
	17.00 น.	พักผ่อน ภารกิจส่วนตัว	คณะครูอาจารย์ที่ปรึกษา
	18.00 น.	สวดมนต์ทำวัตรเย็น ปฏิบัติกรรมฐาน	พระอาจารย์สมเกียรติ ปุญญาคโม พระอาจารย์เที่ยงใจ ดิถุขวีโร พระอาจารย์ชาติรี ยสวฑฒโก
	20.00 น.	บรรยายเรื่อง พระคุณแม่	พระอาจารย์เที่ยงใจ ดิถุขวีโร
	21.00 น.	พักผ่อนนอนหลับ	คณะครูอาจารย์ที่ปรึกษา
วันที่ 3	04.30 น.	ตื่นนอน ทำภารกิจส่วนตัว	คณะครูอาจารย์ที่ปรึกษา
	05.30 น.	ทำวัตรสวดมนต์เช้า ปฏิบัติกรรมฐาน	พระอาจารย์สมเกียรติ ปุญญาคโม พระอาจารย์เที่ยงใจ ดิถุขวีโร พระอาจารย์ชาติรี ยสวฑฒโก
	07.30 น.	รับประทานอาหารเช้า	คณะครูอาจารย์ที่ปรึกษา
	09.30 น.	ปฏิบัติกรรมฐาน	พระอาจารย์สมเกียรติ ปุญญาคโม พระอาจารย์เที่ยงใจ ดิถุขวีโร พระอาจารย์ชาติรี ยสวฑฒโก
	10.00 น.	สรุปการอบรม	พระอาจารย์เที่ยงใจ ดิถุขวีโร
	11.00 น.	ปิดการอบรม	พระครูวิภัชธรรมคุณ

พระอาจารย์เที่ยงใจ ดิถุขวีโร พิธีกรประจำการฝึกอบรม ✓

พระอาจารย์วีระชัย อานนโท ผู้ดูแลการฝึกอบรม ✓

พระครูวิภัชธรรมคุณ ผู้อำนวยการฝึก ✓

กำหนดการโครงการอบรมการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก) เทศบาลนครสงขลา

ระหว่างวันที่ 25 - 28 สิงหาคม พ.ศ. 2550

ณ วัดชัยมงคล (พระอารามหลวง) อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

วัน / เดือน ปี	กิจกรรม	หมายเหตุ
25 ต.ค. 50		
14.30-15.00	ผู้ปกครองนำนักเรียนรายงานตัว	
15.00-15.30	ผู้ปกครองและนักเรียนพร้อมกัน ณ สถานที่อบรม	
15.30-17.30	นักเรียนแสดงตนเป็นพุทธมามกะและรับฟังโอวาท รองนายกเทศมนตรีพบผู้ปกครอง คณะกรรมการนักเรียนเพื่อนัดหมาย	
17.30-18.30	นักเรียนอาบน้ำ / รับประทานอาหารเย็น	
18.30-21.30	ทำวัตรเย็น / ฟังสมาธิ กิจกรรมทอดผ้าป่ากิเลส การตั้งค่านันสัญญา	
21.00-21.30	คณะกรรมการนักเรียน / ทำภาระกิจส่วนตัว / พักผ่อน	
26 ต.ค. 50		
05.00-05.30	ตื่นนอน / ทำกิจส่วนตัว	
05.30-07.00	ทำวัตรเช้า / ฟังสมาธิ	
07.00-08.00	อาบน้ำชำระโยชน์ / อาบน้ำ	
08.00-08.45	รับประทานอาหาร	
09.00-11.30	ปัญหาเสพติดกับเยาวชนยุคนี้ (ป.ป.ส.)	
11.30-12.00	คณะกรรมการนักเรียนเพื่อนัดหมาย	
12.00-13.00	รับประทานอาหาร	
13.00-14.00	ธรรมสำหรับเยาวชน (5 คิมี่สุข)	
14.00-16.00	เรื่องนำรู้จากสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน	
16.00-17.00	คณะกรรมการนักเรียนสรุปผลการอบรมประจำวัน	
17.00-18.30	ทำกิจส่วนตัว / รับประทานอาหาร	
18.30-20.00	ทำวัตรเย็น / ฟังสมาธิ	
20.00-21.00	ธรรมบันเทิง	
21.00-21.30	คณะกรรมการนักเรียนเพื่อนัดหมาย	
	ทำกิจส่วนตัว / พักผ่อนอย่างมีสติ	

กำหนดการโครงการอบรมการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก) เทศบาลนครสงขลา

ระหว่างวันที่ 25 - 28 สิงหาคม พ.ศ. 2550

ณ วัดชัยมงคล (พระอารามหลวง) อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

วัน / เดือน ปี	กิจกรรม	หมายเหตุ
27 ต.ค. 50		
05.00-05.30	ตื่นนอน / ทำกิจส่วนตัว	
05.30-07.00	ทำวัตรเช้า / ฟังธรรม	
07.00-08.00	บำเพ็ญประโยชน์ / ทำกิจส่วนตัว	
08.00-08.40	รับประทานอาหารเช้า	
09.00-11.00	กฎหมายน่ารู้สำหรับเยาวชน	
11.00-12.00	คณะกรรมการนักเรียนเพื่อสรุปผลการอบรมเกี่ยวกับกฎหมายน่ารู้	
12.00-13.00	รับประทานอาหารเช้า	
13.00-14.00	ธรรมสำหรับเยาวชน (กฎแห่งกรรม)	
14.00-15.00	ฟังธรรม / เขียนจดหมายถึงแม่	
15.00-16.30	ธรรมขจัดยาเสพติด	
16.00-17.00	คณะกรรมการนักเรียนเพื่อสรุปผลการอบรมประจำวัน	
17.00-18.30	ทำกิจส่วนตัว / รับประทานอาหารเช้า	
18.30-19.30	ทำวัตรเย็น / ฟังธรรม	
19.30-21.30	กิจกรรมแสงเทียนกตัญญู	
21.30-22.00	ทำกิจส่วนตัว / พักผ่อนอย่างมีสติ	
28 ต.ค. 50		
05.00-05.30	ตื่นนอน / ทำกิจส่วนตัว	
05.00-07.00	ทำวัตรเช้า / ฟังธรรม	
07.00-08.00	บำเพ็ญประโยชน์	
08.00-08.45	รับประทานอาหารเช้า	
09.00-10.00	พระวิทยากรสรุปผลการอบรมและแนะนำให้ใช้หลักธรรมในการ ดำเนินชีวิต	
10.00-11.30	ฟังธรรม / ถวายสังฆทาน	
	รับฟังโอวาท	
11.30-12.00	เสร็จพิธี / เดินทางกลับบ้าน	

ชื่อโครงการ : กิจกรรมค่ายจริยธรรม
 แผนงานหลัก : แผนพัฒนาการศึกษา (งานกิจการนักเรียน)
 หน่วยงานรับผิดชอบ : โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก)
 ลักษณะโครงการ : โครงการต่อเนื่อง

1. หลักการและเหตุผล

การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม การปลูกฝังค่านิยม เจตคติที่ดีต่อการดำรงชีวิตเป็นสิ่งสำคัญ และมีคุณค่ายิ่งสำหรับเยาวชน โดยเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสุขภาพจิตให้เป็นผู้ที่มีความเจริญงอกงาม ด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเป็นการพัฒนาองค์กรรวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม อันดีงามให้แก่นักเรียน
2. เพื่อปลูกฝังนักเรียนให้มีค่านิยม เจตคติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. เพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์
5. เพื่อนำนักเรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. เป้าหมาย

จัดกิจกรรมอบรมจริยธรรมนักเรียน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 รุ่น

รุ่นที่ 1	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	จำนวน 220 คน	ครู 10 คน
รุ่นที่ 2	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	จำนวน 220 คน	ครู 10 คน

4. วิธีดำเนินการ

1. เสนอโครงการเพื่อขออนุมัติ
2. ติดต่อวิทยากรและขอใช้สถานที่
3. ประชุมชี้แจงให้นักเรียน และบุคคลที่เกี่ยวข้องทราบและดำเนินการ

4. นำนักเรียนเข้าปฏิบัติธรรม
5. ประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการ
6. สรุปผลการดำเนินงาน
7. รายงานผู้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้องทราบ

5. สถานที่

วัดชัยมงคล (พระอารามหลวง) ตำบลบ่อ่าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

6. ระยะเวลาดำเนินการ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รุ่นที่ 1 วันที่ 15-17 มิถุนายน 2550

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รุ่นที่ 2 วันที่ 22 - 24 มิถุนายน 2550

ระยะเวลา กิจกรรม	ม.ช.	พ.ศ.	มิ.ช.	ก.ก.	ส.ค.	ก.บ.	ค.ก.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
1. เสนอโครงการขออนุมัติ		↔										
2. ติดต่อวิทยากร, สถานที่		↔										
3. ประชุมชี้แจงนักเรียนและ บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบ			↔									
4. นำนักเรียนเข้าปฏิบัติ				↔								
5. รายงานผู้บังคับบัญชาและ ผู้เกี่ยวข้องทราบ					↔							

7. งบประมาณ

30,000 บาท (สามหมื่นบาทถ้วน)

8. ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. นายอัฐกานต์ เฑาะวรรณโค
2. นางอุทิศ ประตุรทรัพย์
3. งานกิจการนักเรียน

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม อันดีงามมากขึ้น
2. นักเรียนได้พัฒนาจิตใจตนเองให้สูงขึ้น
3. นักเรียนร่วมกิจกรรมด้วยจิตสำนึกศรัทธาในพระพุทธศาสนา
4. นักเรียนสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
5. สามารถลดปัญหาสังคมในภาพรวมได้

(ลงชื่อ).....ผู้เสนอโครงการ
(นายณัฐกานต์ เศรษฐวรรณโต)

ครู
(ลงชื่อ).....ผู้พิจารณาโครงการ
(นางอุทิศ ประชุมทรัพย์)
หัวหน้างานกิจการนักเรียน

(ลงชื่อ).....ผู้เห็นชอบโครงการ
(นายวัฒนา เลียงหอม)
รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายปกครอง

(ลงชื่อ).....ผู้อนุมัติโครงการ
(นายนิคม จันทร์พุ่ม)
ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก)

ผลการประเมินโครงการอบรมจริยธรรมนักเรียน ปีการศึกษา 2550

โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก)

วันที่ 1 : 15-17 มิถุนายน 2550

ณ วัดชัยมงคล (พระอารามหลวง) อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

ข้อมูลส่วนตัว

เพศ

 นักเรียน ชาย ครู/อาจารย์ หญิง ผู้ร่วมโครงการ

คำชี้แจง จงใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียว

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ (ร้อยละ)				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. สถานที่ในการอบรมพร้อมรับเหมาะแก่การอบรมฝึกพัฒนาจิต	60.6	35.8	3.1	0.5	-
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมฝึกพัฒนาจิต	21.2	47.7	25.9	5.2	-
3. วิธีการที่ดำเนินการอบรมฝึกพัฒนาจิต	38.3	46.6	14.5	0.5	-
4. ความมีวินัยในการฝึกอบรมพัฒนาจิต	25.4	49.2	23.8	1.6	-
5. ความสามารถในการปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	38.9	42.0	18.1	0.5	0.5
6. การถ่ายทอดความรู้ของพระอาจารย์วิทยากร	61.1	33.2	5.7	0	-
7. เนื้อหาสาระที่ได้รับจากพระอาจารย์วิทยากร	60.6	33.2	6.2	0	-
8. การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	38.9	48.2	12.4	0.5	-
9. การนำหลักธรรมที่ได้รับจากการอบรมไปพัฒนาจิตตนเอง	37.8	45.1	16.1	1.0	-
10. การนำหลักธรรมที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในครอบครัวและชุมชน	31.1	50.3	15.5	3.1	-
11. การตระหนักและเห็นคุณค่าของพุทธศาสนา	59.6	31.6	7.8	1.0	-
12. ความพึงพอใจในการจัดอาหาร -- เครื่องดื่ม ตลอดระยะเวลาการอบรม	28.5	35.2	25.4	8.3	2.6

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ควรขยายเวลาในการอบรมให้มากกว่านี้
2. ควรจัดกิจกรรมดีๆอย่างนี้ทุกปี
3. ควรปรับปรุงเรื่องห้องน้ำ
4. ควรให้เวลาในการอาบน้ำสำหรับนักเรียนมากกว่านี้
5. ควรมีอาหารว่างสำหรับนักเรียนทั้งขณะพักและก่อนนอน
6. ควรปรับปรุงรสชาติของอาหาร เพราะมีรสจัดเกินไป
7. ควรอนุญาตให้นักเรียนนำน้ำดื่มไปดื่มในขณะรับประทานอาหาร
8. ควรมีผ้าปูที่นอน
9. ควรจัดกิจกรรมอย่างพอเหมาะ ไม่รบกวนเวลาพักผ่อนของนักเรียน
10. ควรมีกิจกรรมที่สนุก เช่น ไปทำกิจกรรมบริเวณป่าช้าในเวลาากลางคืน
11. ควรมีเตียงนอนสำหรับนักเรียนผู้ชาย
12. ครูควรเข้มงวดกับนักเรียนมากกว่านี้

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างเกม กิจกรรมธรรมะแบบกระบวนการกลุ่ม

ใบงานที่ 1

ให้นักเรียนศึกษาข้อมูลของวัดที่นักเรียนได้รับมอบหมายตามประเด็นต่อไปนี้ใช้เวลา 2-6 สัปดาห์

1. ประวัติความเป็นมาของวัด
 - ก่อตั้งเมื่อไร
 - ชื่อเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน
 - เจ้าอาวาสในอดีต รูปต่างๆ
 - พระในวัดที่มีชื่อเสียง ผลงานของพระเหล่านั้น
2. ข้อมูลพระประธานในโบสถ์
 - พระพุทธรูปปางใด เกี่ยวข้องกับพระพุทธประวัติตอนใด
 - พระพุทธรูป หรือรูปปั้นพระอื่นที่ประกอบพระประธานเป็นรูปปั้นของใคร มีความสำคัญอย่างไรในพุทธประวัติ ทำไมต้องมีพระประธาน
3. ข้อมูลเกี่ยวกับโบสถ์
 - สร้างเมื่อไร ใครสร้าง รูปแบบศิลปะทางด้านสถาปัตยกรรมเป็นอย่างไร
 - ภาพปูนปั้นที่หน้าบรรณมีความหมายหรือไม่ อย่างไร
 - ช่อฟ้ามีไว้ทำไม พริกช่อฟ้าทำเพื่ออะไร
 - ลูกนิมิตมีไว้เพื่ออะไร ทำไมต้องฝังลูกนิมิต มีความหมายว่าอย่างไร
 - ใช้ประโยชน์ในพิธีกรรมใดบ้าง
4. ข้อมูลเกี่ยวกับพุทธศิลป์

ภาพวาดผนัง โบสถ์ หรือบริเวณอื่นๆ ภายในวัด

 - วาดเมื่อไร ใครวาด เป็นศิลปะแบบใด เรื่องราวเกี่ยวกับภาพวาดเหล่านั้น

รูปปั้นในวัด

 - ปั้นเมื่อไร ใครปั้น เป็นศิลปะแบบใด เรื่องราวเกี่ยวกับภาพปั้นเหล่านั้น

โบราณวัตถุภายในวัด

 - มีอะไรบ้าง มีที่มาอย่างไร มีคุณค่าอย่างไร

นักเรียนนำเสนอผลการค้นคว้าโดย

1. เขียนรายงาน
2. จัดบอร์ดนิทรรศการ

โรงเรียนเทศบาล 5

สิงหาคม 2550

เรื่อง ขอความร่วมมือเข้าร่วมโครงการ “เยาวชนไทยใกล้ชีวิต”
เรียน ผู้ปกครอง

ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ร่วมกับ โรงเรียนเทศบาล 5 กำลังดำเนินการตามโครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดกิจกรรม “บวร” เยาวชนรุ่นใหม่ใกล้ชีวิต : กรณีศึกษาเยาวชนจังหวัดสงขลา ผลที่คาดว่าจะได้รับ คือนักเรียนเกิดความรู้รักใกล้ชีวิต พระสงฆ์ สามารถนำหลักธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การดำเนินการครั้งนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการชักชวนบุตรปฏิบัติธรรม โดยถือเอาโอกาสเทศกาลเข้าพรรษาในปีนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ครอบครัวปฏิบัติศาสนกิจร่วมกัน เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขในครอบครัว และเป็นความร่วมมือกันรรโลงพุทธศาสนาให้แพร่หลายต่อไป ซึ่งทางโรงเรียนจะได้ส่งข่าวเพื่อชักชวนท่านทำกิจกรรมดังกล่าวร่วมกันในโอกาสต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อความอนุเคราะห์ร่วมกิจกรรมใกล้ชีวิตกับบุตรหลานของท่าน ทางโรงเรียนขอขอบคุณในความร่วมมือ และหวังว่าจะได้รับอานิสงค์ร่วมกัน

ขอแสดงความนับถือ

(นายนิคม จันทร์พุ่ม)

ผู้อำนวยการ โรงเรียนเทศบาล 5

ใบงานที่ 2

ให้นักเรียนชวนพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองไปทำบุญที่วัด สัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยใช้ช่วงเวลา
ว่างตรงกัน เช่น

ช่วงกลางวัน ในวันเสาร์ อาทิตย์

ช่วงเวลากลางคืน ในวันจันทร์ ถึง วันศุกร์

ให้นักเรียนเขียนรายงานส่งเป็นรายบุคคล ตามประเด็นต่อไปนี้

1. การเตรียมตนไปวัด ต้องเตรียมอะไรบ้าง
2. นักเรียนปฏิบัติศาสนกิจอะไรบ้าง ให้เล่าขั้นตอนของการปฏิบัติ
3. นักเรียนได้ข้อธรรมะใดบ้างในการฟังพระแสดงพระธรรมเทศนา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างไร (คำตอบของนักเรียนอาจได้จากการพูดคุยกับพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองที่ไปทำบุญที่วัดด้วยกัน

ใบงานที่ 3

กิจกรรม “ ต้นไม้เจ้าปัญหา ”

๑ ให้นักเรียนช่วยกันจัดกลุ่มของปัญหาและสาเหตุที่
เหมือนกันไว้ด้วยกัน (ใช้เวลา 15 นาที)

๑ เลือกตัวแทนกลุ่ม สรุปผลงานของกลุ่มหน้าห้อง
(ใช้เวลาดูกลุ่มละ 5 นาที)

ใบงานที่ 1

กิจกรรม “ ต้นไม้เจ้าปัญหา ”

ให้นักเรียนเขียนข้อความลงในกระดาษสี่ที่แจกให้ตามขั้นตอน ดังนี้

1. สี่เหลี่ยม 3 ใบ : เขียนข่าว / เหตุการณ์ที่นักเรียนไม่พึงพอใจ ใบละ 1 เหตุการณ์
2. สี่ชมพู 3 ใบ : เขียนชื่อปัญหาจาก ใบสี่เหลี่ยม ใบละ 1 ปัญหา
3. สี่ฟ้า 3 ใบ : เขียนสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดปัญหาจากใบสี่ชมพู ใบละ 1 สาเหตุ

(ใช้เวลา 15 นาที)

ใบงานที่ 2

กิจกรรม “ ต้นไม้เจ้าปัญหา ”

ให้นักเรียนนำกระดาษสีที่เขียนเรียบร้อยแล้วไปติดที่ภาพต้นไม้

สีเหลือง

ติดที่ส่วนของใบ ดอก หรือผล

สีชมพู

ติดที่ส่วนของลำต้น

สีฟ้า

ติดที่ส่วนของราก

(ใช้เวลา 10 นาที)

ละครสะท้อนปัญหาสังคม
เรื่อง เส้นทางสู่เวจี (ยาเสพติด)

นำเสนอโดย นางเอกสาว อ้า พัชราพา ไชยเชื้อ ประกอบคู่ ออย ธนา
เรื่องราวจะเป็นอย่างไร สะท้อนให้เห็นปัญหาสังคมเราในปัจจุบันในแง่มุมไหนบ้างของให้
ท่านผู้ชมทุกท่านสนุกไปกับการแสดงนะบัตรนี้
รายชื่อนักแสดง 7 คน

ฟ้า : ชื่อนางเอก แทน: ชื่อพระเอก सा : เพื่อนนางเอก
กอน: เพื่อนพระเอก สุวีระแม่นางเอก บุญรพีอหังเอก

คำรวจ

บท

ฟ้ากำลังศึกษาอยู่มัธยมปลายมีรูปร่างหน้าตาสะสวยผิวขาวสูง เป็นที่หมายปองของเพื่อนในห้อง

ฟ้า: กำลังเดินกลับบ้าน

สา: ฟ้าๆหยุดก่อน วันนี้ค่อยกลับบ้านได้ไหมอยู่เป็นเพื่อนฉันก่อนฉันยังไม่อยากกลับบ้าน
กลับไปก็ถูกพ่อแม่ใช้งานอีกฉันขี้เกียจ และเบื่อที่สุด จีบคนที่หนึ่งเลย (บ่นชอบบ่น บ่นกันไปทำไม
เหม็นจะตายน้ำลายคนบ่น) ร้องเพลง

ฟ้า: สาเธออย่าว่า พ่อแม่อย่างนี้สิไม่คิดนะเป็นบาปรู้ไหมที่ท่านสอนเพราะท่านหวังดีต่อเธอนะ
และเขาก็รักเธอด้วยฉันว่าเธอกลับบ้านเถอะ

กอน: กำลังเดินมาที่สาและฟ้า เรายังไม่กลับบ้านเธอ ฟ้า

ฟ้า: กำลังจะกลับจะแต่สาเขาไม่อยากกลับบ้านฉันกำลังว่าเขาอยู่เธอช่วยพูดหน่อยสิกอน

กอน: อ้อได้ฟ้าเคียวกอนพูดกับสาเองฟ้ากลับบ้านไปก่อนเถอะ

ฟ้า: OK ถ้าอย่างนั้นเรากลับบ้านก่อนนะ

กอน: สาถ้ายังไม่อยากกลับบ้านให้เราพาไปเที่ยวก็ได้นะเรามีเพื่อนเยอะแยะเลยและมีอะไรทำ
สนุกๆด้วย ว่าแต่เธอสนใจไหมละสา

สา: จริงเหรอ แต่สนุกแน่นอนะ งั้นเราไปกันเลย

กอน: เข้าถึงแล้ว สานั่งลงก่อนสิ มารู้จักเพื่อนเราก่อน เข้าคนนี่ชื่อ แทน

แทน: ยินดีที่ได้รู้จัก

สา: เช่นกัน

กอน: เอ้ยวันนี้มีขนมตัวใหม่มาให้ลองเว้ย

แทน: กอนแกอย่าใช้มันมากนะอันตราย ฉันเตือนแค่นี้ละฉันไปก่อน

กอน: ไอ้กอน มันซี้ลาคตาขาวจริงๆเลย มีของสนุกๆให้เล่นกลับไม่สนใจ ไอ้โง่ มะมาสามาลองดูสิ แล้วเธอจะลืมเรื่องเครียดๆที่บ้านเธอ มาๆเดี๋ยวฉันจะขึ้นสวรรค์ให้เธอดูก่อนเดี๋ยวเธอก็อ่ยขึ้นตามฉันมา อย่าลืมจำทางขึ้นให้ดีละสา (ทำท่าเสพยา)

สา: นั่งมองอย่างกล้าๆกลัวๆ

กอน: ทำท่าเมาซา เอ้า สา ไม่กล้าเหอมาเราทำให้

สา: เออ มันจะดีเหอ ก็ได้ (ยื่นมือไปให้กอนฉีดยาให้)

กอน: หัวเราะ เห็นไหมว่าได้ขึ้นสวรรค์จริงๆ แล้วช็อกตาย

สา: กอนนายเป็นอะไรไป ไหนบอกฉันว่าขึ้นสวรรค์แล้วทำไมทำท่าเหมือนตายละ เดี่ยวฉันไปตามคนมาช่วย ช่วยด้วยๆมีคนกำลังจะตาย

ตำรวจ: (ทำท่าฟังประตู) ไอ้เด็กพวกนี้มันไม่รู้จ๊กกั้วตาย ริมามั่วสมเสพยา เอ้าๆช่วยพาส่งโรงพยาบาลด้วย

แทน: เอ๊ย กอนนายเป็นอย่างไรบ้างอย่าเพิ่งตายนะฉันบอกนายแล้วว่ามันไม่ดีมันอันตราย ฮือๆ

ตำรวจ: อย่าเพิ่งตายได้ไงมันตายไปแล้ว หรือว่าเปลี่ยนบทให้มันฟื้นขึ้นมาใหม่

ฟ้า: สาเธอเป็นอย่างไรบ้าง

สา: ฉันไม่เป็นอะไรหรอกแต่ กอน เขาตายแล้วเขาฉีดยาเกินขนาดแล้วช็อกตาย อือๆฉันกลัวจังเลย ผิดที่ฉันเอง ฉันไม่ยอมเชื่อเธอตั้งแต่แรก

ฟ้า: ถ้าฉีดยาให้พอดีก็คงไม่ตายหรอกโง่ เอ๊ยไม่ใช่ ถ้าไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดคงไม่เป็นแบบนี้หรอกใช่ไหมแทน

อุปกรณ์การแสดง

เข็มฉีดยา เสมอใหญ่ๆ

คติสอนใจ

ให้ห้องๆในกลุ่มเฝ้าความคิดแล้วสรุปให้เพื่อนฟังสั้นๆ

เรื่อง พิชรัก

นำแสดงโดย สุวนันท์ คงยิ่ง ประภทภู ธรรม เทพพิทักษ์

เรื่องราวของความรักของคนสองคนที่เป็นไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควรอย่างไรและจะกระชากใจท่านผู้ชมได้ขาดไหนต้องไปพิสูจน์ฝีมือนักแสดงที่มาให้เกิดการแสดงให้น้องๆ ได้ชมกันในวันนี้ ซึ่งขอมสละเวลาอันมีค่าและบินมาอยู่ณะที่แห่งนี้แล้วของเชิญชมนะบัตรนี้

รายชื่อนักแสดง 6 คน

แก้ม : นางเอก วอย : พระเอก กอบ : พ่อนางเอก สี : แม่ นางเอก พนอง : เพื่อนพระเอก ศักดิ์ :

น้ำ : เพื่อนนางเอก

แก้มเป็นเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 กำลังศึกษาอยู่โรงเรียนแห่งหนึ่งในอ.เมือง จังตงขลา

แก้มเป็นเด็กเรียบร้อย เรียนเก่ง หน้าตาดี เป็นดาวเด่นประจำโรงเรียน

แก้ม: น้ำ วันนี้เราไปซ้อมร้องเพลงกันเถอะ เพราะใกล้ถึงวันประกวดร้องเพลงแล้วนะฉันอยากจะเป็นนักร้อง เธอไปเป็นเพื่อนฉันนะ วันนี้ฉันจะไปซ้อมร้องเพลงที่บ้านวอย วอยเขาบอกว่าบ้านเขามีเครื่องเสียงดี และวันนี้ไม่มีใครอยู่บ้านด้วย พ่อ แม่เขาไปต่างจังหวัด

น้ำ: ก็ได้เดี๋ยวฉันขออนุญาต พ่อ กับแม่ ก่อนนะ

แก้ม: อ้อ เร็วๆละ เดี่ยววอยเขาจะรอนาน

พนอง: น้ำๆจะไปไหนกันเธอ

น้ำ: เราจะไปซ้อมร้องเพลงกันที่บ้านวอยนะ นายจะไปด้วยกันไหมละ

พนอง: น้ำไปไหนเราไปด้วยก็เราอยากอยู่ใกล้เธอ

น้ำ: ไอ้คนบ้า พุดอะไรเขาอายนะ

แก้ม: เอ้าจะไปกันได้หรือยัง เสียเวลามาจับกันอยู่ได้

คิง คิงๆๆๆ

วอย: มาแล้วจ้า (ทำท่าเปิดประตู) โอ้โหมากันพร้อมหน้าพร้อมตาเชียวนะเอ้าเชิญ แหมวันนี้แก้มแต่งตัวสวยจังเลย

แก้ม: บ้า ฉันก็แต่งตัวสวยของฉันทุกวันแหละ อย่ามัวพุดมากเราไปซ้อมร้องเพลงกันเถอะไป

น้ำ: ว้าวบ้านวอยนี่น่าอยู่จริงเลยนะ

พนอง: ถ้าอย่างนั้นเราอยู่ด้วยกันที่นี่เลยไหมจะนำจ้

น้ำ: ทะลึ่ง

ทำท่าซ้อมร้องเพลง อย่างสนุกสนาน แล้วเกิดอาการใกล้ชิดกัน

วอย: เออแก้มเธอจะเข้าห้องน้ำไหมเดี๋ยวฉันพาไป

แก้ม: ไปซิ ฉันอยากเข้าห้องน้ำพอดีเลย น้ำเธอร้องเพลงอยู่กับพนองก่อนนะเดี๋ยวฉันไปเข้าห้องน้ำก่อน

น้ำ: OK ไปนานเลยเพื่อน

วอย: แก้มไปเข้าห้องน้ำชั้นบนคิดว่าเป็นห้องนอนชั้นเอง ฉันเอารูปถ่ายเซตติควัวช่วยในห้องน้ำเวลาฉัน
อาบน้ำเธอจะได้เห็นฉันใจ

แก้ม: คนบ้า ใครเขาอยากมองเวลาเธออาบน้ำละ(เดินเข้าห้องน้ำ)

วอย: (เดินเข้าไปใกล้ชิดแก้ม) แก้มมานั่งคุยกับวอยกันได้ไหม วอยมีเรื่องจะบอกแก้ม

แก้ม: บอกอะไรเธอวอย

วอย: (ทำท่ากอดแก้ม) วอยรักแก้มนะแล้วแก้วละรักวอยหรือเปล่า

แก้ม: ถามทำไม ไม่ให้เขารักตัวเองแล้วให้เขารักใครละ

วอย: ถ้ารักเขาแก้มต้องเป็นของเขานะ ถ้าไม่ได้แสดงว่าแก้มไม่รักเขา

แก้ม: มันจะดีหรือ เขากลับ

วอย: ไม่ต้องกลัววอยจะรักแก้มตลอดไปวอยสัญญาจะคนดี

แก้ม: แต่เขากลับจริงนะ เออ เขาก็เอา

สองเดือนต่อมา แก้มมีอาการเวียนหัว อาเจียน ประจำเดือนมา แก้มเริ่มรู้สึกตัวเองตั้ง ห้อง

แก้ม: วอยแก้มตั้งห้องได้สองเดือนแล้ว

วอย: เป็นจริงหรือแก้มเป็นไปได้อย่างไร อ้อคงเพราะวอยไม่ได้สวมถุงยางอนามัย แน่ๆเลย แล้วเราทำอย่างกัน

คิดละเรายังเรียนไม่จบม.6 เลย

แก้ม: ต้องตายแน่ๆเลยหากพ่อ กับแม่ รู้เข้า

วอย: จ้าเราไปทำแท้งเอาเด็กออกดีกว่า

แก้ม: แต่แก้มกลัว

สี แม่นางเอก : พ่อๆมาดูข่าวเร็วเข้านี่ยังมีนายแก้มลูกเรานี้ คุณพระช่วย อ้อๆๆๆ ไหนบอกว่าจะไปนอนบ้าน

เพื่อน ทำไมไม่บอกตรงๆว่าไปทำแท้ง อ้อๆๆๆ

กอบ พ่อนางเอก: เด็กนักเรียนตายคาเตียงทำแท้ง! (ทำท่าอ่านหนังสือพิมพ์) อีนังลูกไม่รักดี ทำไมทำ

ตัวอย่างนี้ทำไมต้องทำให้พ่อแม่เสียใจด้วย

คติสอนใจ จากคุณธรรมอย่างไร

.....
.....
.....
.....

เรื่อง อินเทอร์เน็ตมหากภัย

นำแสดงโดย ชาคริต แย้มนาม กับ บัณฑิต พอร์ด

เรื่องราวของวัยรุ่นที่หมกมุ่นอยู่กับการเล่นอินเทอร์เน็ตไปในทิศทางที่ผิด ทำให้เกิดผลร้ายตามมาในอนาคต เดี่ยวเรามาดูตามชมกันว่าภัยร้ายที่ว่าจะมาในรูปแบบใด

รายชื่อนักแสดง 4 คน

นางเอก: โหม พระเอก: กฤษ เพื่อนนางเอก: หญิง, ไก่, วิ

โหม : หญิงวันนี้ฉันว่าง เราจะไปไหนกันดี

หญิง : ไปเล่นเน็ตกันไหม

โหม : เล่นเน็ต (ทำหน้าง)

หญิง : ใช้เล่นเน็ต เธออย่าบอกนะว่าเธอไม่เคยเล่นเน็ต

โหม : เธอก็รู้ดีหิ หญิง วันๆนี่ฉันทำอะไรบ้าง เรียน และ ก้อเรียน (ทำหน้าเซ็งๆ)

หญิง : เธอรู้มั๊ย อินเทอร์เน็ตนอกจากจะมีความรู้ให้เราได้ศึกษาแล้ว ยังมีอะไรดีๆให้เราเล่นสนุกๆลองอีกเยอะ (ทำหน้าเร่ริน)

โหม : อะไรเธอหญิง บอกฉันหน่อยซิ ฉันอยากรู้ (ทำหน้าอยากรู้สุด)

หญิง : เธอรู้มั๊ย พี่ไก่แฟนฉัน ฉันก็รู้จักเขาจากเน็ต นะ เราสองคนคุยกันทุกวันๆ โดยไม่เห็นหน้ากัน ยี่นานวัน.....ยังรักกัน และฉันก็....รักเขามากด้วย

โหม : หญิงสอนฉันบ้างซิ ฉันอยากเล่นเน็ตเป็นบ้าง

หญิง : ได้เลย ได้เลยเพื่อนรักเดี๋ยวจัดให้

และแล้วทั้งสองก็พากันเดินไปร้านอินเทอร์เน็ต

หญิง : นี่เธอดูฉันไว้ นะ แล้วจำให้ดีๆว่าฉันทำอะไร บ้าง คราวหน้าเธอจะได้ทำเองได้รู้ใหม่ยะ

โหม : จ๊ะ ฉันจะตั้งใจ

หญิง : ตอนนี่เธอก็นั่งรอสักครู่เดี๋ยวเธอจะมีเพื่อนใหม่ภายในพริบตา

โหม : หญิง.....หญิง.....? (โหมร้องเสียงหลง)

หญิง : ทำไม เธอโหม..... ?

โหม : มีใครก็ไม่รู้ ถามฉันว่าชื่ออะไร

หญิง : อ้อ เขาถามมาเธอก็ตอบเขาไปซิ ว่าเธอชื่ออะไร

โหม : จะดีหรือหญิง ฉันไม่รู้จักเขาเนี่ย

หญิง : เธออยากมีเพื่อนใหม่ หรือ เปล่าถ้าอยากมี ก็ตอบเขาไปซะ แล้วก็ไม่ต้องเรียกฉันอีกนะ ฉันกำลังมีเพื่อนใหม่อีกหนึ่งคนที่กำลังทำความรู้จักกันอยู่ ผู้รัคาญจริง

โหม : ฉันชื่อโหมค่ะ

วิ : ผมชื่อ วิ ครับ ตอนนี่คุณโหมทำอะไรอยู่ครับ

ไหม: ไหมกำลังเรียนอยู่ค่ะ คุณวี ตอนนี้อะไรอยู่

วี: ผมทำงานแล้วครับ ผมเป็นอาจารย์สอนคอมฯ ให้กับนักเรียนช่างฝีมือครับ

ไหม: ว่าง ดีจังเลย ค่ะ ไหม กำลังมีปัญหาเรื่องคอมฯ พอดี

วี: แล้วมีปัญหาอะไรละ บอกผมสิ เมื่อผมจะช่วยได้

ไหม: ไหมอยากเรียนโปรแกรม photosop แต่ที่โรงเรียนสอนไม่ค่อยเข้าใจ

วี: ไม่เห็นยากเลยครับ เอามือ ผมสอนให้คุณเอง

ไหม: จริงหรือค่ะ ว่าแค่จะสอนกันยังไงดีละ

วี: ตอนเย็นคุณไหมพอมีเวลาว่างหรือเปล่า ปกติช่วงเวลาหลังเลิกงานผมก็ว่างไม่ได้ทำอะไร ถ้าคุณไหมว่าง ก็มาเจอกัน

ไหม: ตอนเย็นไหมก็ว่างค่ะ แล้วจะให้ไปเจอกันที่ไหนค่ะ

วี: ขึ้นที่บ้านพักผมก็ได้ ถ้าไม่รังเกียจ

ไหม: จะดีหรือค่ะ ไหมไม่กล้าไปหรอก

วี: อ๊ะ อ๊ะ คุณไหมอย่าคิดมากนะครับ ที่บ้านพักของผมมีอุปกรณ์พร้อมทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และการสอนต่างๆผมว่าสะดวกต่อคุณไหมนะ

ไหม: ก็ได้ค่ะ

เช้าของวันอีกวัน บริเวณหน้าโรงเรียนของไหม มีชายหนุ่มหน้าตาดี ผิวพรรณขาวสะอาดสะอาดยืนอยู่

ไหม: โทษนะค่ะ ใส่มุมวี หรือเปล่าค่ะ

วี: ใส่มุมไหม คุณคือไหม หรือครับ

ทั้งสองมองหน้ากันราวกับรู้จักกันมานาน

บริเวณบ้านพักของวี

วี: ไหมดื่มอะไรก่อนมั๊ย ตามสบายนะ คิดซะว่าเป็นบ้านของไหมเอง เอาครับ ดื่มน้ำก่อน รับรองว่าคุณไหมคงยังไม่เคยดื่มน้ำใบเตยที่สดชื่นแบบนี้มาก่อน

ไหม: ขอบคุณค่ะ (ไหมรับน้ำอย่างไม่ลังเลใจ) เฮ้อ สดชื่นจริงๆ

วี: เดี่ยวผมขอเช็คอุปกรณ์ก่อน คุณไหมนั่งรอผมสักครู่

ไหม: ห้องน้ำอยู่ทางไหนค่ะ ไหมรู้สึกไม่ค่อยสบาย รู้สึกมีนหัวขึงขึงก็ไมรู้

วี: ทางนี้ครับ เดี่ยวผมพาไปครับ

วีเข้ามาประคองไหม ไหมซึ่งอยู่ในอาการสับสน วิพาไหมไปโนแล้วจัดการข่มขืนไหมซึ่งอยู่ในสภาพที่ไม่รู้สึกตัว

ไหมตื่นขึ้นมาเห็นตัวเองอยู่ในสภาพที่เปลือย ไร้เสื้อผ้าให้ตกใจ และ เห็นวีถ่ายภาพวิดีโอไว้ด้วย

ไหม: ้วย ช่วยด้วย แกๆทำอะไรฉัน แกข่มขืนฉันใส่ไหม ฉันจะลากคอแกเข้าคุก

วี: นึกหรือว่าฉันจะปล่อยเธอให้รอดไปได้ ยายโง่ ตายเสียเถอะ (ทำท่าแทงด้วยมีด)

คติธรรมสอนใจ.....

คำถามข้อที่ ๑

ธรรมะที่จะทำให้เรียนหนังสือเก่ง จะต้องใช้
ธรรมะข้อใดยึดเหนี่ยวจิตใจ?

คำตอบคือ อธิปไตย ๔

คำถามข้อที่ ๒

วิมังกสา แปลว่าอะไร?

คำตอบ

คือ ใคร่ครวญ และทบทวนในเรื่องนั้น ๆ

คำถามข้อที่ ๓

ธรรมะที่ปฏิบัติแล้วเพื่อนจะ
รักใคร่ บุคคลรอบข้างก็รักเรียกว่า
ธรรมะอะไร?

คำตอบ

สังคหวัตถุ ๔

คำถามข้อที่ ๔

จากคำตอบข้อที่ ๓ สังคหวัตถุ ๔
ประกอบด้วยอะไรบ้าง?

คำตอบ

- ทาน คือ การให้
- ปิยวาจา คือ พูดจาไพเราะ
- อตถจริยา คือ ทำตนให้เป็นประโยชน์
- สมานัตตตา คือ เสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ คงเส้นคงวา

คำถามข้อที่ ๕

การพูดจาเยาะเย้ย ถากถาง
นินทาผู้อื่น ผิดศีลข้อใด? ให้บอก
ชื่อศีลข้อนั้นสั้นๆ ด้วย

คำตอบ

ข้อ ๔ คือ มุสา วาจา เวมณีฯ

คำถามข้อที่ ๖

นักเรียนเก็บกระเป๋าสตางค์ผู้อื่นทิ้งไว้ไม่ทราบว่าจะคืนผู้ใด จึงเอาเงินในกระเป๋าไปใช้จนหมดนักเรียนคิดว่าทำผิดศีลหรือไม่ ถ้าผิดๆ ศีลข้อใด?

คำตอบ

ข้อที่ ๒ อทินนา ทานา เวมณี

คำถามข้อที่ ๗

ผู้ที่เสพยาบ้า **4X100** ผิดศีลข้อใด?

คำตอบ

ข้อที่ ๕ สุราเมรัยมัชปมาฯ

คำถามข้อที่ ๘

“วิริเย ทุกขมจเจติ” แปลว่าอะไร?

คำตอบ

คนจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร

คำถามข้อที่ ๘

“หลักไตรสิกขา” ประกอบด้วยธรรมะ ๓
ประการ อะไรบ้าง?

คำตอบ

ศีล / สมาธิ / ปัญญา

คำถามข้อที่ ๑๐

นักเรียนที่คบเพื่อนต่างเพศ แบบมีเพศสัมพันธ์
ในวัยเรียน ผิดศีลข้อใด?

คำตอบ

ข้อที่ ๓ กาเมสุมิจจา จาราฯ

คำถามข้อที่ ๑๑

การที่นักเรียนจะมีสติเตือนตัวเองให้พ้นผิด
ตลอดเวลา นั้น การปฏิบัติตัวแบบใดที่ทำให้นักเรียน
เกิดสติมากที่สุด ?

คำตอบ

การนั่งสมาธิ

คำถามข้อที่ ๑๒

นักเรียนที่ห้ามตัวเองไม่ได้ ชอบชวนเพื่อนคุย
ในขณะที่อบรม หรือขณะเรียนหนังสือ นักเรียนคน
นั้นขาดธรรมะข้อใด ?

คำตอบ

สติ

คำถามข้อที่ ๑๓

อโรคยา ปรมาลาภา แปลว่าอะไร?

คำตอบ

ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ

คำถามข้อที่ ๑๔

การทำบุญตักบาตรและการเข้าวัด เป็นการทำให้พุทธศาสนายืนยงอยู่ตลอดไป เพราะอะไร?

คำตอบ

เพราะ ทำให้พระภิกษุ สามเณรสืบสานคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าต่อไปได้

คำถามข้อที่ ๑๕

มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐกว่าสัตว์อื่นๆทั้งปวง
เพราะมนุษย์มีธรรมชาติข้อใด?

คำตอบ

ความกตัญญูตเวทิตา

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างผลงานนักเรียนตามกิจกรรมใบงาน “บวร”

รายงาน

เรื่อง ประวัติเกี่ยวกับวัดเสียบ

จัดทำโดย

ด.ญ. ชนาภา นุ่นศรี ม.2/3

ด.ญ. วาสนา ชูปลอด ม.2/3

ด.ญ. อภิมพร ชูราช ม.2/3

เสนอ

โรงเรียนเทศบาล ๕ (วัดหัวข้อมนอก)

๑. ประวัติความเป็นมาของ

- ย่อตั้งเมื่อไร

เมื่อ พ.ศ. 2320

- ชื่อเจ้าอาวาสองค์ที่ 1

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

- เจ้าอาวาสในรัชกาลต่างๆ

- (1) พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
- (2) พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
- (3) พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
- (4) พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- (5) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- (6) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
- (7) พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
- (8) พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล
- (9) พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

- (๑) พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (เห็นหน้าตัก)
- (๒) พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (เห็นหน้าตัก)

- พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช) ท่านทรงเป็นเจ้าอาวาสวัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร เป็นวัดสำคัญในกรุงเทพมหานคร ได้สร้างพระพุทธรูปที่วัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร

๓. วัฒนธรรมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานี

- สงกรานต์ สงกรานต์สงกรานต์ เป็นประเพณีของชาวไทยโบราณที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย
- สงกรานต์สงกรานต์สงกรานต์ เป็นประเพณีของชาวไทยโบราณที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย
- สงกรานต์สงกรานต์สงกรานต์ เป็นประเพณีของชาวไทยโบราณที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย
- สงกรานต์สงกรานต์สงกรานต์ เป็นประเพณีของชาวไทยโบราณที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย
- สงกรานต์สงกรานต์สงกรานต์ เป็นประเพณีของชาวไทยโบราณที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย
- สงกรานต์สงกรานต์สงกรานต์ เป็นประเพณีของชาวไทยโบราณที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย

๓ ข้อมูลเกี่ยวกับโบสถ์

- สร้างเมื่อไร ใครสร้าง รูปแบบศิลปะทางด้านสถาปัตยกรรมเป็นอย่างไร
สร้างเมื่อ พ.ศ. 250๙ เป็นศิลปะแบบอยุธยา
- ภาพปูนปั้นที่หน้าพระอุโบสถมีความหมายหรือไม่ อย่างไร
มีความหมายเป็นรูปพระนารายณ์ หมายถึง พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่
เทพนั้นคือ
- ซ่อนผ้ามีไว้ทำไม ฉีกซ่อนผ้าทำเพื่ออะไร
ซ่อนผ้า เป็น ธรรมนิยมของอินเดียโบราณ เมื่อจะทำอะไรต้อง
ซ่อนผ้า เป็นเครื่องหมายของความสำเร็จ
ยกซ่อนผ้า เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้สร้างบุญร่วมกัน
- ลูกนิมิตมีไว้เพื่ออะไร ทำไมต้องฝังลูกนิมิต มีความหมายว่า
อย่างไร
ฝังไว้เพื่อแสดงขอบเขตของอุโบสถ ที่ต้องฝังเพื่อทำให้เกิดความ
มั่นคง ลูกนิมิต หมายถึง พระอรหันต์ 8 พระองค์
- ใช้ประโยชน์ในพิธีกรรมใดบ้าง
ใช้ประโยชน์ในการ บวช

๕. ภูมิศาสตร์ภาคเกษตรกรรม

ภาคเกษตรของภาคใต้มีลักษณะดังนี้ ภาคเหนือ

- ไร่ข้าว ไร่ยางพารา ไร่ผลไม้เมืองร้อน คือผลไม้เขตร้อนภาคใต้

ภาคใต้ ๒๕๒๓ - ๒๕๒๕ คนงาน นายจตุพร จากสงขลา เป็นศิษย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
คือภาคเกษตรกรรมภาคใต้ และ เกษตรกร

ภาคเหนือ

- ไร่ข้าว ไร่ยางพารา ไร่ผลไม้เมืองร้อน คือผลไม้เขตร้อนภาคใต้

ไร่

- ไร่ข้าว ไร่ยางพารา ไร่ผลไม้เมืองร้อน

ไร่

รายงาน

เรื่อง ภาระกิจการต่างประเทศ

จัดทำโดย

ด.ญ. สุชาภา

เชษฐา

ด.ญ. อธิชา

พิมพ์

ด.ช. ภูมิศักดิ์

สุขุม

(ไม่มีชื่อจริง)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒/๓

เลข

ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๐

โรงเรียนเทศบาล ๕ (วัดบางปรือมหานุกูล)

ใบงานที่ 1

ให้นักเรียนศึกษาข้อมูลของวัดที่นักเรียนได้เรียนรู้ และมาบอกตามประเด็นต่อไปนี้
ใช้เวลา 2 สัปดาห์

1. ประวัติความเป็นมาของวัด สาระเกษ

- ก่อตั้งเมื่อไร

ก่อตั้งประมาณ ๒๐๐ กว่าปี

- ชื่อเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน

พระครูประภัตรธรรมวิธาน < สมณรังษี ปุณฺณ >

- เจ้าอาวาสในอดีต รูปต่าง ๆ

๑. พระท่านขาว

๒. พระท่านเขี้ยว

- พระในวัดที่มีชื่อเสียง ผลงานของพระเหล่านั้น

๑. พระครูประภัตรธรรมวิธาน
< พระนักพัฒนา >

๒. พระครูสังฆรักษ์ สักดิ์ณี อินฺทวโร
< รอยเจ้าอาวาส - นักเทศน์ - เผยแพร่ศาสนา >

2. บัญชีมูลพระประชาณในโบสถ์

- พระอนุชาครูปปางโต เก็บของกับพระอนุชาประวัติดอนโต

พระอนุชาครูปปางตั่งสร้อยหรือปางสมาธิ ๗๗๖ ตั่งสร้อย

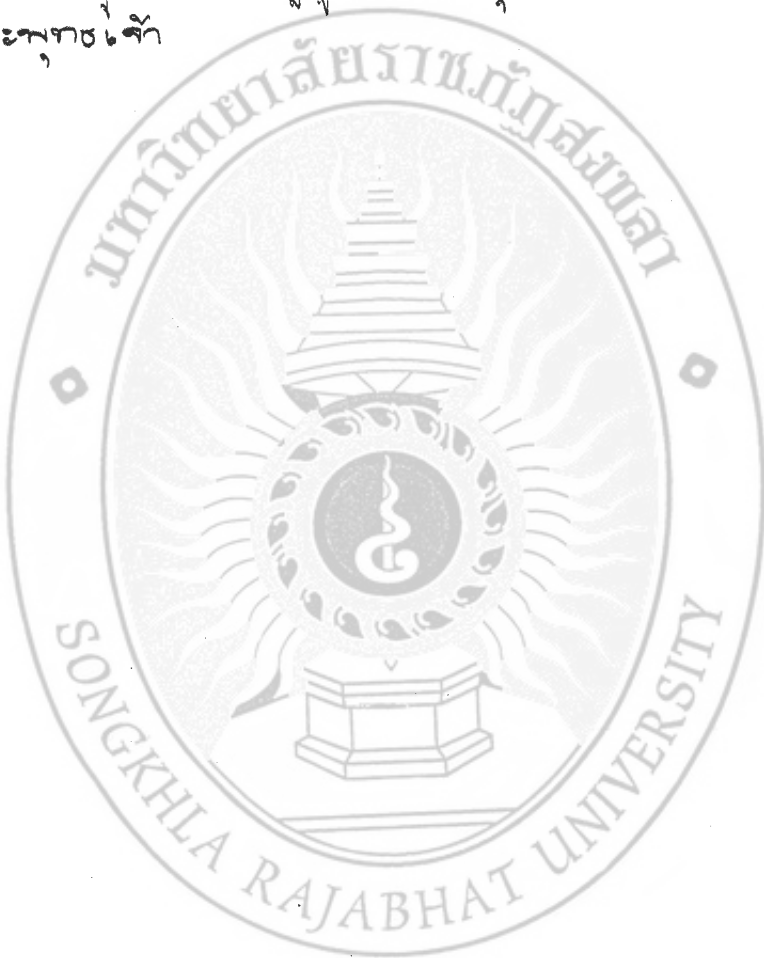
เมื่อพระอนุชาบรรพชรมิในตั่งสร้อย ทรงกำลังตพญาธรรมและสมาธิใน
ปลาทับด้วยพระบารมี ๓๓๓๓ เวลาสายแดนมัยกันพระอาทิตย์ลับ
ก็ทรงเวียงบานพระศัพย์ไว้ปัดเป็นคำล่องภายในสนับสนุนเมื่อขลุ่ย
ภาวนาในเย็นวัน ๓๓๓๓ พระองค์จึงมิได้ทรงพระทัยในสิ่งโลกาการ
สมาธิภาวนาทำกิจในเย็นปราศ จากอุปกิเลสจนจิตสงบเข้าเฝ้า
ไม่ช้าก็ได้อบรมปลสมณาน กติขณาน ๓๓๓๓ และจิตตภาวนาน อัน
เป็นส่วนอุปสมวัติ ตามลำดับ ๓๓๓๓ นั้น ก็เจริญญาณอันเป็นองค์
ปลตงขึ้น ๓ ๓๓๓๓ ช่างองค์พระมิในตั่งสร้อยเกิดขึ้น เห็นลำดับ ตามลำดับ
แห่งสามอันเป็นส่วนราตรี นั่นคือ ในปฐมยามการบรรลุรูปฌานนิลาสา
นสติญาณ คือ ระลึกชาติได้หลายชาติไม่มีที่สิ้นสุด ในมัชฌิมยามการบรรลุ
รูปฌานตถญาณ คือ สามารถขบขั้การเวียนว่ายตายเกิดของสรรพสัตว์ว่า
สัตว์ทั้งสามเกิดมาแล้วตายไป ประสพสุขและทุกข์ตามกรรมที่ทำไว้
ทรงทำฮาสกิเลสทั้งปวงหายไป และได้อบรมอหตขันธ์สมาธิในตั่งสร้อย
เร่สร้อยเป็นพระสัมมาสัมมาสัมพุทธเจ้า ในเวลารุ่งอรุณเช้า ทรงกับวันหนึ่ง
ที่ ๓๓๓๓ ในตำบลด พุทธศยา ประเทศอินโดจีน

- พระอนุชาครูป หรือรูปอื่นที่ประกอบพระประธานเป็นรูปอื่น
ของวัด มี

- ๑. พระสารีปตาร
- ๒. พระโศภณคัลลา

- ความสำคัญอย่างไรในพุทธประวัติ ทำไมต้องอธิษษะพระประธาน

พระประธาน เป็นตัวแทนของพระพุทธรูปเจ้าซึ่งเป็นหลักประธานในอุโบสถ ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา นอกจากเจ้าอาวาสหรือพระอุปัชฌาย์แล้ว หรือการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในอุโบสถ ก็ต้องมีสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็น องค์อธิษษะพระประธานอยู่หน้าโถงของอุโบสถก็จะต้องมีสิ่งที่เป็น ตัวแทนของพระพุทธรูปเจ้า

3 ข้อมูลเกี่ยวกับโปสเตอร์

- สร้างเมื่อไร ใครสร้าง รูปแบบศิลปะทางทัศนศึกษาที่สถาปัตยกรรม
เป็นอย่างไร

สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๘ ประณ:
↓

คุณหญิง สิริพร มงคลโชติ ผู้ปลัด

เป็นศิลปะทางสถาปัตยกรรมชาวจีน

- ภาพปูนปั้นที่หน้าพระอุโบสถวัดมหาธาตุหรือไม อย่างไร

ฉิ คือ พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเกิดขึ้นในโลกแล้ว

- ช่อฟ้าไว้ทำไม พิธียกช่อฟ้าทำเพื่ออะไร

ช่อฟ้า เป็นสัญลักษณ์ หรือตัวแทนของความหมาย มีรูปทรงคล้ายบัวหงาย
ขึ้นอยู่กับศิลปะของแต่ละสมัย ส่วนใหญ่เกิดจากศิลปะของพม่าที่เข้ามา
ยึดครองประเทศไทย

พิธียกช่อฟ้า แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จ เป็นสัญลักษณ์ในพิธีชาน
จากว่า โปสเตอร์สร้างเสร็จ โดยที่ช่อฟ้าเป็นสื่อสัญลักษณ์

- คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทำโดยต้องฝึกปฏิบัติ มีความเหมาะสมอย่างลึก

บุคลากรทางเทคโนโลยี ได้แก่ ๘ คน ที่ช่วยรวมโปรแกรม จำนวน ๘ ปี
 แบ่งสอนเห็นภาพ 1 คน วิชาอื่น ๑ คน บุคลากร ผู้ใช้เทคโนโลยี
 ซึ่งตรงกับที่กล่าวมาในภาพรวมของโปรแกรม บุคลากรที่เห็น เห็นด้วย
 เห็นว่าเหมาะสมกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้บริหาร อาจารย์ เป็นคนกลางที่คอยดูแล
 ทั่วหน้า

- ใช้ประโยชน์ในทิศทางใดบ้าง

- 1) การบริหารงาน
- 2) การบริหารงาน
- 3) การบริหารงาน

4 ข้อผลเกี่ยวกับพุทธศิลป์

ภาพวาดผนังโบสถ์ หรือ บริเวณอื่นๆ ภายในวัด
ไม้ม

- สลักไม้ กระจก เป็นศิลปะแบบขอม ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับ
ภาพวาดเหล่านั้น

ไม้ม
- ปูนฉาไม้ กระจก เป็นศิลปะแบบขอม ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับ
โบราณวัตถุภายในวัด

ไม้ม
- ศิลปะปูนปั้น ลวดลายปูนปั้น ลวดลายต่างๆ

ไม้ม

ปฐมนิเทศกรรม

พระสังฆการี

รุดจิตตมโฆ

(มหาบัณฑิตอาสาสมัคร)

รายงาน

การทำบุญที่วัด

จัดทำโดย

เด็กชาย กิตติศักดิ์ แววกักดี

ชั้น ม. 2/4 เลขที่ 25

เสนอ

อาจารย์ วิรัตน์ หนูแก้ว

โรงเรียนแจ้งวิทยา

โรงเรียนการกุศลของพระพุทธศาสนา

การไปทำบุญที่วัด

วันอาทิตย์ที่ 2 กันยายน 2550

เวลากลางวัน

เวลา 08.00 น.

การเตรียมตัวไปวัด

นำดอกไม้ รูปเทียน ใส่ในกระกร้า นำอาหารหวานคาวใส่ปิ่นโต พร้อมด้วย
 ผลไม้ องุ่น กับ ลองกอง เมื่อช่วยแม่เตรียมของเรียบร้อยแล้ว ก็ไปวัดใกล้บ้านกับ
 แม่ ซึ่งแม่ชอบไปวัดเป็นประจำ แม่บอกว่าการที่จะไปวัดเราต้องอาบน้ำแต่งกายให้สุภาพ
 และสะอาดทั้งภายในและภายนอก ภายในหมายถึงจิตใจที่สะอาดและบริสุทธิ์ หมายถึง
 การมีจิตใจที่ตั้งงาม ไม่คิดชั่วร้าย การแต่งกายที่สุภาพแล้ว และกริยาต้องสำรวม ไม่พูด
 เสียงดังเมื่อเข้าไปในโบสถ์ หรือในวัด โดยเข้าไปนั่งพับเพียบแล้วกราบพระพุทธรูป
 ในโบสถ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในโบสถ์มีพระประธานที่สง่างามมาก สีทองเหลืองอร่าม
 ใหญ่โตมาก และยังมีพระพุทธรูปองค์อื่น ๆ อีก อยู่ข้าง ๆ ดูแล้วมีความศรัทธามาก แม่
 ก็บอกมาให้ รูป 3 ดอกเทียน 1 เล่ม และดอกไม้ ขกมือไหว้ พร้อมกับรูป ที่จุดไฟ
 แล้ว และท่องนะโม 3 จบ คำว่า นะโมตัสสะ ภควะโต อระหะโตสัมมา สัมพุทธัสสะ
 ท่องไปอย่างนี้ จนครบ 3 ครั้ง เมื่อระฆังดังขึ้นแสดงว่า การทำวัตรเช้า เริ่มพิธีแล้ว
 พระสงฆ์จำนวน 5 รูป มานั่งพร้อมแล้ว ก็เริ่มด้วยการบูชาพระรัตนตรัย โดย ท่องนะ
 โม 3 จบ หลังจากนั้นขอศีลขอพรจากพระ อาราธนาศีล อาราธนาธรรม ถวายสังฆทาน
 ปัจจัยไทยะทาน หลังจากนั้นพระจะให้พรศีล 5 ห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ห้ามลักทรัพย์
 ห้ามทำผิดในกาม ห้ามพูดโกหก ห้ามดื่มสุรามึนเมา เมื่อพระให้พรเสร็จแล้ว ก็ถวาย
 ภัตตราหาร ประเคนให้พระ พระจะฉันเพลไม่เกิน 11 โมง หลังจากที่พระฉันเพลแล้ว
 ก็กรวดน้ำแผ่เมตตาบิณฑบาตหรือปฐาตายายเจ้ากรรมนายเวรทั้งหลาย ที่ได้ล่วงลับไป
 แล้ว ให้มารับเอาส่วนบุญส่วนกุศล หลังจากนั้นก็อ้อลาพระเป็นอันเสร็จการทำวัตรเช้า

ข้อธรรมะจากการที่ได้ฟังพระแสดงพระธรรมเทศนา ทำให้เรามีจิตใจที่สงบ มีเมตตา
ต่อสัตว์ และไม่พูดโกหกกับพ่อแม่ ทำให้เป็นบาป และสอนให้รู้ว่าการดื่มสุราไม่ดี โทษ
การดื่มสุรามีกมาย ทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมา ลูกที่ดีต้องเชื่อพ่อแม่ในคำสอนของ
พระพุทธเจ้า สอนให้ทุกคนทำความดี ละเว้นความชั่ว ถ้าทุกคนปฏิบัติได้ครบถ้วน
ในศีล 5 ที่ศาสนาสอนไว้ คนคนนั้นก็จะเป็นคนดีและอยู่ในสังคมได้โดยไม่มีใคร
รังเกียจ

วันพุธ ที่ 5 กันยายน 2550 เป็นวันพระ

เวลา 17.00 น.

การเตรียมตัวไปวัด

นำดอกไม้ รูปเทียน

การแต่งตัวต้องแต่งตัวสุภาพ และกริยาต้องสำรวม ไม่พูดเสียงดังเมื่อเข้าไปในโบสถ์
เข้าไปนั่งพับเพียบแล้วกราบพระพุทธรูป ในโบสถ์ 3 ครั้ง รูปเทียน 3 ดอกเทียน 1 เล่ม
และดอกไม้ ท่อนะโม 3 จบ

เมื่อระฆังดังขึ้นแสดงว่า การทำวัตรเย็น เริ่มพิธีแล้ว มีการบูชาพระรัตนตรัย โดย ท่อนะโม 3 จบ หลังจากนั้นขอศีลขอพรจากพระ อาราธนาศีล อาราธนาธรรม ถวายสังฆทาน ปัจฉัยไทยะทาน หลังจากนั้นพระจะขึ้นธรรมมาศเทศนาให้ฟัง เมื่อพระอาราธนาธรรมเสร็จแล้ว พระให้ให้ศีลให้พร

ข้อธรรมะจากการที่ได้ฟังพระแสดงพระธรรมเทศนา ในการทำวัตรเย็นเป็นการไปฟังพระเทศน์ฟังธรรม เพื่อให้เรามีจิตใจที่บริสุทธิ์ ทำให้เรานึกถึงพระพุทธรเจ้า พระพุทธเจ้าสอนให้เราเป็นคนดี การไปฟังเทศน์ฟังธรรมเพื่อให้รู้ประวัติความเป็นมาของพระพุทธรเจ้า รวมถึงการเทศนาที่แทรกด้วยมุขตลกเพื่อให้ผู้ฟังได้ติดตามและไม่เบื่อ

.....

วันเสาร์ที่ 8 กันยายน 2550

เวลากลางวัน

เวลา 08.00 น.

การเตรียมตัวไปวัด

นำดอกไม้ รูปเทียน อาหารหวานคาวใส่บิณฑ์ พร้อมด้วยผลไม้
การแต่งตัวต้องแต่งตัวสุภาพ และกริยาต้องสำรวม ไม่พูดเสียงดังเมื่อเข้าไปในโบสถ์
เข้าไปนั่งพับเพียบแล้วกราบพระพุทธรูป ในโบสถ์ 3 ครั้ง จูกรูป 3 ดอกเทียน 1 เล่ม
และดอกไม้ ท่องนะโม 3 จบ
เมื่อระฆังดังขึ้นแสดงว่า การทำวัตรเช้า เริ่มพิธีแล้ว มีการบูชาพระรัตนตรัย โดยท่อง
นะโม 3 จบ หลังจากนั้นขอศีลขอพรจากพระ อาราธนาศีล อาราธนาธรรม ถวาย
สังคทาน ปัจจัยไทยะทาน หลังจากนั้นพระจะให้พรศีล 5 ห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ห้ามลัก
ทรัพย์ ห้ามทำผิดในกาม ห้ามพูดโกหก ห้ามดื่มสุรามึนเมา เมื่อพระให้พรเสร็จแล้ว ก็
ถวายภัตตาหาร ประเคนให้พระ พระจะฉันท์เพลไม่เกิน 11 โมง หลังจากที่พระฉันท์
เพลแล้ว ก็กรวดน้ำแผ่เมตตาบิณฑบาตหรือปฐาตายายเจ้ากรรมนายเวรทั้งหลาย ที่ได้
ล่วงลับไปแล้ว ให้มารับเอาส่วนบุญส่วนกุศล หลังจากนั้นก็อ้อลาพระเป็นอันเสร็จการ
ทำวัตรเช้า
ข้อธรรมะจากการที่ได้ฟังพระแสดงพระธรรมเทศนา ทำให้เรามีจิตใจที่สงบ มีเมตตา
ต่อสัตว์ และไม่พูดโกหกกับพ่อแม่ ทำให้เป็นบาป และสอนให้รู้ว่าการดื่มสุราไม่ดี โทษ
การดื่มสุรามีนามากมาย ทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมา

.....

วันอาทิตย์ ที่ 9 กันยายน 2550

เวลากลางวัน

เวลา 08.00 น.

การเตรียมตัวไปวัด

นำดอกไม้ ธูปเทียน อาหารหวานคาวใส่ปิ่นโต พร้อมด้วยผลไม้
 การแต่งตัวต้องแต่งตัวสุภาพ และกริยาต้องสำรวม ไม่พูดเสียงดังเมื่อเข้าไปในโบสถ์
 เข้าไปนั่งพับเพียบแล้วกราบพระพุทธรูป ในโบสถ์ 3 ครั้ง จูดยูป 3 ดอกเทียน 1 เล่ม
 และดอกไม้ ท่องนะโม 3 จบ
 เมื่อระฆังดังขึ้นแสดงว่า การทำวัตรเช้า เริ่มพิธีแล้ว มีการบูชาพระรัตนตรัย โดยท่อง
 นะโม 3 จบ หลังจากนั้นขอศีลขอพรจากพระ อารามาศีล อารามารธรรม ถวาย
 สังคทาน ปัจจัยไทยะทาน หลังจากนั้นพระจะให้พรศีล 5 ห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ห้ามลัก
 ทรัพย์ ห้ามทำผิดในกาม ห้ามพูดโกหก ห้ามดื่มสุรามึนเมา เมื่อพระให้พรเสร็จแล้วก็
 ถวายภัตตาหาร ประเคนให้พระ พระจะฉันท์เพลไม่เกิน 11 โมง หลังจากที่พระฉันท์
 เพลแล้ว ก็กรวดน้ำแผ่เมตตาบิครมารคาหรือปู่ย่าตายายเจ้ากรรมนายเวรทั้งหลาย ที่ได้
 ล่วงลับไปแล้ว ให้มารับเอาส่วนบุญส่วนกุศล หลังจากนั้นก็อ้อลาพระเป็นอันเสร็จการ
 ทำวัตรเช้า
 ข้อธรรมะจากการที่ได้ฟังพระแสดงพระธรรมเทศนา ทำให้เรามีจิตใจที่สงบ มีเมตตา
 ต่อสัตว์ และไม่พูดโกหกกับพ่อแม่ ทำให้เป็นบาป และสอนให้รู้ว่าการดื่มสุราไม่ดี โทษ
 การดื่มสุรามึนเมา ทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมา

.....

วันอาทิตย์ ที่ 16 กันยายน 2550

เวลากลางวัน

เวลา 08.00 น.

การเตรียมตัวไปวัด

นำดอกไม้ ธูปเทียน อาหารหวานขาวใส่ปิ่นโต พร้อมด้วยผลไม้
 การแต่งตัวต้องแต่งตัวสุภาพ สะอาดเรียบร้อย และกริยาต้องสำรวม ไม่พูดเสียงดังเมื่อ
 เข้าไปในโบสถ์ เข้าไปนั่งพับเพียบแล้วกราบพระพุทธรูป ในโบสถ์ 3 ครั้ง รูดธูป 3
 ดอกเทียน 1 เล่ม และดอกไม้ ท่องนะโม 3 จบ เมื่อเจอบุญตาผู้ใหญ่หรือเพื่อนของพ่อ
 แม่ก็จะยกมือไหว้และพูดว่าสวัสดิ์ทุกครั้ง
 เมื่อระฆังดังขึ้นแสดงว่า การทำวัตรเช้า เริ่มพิธีแล้ว พระสงฆ์บางวัดก็น้อย แค่ 5 รูป
 เท่านั้น เป็นวัดเล็ก ๆ เมื่อพระสงฆ์มานั่งเรียบร้อยแล้ว ก็มีการบูชาพระรัตนตรัย โดย
 ท่องนะโม 3 จบ หลังจากนั้นขอศีลขอพรจากพระ อาราธนาศีล อาราธนาธรรม ถวาย
 สังคทาน ปัจจัยไทยะทาน หลังจากนั้นพระจะให้พรศีล 5 ห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ห้ามลัก
 ทรัพย์ ห้ามทำผิดในกาม ห้ามพูดโกหก ห้ามดื่มสุรามึนเมา เมื่อพระให้พรเสร็จแล้ว ก็
 ถวายภัตตาหาร ประเคนให้พระ พระจะฉันท์เพลไม่เกิน 11 โมง หลังจากที่พระฉันท์
 เพลแล้ว ก็กรวดน้ำแผ่เมตตาบิณฑบาตหรือปฐาตายายเจ้ากรรมนายเวรทั้งหลาย ที่ได้
 ล่วงลับไปแล้ว ให้มารับเอาส่วนบุญส่วนกุศล หลังจากนั้นก็อ้อลาพระเป็นอันเสร็จการ
 ทำวัตรเช้า บางครอบครัวก็มีการรับประทานอาหารร่วมกัน คุยไปด้วยเพื่อให้รู้จัก
 สามีคคี เป็นครอบครัวอันเดียวกัน
 ข้อธรรมะจากการที่ได้ฟังพระแสดงพระธรรมเทศนา ทำให้เรามีจิตใจที่สงบ มีเมตตา
 ต่อสัตว์ และไม่พูดโกหกกับพ่อแม่ ทำให้เป็นบาป และสอนให้รู้ว่าการดื่มสุราไม่ดี โทษ
 การดื่มสุรามิมากมาย ทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมา การที่เราไปวัดทำให้เราได้รู้จักเพื่อน
 ใหม่ และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้เรามีจิตสำนึกที่ดีมีความ
 เชื่อเพื่อเมื่อแผ่แก่โลกมนุษย์ด้วยกัน ทำให้เรามีจิตใจที่ดีงาม

.....

วันพุธ ที่ 19 กันยายน 2550 เป็นวันพระ

เวลา 17:00 น.

การเตรียมตัวไปวัด

นำดอกไม้ ธูปเทียน

หลังจากที่กลับมาจากโรงเรียน และทำการบ้านเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ไปฟังเทศนาที่วัดใกล้บ้าน เพราะแม่ชอบไปฟังเทศน์ทุกวันพระ แม่ก็ชวนไป พร้อมกับครอบครัวของเพื่อนแม่ ทำให้การไปวัดไม่เป็นการเบื่อหน่าย เพราะได้มีเพื่อน ๆ ไปด้วย ก็อาบน้ำ แต่งตัวสุภาพและสะอาด และแม่บอกว่าரியต้องสำรวจด้วยเข้าไปในวัด ไม่พูดเสียงดัง เมื่อเข้าไปในโบสถ์ เข้าไปนั่งพับเพียบแล้วกราบพระพุทธรูป ในโบสถ์ 3 ครั้ง จุดธูป 3 ดอก เทียน 1 เล่ม และดอกไม้ ท่องนะโม 3 จบ คือ นโมตัสสะพระควะโต อาระหะโตสัมมา สัมพุทธัสสะ ในโบสถ์ก็มีพระประธานที่ใหญ่โอ้อ่างงามมาก และมีพระพุทธรูปองค์เล็ก ตั้งอยู่ข้าง ๆ พระประธานมี มีคนไปทำวัตรเย็นกันมาก บ้างก็ไปทั้งครอบครัว คุณปู่คุณย่า คุณตา คุณยายก็มา เห็นแล้วมีความรู้สึกอบอุ่น เพราะพุทธศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยทุกคน ทุกคนก็ดูแล้วมีความศรัทธาในพระพุทธรูปมาก ทุกคนจะนั่งสงบนิ่งเมื่อพระสงฆ์ได้มานั่งเพื่อเตรียมพร้อมที่จะอาราธนาศีลและอาราธนาธรรม ก็เริ่มจากการบูชาพระรัตนตรัย ทุกคนก็จะท่องนะโม ตัสสะ ภควะโต อาระหะโต สัมมา สัมพุทธัสสะ จนครบ 3 จบ หลังจากนั้นก็จะขอศีลขอพรจากพระ อาราธนาศีล อาราธนาธรรม ถวายสังฆทาน ปัจฉัยไทยะทาน หลังจากนั้นพระจะขึ้นธรรมมาศเทศนาให้ฟังประมาณ 1 ชั่วโมง 1 กัณฑ์ เป็นการเทศนาเกี่ยวกับเรื่องของพระพุทธเจ้าในอดีตกาล เมื่อพระอาราธนาธรรมเสร็จแล้ว พระให้ให้ศีลให้พร ในช่วงเวลานี้พระจะรับแต่น้ำชาหรือน้ำเท่านั้น อาหารจะฉันไม่ได้เลย การทำวัตรเย็นพิธีกาลต่าง ๆ จะมีไม่มากนักเหมือนกับทำวัตรเช้า การทำวัตรเย็นเป็นการไปฟังพระเทศนามากกว่า

ข้อธรรมะจากการที่ได้ฟังพระแสดงพระธรรมเทศนา ในการทำวัตรเย็นเป็นการไปฟังพระเทศน์ฟังธรรม เพื่อให้เรามีจิตใจที่บริสุทธิ์ ทำให้เรานึกถึงคำสอนของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าสอนให้เราเป็นคนดี การไปฟังเทศน์ฟังธรรมเพื่อให้รู้ประวัติความเป็นมาของ

พระพุทธเจ้า รวมถึงการเทศนาที่แทรกด้วยมุกตลกและข้อคิดต่าง ๆ สอดแทรกกันไป
เพื่อให้ผู้ฟังได้ติดตามและไม่เบื่อ การที่เราได้ไปวัดก็เป็นการทำอย่างหนึ่ง
เหมือนกัน

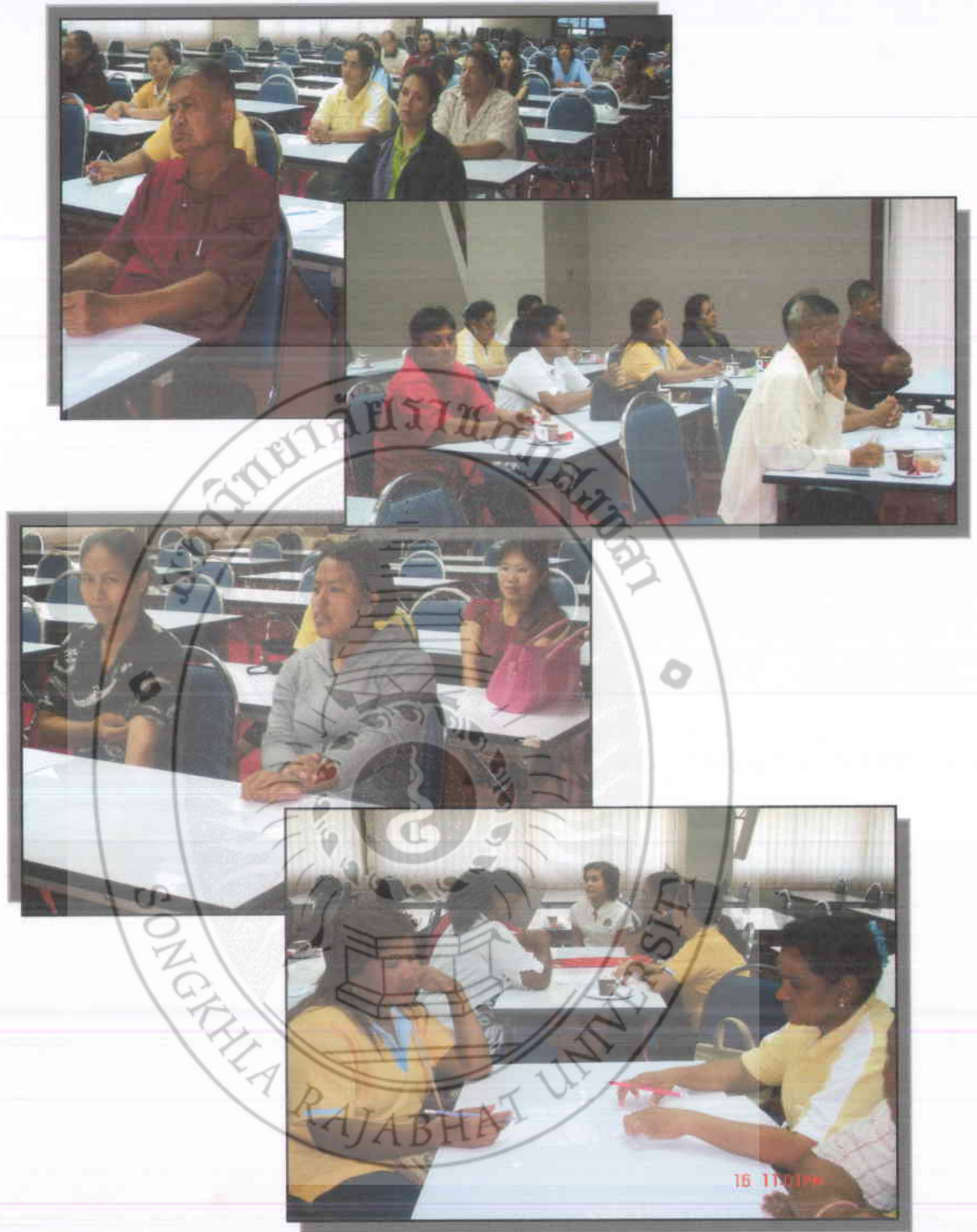
.....

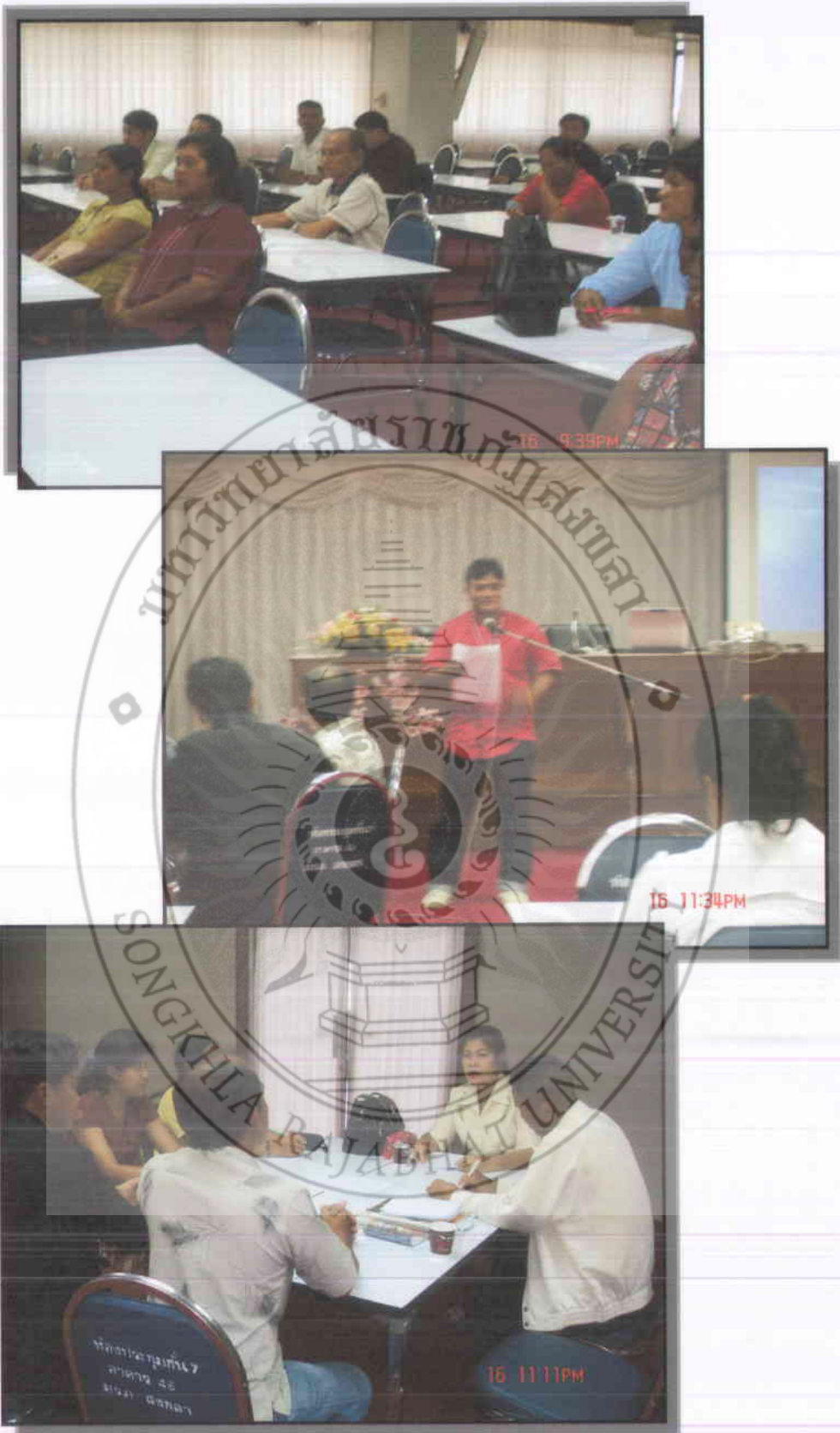

ภาคผนวก ฉ

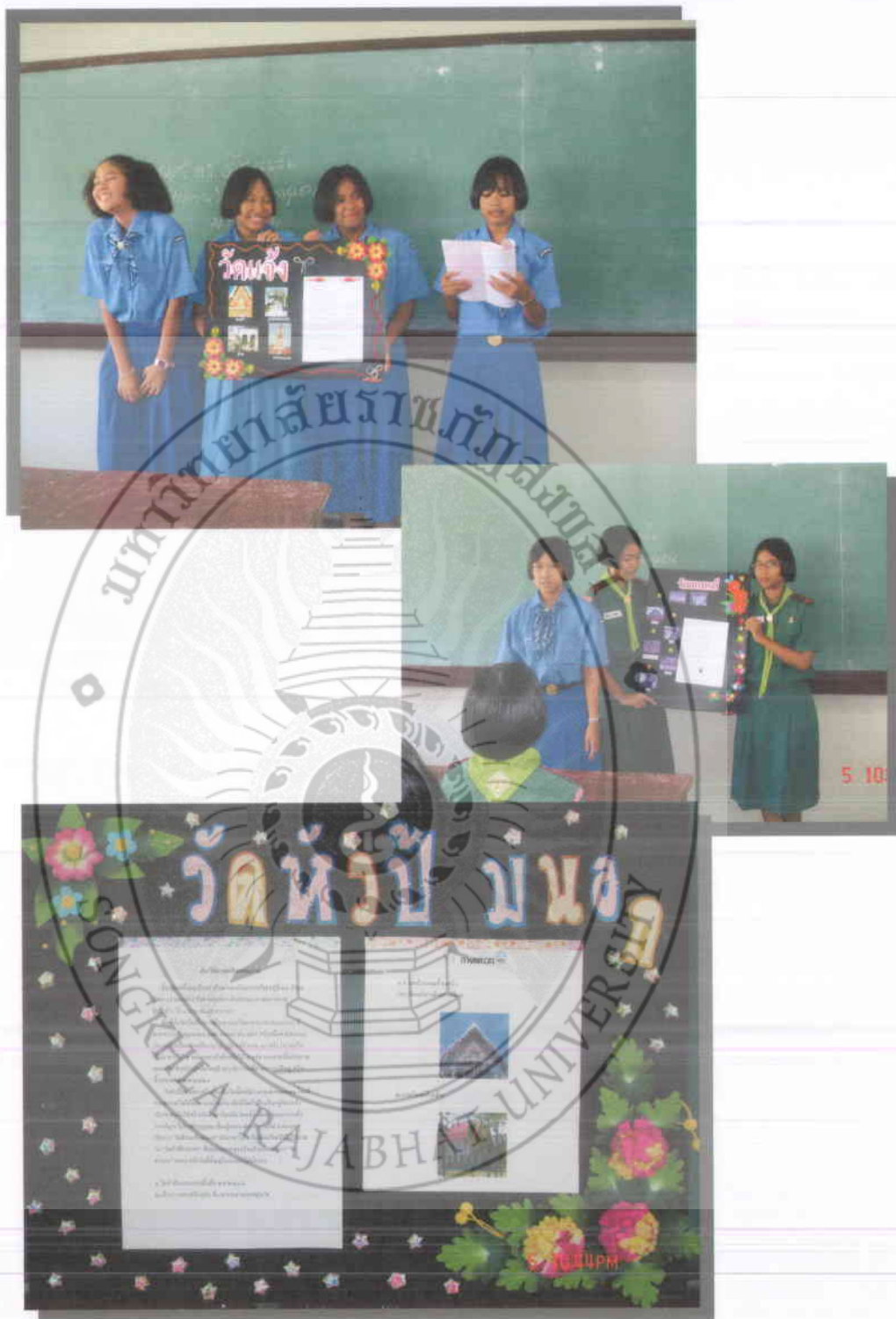
ภาพกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร”

ประชุมผู้ปกครองขอความร่วมมือในกิจกรรม “บวร”

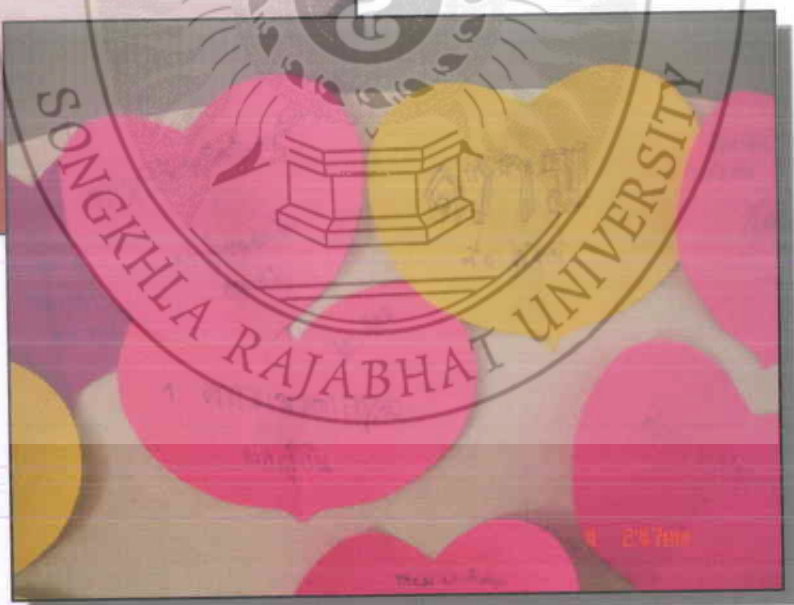
ผู้วิจัย อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครองร่วมปรึกษาหารือกิจกรรมเยาวชนใกล้ชีวิต

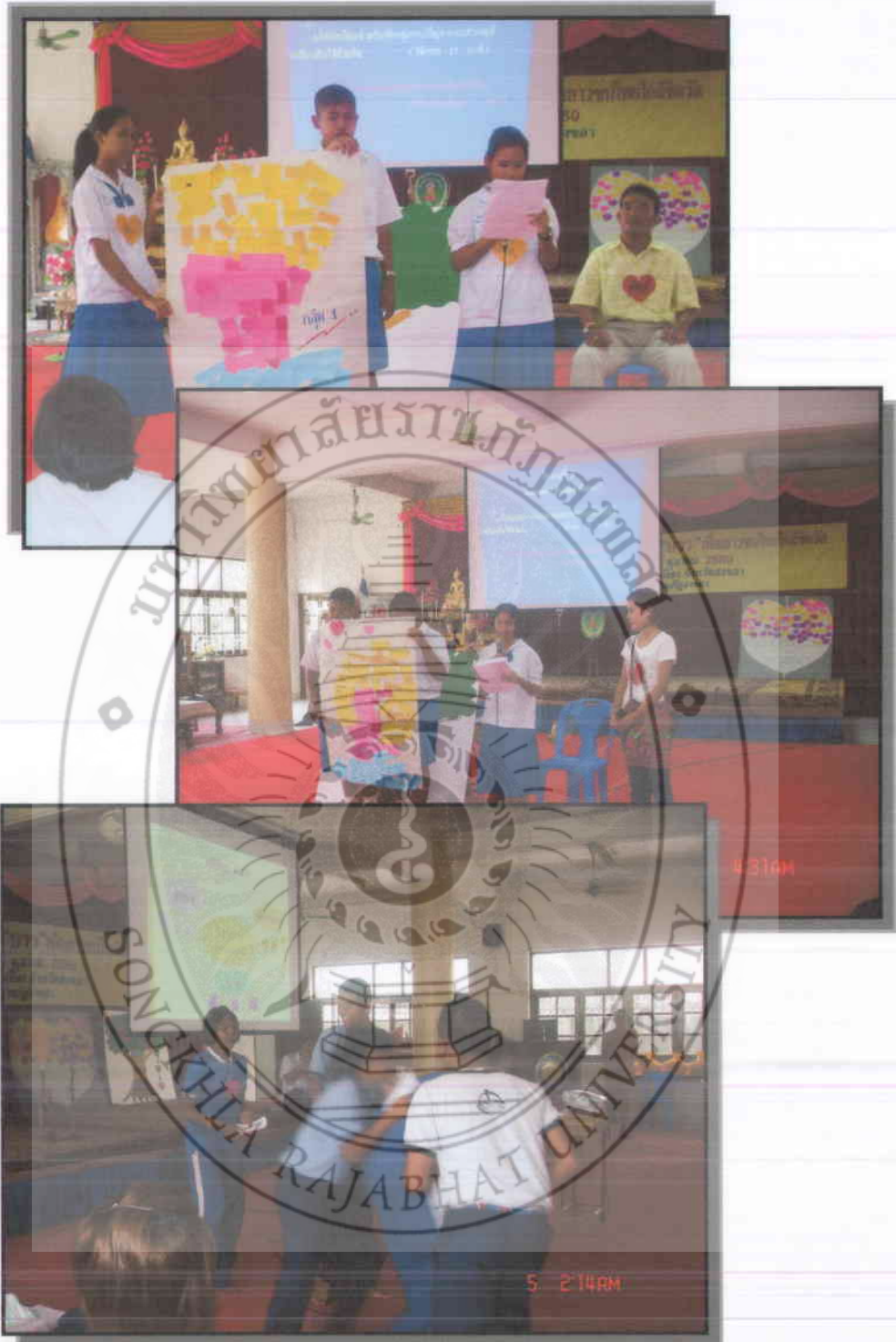
นักเรียนรายงานหลังจากทำกิจกรรมใบงาน “บวร”

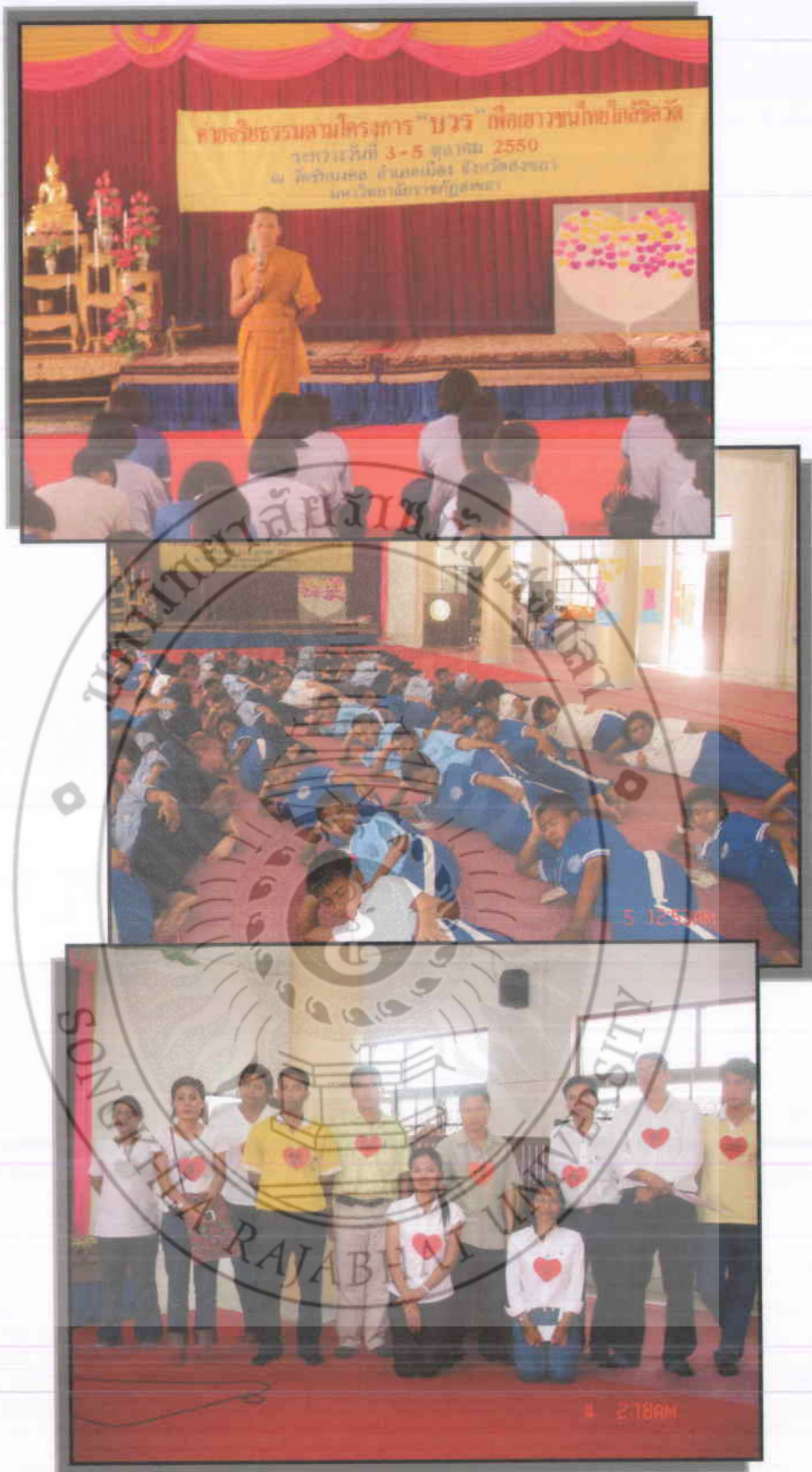
เริ่มกิจกรรมค่ายจริยธรรม “บวร” เพื่อเยาวชนรุ่นใหม่ใกล้วัด

กิจกรรมร้อยหัวใจด้วยธรรมะ

กิจกรรมต้นไม้เจ้าปัญหา (2ภาพบน) และกิจกรรมบทบาทสมมติ (ภาพล่าง)

พระวิทยากร และ พี่ๆ วิทยากรกระบวนการ (นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ระดับปริญญาโทสาขา
 ยุทธศาสตร์การพัฒนา)

ภาคผนวก ช

วัดในเขตเทศบาลเมืองสงขลา

รายชื่อวัดในเขตเทศบาลเมืองสงขลา

ในเขตเทศบาลเมืองสงขลา มีวัด จำนวน 18 วัด แต่ละวัดมีตำแหน่งที่ตั้งไม่ไกลกันมากนัก เป็นวัดมหานิกาย จำนวน 16 วัด และวัดธรรมยุต 2 วัด ดังต่อไปนี้ (กลุ่มสงเสริมศาสนาและวัฒนธรรม. มปป.)

1. วัดมหานิกาย

- 1) วัดศาลาหัวยาง
- 2) วัดแหลมทราย
- 3) วัดสระเกษ
- 4) วัดแจ้ง
- 5) วัดไทรงาม
- 6) วัดดินเมรุศรีสุตา
- 7) วัดชัยมงคล อารามหลวง
- 8) วัดคอนแแม่
- 9) วัดยางทอง
- 10) วัดโรงวาส
- 11) วัดเลียบ
- 12) วัดโพธิ์ปฐมาวาส
- 13) วัดหัวป้อมใน
- 14) วัดหัวป้อมนอก
- 15) วัดอุทัยธาราม
- 16) วัดเพชรมงคล

2. วัดธรรมยุต

- 1) วัดมัจฉิมาวาส
- 2) วัดคอนรัก

รายละเอียดของวัดในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดสงขลา ตามเอกสารที่ค้นคว้าได้ มีดังต่อไปนี้ (กลุ่มสงเสริมศาสนาและวัฒนธรรม. มปป.)

วัดมหานิกาย

1. วัดศาลาหัวยาง

วัดศาลาหัวยาง ตั้งอยู่เลขที่ 321 บ้านหัวยาง ถนนไทรบุรี หมู่ที่ 15 ตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 10 ไร่ 2 งาน 86.8 ตารางวา

พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มี อุโบสถกว้าง 10.50 เมตร ยาว 14.80 เมตร โครงสร้างคอนกรีตเสริมด้วยไม้ ศาลาการเปรียญกว้าง 16 เมตร ยาว 23 เมตร โครงสร้างครึ่งตึกครึ่งไม้ กุฏิสงฆ์ จำนวน 10 หลัง โครงสร้างเป็นอาคารไม้ 7 หลัง และครึ่งตึกครึ่งไม้ 3 หลัง นอกจากนี้ยังมีหอระฆัง

วัดศาลาหัวยาง สร้างขึ้นเป็นวัดเมื่อประมาณ พ.ศ. 2300 ชาวบ้านหัวยางได้รวมใจกันสร้างวัดนี้ ระยะเวลาได้มีมณฑลพระหนอนมาอยู่ปกครองวัด และเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก ชาวบ้านเรียกนามวัดนี้ว่า “วัดหลาหัวยาง” ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาประมาณ พ.ศ. 2310

ในด้านการศึกษา ทางวัดได้ให้ทางการจัดสร้างโรงเรียนประถมศึกษาขึ้นในวัดซึ่งมีอาคารเรียน 3 หลัง

เจ้าอาวาสคือ พระครูพิมลวัฒน์นาร (สำนักพระพุทธศาสนา. 2551).

2. วัดแหลมทราย

วัดแหลมทราย ตั้งอยู่เลขที่ 109 ในเขตเทศบาลเมืองสงขลา ถนนแหลมทราย หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 8 ไร่ 2 งาน อาณาเขต ทิศเหนือ ติดต่อกับถนนราชดำเนิน ทิศใต้ ติดต่อกับหมู่บ้านประชาชน ทิศตะวันออก ติดต่อกับถนนแหลมทราย ทิศตะวันตก ติดต่อกับถนนแหล่งพระราม

พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มี อุโบสถกว้าง 24 เมตร ยาว 32 เมตร สร้าง พ.ศ. 2491 โครงสร้างคอนกรีต แบบจัตุรมุข ศาลาการเปรียญกว้าง 12.50 เมตร ยาว 20.50 เมตร สร้าง พ.ศ. 2486 โครงสร้างแบบ 2 ชั้น ชั้นล่างคอนกรีต ชั้นบนไม้ กุฏิสงฆ์ จำนวน 8 หลัง โครงสร้างเป็นอาคารไม้ 2 หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ 4 หลัง และตึก 2 หลัง นอกจากนี้ยังมี หอระฆังคอนกรีต

วัดแหลมทราย สร้างขึ้นเป็นวัดตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2356 ระยะเวลาเริ่มสร้างวัดมีที่ดินเนื้อที่ 4 ไร่ 1 งาน เสนาสนะก็ไม่ถาวร ต่อมาได้ขอที่ดินราชพัสดุเพิ่มเติม 4 ไร่ 1 งาน รวมเป็น 8 ไร่ 2 งาน ทำให้วัดมีที่ดินตั้งวัดกว้างขวางขึ้น

วัดแหลมทราย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2484 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร

เจ้าอาวาสคือ พระครูมนีวงศานุวัตร (สำนักงานพระพุทธศาสนาสงขลา. 2551)

3. วัดสระเกษ

วัดสระเกษ ตั้งอยู่เลขที่ 2 ถนนปละท่า หมู่ที่ 5 ตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 20 ไร่ 33 ตารางวา

พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีอุโบสถกว้าง 13.20 เมตร ยาว 22.30 เมตร โครงสร้างคอนกรีต ศาลาการเปรียญกว้าง 8.60 เมตร ยาว 16.30 เมตร โครงสร้างครึ่งตึกครึ่งไม้ ภูมิสงฆ์จำนวน 6 หลัง โครงสร้างเป็นอาคารไม้ 1 หลัง และครึ่งตึกครึ่งไม้ 5 หลัง นอกจากนี้ยังมีหอระฆังคอนกรีต

วัดสระเกษ สร้างขึ้นเป็นวัดเมื่อประมาณ พ.ศ. 2350 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2560 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 18 เมตร ยาว 26 เมตร

เจ้าอาวาสนามว่า พระครูประภัสสรธรรมวิธาน

4. วัดแจ้ง

วัดแจ้ง ตั้งอยู่เลขที่ 2 บ้านแจ้ง ถนนไทรบุรี หมู่ที่ 3 ตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 9 ไร่ อาณาเขต ทิศเหนือติดต่อกับถนนไชยา ทิศใต้ติดต่อกับหมู่บ้านประชาชนและวังมหาอุปราชากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ปัจจุบันเป็นบ้านพักของผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา ทิศตะวันออกติดต่อกับถนนรามวิถี ทิศตะวันตกติดต่อกับถนนไทรบุรี

พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบ อยู่ในเขตเทศบาลเมืองสงขลา มีถนนและบ้านเรือนประชาชนโดยรอบ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีอุโบสถกว้าง 12 ยาว 25 เมตร โครงสร้างก่ออิฐถือปูน มีกำแพงแก้วโดยรอบ ศาลาการเปรียญกว้าง 12 เมตร ยาว 15 เมตร สร้าง พ.ศ. 2510 โครงสร้างก่ออิฐถือปูน ภูมิ จำนวน 14 หลัง โครงสร้างเป็นอาคารไม้ 13 หลัง และครึ่งตึกครึ่งไม้ 1 หลัง อาคารเรียนพระปริยัติธรรมกว้าง 7 เมตร ยาว 54 เมตร เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ นอกจากนี้ยังมี หอระฆัง หอสมุด เหลื่อมศรีษะพันธ์ ศาลาเล็ก ศาลาบำเพ็ญบุญ

วัดแจ้ง สร้างขึ้นเป็นวัดตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2320 เดิมบริเวณวัดคับแคบ เจ้าจอมจันทร์ ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีศักดิ์เป็นทวดของเจ้าพระยาสุรสีห์ธรรมาธิเบศร์ และพระยามานราชเสวี ได้สร้างที่บรรจุอัฐิของต้นตระกูล “ณ สงขลา” ที่บริเวณที่ดินเดิมเป็นเป็นที่บ้านอยู่ติดต่อกับวัดภายหลังได้บริจาคที่ดินแปลงนี้ให้วัด ทำให้วัดมีอาณาเขตกว้างขึ้น

วัดแจ้ง ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2389 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 22 เมตร ยาว 32 เมตร

เจ้าอาวาสนามว่า พระครูวิภัชธรรมคุณ

5. วัดดินเมรุศรีสุदारาม

วัดดินเมรุศรีสุदारาม ตั้งอยู่เลขที่ 53 ในเขตเทศบาลเมืองสงขลา ถนนนาสาร หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อทราย อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 8 ไร่ 2 งาน 87 ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือและทิศใต้ ยาวด้านละประมาณ 98 เมตร ทิศตะวันออกยาว 117 เมตร ทิศตะวันตกยาว 119 เมตร มีที่ธรณีสงฆ์ 2 แปลง เนื้อที่ 2 ไร่ 3 งาน 30.4 ตารางวา

พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มี อุโบสถกว้าง 8 เมตร ยาว 12 เมตร โครงสร้างก่ออิฐถือปูน ศาลาการเปรียญกว้าง 10 เมตร ยาว 18 เมตร โครงสร้างคอนกรีตถุติสงฆ์ จำนวน 22 หลัง โครงสร้างเป็นอาคารไม้ 19 หลัง และครึ่งตึกครึ่งไม้ 3 หลัง นอกจากนี้ยังมี หอระฆัง ก่ออิฐถือปูน ศาลาบำเพ็ญกุศลสงฆานศพ 2 หลัง

วัดนี้ก่อนที่จะสร้างขึ้นเป็นวัด ได้มีพระซึ่งชาวบ้านเรียกว่า ท่านขรัวบ่อทอง ได้มาพำนักอยู่ปริวาสกรรม ต่อมาได้สร้างเป็นวัด

เจ้าอาวาส คือ พระอธิการเจริญ จิตรมุโม

6. วัดดอนแย้

วัดดอนแย้ ตั้งอยู่เลขที่ 108 บ้านดอนแย้ ถนนไทรบุรี หมู่ที่ 7 ตำบลบ่อทราย อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 5 ไร่ 2 งาน อาณาเขต บริเวณวัดกว้าง 83 เมตร ยาว 11 เมตร มีกำแพงล้อมรอบ

พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีอุโบสถกว้าง 8.10 เมตร ยาว 18 เมตร โครงสร้างคอนกรีตผสมไม้ ศาลาการเปรียญกว้าง 10 เมตร ยาว 16 เมตร บูรณะ พ.ศ. 2503 โครงสร้างคอนกรีต ถุติสงฆ์ จำนวน 9 หลัง โครงสร้างเป็นอาคารไม้ 4 หลัง และครึ่งตึกครึ่งไม้ 5 หลัง นอกจากนี้ยังมี หอระฆัง ก่ออิฐถือปูน ศาลาธรรมสังฆเสนาสร้าง พ.ศ. 2513 ศาลาพักร้อน สร้าง พ.ศ. 2518

วัดดอนแย้ สร้างขึ้นเป็นวัดตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2203 ถือได้ว่าได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา มาแต่เดิมประมาณ พ.ศ. 2213

เจ้าอาวาสมีนามว่า พระครูสุตกิจวิบูล

7. วัดยางทอง

วัดยางทอง ตั้งอยู่เลขที่ 1 ถนนนางงาม หมู่ที่ 7 ตำบลบ่อทราย อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 3 ไร่ 2 งาน 28 ตารางวา

พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีอุโบสถกว้าง 8 เมตร ยาว 12 เมตร โครงสร้างก่ออิฐถือปูน ศาลาการเปรียญกว้าง 14 เมตร ยาว 24 เมตร สร้าง พ.ศ. 2507 โครงสร้างคอนกรีต ภูมิสงฆ์ จำนวน 8 หลัง โครงสร้างเป็นอาคารไม้ 4 หลัง และเครื่องตีเครื่องไม้ 4 หลัง นอกจากนี้ยังมี หอระฆัง ก่ออิฐถือปูน

วัดยางทอง สร้างขึ้นเป็นวัดตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2370 ชาวบ้านเรียกว่า “วัดยักษ์” ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2383 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 13 เมตร ยาว 25 เมตร

เจ้าอาวาสนามว่า พระสมุห์เกษญา ฐิตมโน

8. วัดเลียบ

วัดเลียบ ตั้งอยู่เลขที่ 106 ถนนไทรบุรี หมู่ที่ 7 ตำบลบ่อทราย อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 6 ไร่ อาณาเขต บริเวณวัดกว้างยาวด้านละ 120 เมตร มีกำแพงล้อมรอบ

พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มี อุโบสถกว้าง 8.15 เมตร ยาว 23.70 เมตร สร้าง พ.ศ. 2519 โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญกว้าง 10 เมตร ยาว 15 เมตร โครงสร้างก่ออิฐถือปูนและไม้ ภูมิสงฆ์จำนวน 16 หลัง โครงสร้างเป็นอาคารไม้ 6 หลัง เครื่องตีเครื่องไม้ 9 หลัง และตี 1 หลัง นอกจากนี้ยังมี หอระฆัง ก่ออิฐถือปูน หอระฆัง เครื่องตีเครื่องไม้ และอาคารเรียน พระปริยัติธรรม 2 หลัง สำหรับปฐมนิยัตถุมิ พระพุทธสิหิงค์และพระบรมสารีริกธาตุ

วัดเลียบ สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2320 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2471

เจ้าอาวาสนามว่า พระเคลือบ อนุวาทิ

9. วัดหัวป้อมนอก

วัดหัวป้อมนอก ตั้งอยู่เลขที่ 88 บ้านหัวป้อม ถนนริมทางรถไฟ หมู่ที่ 14 ตำบลบ่อทราย อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 6 ไร่ 3 งาน 51.7 ตารางวา

พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบ อยู่ริมทางรถไฟ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มี ศาลาการเปรียญกว้าง 13.20 เมตร ยาว 19.50 เมตร สร้าง พ.ศ. 2460 โครงสร้างคอนกรีตและไม้ ภูมิสงฆ์จำนวน 11 หลัง โครงสร้างเป็นอาคารไม้ 9 หลัง และเครื่องตีเครื่องไม้ 2 หลัง นอกจากนี้ยังมีสุสานคอนกรีต สำหรับปฐมนิยัตถุมิ พระประธานที่ศาลาการเปรียญ สร้างขึ้นประมาณ พ.ศ. 2460

วัดหัวป้อมนอก สร้างขึ้นเป็นวัดตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2341 โดยที่การทางรถไฟได้ตัดทางรถไฟผ่าน เดิมมีวัดหัวป้อมในอยู่ก่อนแล้ว ประชาชนจึงได้จัดสร้างวัดขึ้นมาใหม่อีกวัดหนึ่ง เพื่อ

ความสะดวกในการสัญจรไปมาทำบุญกุศล ซึ่งคนละฝากทางรถไฟ ระยะแรกเรียกว่า “วัดศรีษะป้อมนอก” ต่อมาชาวบ้านไม่นิยมเรียก จึงได้ใช้นามว่า “วัดหัวป้อมนอก” สืบต่อมา และชาวบ้านเรียกอีกนามว่า “วัดท่าทาง” คงหมายถึงวัดตั้งอยู่ที่ริมทางรถไฟนั่นเอง

10. วัดหัวป้อมใน

วัดหัวป้อมใน ตั้งอยู่เลขที่ 112 บ้านหัวป้อม ถนนรามวิถี หมู่ที่ 14 ตำบลบ่อทราย อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 10 ไร่ 65.1 ตารางวา

พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบ มีทางรถไฟผ่านทางทิศตะวันออกของที่ตั้งวัด อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มี อุโบสถกว้าง 6.50 เมตร ยาว 15.8 เมตร โครงสร้างก่ออิฐถือปูน ศาลาการเปรียญกว้าง 12 เมตร ยาว 18 เมตร โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก กุฏิสงฆ์ จำนวน 13 หลัง โครงสร้างเป็นอาคารไม้ 10 หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ 2 หลัง และตึก 1 หลัง นอกจากนี้ยังมีหอระฆัง ก่ออิฐถือปูน อาคารเรียนพระปริยัติธรรมกว้าง 10 เมตร ยาว 20 เมตร คอนกรีตเสริมเหล็ก

วัดหัวป้อมใน สร้างขึ้นเป็นวัดเมื่อประมาณ พ.ศ. 2315 ที่ได้นามวัดอย่างนั้นเนื่องจากมีวัดหัวป้อมนอก ตั้งอยู่ตรงข้าม มีทางรถไฟผ่านกั้นกลางระหว่างวัดทั้งสองวัด เดิมเป็นวัดเดียวกัน มีนามว่า “วัดหัวป้อม” เพราะวัดตั้งอยู่ตรงมุมกำแพงเมืองทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อวัดถูกแบ่งแยกเป็นสองวัดแล้ว ได้เรียกว่า “วัดศรีษะป้อมใน” แต่ประชาชนไม่นิยมเรียกนัก ต่อมาจึงกลับใช้นามว่า “วัดหัวป้อมใน” ตามเดิม

วัดหัวป้อมใน ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2325 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 11 เมตร ยาว 19 เมตร

เจ้าอาวาส คือ พระมหาบัณฑิต ปณฺฑิตญาโน

11. วัดเพชรมงคล

วัดเพชรมงคล ตั้งอยู่เลขที่ 88 บ้านโคกขี้หนอน ถนนเพชรมงคล หมู่ที่ 5 ตำบลบ่อทราย อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 14 ไร่ 1 งาน อาณาเขต บริเวณที่ตั้งวัดกว้างประมาณ 120 เมตร ยาวประมาณ 192 เมตร มีกำแพงคอนกรีตเสริมเหล็กล้อมรอบ

พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มี อุโบสถกว้าง 9 เมตร ยาว 18.30 เมตร โครงสร้าง ก่ออิฐถือปูน ศาลาการเปรียญกว้าง 13.20 เมตร ยาว 21.40 เมตร โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก กุฏิสงฆ์ จำนวน 5 หลัง โครงสร้างเป็นอาคารไม้ 3 หลัง และครึ่งตึกครึ่งไม้ 2 หลัง และหอระฆัง ก่ออิฐถือปูนแบบโบราณ สำหรับปูชนียวัตถุมี พระเจดีย์ซึ่งรัชกาลที่ 5 ให้นามว่า “พระเจดีย์โสภณ” บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2430 โดยคุณนายถนอมยา ณ สงขลา

วัดเพชรมงคล สร้างขึ้นเป็นวัดมาตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2320 โดยมีพระเพชร มาจากวังรัตน มาเลเซีย ได้รับนิมนต์จากชาวบ้านให้อยู่พำนัก แล้วได้ดำเนินการสร้างวัดขึ้น เนื่องจากบริเวณที่สร้างวัดมีต้นไม้ขึ้นหนาแน่นมากมาย จึงเรียกนามวัดใหม่เป็น “วัดเพชรมงคล” เพื่อเป็นอนุสรณ์และให้เป็นมงคลนามด้วย

วัดเพชรมงคล ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2330 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 120 เมตร ยาว 192 เมตร

เจ้าอาวาส คือ พระครูวัชรคุณพิทักษ์

12. วัดชัยมงคล

วัดชัยมงคล เป็นวัดที่เก่าแก่และสำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา ตั้งอยู่ที่ 5 ตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมืองสงขลา ภายในวัดนี้ประดิษฐานองค์พระเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ เป็นที่สักการะของพุทธศาสนิกชนทั่วไปวัดชัยมงคล จะสร้างขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด ตามคำบอกเล่าของคนรุ่นก่อน ๆ ได้ความว่าวัดนี้พระอาจารย์ชัยพระภิกษุชาวกลันตันเป็นผู้สร้างขึ้นเมื่อราวปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ประมาณปี พ.ศ. 2394 วัดนี้สร้างขึ้นมาพร้อมกับวัดเพชรมงคล (ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของวัดชัยมงคล ไม่ไกลจากวัดชัยมงคลมากนัก อยู่ในเขตตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมืองสงขลา เช่นเดียวกัน) โดยพระอาจารย์ชัยเป็นผู้สร้างวัดชัยมงคล และพระอาจารย์เพชรเป็นผู้สร้างวัดเพชรมงคล พระภิกษุทั้ง 2 รูปนี้ เป็นเพื่อนสนิทกัน และเป็นชาวกลันตันด้วยกัน (สมัยกลันตันยังเป็นหัวเมืองในราชอาณาจักรไทย) ปัจจุบันวัดชัยมงคลเป็นพระอารามหลวง มีพระราชวรธรรมโกศลเป็นเจ้าอาวาส และดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะ จังหวัดสงขลา ได้พัฒนาและปรับปรุงวัดชัยมงคลมาตลอด และขณะนี้ได้เป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติธรรมแก่พุทธศาสนิกชนผู้สนใจทั่วไป (www.SongkhlaCulture.com)

วัดธรรมยุต มี 2 วัด ได้แก่

1. วัดคอนรัก

วัดคอนรัก ตั้งอยู่เลขที่ 17 บ้านบ่อหย่าง ถนนไทรบุรี หมู่ที่ 4 ตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา สังกัดคณะสงฆ์ธรรมยุต มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 4 ไร่ 2 งาน

พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่เนินสูง เดิมเป็นป่าต้นรักมากมาย อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีอุโบสถกว้าง 11.30 เมตร ยาว 21 เมตร โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญกว้าง 13.50 เมตร ยาว 20.50 เมตร โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก กุฏิสงฆ์ จำนวน 3 หลัง โครงสร้างเป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ นอกจากนี้ยังมีหอระฆังก่ออิฐถือปูน พิพิธภัณฑสถาน และห้องสมุดครึ่งตึกครึ่งไม้ สำหรับปวงชนิยวัดดู

มีรอยพระพุทธรูปจำลอง ประดิษฐานอยู่ในมณฑปสร้างด้วยหินอ่อน เมื่อ พ.ศ. 2517 โดยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และนายสังข์ นางเอี่ยม ชรรณโชติ ซึ่งถอดแบบจากพระพุทธรูปวัดอมรินเวศวิหาร ที่รัชกาลที่ 4 นำมาจากสุโขทัย

วัดคอนรัก สร้างขึ้นเป็นวัดตั้งแต่ พ.ศ. 2391 ชาวบ้านเรียกว่า “วัดใต้” โดยมีเจ้าคุณสุนทรานุรักษ์ สร้างวัดขึ้นในที่ดินหลังจวน ตามคำปรารภของนางศรีเนี่ยว แม่ยายของพระยาสุนทรานุรักษ์ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2395 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 9 วา 3 ศอก 1 คืบ ยาว 9 วา 3 ศอก 1 คืบ

เมื่อคราวทำพิธีผูกพัทธสีมาวัดคอนรัก นางศรีเนี่ยว ได้ถึงแก่กรรมลง พร้อมกับคุณหญิงพักตร์ ณ สงขลา ภรรยาของพระยาสุนทรานุรักษ์ตลอดบุตรชาย คือ พระยาวิเชียรคีรี (ชม ณ สงขลา) ผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลาคนสุดท้ายในกาลต่อมา

วัดคอนรักได้รับความเสียหายจากภัยสงครามเป็นอันมาก เมื่อสงครามสงบได้บูรณะพัฒนาเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2489 เป็นต้นมา จนปัจจุบันได้รับการยกย่องให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างในจังหวัดนี้ด้วย

เจ้าอาวาส คือ พระสุทธิสารสุธี

2. วัดมัชฌิมาวาส (วัดกลาง)

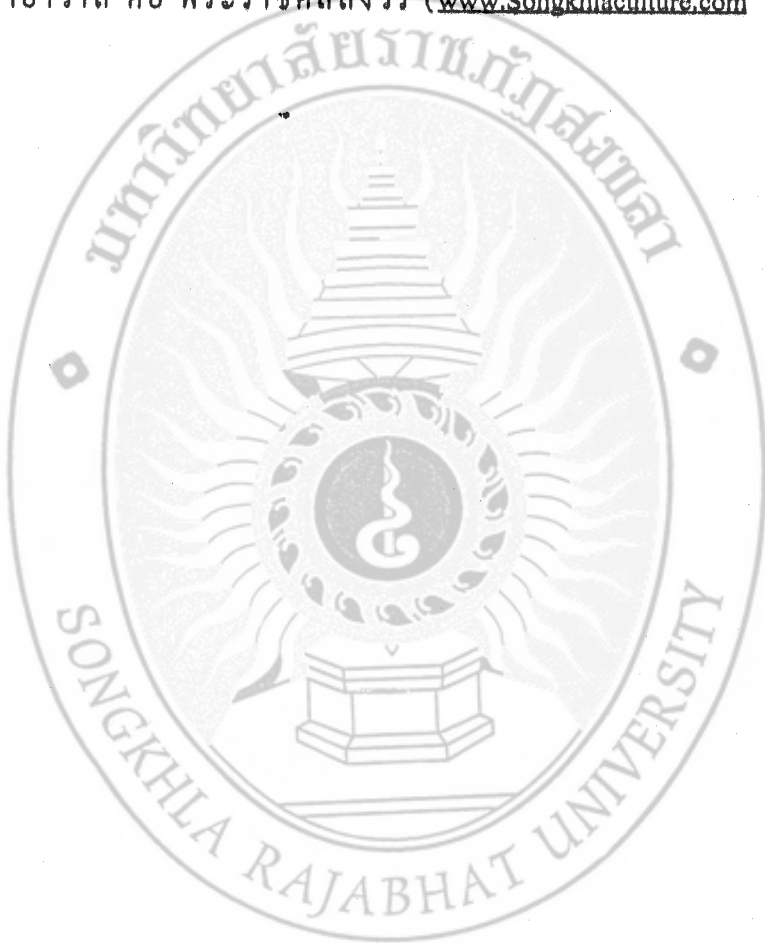
วัดมัชฌิมาวาสวรวิหาร ตั้งอยู่หมู่ที่ 11 ถนนไทรบุรี ตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา สังกัดคณะสงฆ์ธรรมยุติก เดิมเรียกว่าวัดยายศรีจันทร์ เพราะกล่าวกันว่ายายศรีจันทร์ คหบดีผู้มั่งคั่งทางทิศเหนือวัดหนึ่ง (วัดเลียบ) และทิศใต้ อีก วัดหนึ่ง (วัดโพธิ์) ชาวสงขลา จึงเรียกวัดยายศรีจันทร์ว่า “วัดกลาง” ต่อมาจนทุกวันนี้

วัดกลาง พ.ศ. 2431 สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงเปลี่ยนชื่อเป็นภาษาบาลี ว่า “วัดมัชฌิมาวาส” เมื่อครั้งเสด็จเมืองสงขลา พ.ศ. 2431 นอกจากนี้ในวัดยังมีพิพิธภัณฑสถาน ชื่อ ภักทริลปะ เป็นที่เก็บวัตถุโบราณต่าง ๆ ซึ่งรวบรวมได้จากเมืองสงขลา สทิงพระ ระโนด และอื่น ๆ ซึ่งเป็นหลักฐานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ควรค่าแก่การศึกษา และ พ.ศ. 2460 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ โปรดเกล้าฯ ให้ยกขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี มีชื่อเป็นทางการว่า “วัดมัชฌิมาวาสวรวิหาร” เป็นวัดที่มีความสำคัญยิ่งในจังหวัดสงขลา ฐานะที่เคยใช้เป็นสถานที่ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาประจำปี เป็นวัดสถานที่แรกตั้ง โรงเรียนหลวงแห่งแรกของจังหวัดสงขลา ฐานะที่เคยใช้เป็นสถานที่ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาประจำปี เป็นวัดสถานที่แรกตั้งโรงเรียนหลวงแห่งแรกของจังหวัดสงขลา คือ โรงเรียนมหาวชิราวุธ ปัจจุบันเป็นที่ตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติภัทริลปะสังวร (มัชฌิมาวาส) ซึ่งได้เริ่มกิจการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2477 จนกระทั่งกรม

ศิลปากรได้ยกขึ้นเป็นสาขาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. 2500 ปัจจุบันมีศิลปวัตถุ และโบราณวัตถุล้ำค่ากว่า 4,884 ชิ้น

นอกจากนี้ วัดมัชฌิมาวาสยังมีความสำคัญในด้านโบราณสถาน และศิลปกรรมของจังหวัดสงขลา อันได้แก่ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) ภายในมัสยิดกรรมาฬานั่งที่งดงามล้ำค่า ทั้งทางศาสนา ประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม เจ้าพระยาวิเชียรคีรี (บุญตั้ง) เป็นผู้สร้างรวมทั้งศาลาฤๅษี ที่ภายในจารึก ตำรายา และนับว่าเป็นวัดโบราณเก่าแก่อายุประมาณ 400 ปี

ปัจจุบันเข้าอาวาส คือ พระราชศีลตั้งวร (www.SongkhlaCulture.com และ www.Onab.go.th)

บรรณานุกรม

เอกสาร / สิ่งพิมพ์

กรมวิชาการ .2527 .โครงการทดลองหารูปแบบที่มีประสิทธิผลต่อการเรียนการสอนจริยธรรม .
กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กฤษณา ศักดิ์ศรี. 2530. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.

จรรยา ชินวุธ. 2541. เจตคติต่อจรรยาบรรณครูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรม
สามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

ฉันทนา เชื้อสถาปนศิริ. 2542. ศึกษาบทบาทและผลกระทบจากบทบาทของวัดพระมหาธาตุมหา
วิหาร อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
สาขาไทยคดีศึกษา. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

จูปน วันดูเพลลา. “พระพุทธเจ้าทรงสอนอะไร” โลกวันนี้ 26 สิงหาคม 2551.

จูติรัตน์ สงบการ. 2533. ผลของการกำกับตนเองต่อความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของ
ตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน .2539 .ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ :
สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ทิสนา แคมมณี และคณะ . 2530 . การทดลองรูปแบบการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียน
ระดับประถมศึกษา. รายงานการวิจัย, โครงการวิจัยร่วมระหว่างภาควิชาประถมศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ

ทิสนา แคมมณี . 2535 . “การประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้ในการเรียนการสอน” วารสาร
ครุศาสตร์ 21, 2 (ตุลาคม- ธันวาคม) : 64 – 73.

----- . 2541. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.
กรุงเทพฯ : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

ทิพย์ถวัลย์ หลานไทย. 2545. ความคิดเห็นของนักเรียนต่อผลการเข้าค่ายพัฒนาจริยธรรมของ
โรงเรียนอามาศย์พานิชกุล จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกระบี่.

. “วิถีไทยยิ่งไกลวัด”. ไทยโพสต์. 25 สิงหาคม 2551 : 1 – 2 .

“พระเทพ ๗ ทรงห่วงใยคนไทยเมืงศาสนา” ไทยรัฐ. 3 กันยายน 2550 : 15.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. 2549. การวัดเจตคติ. อุบลราชธานี : วิทยาออฟเซทการพิมพ์.

นิภาพรรณ แดงโรจน์. 2530. การศึกษาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเองและผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนในวิชาจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบ
ไตรสิกขา. ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสาน
มิตร

ปีนปีถันธน์ พรหมสุวรรณ 2547. บทบาทของวัดในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมใน
จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปรียญญา ตรีชัยญา. 2544. บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน . วิทยานิพนธ์
สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มุสดี เถถิมสุข. 2546. ผลการฝึกควบคุมตนเองและการฝึกสมาธิที่มีต่อการปรับพฤติกรรมไม่สนใจ
ในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.
ปรียญานิพนธ์ มหาบัณฑิตสาขาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พระเทพเวที (ประยูร ญุตโต). 2535. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). 2540. พุทธวิธีในการสอน : กรุงเทพฯ : สหธรรมมิก.

พระธรรมสุทธิโกวิ. การพัฒนาจิต. 2549. กรุงเทพฯ : กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์บุ๊คส์.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (บรรณาธิการ). 2542. ความรู้คู่คุณธรรม รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรม
จริยธรรมและการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พุทธทาสภิกขุ. 2549. ศึกษาธรรมะอย่างถูกวิธี. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทภาค
พับลิเคชั่น จำกัด.

เฟาส์, เดวิด . 2541. การฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. , สุดใจ บุญอารีย์ ผู้แปล.
กระทรวงศึกษาธิการ.

วงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี และศิรินันท์ คำรงผล. 2534. จิตวิทยาพัฒนาการและการศึกษา. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วสิน อินทสระ. 2549. สารสำคัญแห่งพุทธปรัชญามหายาน. : กรุงเทพฯ : ธรรมดา.

วิมลฤดี กุลธรรมย์. 2542. ผลการฝึกสมาธิที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับ
ประถมศึกษาชั้นปีที่ 5. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยบูรพา.

ศุภวรรณ รัตนภูผา. มปป. พัฒนาการของหลักสูตรและการสอนจริยธรรมในระดับประถมศึกษา
ตั้งแต่พุทธศักราช 1826-2530. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ศักดิ์ สุนทรเสณี. 2531. เจตคติ. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
สมทรง ปุญญฤทธิ์. 2524 . กลวิธีสอนจริยธรรม . กรุงเทพฯ : หนังสือธรรมะบุขา.

สมโภชน์ เข้มสุภาวิชิต. 2539. ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมาคมครูสังคมศึกษาแห่งประเทศไทย. 2533. แนวทางการพัฒนค่านิยมและคุณธรรมของเยาวชน
ไทยในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : บริษัท พี. เอ. ลีฟวิง จำกัด.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2539. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เสรี วุฒิสรีเสถียรกุล. 2535. ผลของการฝึกสมาธิ และการผ่อนคลายกล้ามเนื้อต่อความวิตกกังวลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อำไพ สุจริตกุล. 2542. ความรู้คู่คุณธรรม รวบรวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อเนกกุล กวีแสง. 2526. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

Alport, Gardon. 1967. **Handbook of Social Psychology**. Massashusett : Clark University Press.

Anastaso.A. 1968. **Psychology Testing**. 3 rd ed. New York : Macmillan Publishing.

Dillon,William R. and A. Kumar. 1985. **Journal of Personallity and Social Psychology**.

Fishbein M. and Algen K 1975. **I Belief Attitude Interaction and Behavior and Introduction Theory and Research**. Addisan- Wesley : Publishing Phillline.

Slavin, Robert E. 1995. **Educational Psychology : Theory and Practice**. Allyn & Bacon,Inc.

เว็บไซต์

“กระบวนการกลุ่ม”. <http://hrm.siamhrm.com> เข้าถึงเมื่อ 20 กรกฎาคม 2551.

กระบวนการกลุ่ม. www.surirareal.go.th/isresearch/vijai เข้าถึงเมื่อ 12 กรกฎาคม 2551.

โกศล มีคุณ. 2526. การวิจัยเชิงทดลองฝึกรวมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะในการสวมบทบาทของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา. <http://www.tbs-elib.nret.go.th> . เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2551

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ. (www.oncc.go.th เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2551)

คมชัดลึก. 2550. “จีครูปรับการสอนศีลธรรมล้อมคอกเด็กห่างศาสนา”

<http://news.sanook.com/social> เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2551.

“ธรรมะคีติเวอร์” <http://www.sudipan.net/phpBB2> เข้าถึงเมื่อ 10 ธันวาคม 2552.

ประกอบ กุญโพธิ์. 2551. www.obec.go.th เข้าถึงเมื่อ 10 สิงหาคม 2551.

ประภาพร ชูลีลัง. 2547. บทบาทของวัดในการส่งเสริมให้ศิษย์วัดประสบความสำเร็จในชีวิต.

<http://www.Culture.go.th> เข้าถึงเมื่อ 12 พฤษภาคม 2551.

พกาเมศ กมลพระวิจิตร และคณะ. 2548. www.anamai.moph.go.th เข้าถึงเมื่อ 15 กันยายน 2551.

พนม พงษ์ไพบูลย์. รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. www.moc.go.th เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2551.

พนิดา สีนสุวรรณ และคณะ. 2542. ความคิดเห็นจริยธรรมในหนังสือพิมพ์รายวัน และการนำไปใช้
ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

<http://www.thaiedresearch.org/result/detail-add>. เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2551.

พระไพศาล วิสาโล. www.Budnet.Info. 4 มกราคม 2544 เข้าถึงเมื่อ 10 พฤษภาคม 2551.

“มันคือกิจกรรม หรือการบังคับกับค่ายจริยธรรม”. <http://webboard.crse.kmitr.ac.th>. เข้าถึงเมื่อ 15
กรกฎาคม 2551.

“ทำไมวัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่ยอมเข้าวัด”. 2551. <http://vcharkarn.com/veafe> เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม
2551.

“รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม”. news.mjob.in.th/social เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม 2551.

โรงเรียนแจ้งวิทยา. <http://www.jvs.ac.th> เข้าถึงเมื่อ 12 กันยายน 2551.

โรงเรียนเทศบาล 5. <http://www.ts5.ac.th> เข้าถึงเมื่อ 12 กันยายน 2551.

วราภรณ์ สุวรรณเนา. 2545. ความสำคัญของการใช้กระบวนการกลุ่มต่อการรับรู้บทบาทในรูปแบบ
สมัยของวัยรุ่น จังหวัดกระบี่. บัณฑิตวิทยาลัยมหิดล. [http://www.jvkk.go.th/research/
qresearch.asp?Cide=1579](http://www.jvkk.go.th/research/qresearch.asp?Cide=1579). เข้าถึงเมื่อ 12 กันยายน 2551.

วิมลศรี สุขีวรรณ. “ฝึกตนฝนปัญญา”. <http://gotoknow.org>. เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2551.

“เสถียรธรรมสถาน” <http://sathira-dhammasathan.org> เข้าถึงเมื่อ 10 กรกฎาคม 2551.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. www.swu.ac.th เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2551.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. www.pkc.ac.th/once/pdf เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2551.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. 2550. เข้าค่ายธรรมะโดยใช้กระบวนการกลุ่ม.
<http://gotoknow.org> เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2551.

www.baanjomyut.com เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2551.

สัมภาษณ์

อาจารย์ วิรัตน์ หนูแก้ว. โรงเรียนแจ้งวิทยา. 15 กันยายน 2551. 15.30 น.

อาจารย์อุทิศ ประยูรทรัพย์. โรงเรียนแจ้งวิทยา (วัดหัวป้อมนอก). 15 กันยายน 2551. 15.30 น.

อาจารย์อุษา รัตตสาร. โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ. 14 กันยายน 2551. 16.30 น.